

Карл Май

През страната на
скипетарите

Първа глава Разобличението

Както е известно, турското правораздаване си има своите особености или, направо казано, тъмни страни, които се проявяват толкова по-ясно, колкото по-отдалечена е областта, в която се прилага. Разбрахме го още следобеда и решихме по време на заседанието, на което отивахме, да действваме от позиция на силата.

Като се насочихме към „сградата на съда“, беше започнало да се здрачава. По пътя си видяхме много хора, които не бяха успели да влязат в двора и бяха застанали тук, да могат поне да ни видят, като идваме. Щом влязохме в двора, затвориха портата зад нас. Това не беше добър знак. Мюбарекът беше упражнил влиянието си и както изглеждаше, без успех.

Едва успяхме да си проправим път през множеството, за да стигнем до мястото на разпита. Там, където преди беше стоял само един стол, сега беше сложена и една дълга пейка. Уредът за бастонада също бе налице. В глинените съдове беше налято масло и сложени кълчища, след което ги бяха запалили. Пламъците осветяваха всичко наоколо с чудновати отблясъци.

Господа съдебните заседатели бяха вътре в къщата. Съобщиха им за пристигането ни. Заптийетата застанаха около нас така, че да ни препречват пътя към портата. Понеже тя и бездруго беше затворена, поведението им изглеждаше двойно по-съмнително.

Наоколо цареше тишина. Ето че петимата господа се появиха и заптийетата веднага извадиха саби.

– О, Аллах! – подигра се Халеф. – Лошо ни се пише, сихди! Трепера от страх!

– Аз също.

– Да дам ли възможност на тези глупаци, които се опитват да ни сплашат със сабите си, да опитат меча ми?

– Без глупости! Днес вече избърза веднъж и това, че сме тук, е по твоя вина.

Петимата съдии седнаха: коджабашията – на стола, а останалите – на пейката. Една жена си проправяше път през тълпата и се упъти към заместник-съдията. Познах Нохуда, „Грахката“, която поддържаше красотата си с желязната охра. Значи заместник-съдията бе щастливият й

съпруг. Лицето му беше безизразно.

До коджабашията седеше любарекът. Върху коленете си бе сложил лист хартия. Между него и съседа му имаше малко гърне. Тъй като оттам се подаваха няколко гъши пера, предположих, че съдържа мастило.

Коджабашията поклати глава и се окашля. Това беше знак, че заседанието може да започне. Той извиси гърчещия си кънтящ глас:

– В името на Пророка и падишаха, Аллах да му даде хиляда години живот! Свикахме каазата, за да осъдим две престъпления, случили се днес в града и околностите му. Селим, излез напред. Ти си тъжителят. Разкажи ни какво ти се е случило.

Полицаят се приближи до господаря си и започна да разказва. Това, което чухме, беше направо смешно. Той тъкмо усилено изпълнявал служебните си задължения, когато бил нападнат от нас, и животът му висял на косъм. Успял да спаси живота си само благодарение на безстрашието и храбрата си съпротива!

Щом той свърши, коджабашията го попита:

– Кой те удари?

– Този тук – отвърна Селим и посочи към Халеф.

– Вече знаем кой е и какво е извършил и можем да пристъпим към обсъждане.

Той започна да си шушука със съдебните заседатели и след малко на висок глас обяви:

– Каазата реши престъпникът да получи по четирийсет удара на всяко ходило, а след това да бъде затворен за четири седмици. Произнасяме тази присъда в името на падишаха. Аллах да го благослови!

Халеф плъзна ръка към дръжката на камшика си. Едва се съдржаха да не се изсмея високо.

– Сега е ред на второто престъпление – обяви чиновникът. – Махонаджи, излез напред и разкажи!

Салджията се подчини на подканата. Във всеки случай го беше страх повече, отколкото мен. Преди да започне изложението си, аз учтиво се обърнах към коджабашията:

– Ще бъдеш ли така добър да станеш? Той стана от стола си, без нищо да подозира. Аз го избутах настрана и седнах.

– Благодаря ти – казах аз. – На по-низшия подобава да окаже почителност към по-високопоставения от него. Много правилно постъпи.

Жалко, че не мога да опиша лицето му. Главата му заплашително се заклатушка. Съдията искаше да каже нещо, но от изумление не можа да обели нито дума. За да изрази поне с езика на жестовите възмущението

си, той разпери костеливите си ръце и ги захлупи върху клатушкащата се глава.

Никой не се обади. Нито едно заптие не помръдна. Чакаха господарят им да избухне в гняв. За щастие той успя да възвърне говора си. Първо избълва поток неописуеми възклицания, а после ми изкрещя:

– Какво си въобразяваш! Как се осмеляваш да вършиш такива безобразия и ...

– Хаджи Халеф Омар! – прекъснах го аз. – Извади камшика! Набий всеки, който се осмели да ми каже дори една-единствена неучтив думка, докато му се пръсне сърцето, все едно кой е!

Дребният хаджия веднага измъкна камшика.

– Слушам, сихди – каза той решително. – Само ми дай знак! За съжаление осветлението беше много оскъдно, иначе бихме могли да видим слисаните им физиономии. Явно коджабашията не знаеше как да се държи. Мюбарекът му прошепна няколко думи, след което съдията заповяда на заптиетата:

– Хванете го! Затворете го в мазето!

Той посочи към мен.

Заптиетата се приближиха със саби в ръце.

– Назад! – извиках им аз. – Ако някой ме докосне, ще го застрелям!

Насочих двата си пистолета срещу тях и в следващия миг заптиетата изчезнаха. Скриха се сред зяпачите.

– Защо се гневеш? – попитах аз съдията. – Защо стоиш, а не седнеш? Накарай мюбарека да стане и седни на мястото му!

Из множеството се понесе шепот. Това, че бях обидил коджабашията, все още им се струваше в границите на възможното, но че засягах и светеца – им се струваше безразсъдно. Започнаха да мърморят.

На коджабашията му беше вдъхната значителна смелост. Той гневно ми изкрещя:

– Все едно кой си, чужденец, но за подобно нахалство ще те накажа най-строго. Мюбарекът е свят човек, любимец на Аллаха, чудотворец. Ако иска, може да направи така, че от небето върху теб да се изсипе огън!

– Млъкни, коджабаши! Ако искаш да говориш, поне кажи нещо поумно! Мюбарекът не е нито светец, нито чудотворец. Той е по-скоро престъпник, мошеник и чудовище!

От тълпата се чува заплашителни викове. Но най-силен беше гласът на самия мюбарек. Той стана, протегна ръка към мен и извика:

– Той е гяур, неверен кучи син. Проклинам го. Нека под него се

отвори адът и бездната го погълне. Злите духове ще го...

Но не можа да продължи. Моят дребен хаджия беше замахнал и така го удари с камшика, че старият грешник млъкна и подскочи високо във въздуха.

Както се оказа, това беше голямо предизвикателство. След миг на заплашителна тишина от всички страни сред зяпачите се разнесоха гневни викове. Стоящите по-назад напиреха. Моментът можеше да стане съдбоносен. Тогава аз бързо застанах до любарека и извиках възможно най-силно:

– Рахат, суюкют! (Тишина, млъкнете!) Ще ви докажа, че имам право. Халеф, дай огън! Гледайте, хора, кой е любарекът и кой ви мами! Виждате ли тези патерици?

С дясната си ръка хванах мошеника за тила и превих тънкия му врат. С лявата разтворих кафтана му. Наистина, отстрани висяха патериците. Имаха подвижна сглобка и можеха да се сгъват. Видях също, че вътрешната страна на кафтана му има цвят, различен от външната. Дрехата беше с много джобове. Бръкнах в първия попаднал ми от тях и напипах нещо космато. Извадих го. Беше перука, точно като рошавата, сплътена коса на просяка.

Негодникът толкова се изплаши, че забрави да се съпротивлява. Но после започна да вика за помощ и да удря с ръце край себе си.

– Оско, Омар, хванете го! Дръжте го здраво дори и да го заболи!

Двамата го сграбчиха и сега двете ми ръце бяха свободни. Тъй като Халеф беше доближил една от лампите, странната ни групичка беше добре осветена и присъстващите можеха добре да виждат всичко. Стояха спокойно.

– Този човек, когото смятате за светец – продължих аз, – е съучастник на Жълтоликия, дори самият той може да е това лице. Колибата му е свърталище на крадци и разбойници, което по-късно ще ви докажа. Той кръстосва из страната, предрешен в най-различни одежди, за да търси възможности за престъпления. Той и просякът Бусра са едно и също лице. Ето тук, под мишниците си, е вързал патериците. Като ходи, те се удрят една в друга и вие си мислите, че тракат костите му.

Вижте и перуката, която носи, когато се преобразява в просяк.

Изпразвах джобовете му един след друг, разглеждах отделните предмети и обяснявах предназначението им:

– Това е кутия с оцветено брашно, с помощта на което лицето му бързо променя цвета си. Виждате парцала, с който след това бързо се избърсва. Ето и шише, все още пълно до половината с вода, за да може в

случай на нужда да се измие и на такива места, където няма вода. А сега – да, какво е това? Две полусфери от гума. Слага си ги в устата, когато се представя за просяка. Така лицето му става по-закръглено. Познават ли различните цветове на кафтана му? Щом се предreshва като просяк, го обръща с тъмната страна навън и го увива около тялото си. Тогава дрехата му прилича на стар парцал. Да сте срещали някога мъбарекъ и просяка заедно? Сигурно не сте. Не е било възможно, защото двамата са един и същи човек. И не се ли е появил мъбарекът за първи път по тези места, когато е дошъл тук и просякът?

Изглежда, последните две доказателства бяха много убедителни, защото от всички страни се чува възгласи на учудване и одобрение.

От един от джобовете му извадих малък вързоп. Като размотах скъсания парцал, се показва гривна от старинни венециански златни цехини. На светлината на огъня видях на лицевата страна лика на свети Марко, подаващ знамето с кръста на дожа¹, а на обратната страна разпознах образа на друг, непознат за мен светец, обграден от звезди и надписа: „Sit tibi, Christe, datus, quern tu regis, iste ducatus.“²

– А това е билезик³ от дванайсет златни монети, увити в парцал – обясних аз. – Кой знае откъде ги е откраднал! Ако поразпитате, може да откриете притежателката им!

– Он ики сике-ми? (Дванайсет монети ли?) – извика един женски глас зад мен. – Покажи ги! Миналата седмица ми беше открадната такава гривна от раклата.

Жената беше Нохуда. Тя се приближи, взе гривната от ръката ми и я разгледа.

– Аллах! – извика тя. – Моята е. Наследство е от предците на майка ми. Погледни тук, за да се убедиш, че наистина е моя! Тя я подаде на мъжа си.

– В името на Аллага, наистина е твоята гривна! – потвърди той.

– Тогава си спомни, Нохуда, дали по това време мъбарекът е бил при теб – казах аз.

– Мюбарекът не, но просякът беше. Извикахме го, за да му дадем ядене. Гривната ми беше на масата и я мушнах в раклата. Той е видял. Когато след няколко дена случайно я потърсих, гривната я нямаше.

– Е, сега знаеш кой е крадецът.

– Той е. Оказа се, че той го е направил. Ах ти, мошенико! Ще ти

1. Дожа – държавен глава на Венецианската и Генуезката република. – Бел. пр.

2. На теб да бъде, Христе, тоз дукат, над който ти царуваш (лат.) – Б. пр.

3. Гривна. – Бел. пр.

издѣра очите. Ще...

– Тихо! – прекъснах аз жената, защото се страхувах, че щом веднъж потокът на речта ѝ се превърне в наводнение, няма да пресъхне скоро. – Вземи си гривната и поискай наказание за крадеца! Сега виждате какъв човек сте почитали. А този разбойник дори е издигнат в баш кятиб и участва при осъждането на другите. Прокле ме да отида в ада и заради него едва не си навлякох гнева на честните хора. Настоявам да бъде затворен на сигурно място, откъдето да не може да се измъкне, и да бъде предаден на махреджа на Салоники.

Всички не само се съгласиха с мен, но се чуха и много възгласи:

„Първо го набийте! Накажете го с бастонада! Стрoшете му ходилата от бой!“

– Чевиринъс боюнуну! (Извийте му врата!) – горещеше се Нохуда, разгневена от кражбата.

Досега мяобарекът не беше казал нищо. Но ето че се развика:

– Не му вярвайте! Той е гяур. Чужденецът е крадецът. Той току-що ми пхна гривната в джоба. Той... вай, вай!

Старецът се разкрещя от болка, защото камшикът на Халеф плющеше по гърба му.

– Почакай, негоднико! – извика хаджията. – Ще напиша на гърба ти, че едва днес пристигаме по тези места. Как би могъл ефендите да открадне гривната? Пък и един толкова известен човек като него не е крадец. Ето ти удостоверение!

Халеф го удари още няколко пъти така силно, че мяобарекът неистово изрева.

– Аферим, аферим! (Браво, браво!) – викаха същите хора, които само преди няколко мига бяха готови да се нахвърлят срещу мен.

Коджабашията не знаеше нито какво да прави, нито какво да каже. Остави ме аз да се оправям. Но бързо използва случая и отново седна на служебния си стол. Така поне спаси честта си. Неговите съветници мълчаха. Изглежда, се чувстваха неудобно. Запиегатата разбраха, че моето положение се стабилизира и използвайки произхождащата от това предпоставка – че съм вече в добро настроение и не бих могъл да бъда опасен за тях, – един след друг започнаха да се приближават.

– Завържете го! – заповядах им аз. – Вържете му ръцете! Те моментално се подчиниха и никой от присъстващите съдебни заседатели не възрази срещу моя произвол.

Мяобарекът разбра, че е в негов интерес да се подчини. Остави се да го вържат, без да оказва съпротива, а после седна на мястото си и се

сви. Съдебните заседатели бързо станаха. Не искаха да делят пейката с изобличен престъпник.

– А сега за твоята присъда – казах аз на коджабашията. – Познаваш ли законите на твоята страна?

– Разбира се, че ги знам – отвърна той. – Учил съм в цивилното висше училище.

– Не вярвам.

– Защо? – попита той обидено. – Знам цялото духовно право, основащо се на корана, на суна и решенията на първите четирима халифи.

– А запознат ли си и с мюлтека ел бухур, вашия граждански кодекс и законник за криминалните престъпления?

– Да. Съставен е от шейх Ибрахим Халеби.

– Щом наистина знаеш тези разпоредби, защо не ги спазваш?

– Винаги, и днес също, строго съм се придържал към тях.

– Не е вярно. Там е записано, че преди да произнесе присъдата си, съдията е задължен да осигури защита дори и на най-злия престъпник. А вие осъдихте моя приятел и спътник, без да му дадете възможност да каже и една дума. Така че присъдата ви е невалидна. Освен това на процеса трябва да присъстват всички обвиняеми и свидетели, което също не беше спазено!

– Но нали всички са тук?

– Не. Няма го хаджи Ибарек. Къде е той?

Съдията поклати смутено глава, стана и отговори:

– Ще го доведе.

Той се канеше да тръгне, но аз предполагах какво може да се е случило с Ибарек, дръпнах коджабашията за ръката и заповядах на заптиетата:

– Доведете Ибарек! Но го докарайте в състоянието, в което се намира в момента!

[#1 Суна = предание (араб.), у мюсюлманите сборник от задължителни наставления, извлечени от ученията на Пророка, неговите близки и на четиримата първи правоверни халифи. – Бел. пр.]

Двама от тях се отдалечиха и след малко се върнаха с ханджията. Ръцете му бяха вързани на гърба.

– Какво е това? В какво се е провинил ханджията, та сте го вързали? – попитах аз. – Кой ви заповяда да го направите? Коджабашията мяташе глава насам-натам и отвърна:

– Мюбарекът така пожела.

– Значи коджабашията трябва да прави това, което заповяда баш

кятибът? А казваш, че си изучил законите! Нищо чудно, че в твоята околия смятат за светци най-големите престъпници.

– Бях в правото си – защитавах се чиновникът неуверено.

– Не можеш да ми го докажеш.

– Напротив! Не наредих да ви затворят, защото сте чужденци. Но този ханджия живее в нашата област. Подчинен е на властта ми.

– И ти смяташ, че ти е разрешено да злоупотребяваш с тази власт? Тук са се събрали неколкостотин души от твоите подвластни. Мислиш ли, че можеш да правиш с тях каквото ти хрумне? А може би досега си постъпвал точно така. Те ще запомнят случилото се днес и в бъдеще ще искат справедливост. Ибарек беше обран. Дошъл е при теб да търси помощ. Вместо да му я окажеш, ти си наредил да го вържат и затворят. Как ще отговаряш за подобна несправедливост? Настоявам незабавно да бъде развързан.

– Запrietатa ще го направят.

– Не, ти самият ще сториш това, като възмездие за несправедливостта ти.

Искането ми се стори на стареца прекалено. Той гневно ме сръза:

– Кой си ти, че да се разпореждаш тук, сякаш си махредж или билади камзе молаларъ?

– Ето документите ми!

Подадох му трите си паспорта. Като видя тескерето, буюрулдут, а накрая и фермана, той изплашено присви малките си сълзящи очи и главата му се заклатушка като метронома на прочутия регенсбургец Йохан Непомук Мелцел⁴.

– Ефенди, ти си под сянката на султана! – извика той.

– Тогава се постарай да хвърля част от тази сянка и върху теб!

– Ще направя каквото пожелаеш.

Съдията се приближи до Ибарек и го развърза.

– Сега доволен ли си? – попита той.

– Засега да. Но от теб ще се изискват много повече неща. Твоето заптие Селим ти е дало съвсем погрешни сведения. Срещата ни с него стана при обстоятелства, много по-различни от изложените. Мюбарекът му е казал какво да говори, за да ни навреди възможно най-много.

– Не вярвам.

– Но аз вярвам, защото е подвел и салджията да даде неверни показания срещу мен.

4. Мелцел – откривателят на метронома. – Бел. пр.

– Вярно ли е?

Въпросът му беше отправен към салджията, който вече бе убеден, че мъбарекът не може да му навреди, и безстрашно разказа как е бил подучен от него.

– Виждаш ли – казах аз на коджабашията, – че не съм искал да убия този човек. Разбрах, че е шпионин на стария, и го взех със себе си, за да проверя случая. Това е всичко. Ако искаш да ме накажеш, готов съм да се защита.

– Ефенди, и дума не може да става за наказание. В нищо не си сгрешил.

– Тогава и моят придружител не бива да бъде наказван заради заптието, защото не Хаджи Халеф, а друг носи вината за случилото се.

– Кой друг?

– Ти самият.

– Аз ли? Как така?

– Когато Ибарек е бил ограбен, той дошъл при теб да се оплаче. Ти какво направи, за да изпълниш дълга си?

– Всичко възможно.

– Така ли? И какво беше то?

– Наредих на Селим да помисли какво трябва да се направи.

– На другите заптиета не си казал нищо за случая.

– Не, защото беше излишно. Нищо нямаше да могат да открият.

– Значи заптиетата ти са големи глупаци, щом предварително знаеш, че няма да успеят. Деянието е извършено тук. Защо тогава си възложил задачата на Селим, който отскоро е на работа при теб?

– Защото е най-умен.

– Мисля, че причината е друга.

– Каква друга причина бих могъл да имам, ефенди?

– Един добър служител вдига на крак всичко живо, за да открие извършителя на подобно престъпление. Но ти си го премълчал, а на единствения, на когото си го казал, си дал цяла седмица време да размишлява по случая. Изглежда, си искал крадците да избягат.

– Ефенди, как може да предположиш подобно нещо?

– Мнението ми се определя от поведението ти. Първото нещо, което трябваше да направиш, беше да накараш да потърсят престъпниците тук, в Остромджа.

– Но те са заминали за Дойран!

– Само много пристрастен човек може да повярва на подобно нещо. Никой крадец не би казал накъде тръгва. Като стар съдия би трябвало да

знаеш поне това. А какво ще стане, ако разкрия, че си приятел на тези разбойници?

От изумление главата му започна страшно да се клатушка.

– Не знам какво да кажа, ефенди! – извика той.

– По-добре не казвай нищо, защото мнението ми няма да се промени. Ако беше се заел със случая, както повелява дългът ти, крадците отдавна щяха да са открити.

– Мислиш ли, че те доброволно ще дойдат да се предадат?

– Не, но смятам, че са тук, в Остромджа.

– Невъзможно! В нито един хан не са отседнали трима конници.

– И през ум не би им минало да се показват близо до мястото на престъплението. Скрили са се.

– Бих ли могъл да знам при кого?

– Защо не? Аз съм чужденец, а вече знам.

– Значи си всезнаещ.

– Не, но съм се научил да мисля. Подобни престъпници се крият при също толкова лоши хора. А кой е най-лошият човек в Остромджа?

– Да не би да имаш предвид любарека?

– Позна.

– При него ли са? Грешеш.

– В никакъв случай. Ако искаш да хванеш крадците, трябва да идеш горе при развалините.

Той погледна към любарека и другият отвърна на погледа му. Струваше ми се, че двамата се разбраха за нещо.

– Ходенето дотам ще е напразно, ефенди – твърдеше съдията.

– Убеден съм в обратното и ти казвам, че ще намерим не само крадците, но и откраднатите предмети. Затова настоявам да ме последваш със заптиетата си.

– В тази тъмница?

– Страхуваш ли се?

– Не, но хора като тях са опасни. Ако наистина са горе, ще се защитават. По-добре да изчакаме до утре.

– Дотогава биха могли да изчезнат. Не, тръгваме сега! Погрижи се да потеглим възможно най-бързо и заповядай да вземат фенери!

– Ще вземем ли любарека с нас?

– Да. Той ще ни води.

– Тогава ми позволи да се погрижа за осветлението. Съдията влезе в къщата. Но тъй като подозирах, че коджабашията със сигурност е свързан с любарека, и през ум не ми минаваше да го оставям сам дори и

за миг. Затова магнах на Омар да се приближи.

– Омар, върви след коджабашията и не го изпускай от погледа си! Погрижи се да не може с никого да говори насаме и да не предприеме нещо, с което би могъл да попречи на плановете ми.

Омар се отправи към вратата, през която беше изчезнал съдията. Много от присъстващите също се разпръснаха, предполагам, за да вземат фенери или нещо подобно и да ни придружат. Досега Ибарек бе слушал, без да каже нито дума, но ето че ме попита:

– Ефенди, наистина ли вярваш, че ще хванем тримата негодници и ще получа обратно вещите си?

– Убеден съм.

– Не мога да те разбера, ефенди! Изглежда, знаеш всичко. С радост тръгвам към развалините.

– Какво ще кажеш сега за светеца? Нали го възхваляваше, въпреки че се страхуваше от него. Още като ми заговори за чудотвореца, вече предчувствах, че става дума за някой голям мошеник. Крадците, които те обраха, са при него.

След малко коджабашията се върна и с Омар донесоха няколко фенера, доста факли и малко борини. На въпросителния ми поглед Омар отговори с отрицателен жест. Съдията не му бе давал повод за намеса. И други хора дойдоха с подобни приспособления за осветление и шестивестото потегли. Нощен поход към развалините за залавяне на крадци. Подобно нещо досега не се бе случвало тук. Затова почти цялото население на Остромджа ни следваше. Тъй като не се доверявах нито на коджабашията, нито на заптиетата му, Оско и Омар охраняваха мябарека. Вървяха от двете му страни.

Най-отпред крачеха няколко заптиета. Следваше ги коджабашията със съдебните си заседатели. Зад тях беше мябарекът с двамата си пазачи. Отзад бяхме ние с Халеф и двамата сродени ханджии, а после се тълпеше старо и младо от Остромджа. Забавно беше да се слушат изразяваните мнения, дори и тези, които засягаха нас. Някой смяташе, че съм султански принц, друг ме мислеше за персийски княз. Трети се кълнеше, че съм индийски магьосник, а четвърти ги надвикваше, че съм престолонаследникът от Москва и съм дошъл да завладея страната за Русия.

Колкото повече се приближавахме към развалините, толкова по-тихи ставаха хората. Разбираха, че трябва да бъдат по-предпазливи, ако искаха да хванат негодниците. Много от тях спряха и останаха още в началото на гората. Това бяха най-страхливите. Но на висок глас

уверявах, че остават там, за да не могат крадците да избягат през това място в случай, че успеят да се измъкнат горе.

Като стигнахме до просеката, цареше гробна тишина. Героите бяха със свити сърца. Престъпниците биха могли да се появят всеки миг или да се крият зад някое дърво. Вървяха възможно най-тихо, за да не ги пропъдят, а и за да не са първите, които ще влязат в бой с тях, защото бяха дошли и жени.

Тишината беше нарушена за малко. От нечие женско гърло се разнесе пронизителен писък. Като отидох на съответното място, видях, че „Грахката“ се бе насадила в извора, в който бях намерил жълтурчето. Дебеланата седеше във водата и с приглушен глас държеше реч на любимия си съдебен заседател, чието съдържание едва разбрах, защото тя шепнеше. Нохуда не искаше да я изваждат от извора, защото щяла да се простуди, ако трябвало да върви мокра в студения нощен въздух, а като ѝ обясних, че водата е още по-студена от въздуха, тя каза:

– Ще послушам съвета ти, ефенди. Знаеш всичко по-добре от другите и дори от мъжа ми, който всъщност ме пхна в тази дупка.

Измъкнах „Грахката“. За щастие дълбочината на водата беше само около половин метър. Дали последиците са навредили на подмладената ѝ от желязната охрана красота, за съжаление не знам.

Мюбарекът стоеше с Оско и Омар до вратата на колибата си и искаше да го пуснат вътре. Но тъй като беше способен на всякакви фокусничества, не му се доверих. Можеше да има някакво приспособление, което да му помогне в случай на непредвидена опасност или разкриване.

– Какво ще правиш вътре? – попитах го аз.

– Имам животни, които трябва да нахраня, защото ще умрат от глад.

– Аз самият ще ги нахраня утре сутринта. Отсега нататък мястото ти е в затвора. Но съм готов да изпълня желанието ти в случай, че отговорих на няколко мои въпроса и кажеш истината.

– Питай!

– Има ли хора при теб?

– Не.

– Живее ли някой друг освен теб в колибата или в развалините?

– Не.

– Познаваш ли човек на име Манах ал Барша?

– Не.

– А някой, който да се казва Баруд ал Амасат?

– Също не.

– А тъкмо те твърдят, че добре те познават.

– Не е вярно.

– И днес не си им съобщавал за пристигането ми?

– Това е лъжа!

– А че ще се погрижиш да бъда затворен и после щяхте да дойдете и да ме убиете?

Той не отговори веднага. Не защото му се струваше толкова невяроятно, че знам всичко. Изглежда, у него се прокрадваше предчувствието, че тази вечер няма да намери всичко така, както го е оставил. Чувах го как преглъща, сякаш нещо бе заседнало на гърлото му. После отвърна:

– Ефенди, не разбирам какво говориш и какво искаш от мен. Не съм чувал назованите от теб имена и нямам нищо общо с хората, за които говориш.

– Тогава сигурно не знаеш също, че трябваше да дойдат двама братя и да ви съобщят, че съм убит в Мелник?

– О, Аллах, и представа нямам за подобно нещо!

– Ти си толкова неведущ, че незнанието ти ме кара да се смиля над теб и поради това ще ти покажа колко опасни хора има край теб. Ела!

Хванах лицемера за ръката и го поведох. По мой знак Халеф тръгна с един факел напред, за да осветява пътя. Последваха ни и господата от каазата, Оско, Омар и двамата гостилничари. Другите трябваше да останат, защото в развалините нямаше достатъчно място.

Какво ли ставаше с мюбарека, като видя колко сигурно крачехме по пътя, за който той смяташе, че е тайна за останалите!

Щом Халеф отмести бръшляна, чух стареца да промърморва ругатня, която не можа да потисне.

– Какво? Конете? – попита коджабашията, като влязохме в мястото, използвано за обор.

Тъй като бе нощ, животните ни създаваха малко трудности. Не бяха вързани, страхуваха се от светлината и чуждите хора.

– Където има коне, трябва да има и хора, на които да принадлежат – каза Халеф. – Елате да идем там и ще ги намерим.

Тримата вързани мъже все още лежаха така, както ги бяхме оставили.

Първоначално никой нищо не каза. С помощта на Халеф развързах тримата, но само колкото да могат да размърдат краката си и да станат.

– Манах ал Барша, познаваш ли този човек? – попитах аз, сочейки

към любарека.

– Аллах да те прокълне! – процеди той през зъби.

– Баруд ал Амасат, а ти познаваш ли го?

– Дано паднеш от моста на смъртта във вечния ад! – изкрещя той ядосано.

Тогава се обърнах към тъмничаря:

– Твоето престъпно деяние е само това, че освободи този пленник. Наказанието на тези двамата ще е голямо, но твоето ще бъде по-леко, ако покажеш, че не си твърдоглав грешник. Каж ми истината! Познаваш ли този човек?

– Да – призна той, след кратко колебание. – Това е старият любарек.

– А знаеш ли истинското му име?

– Не.

– А твоите двама съучастници познават ли се с него?

– Да. Манах ал Барша често е ходил при него.

– Аз трябваше да бъда убит в Мелник, нали?

– Да.

– И днес беше взето същото решение. Искяхте да ме убие в затвора.

– Така е.

– И още нещо. Докато ти показваше на Ибарек и хората му фокуси с карти, другите двама го обраха, нали?

– Не аз, другите го направиха.

– Добре! И ти си участвал колкото тях, защото благодарение на теб кражбата е била сполучлива. Чух достатъчно.

Обърнах се към коджабашията и го попитах:

– Е, не бях ли прав? Не са ли крадците в развалините?

– Ефенди, ти вече си ги бил открил, когато ми разказа за тях.

– Така е! Но това, че съм ги намерил толкова бързо, е доказателство, че си можел много лесно да изпълниш дълга си. Тези трима души трябва да бъдат отведени в затвора и добре охранявани. Още рано сутринта ще изпратиш на махреджа съобщение, към което и аз ще добавя своето. Тогава той ще реши какво да се предприеме. Ибарек, я погледни тук на земята! Мисля, че са твоите откраднати вещи.

Съдържанието от джобовите и поясите на тримата пленници беше подредено от нас на три купчинки. Като видя предметите си, Ибарек засия. Той искаше да си ги вземе, но коджабашията заяви:

– Стой! Не става толкова бързо. Всички тези неща трябва да взема

аз. Трябват ми като доказателство при процеса и като ориентир за размера на наказанието.

Известни ми бяха обичаите на тези хора. Кой знае дали Ибарек ще- ще някога да получи имуществото си! Затова отговорих вместо него:

– Не е необходимо. Лично аз ще направя списък на предметите и ще преценя стойността им. Този опис ще ти свърши същата работа, както и самите предмети.

– Ефенди, ти не си чиновник!

– Коджабаши, днес ти доказах, че бих бил по-добър служител от теб! Ако отхвърлиш предложението ми, ще пиша на махреджа много по-подробно, отколкото ще ти се иска. Така че мълчи! В твой собствен интерес е!

Видях, че съдията искаше да ми отговори грубо, но все пак се съдржа. Сигурно си бе казал, че може да му навредя. Но тогава предяви други претенции:

– Нека Ибарек си вземе нещата, но всичко друго, което са имали у себе си, ще взема аз.

Той понечи да се наведе и да вземе останалите предмети.

– Стой! – извиках аз. – Тези неща вече са конфискувани!

– От кого?

– От мен.

– Имаш ли право на това?

– Разбира се! И за тях ще изготвя опис, като ти ще бъдеш свидетел, че не присвоявам нищо. После ще изпратя и двете неща, и списъка и предметите, на махреджа.

– Всичко това е моя работа!

– Ти също ще упражниш правото си. Предоставям ти конете и всичко по тях. Но всичко останало е мое. Халеф, прибори предметите!

Дребният хаджия действаше толкова бързо, че след три секунди всичко изчезна в пояса му.

– Крадци! – изръмжа мюбарекът.

Той получи възнаграждението си моментално. Камшикът на Халеф му даде изключително ясен и осезаем отговор.

Пленниците бяха изведени от развалините до просеката. Любопитните хора все още бяха там и се приближиха да видят тримата заловени.

Ибарек разказваше на висок глас, че благополучно се е добрал до вещите си. Хвалеше се наляво и надясно.

Заптийетата обградиха четиримата пленници и потеглиха заедно с тях. Тълпата ги следваше, обсъждайки завършилото с успешен край

приключение. Връщането по обратния път ставаше много по-шумно, отколкото настъпването.

Представителите на властта също се присъединиха към шествието. Двамата с Халеф изостанахме назад. Той ми беше дал знак.

– Сихди, все още имам половин факел – каза той. – Вярно, че е загаснал, но бих могъл да го запалим отново. Хайде да огледаме колибата на стареца!

– Да, трябва поне да се опитаме.

– Ключът още в теб ли е? Видях, че го скри, като изпразваше джобовете на негодника по време на съдебното заседание.

– Още е в мен, но не знам дали е от колибата.

– Сигурно е той. Какъв друг ключ би могъл да има старият?

Изчакахме, докато другите изчезнат, и отключихме вратата. С помощта на клечка кибрит и парче хартия отново запалихме факела и влязохме в колибата.

Както вече споменах, съборетината беше опряна в зида на развалините. Гледана отвън, изглеждаше, че има само едно-единствено помещение. Но като се озовахме вътре, установихме, че в нея има няколко наредени една зад друга стаи. Вътрешните помещения бяха част от стария дворец, а колибата хитро бе разположена на входа.

Предната стая беше почти празна. Виждаше се, че е предназначена за посрещане на гости. Като понечихме да влезем в следващата, забелязах нишки, които се кръстосваха горе, долу и в средата, напречно пред входа. Предпазливо докоснах една от тях с дръжката на камшика и веднага се чу трясък от изстрел. Размяукаха се котки, едно куче изляз, закрещяха гарвани и се чуваха какви ли не още гласове.

– О, Аллах! – засмя се Халеф. – Вероятно се намираме в Ноевия ковчег. Но, сихди, предлагам да не продължаваме навътре. Нека почакаме, докато се съмне.

Съгласих се. Въпреки че не вярвах старият мюбарек да притежава необикновени познания, може тези, които имаше, да са били достатъчни за изработването на някакво безотказно приспособление за обезвреждане на чужди пришълци. Заключихме отново и изгасихме факела.

Като тръгнахме по обратния път, към нас се спусна някаква женска фигура. Не можах да видя лицето ѝ. Тя хвана края на дрехата ми и притисна устни към нея, още преди да успее да ѝ попреча.

– Видях на светлината на факлата, че си ти, ефенди, и исках още веднъж да ти благодаря. Беше билкарката Небатия.

– Какво търсиш тук горе? – попитах я аз. – Присъства ли на

залавянето на пленниците?

– Не. Не изпитвам радост да гледам такива нещастни хора. Но бях в двора на коджабашията, като трябваше да те съдят. Ефенди, ти се държа храбро, но си спечели и зъл враг.

– Кой? Мюбарекът ли?

– Нямам предвид него, въпреки че и той те мрази. Говоря за коджабашията.

– Не се и надявам да ме удостои с особена любов, но и като враг няма от какво да се страхувам от него.

– Въпреки това те моля да бъдеш предпазлив!

– Толкова ли е зъл?

– Да. Съдията е олицетворение на властта, но тайно подпомага хората на Жълтоликия.

– А! Откъде знаеш това?

– Често е идвал тук горе при мюбарека.

– Не се ли лъжеш?

– Не, виждала съм го съвсем ясно на лунната светлина, а в тъмните нощи съм разпознавала гласа му.

– Хм! Толкова често ли си идвала тук горе?

– Да, въпреки че мюбарекът ми беше забранил. Обичам нощта. Тя е приятелка на човека. Остава го сам с Бога и не позволява да бъде попречено на молитвата му. А има и растения, които могат да се намерят само през нощта.

– Наистина ли?

– Да. Както има растения, които ухаят само през нощта, така има и такива, които будуват нощем, а през деня спят. Тук горе има такива нощни приятели, при които седя, за да говоря с тях и да се ослушвам за отговорите им. В последно време ми беше много трудно да правя това. Но днес ти разобличи моя враг. Той е арестуван и аз веднага излязох, за да си откъсна след полунощ един крал.

– Крал ли? И това ли е растение?

– Да. Не го ли познаваш?

– Не.

– То е крал, защото, като умре, с него умира целият му народ.

Пред мен беше една странна жена със затрогващо добро сърце. Тя трябваше да полага много усилия да се грижи за семейството си и въпреки това намираше време да прекарва часове наред през нощта с растенията, да разговаря с тях и да се вслушва в тайните на тяхното битие.

– Как е името на това растение? – попитах аз любопитно.

– Хаджи Мариям. Жалко, че не го познаваш!

– Знам го, но не знаех, че има крал.

– Много малко хора знаят това, а сред тях много рядко има някой щастливец, който може да намери крал. Човек трябва да обича Хаджи Мариям и много добре да го познава, едва тогава може да намери краля. Народът му обикновено расте на неплодородни места, в планините, в цепнатини на скали и пусти склонове. Растенията винаги са наредени в кръг, понякога малък, друг път голям, а точно в средата на този кръг се намира кралят.

Това беше ново за мен. Хаджи Мариям означава „Мариин кръст“⁵. Това цвете расте и в Германия и народът го нарича "Мариин кръст"⁵. Колко странно, че името му по склоновете на планината Ерц звучи така, както и в планините Бабуна и Плачковска в Турция!

Небатия продължи да говори по любимата си тема:

– Този трън е много сух и чуплив. Не израства нависоко и има тънко стебло. Но кралят е голям и с всяка изминала година става все по-голям. Стеблото му е тънко като острие на нож. Но на ширина може да достигне до две длани и най-отгоре има дълъг, тесен цвят, върху чиято тъмна основа се извива светла зигзагообразна змия. Тази змия свети през нощта. Често съм виждала това растение и днес отново ще го видя. Като бъде откъснат кралят, всичките му поданици загиват. Като измине един месец, те вече са мъртви. Иначе те живеят дълго. Кралят, когото ще откъсна днес, е на около десет години.

– Но като го откъснеш, нали народът му ще измре!

– О, не! Поникнал е нов, млад крал. В такъв случай старият може да бъде откъснат. Това трябва да се направи в неделя след новолуние, в светия ден на християните, чиято небесна майка е Мария. В този ден кралят блести най-красиво. Дори и когато е откъснат, продължава да сияе още няколко нощи. Тогава е в разцвета на силите си. Днес е първата неделя след новолуние, затова ще откъсна краля тази нощ. Ако имаш време, би могъл да го видиш как блести.

– Бих дошъл с теб, защото подобни природни тайни много ме интересуват, но за съжаление трябва да се върна в града.

– Тогава утре вечер ще ти донеса краля, той все още ще свети.

– Не знам дали все още ще съм в Остромджа.

– Толкова бързо ли ще си заминеш, ефенди?

– Не съм дошъл тук за дълго и времето ми е много ограничено. Но

5. У нас това растение носи наименованието „бял трън“. – Бел. пр.

кажи: каква сила се приписва на краля?

– Чаят от обикновен Хаджи Мариям лекува белодробни болести, в случай че растението не е много старо. Този трън притежава едно вещество, което унищожава дребните болестни организми в белите дробове. За краля казват, че можел да измъкне болния от гроба.

– Опитвала ли си го?

– Не. Но вярвам, че е така, защото Творецът е всемогъщ и ако иска, може да даде на едно растение толкова голяма сила.

– Тогава ела утре при мен и ми покажи краля, ако все още не съм заминал. Знаеш ли къде живея?

– Чух. Лека нощ, ефенди!

– Късмет с краля, Небатия!

Тя тръгна.

– Сихди, вярваш ли в историята за краля? – попита ме Халеф, като продължихме пътя си.

– Не се съмнявам.

– Досега не съм чувал, че растенията си имат господари.

– Значи не вярваш. Като донесе Небатия този господар на Хаджи Мариям, ще го видиш и ти.

Дори и не предполагам, че ще дължа живота си на този крал на тръните. Това, че билкарката беше дошла тук горе заради него, щеше да се окаже от голяма полза за мен.

Впрочем белият трън наистина е странно растение. Намирал съм го между Шайбенбад и Шварценберг в саксонската част на планината Ерц по оголени хълмове и стоях цели четири дни, за да търся краля.

Мястото, където се бяха разпрострели тръните, наистина образуваше доста правилен кръг. Обиколих го и после ходих до центъра му по различни радиуси, но без никакъв успех. Накрая намерих търсения крал на място, край което бях минавал много пъти, без да го забележа, защото беше заобиколен от гъст сноп суха бусика. Той отговаряше на описанието на Небатия. Отрязвах го и го пазя и до днес. Когато след около четири месеца отново се върнах в Анаберг, въпреки оскъдното си време от любопитство се отправих към мястото, където го бях намерил – поданиците му бяха загинали.

Това доказателство за истинността на описанието, разбира се, тук, в Остромджа, нямаш, но вярвах, че е така. Великият Линей⁶ с признателност разказва, че най-добрите си открития и наблюдения е направил по

6. Карл Линей (1707–1778), прочут шведски естественик и лекар. – Бел. пр.

знак на обикновени хора. Детето на народа има много по-доверчив поглед за тайните на природата от така наречения привилегирован човек.

Втора глава Отново на свобода

Като стигнахме в Остромджа, отидохме при коджабашията, за да направя описа. Малките му очички заискриха, като започнахме да бромим съдържанието на трите кесии. Той още веднъж ме попита дали няма да оставя на него да се занимава с изпращането на нещата, но аз настоях сам да се погрижа за това. Скоро щеше да се окаже, че съм постъпил правилно. Ала за да ме ядоса, припираше торбичките да са запечатани и подпечатани и с неговия печат. Не се съпротивлявах дори и един миг.

После накарах да ми покажат пленниците. Затворени бяха в някакво подземно помещение и бяха вързани. Казах на съдията, че това е безполезно мъчение. Той обаче смяташе, че за такива престъпници нито едно наказание не е достатъчно строго и през нощта дори щял да постави пред вратата едно заптие да пази. Успокоих се, че затворниците са на сигурно място, без да помисля, че съдията ги беше вързал само защото е очаквал да дойда и да проверя какви мерки е взел.

Отправих се към хана, където ме чакаха за закъснялата вечеря. Седяхме в същата стая като на обяд. Разговорът беше много оживен, защото събитията през деня даваха богат материал за обмен на мисли, и когато легнахме да спим, отдавна беше минало полунощ.

Дадоха ми най-хубавата стая, до която се изкачих по една стълба. Тъй като бяха приготвени две легла, взех малкия хаджия при себе си. Знаех колко се радваше на такива доказателства за приятелство.

Като се канехме да се събличаме, часовникът ми показваше малко след два. Тогава някой почука долу на портата, която вече беше заключена. Отворих капака на прозореца и погледнах навън. До портата стоеше човек, но не можех да го разпозная.

– Ким дир? (Кой е?) – попитах аз.

– О, това е твоят глас – отвърна ми някаква жена. – Нали си чуждите ефенди?

– Да. А ти билкарката ли си?

– Да, ефенди. Слез долу! Трябва да ти кажа нещо.

– Наложително ли е?

– Разбира се.

– Ще мога ли отново да се върна да спя?

– Няма да е веднага.

– Чакай! Идвам.

След минута двамата с Халеф бяхме долу.

– Знаеш ли какво се случи, ефенди? Или по-добре ми кажи с колко време разполагаш още. Виж моя крал Хаджи Мариям!

Небатия ми го подаде в ръка. Бодливият трън беше две педи широк, но наистина тънък като острие на нож. Въпреки тъмнината светлата зигзагообразна линия върху дългата тясна корона ясно се виждаше. Наистина тя не „светеше“, но излъчваше доста силен, почти фосфоресциращ блясък.

– Сега вярваш ли ми? – попита ме тя.

– Не съм се съмнявал в думите ти. Тук е много тъмно, ще дойда при теб утре сутринта, за да разгледам подробно тръна на дневна светлина. Кажи сега какво искаш да ми съобщиш!

– Нещо много лошо: затворниците избягаха.

– Какво? Наистина ли? Откъде знаеш?

– Видях ги и чух какво си говореха.

– Къде?

– Горе на планината, до колибата на любарека.

– Сихди! – подскочи Халеф. – В такъв случай моментално трябва да тръгваме към планината. Ще ги убием, иначе животът ни е в опасност.

– Почакай! Първо трябва да разберем всичко. Кажи ми, Небатия, колко души бяха?

– Тримата непознати, любарекът и коджабашията.

– Какво? Коджабашията е бил при тях? – учудих се аз.

– Да. Той самият ги пусна, за което получи от любарека пет хиляди пиастъра.

– Сигурна ли си?

– Чух го много добре – уверяваше ме Небатия.

– Разкажи, но накратко! Не бива да губим време.

– Бях откъснала белия трън и тръгнах да се връщам през просеката. Тогава видях, че откъм града идват четирима мъже. Не исках да ме забележат и се скрих в ъгъла, образуващ се между колибата и зида от развалините, в който тя се опира. Четиримата понечиха да влязат в колибата, но тя беше заключена. Трима от тях не познавах. Четвъртият беше любарекът. Говореха, че ги е освободил съдията и щял да дойде веднага, за да си вземе петте хиляди пиастъра за услугата. Щяха да тръгват, след като му платят, но трябвало да ви отмъстят. Единият каза, че сигурно си щял да тръгнеш към Радова и Истип. По пътя щели да ви нападнат

аладжите.

– Какви са тези аладжи?

– Не знам. После дойде коджабашията. Тъй като никои от тях нямаше ключ, разбиха вратата с ритници. Запалиха фенер и отвориха един прозорец над скривалището ми. Оттам излязоха птици, прилепи и други животни, които любарекът освободи. Изплаших се и побягнах с всички сили надолу, за да дойда при теб. Това исках да ти кажа.

– Благодаря ти, Небатия. Утре ще получиш възнаграждение за това. Сега си върви! Нямам повече време.

Върнах се обратно в хана. Не беше необходимо да будя никого. Това, че бяха събудили мен, беше сигурен знак, че се е случило нещо, и всички бяха станали. След по-малко от две минути бяхме въоръжени и се отправихме на път: Халеф, Оско, Омар и аз. Двамата гостилничари искаха да вдигнат тревога, но аз им забраних, защото бегълците можеха да чуят шума и щяха да разберат, че ги преследваме. Поръчах на ханджиите тихо да доведат още няколко смели мъже и с тях да тръгнат по пътя, водещ към Радова. Така във всички случаи бегълците щяха да паднат в ръцете им, ако ние не успеехме преди това да ги обезвредим.

Ние четиримата се отправихме първо към планинската пътека. Като стигнахме до гората, бяхме принудени да вървим по-бавно. Понеже не вървахме през открита местност, трябваше да внимаваме да не падаме. Пътят се изкачваше стръмно нагоре, а почвата между дърветата беше осеяна с камъни, тъй като стичащата се надолу дъждовна вода постепенно беше отмила меката пръст отгоре.

Стори ми се, че пред нас чух пронизителен звук, издаден от човек, който в страха си сякаш бе извикал кратко „и“. После долових глух звук, като че ли някой падна.

– Стойте! – прошепнах аз на другите. – Пред нас има човек. Спрете и не вдигайте шум!

Скоро чухме към нас да се приближават бавни стъпки. Бяха неравномерни, защото човекът пристъпваше с единия крак по-бавно, отколкото с другия. Куцаше. Сигурно се беше наранил при падането. Вече се бе приближил до мен. Нощта не беше светла, а между дърветата тъмнината беше още по-гъста. Затова по-скоро разбрах, отколкото видях, че мършавата фигура е на коджабашията. Сграбчих го за яката отпред.

– Дур ве сус! (Спри и мълчи!) – заповядах му аз с приглушен глас.

– Аллах! – извика изплашено той. – Кой си ти?

– Не ме ли позна?

– Ах, ти си чужденецът! Какво правиш тук? Вероятно беше

разпознал гласа ми или пък фигурата ми се различаваше по-добре от неговата, но беше разбрал кой е пред него.

– А ти кой си? – попитах аз. – Сигурно коджабашията, който е освободил затворниците!

– Машаллах! – извика той високо. – Ти знаеш! Той отскочи настрана, за да се отскубне. Наистина, аз го държах здраво, защото бях очаквал да направи опит за бягство, но прогнилият кафтан не беше чак толкова здрав. Чу се звук от скъсване на плат, парче от който остана в ръката ми, а мъжът изчезна сред дърветата, където всяко преследване би било безполезно. На всичко отгоре той се развика с всичка сила:

– Хайде, сауш кулибеден, чабук, чабук! (Бягайте от колибата, бързо, бързо!)

– О, какъв глупак си, сихди! – ядосваше се Халеф. – Беше го хванал и го изпусна! Ако го бях направил аз, щеше...

– Тихо – прекъснах го. – Нямаме време за упреци. Трябва да побързаме към колибата, защото от предупредителния му вик трябва да се предположи, че враговете ни са горе.

Тогава оттам се раздаде друг вик:

– Ничун, нейе? (Защо, по каква причина?)

– Ябнджълар, ечнебилер! Кошун кошун, съчраен! (Чужденците, чужденците! Бягайте, изчезвайте!) – отговори им беглецът.

Постарахме се да се придвижим напред с най-голяма бързина, но неравният път ни пречеше. Едва бяхме направили няколко крачки, и отгоре изтрещя изстрел: видяхме нагоре да се издига огнен лъч, после наоколо отново стана тъмно.

– Сихди, бир топ фишенклер иле! (Сихди, това беше оръдие с ракети!) – каза Халеф, пухтейки след мен. – О, Аллах, и продължава да гори.

Сега забелязахме между дърветата светлина от огън, а като стигнахме до оголеното място, колибата пред нас беше обхваната от пламъци.

– Ето ги там! Виждате ли ги? Огън! Бяхме добре осветени от огъня и представлявахме чудесна мишена.

– Назад! – предупредих аз, като същевременно отскочих встрани и се озовах зад едно дърво.

Другите моментално последваха примера ми и тъкмо навреме, защото към нас полетяха още три изстрела, но не улучиха никого. Още по време на скока бях вдигнал оръжието си. Проблясването на изстрелите ми беше издало местонахождението на негодниците. Стрелях почти едновременно с тях и бях улучил, защото един глас изкрещя:

– Ей феялет, бре ха! Яраланмъшън! (О, нещастие! Помощ! Ранен съм!)

– Напред! – извика храбрият Хаджи Халеф Омар и изскочи иззад дървото.

– Стой! – заповядах му аз и го хванах за ръката. – Може пушките им да имат две цеви!

– Нека да имат и сто, ще ги пречукам!

Той се отскубна, обърна пушката си и притича през ярко осветено място. Не ни оставаше нищо друго, освен да го последваме. Беше опасно, но за щастие онези отсреща нямаха двуцевки, а бегълците не бяха имали време да заредят отново. Стигнахме здрави и читави до скалата, откъдето бяха дошли изстрелите, но това беше единственият успех от шурма ни. Там вече нямаше никой.

– Къде са, сихди? – попита Халеф. – Имаш ли представа?

– Къде са ли? Нямам! Но знам КАКВИ са.

– И какви са?

– По-умни от нас, преди всичко по-умни от теб.

– Пак ли ме упрекваш?

– Заслужаваш го. Със сигурност щяхме да хванем престъпниците, ако ти не беше хукнал напред.

– И по какъв начин?

– Ако бяхме заобиколили просеката под прикритието на дърветата, щяхме да стигнем до тях.

– Пак нямаше да са там.

– Това е въпросът. Разбира се, четиримата избягнаха откритото нападение. Но тайното промъкване щеше да се увенчае с успех, ако един от нас беше останал тук да стреля от време на време във въздуха. Тогава щяха да си мислят, че все още всички сме на едно място.

– Значи мислиш, че вече не можем да ги хванем?

– Те сигурно са някъде наблизо, но хайде намери ги в тази тъмница! Огънят осветява само просеката. А дори и да знаехме къде са се скрили, трябва да ги оставим на мира. Вероятно са ни чули, като идваме, и какво би могло да стане по-нататък, сигурно се досещаш.

– Да, ще ни посрещнат със стрелба, а съм чувал, че такива куршуми понякога са в състояние да ти попречат да остарееш. Но какво ще правим сега?

– Ще дебнем!

Разбира се, всичко това беше изречено много тихо. Можеше да се предположи, че четиримата мъже не са далеч от нас и не биваше да ги

насочваме към мястото, където се намираме, с непредпазлив шум. Освен това бяхме застанали така, че тъмнината ни скриваше.

Ослушвахме се известно време, но пращането от горящата колиба ни пречеше. Щом обаче ухото веднъж привикна с този звук, чух доста ясно силно шумолене. Оско също го беше доловил, защото ме попита:

– Чуваш ли ги как се промъкват през храсталациите, ефенди?

– Ако се съди по шума, са най-много на стотина крачки оттук и по-неже предполагам, че зад дърветата няма храсти, то пръстенът от дървета около планинския връх едва ли е голям на това място. Те са го знаели и затова са се насочили натам.

– Откъде биха могли да го знаят? Нали те самите не са оттук?

– Манах ал Барша често е идвал по тези места, а и любарекът е с тях.

Отидох до колибата и откърших един прът от покрива, който висеше горящ надолу. Тъй като дървото беше много смолисто, пламтеше като факел. Тръгнах с него в посоката, в която предполагам, че бяха поели бегълците. Тримата ми спътници тръгнаха след мен, като държаха оръжията си готови за стрелба.

Все пак пращането на огъня ме бе подвело. Ширината на опасаната с дървета ивица не беше толкова голяма, колкото бях мислил. След малко стигнахме до храстите и видяхме мястото, през което бегълците се бяха измъкнали в гората. Тръгнахме натам и в следващия миг се озовахме на открито, а факелът ми угасна.

Това чухме под нас цвилене на жребец, а веднага след това в нощта се разнесе силен тропот на коне.

– Аллаха смарладък, ховардалар! (Сбогом, негодници!) – достигна до нас отдолу силен глас. – О бир гюн яняджаксънъс дже-хенеде! (Утре ще се пържите в ада!)

Беше казано много ясно. Ако не бях знаел, че искат да ни спрат, сега щях да се досетя. Тези хора не бяха особено умни.

Моят малък Халеф беше страшно ядосан от обидата. Сложи двете си ръце около устата и с всичка сила изкрещя в тъмнината:

– Шейтана гидин! (Вървете по дяволите!)

Толкова беше ядосан, че продължи да крещи след тях:

– А хаирсъзлар, хайдутлар, каилар, кондакджилар, иптен казъкдан куртулмушлар! (Разбойници, убийци, подпалвачи, кождери, обесници!)

В отговор се разнесе подигравателен смях. Задъхан от положеното усилие, дребосъкът попита:

– Не ги ли наредих хубаво, сихди? Не им ли го казах кратко и ясно?

– Да, толкова хубаво, че както чу, ти се изсмяха.

– Тези хора нямат никакво възпитание. Не знаят как трябва да се държат. Понятието нямат от законите на учтивостта и правилата за добрите нрави. Дори към врага си трябва да се държиш почтително и да го побеждаваш с красиви, благозвучни комплименти.

– Да, ти току-що ни го доказа, скъпи Халеф. Ласкателствата, които изкрещя след тях, бяха прелестни.

– Не бях аз, а гневът ми. Ако аз самият бях говорил, щях да съм почтив. Но вече ги няма. Какво ще правим?

– Сега нищо. Отново седим по същия начин, както и при пристигането ни в Остромджа. Враговете ни са пред нас. Свободни са и дори се увеличиха с още един човек. Гонитбата може да започне отново и кой знае дали пак ще имаме такава благоприятна възможност, както тук.

– Прав си, сихди. Този коджабашия трябва да бъде обесен!

– Той не само освободи затворниците, но им върна и конете.

– Мислиш ли?

– Разбира се! Нали чу, че имат коне? Бяха приготвени за тях.

– Съдията ще отрече.

– Лъжките няма да му помогнат. Откъснах парче от кафтана му и го прибрах в пояса си.

– И какво ще правиш с него? Имаш ли власт над коджабашията?

– За съжаление, не.

– Тогава аз поемам всичко в свои ръце.

– Не прибързвай отново, Халеф!

– Не се тревожи, сихди! Няма да прибързвам, а ще свърша всичко най-бавно и спокойно. Няма ли да идем до колибата?

– Да. Може би все пак ще успеем да спасим нещо. Не ни беше трудно да намерим обратния път, защото вече го познавахме. Изглежда, жилището на любарека съдържаше много запалителни вещества, защото пламъкът продължаваше да се издига нагоре. Междувременно бяха на дошли хора, примамени от виждащия се надалеч пожар. Като се показше между дърветата, коджабашията се приближаваше тичешком от другата страна, където беше пътят. Щом старейшината на Остромджа ни съзря вдигна ръка, посочи към нас и извика:

– Хванете ги! Заловете ги! Те са подпалвачите! Бях повече учуден, отколкото ядосан от това нахалство. Този човек притежаваше направо смайващо безсрамие. Присъстващите, които знаеха как се бях държал с него през изминалия ден, не бързаха да изпълнят заповедта му.

– Чухте ли? – изкрещя той на поданиците си. – Трябва да хванете подпалвачите!

Тогава се случи нещо, което трудно можеше да се проумее. Дребният хаджия пристъпи към него и попита:

– Биз не ис, севгилим? (Какви сме, драги?)

– Кондакчъ сънъс (Подпалвачи сте.) – твърдеше той.

– Грешиш, коджабаши. Нещо съвсем друго сме. Ние сме кожари и за да ти го покажем нагледно, ще ошавим част от кожата ти, не цялата, само малка част, на чиято здравина после наистина ще се зарадваш, защото ще ти трябва да сядаш на нея. Оско, Омар, елате!

Двамата не чакаха да им повторят. Наистина те първо въпросително ме погледнаха, за да разберат какво е мнението ми за скандалното поведение на дребосъка. Понеже не казах нито „да“, нито „не“, двамата сграбчиха стареца с клатушкащата се глава и го проснаха на земята.

Той разбра какво ще последва и се развика от страх.

– Аллах, Аллах – трепереше той. – Какво ще правите? Да не би да искате да посегнете на божията и човешка власт? Аллах ще ви унищожи, а падишахът ще ви тикне в затворите си. Ще ви отсекаат главите, а после ще окачат телата ви пред портите на села и градове.

– Млъкни! – заповяда Халеф. – Пророкът е заповядал на последователите си да приемат търпеливо съдбата си, защото така е записано в книгата на живота. Вчера прочетох в нея, че трябва да бъдеш бит с пръчка, и понеже съм правоверен привърженик на Пророка, ще се погрижа този хубав късмет да се сбъдне. Сложете го по корем, ако изобщо има такъв, и го дръжте здраво!

Оско и Омар изпълниха указанието му. Наистина коджабашията положи всички усилия, за да се противопостави на ориста си, но двамата силни мъже го превъзхождаха толкова, че както съпротивата му, така и силните му викове бяха абсолютно безполезни.

Признавам, че тази сцена не ми беше особено приятна. Нанасянето на побой не е привлекателно занимание, а освен това бяхме чужди по тези места и не можехме да знаем как ще реагират на това присъстващите местни хора. Беше се събрал много народ и прииждаха още. Но недостойният старейшина се бе държал много враждебно с нас. Действието му бяха незаконни и дори само обвинението му, че ние сме подпалвачите, беше толкова нахално, че подобен урок нямаше да му навреди. Може би пердахът беше допринесъл за това, по-късно да стане доста добър тълкувател на параграфите на закона.

Не се страхувах от любопитно тълпящите се хора, които застанаха

в кръг около нас. Вероятно съдията нямаше приятели, които бяха готови да се жертват за него. И така, поставиха го в описаното положение. Оско натискаше раменете му, а Омар беше коленичил върху краката му. Щом дребният Халеф извади камшика си, някой високо извика:

– Нима ще допуснете нашият старейшина да бъде набит? Защитете коджабашията!

Няколко души, споделящи мнението на говорещия човек, започнаха заплашително да мърморят. Приблжиха се. Бавно пристъпих към тази група, опрях приклада на мечкоубиеца на земята, кръстосах ръце върху дулата и без да кажа нито дума, ги загледах в лицата. Те се отдръпнаха.

– Чок ейи, чок догру, вурун ону, вурун ону! (Добре, добре, набийте го, набийте го!) – подвикваха ни повечето доброжелателно настроени към нас хора.

Халеф махна изключително благосклонно по посока на тези възгласи и започна благодетелното си дело. То му се удаваше със затрогващо усърдие. Когато отново прибра камшика в пояса си, даде на наказания човек следния добър съвет:

– Сега те моля през следващите няколко дена да не сядаш върху нищо твърдо. Това би могло да навреди на блясъка на очите ти, на красотата на лицето ти, на хармонията на чертите ти и на тържествеността на речта ти. Не бива да пречиш на въздействието на благородното ни дело и отсега до дълбока старост ще благославяш чужденците, чиято поява ти е била от толкова голяма полза. Надяваме се, че всяка година ще празнуваш днешния ден по подобаващ начин, а ние винаги ще си спомняме за теб със симпатия. Стани и ми отдай заслужената благодарност с целувка!

След тази изнесена с изключителна сериозност реч, екна силен смях.

Щом Оско и Омар пуснаха коджабашията, той бавно стана и сложи двете си ръце върху току-що подробно описаната от Халеф част на тялото. Когато Халеф се приближи до него, тоя яростно се нахвърли върху му:

– Кучи син! Какво направи! Ти оскверни тялото на управата. Ще заповядам да оковат и теб, и хората ти...

– Не се горещи! – прекъсна го дребосъкът. – Ако наричаш оскверняване това, че получи само двайсет удара, веднага ще поправим грешката. Сложете го пак долу!

– Не! Не! – развика се заплашеният човек. – Тръгвам си, тръгвам

си!

Той понечи да се отдалечи по най-бързия начин, но тогава го хванах за ръката аз.

– Чакай, коджабаши! Искам да ти кажа нещо!

– Няма за какво да говориш с мен! – извика той, като го издърпах обратно в кръга. – Не искам и да знам повече за вас, стига ми толкова!

– Вероятно е така, но искам да разбера нещо от теб, затова ще останеш тук още малко. Махни ръцете си оттам! Не е прилично да ги държиш там, когато говориш с един ефенди.

Той се опита да изпълни заповедта ми, но му беше толкова трудно, че току посягаше назад ту с дясната, ту с лявата ръка.

– Каза, че сме подпалвачи. Какво основание имаш да твърдиш подобно нещо? – попитах го аз сериозно.

Този въпрос причини видимо неудобство на стареца. Ако продължаваше да защитава твърдението си, боят лесно можеше да продължи. Ако пък се отметнеше, щеше да излезе, че е лъжец. Той се почеса по голата глава с лявата ръка, а дясната държеше зад хълбока и предпазливо отговори:

– Така мислех.

– А защо така си мислеше? Един коджабашия би трябвало да може да обясни предположенията си.

– Защото бяхте тук преди нас. Видяхме пожара и веднага дойдохме. Щом пристигнахме, ви заварихме на това място. Това не е ли причина за подозрение?

– Не, защото и ние като вас бихме могли да дотичае дотук, като сме видели пожара. Но я си спомни, наистина ли бяхте тук преди теб?

– Разбира се! Нали ме видяхте, като идвам?

– А аз мисля, че ти беше тук преди нас.

– Невъзможно!

– Напротив! Видяхме те да идваш от това място и те познахме.

– Лъжеш се, ефенди. Бях вкъщи и спях. Събудих се от голямата врява. Станах, погледнах през прозореца и видях големия пожар в планината, затова веднага се отправих нататък, понеже като представител на властта съм длъжен да го направя.

– Задължен ли си като представител на властта да предупреждаваш бягащите престъпници?

– Не те разбирам, ефенди.

– Не лъжи! Къде са затворниците, които ти бяха поверени?

– В затвора, разбира се.

– Добре ли ги пазят?

– Имат двойна охрана. Едно заптие стои пред вратата им, а друго пред сградата.

– Какво прави тогава този тук горе?

Наблизо стоеше мъжът, който се бе застъпил преди това за коджабашията. В него веднага разпознах заптието, на което беше поверена охраната на затворниците, и го издърпах напред.

Чиновникът се престори на ядосан.

– Какво правиш тук? – тросна се той на заптието. – Моментално отивай на поста си!

– Остави го – казах аз. – Вече няма кого да охранява. Пленниците са на свобода.

– На свобода ли? – престори се той на уплашен.

– Не се преструвай! Знаеш го много по-добре от мен. Ти самият си ги освободил, за което получи отлюбарека значителна сума.

Сега за първи път съдията протегна напред и двете си ръце. Той плесна и извика:

– Какво говориш? В какво ме обвиняваш? Кой си ти, та се осмеляваш да обвиняваш коджабашията в престъпление? Бил съм получил пари? Бил съм пуснал затворниците? Ще те затворя и ще приложа към теб цялата строгост на закона – не, не, махни се, остави ме!

Последните думи бяха отправени към Халеф, който го беше хванал за ръката и вдигайки камшика, го бе попитал:

– Да обработя ли и други места от кожата ти? Още ли не си разбрал, че не позволяваме да се разговаря с нас по този начин? Кажи само още една дума, която не е приятна за ушите ми, и камшикът ми ще заплющи върху теб като градушка, трополяща по покривите.

Обърнах се към присъстващите хора и им разказах това, което бях научил от Небатия, без обаче да споменавам името ѝ. Добавих също, че после коджабашията ни бе срещнал и предупредил престъпниците.

Тогава напред излезе един човек, в чието лице разпознах единия от съдебните заседатели, и каза:

– Ефенди, изпълнен съм с учудване от това, което чувам. Трябва да ви благодарим, че разобличихте най-големия престъпник, който някога е имало. Ако затворниците – мнимият любарек и неговите съучастници, наистина са избягали, то тогава този, който им е помогнал, трябва да бъде наказан по най-строг начин. Днес те гледах и слушах. Мисля, че не казваш нищо, което преди това не си премислил. Значи имаш особени причини да обвиняваш коджабашията. Тъй като съм адвокат, тоест най-

вишестоящият след него, съм задължен да заема мястото му, ако е зле-поставил сана си. Така че трябва да се обърнеш към мен.

Изглежда, човекът бе изпълнен с почтени намерения, макар че не вярвах особено в решителността му. Без много да му мисля, заявих:

– Радвам се да видя един човек, който приема присърце благополучието на хората, и се надявам, че ще действаш безстрашно и безпристрастно.

– Ще го направя, но ти ще трябва да ми докажеш истинността на твоето обвинение.

– Разбира се!

– Ще ми кажеш ли откъде знаеш, че коджабашията е бил тук горе с бегълците и е получил пари от мъбарека.

– Не, няма да ти кажа.

– Защо?

– Не искам да навредя на човека, който е чул и видял всичко.

– Няма да му навредиш.

– Позволи ми да се усъмня в това. Ти си почтен човек, но не всички чиновници са като теб. Познавам ви достатъчно добре. Като си тръгна, този коджабашия отново ще прави каквото си иска. Човекът, от когото узнах всичко, ще пострада. Затова е по-добре да не назовавам името му.

– Тогава не можеш да докажеш твърдението си!

– Напротив! Парите, които коджабашията е получил, са у него или в дома му, а това, че е бил тук и ми се е изплъзнал, лесно мога да докажа, защото в ръката ми остана част от кафтана му.

– Не е вярно! – извика обвиняемият. – Я погледни! Липсва ли нещо?

Той с две ръце посочи към мястото, където го бях сграбчил. Кафтанаът беше здрав.

– Виждаш ли, че грешиш? – каза адвокатът.

– Шегуваш се – отвърнах му аз, смеейки се. – Като гледам умното ти лице, се убеждавам, че си забелязал как коджабашията се издаде.

– Издал ли се е?

– Претендира, че е управник на Остромджа, а прави глупости като новак в престъпленията. Видя ли къде посочи, като ни показваше кафтана си?

– Разбира се! На гърдите, вляво.

– Да съм ви казвал, от кое място съм откъснал парчето?

– Не, ефенди.

– Точно от мястото, което посочи съдията. Но откъде той знае това?

Представителят на закона смаяно ме погледна и попита:

– Ефенди, ти сигурно си полковник от полицията?

– Защо питаш?

– Защото само един високопоставен служител може да има толкова проникателни мисли.

– Грешиш. Не живея в страната на падишаха, а в Алемания, чиито жители строго се придържат към законите и всяко дете веднага би забелязало и прозряло непредпазливостта на коджабашията.

– Тогава Аллах е дарил земята ви с много повече разум отколкото нашата.

– Значи разбираш, че имам право?

– Да, щом коджабашията посочи това място, значи е знаел, че кафтанът е бил скъсан там. Какво ще кажеш, коджабаши?

– Нищо – измърмори запитаният. – Гордостта ми не позволява да се занимавам повече с човек като този алеманец.

– Но държанието ти не е особено гордо. Какво правят ръцете ти там отзад? – изсмях се аз.

– Млъкни – изкрещя ми той гневно. – Чака те нещо много лошо и дълги години след това ще си спомняш за последиците от клеветата си. Не виждаш ли, че кафтанът ми не е скъсан?

– Разбира се. Но виждам, че си облякъл друг. Защото този, с който беше облечен днес, беше по-стар от този, с който си сега.

– Имам само един-единствен.

– Хайде да видим.

– Да, коджабашията има само този кафтан – намеси се заптието.

– Ще говориш само като те питат – отвърнах му аз. А обръщайки се към адвоката, продължих: – Знаеш ли случайно колко кафтана има коджабашията?

– Не, ефенди. Кой се интересува от дрехите на другите хора?

– Но сигурно знаеш къде е отвел конете на тримата престъпници?

Аз му ги предадох.

– В неговия обор.

– А той самият има ли коне?

– Да. Четири. Обикновено ги държи в двора, за да са на свобода.

– Какъв цвят са?

– Черни са, защото има предпочитания към черните коне. Нали, коджабаши?

– Какво ги засягат тези чужденци моите коне! – отговори той.

– Засяга ни много и ти го знаеш – обясних аз. – Дал си на бегълците

коне и понеже имат причина да сменят конете си с такива с друг цвят, сигурно си им предоставил своите. Ще бъде добре дошло за теб, ако установим, че всички коне са у вас. Тук не може да се направи нищо повече. Колибата изгоря и след малко ще стане тъмно. Мюбарекът постъпи много умно, като я запали на заминаване, иначе сигурно щяхме да намерим доста доказателства за престъпни деяния. Дори се беше запасил с барут, за да я запали или взриви. Лудост е от страна на коджабашията да твърди, че ние сме я запалили. Тъкмо ние имахме най-голям интерес колибата да остане непокътната. Хайде сега да отидем в къщата на съдията, за да се уверите, че затворниците наистина са избягали.

Като се канехме да тръгваме, видях как хаджията бързо хукна към пътя и веднага след това чух заплашителния му глас:

- Стой, спри или ще забия ножа между ребрата ти!
- Остави ме – отговори друг глас. – Каква работа имам с теб?
- Абсолютно никаква, но затова пък аз имам с теб. Арестуван си.
- Охо!

– Да, и ако не се подчиниш, много бързо ще се запознаеш с ето този камшик, както твоят началник вече се наслади на ласките му.

Аха! Заптийето искаше да избърза, за да стигне преди нас в къщата на коджабашията, сигурно за да предупреди семейството му. И той като господаря си трябваше да застане между нас.

Странното шествие за втори път се спускаше надолу по склона. Няколко мъже носеха запалени главни, за да осветяват пътя. Всички жители на града бяха будни и като влязохме в двора, той беше пълен почти толкова, колкото и на свечеряване.

Затворът, разбира се, беше празен. Конете на бегълците стояха в стария порутен обор, но враните жребци на коджабашията ги нямаше. Ратаите твърдяха, че били изчезнали по същия необясним начин, както и престъпниците!

– Хайде сега да видим дали ще намерим парите и стария кафтан на коджабашията – казах аз на адвоката.

- Къде ще ги търсиш?
- При семейството му.
- Те ще излъжат.

– Нека изчакаме. Много зависи от начина, по който ще им се говори. Ела с мен!

Двамата влязохме в къщата, като досега на никого не бяхме позволявали да прави това, дори и на стопанина. Адвокатът познаваше разположението. Той вървеше пипнешком в тъмнината и стигна до една

врата. Тя водеше към една малка стаичка, в която имаше ниска маса и няколко дървени стола. Покрай едната стена бяха наредени възглавници за сядане по ориенталски. Върху масата имаше глинена лампа, а до нея седеше една стара жена, която бързо се закри с фереджето си.

– Това е жена му – каза придружителят ми. Приближих се към нея, заплашително опрях дулото на мечкоубицеа в пода и грубо попитах:

– Сенин коджанън ески кафтанън нереди? (Къде е старият кафтан на мъжа ти?)

Дори и да е била готова да излъже, тонът ми много я бе изненадал, защото тя отговори, сочейки към следващата врата:

– Сандукта. (В сандъка.)

– Гетир ону! (Донеси го!)

Жената тръгна към другата врата. Чух отварянето на дървен капак, после тя отново се върна и донесе исканата дреха. Взех я от ръцете ѝ и я разгънах. Част от лявата предница липсваше, а като извадих откъснатото парче и го наложих върху дупката, то пасна точно. Жената изплашено наблюдаваше действията ни. Сигурно бе посветена във всичко.

– Не акче! (Донеси и парите!) – заповядах ѝ аз със същия груб тон.

– Не асъл акче? (Какви пари?) – попита тя колебливо.

– Тези, които мъжът ти преди това получи от мюбарека. Къде са? Бързо! – отвърна адвокатът.

Той се стараеше да подражава на тона ми. Жената толкова се изплаши, че разтреперана призна:

– Също в сандъка.

– Донеси ги!

Тя отново отиде в тъмната стая, но този път мина повече време, докато се върне. Парите бяха скрити дълбоко в раклата. Увити бяха в стар скъсан тюрбан. Адвокатът ги преброи и сумата съответстваше на тази, която Небатия ми беше съобщила.

– Какво ще правим с тях? – попита държавният служител.

– Ти би трябвало да знаеш – отвърнах му аз.

– Ще ги конфискувам.

– Естествено, нали трябва да ги изпратиш в областния съд.

– Разбира се, и ще го направя веднага щом се съмне. Ще излезем ли?

– Не. Трябва да си поговорим за още нещо с тази жена, защото, ако не ми каже истината, лошо ѝ се пише. Бастонадата за жена на нейната възраст може да бъде смъртоносна.

Тя се свлече на земята, вдигна ръце нагоре и извика:

– Не искам бастонада, не искам бастонада, велики, прочути, милостиви ефенди! Виждам, че всичко е издадено и няма да лъжа.

– Стани тогава! Само пред Аллага се коленичи. Мъжът ти пусна четиримата мъже да избягат, нали?

– Така беше.

– Като им даде и враните си коне?

– Да, и четирите.

– Накъде тръгнаха?

– Към... към... към Радова!

Тъй като тя заекваше, предположих, че не признава докрай. Затова ѝ заповядах:

– Кажй всичко! Защо премълчаваш другите места? Ако не си откровена, ще донеса пейката и ще заповядам на момичетата да те набият с камшика.

– Ще кажа, ефенди. Тръгнаха за Радова, а оттам ще продължат за Жиганци.

– При месаря Чурак, който живее там, ли отиват?

– Да, при него.

– А после ще се отправят към планинската колиба, нали?

– Ти знаеш ли я, ефенди?

– Отговаряй!

– Да, там ще ходят.

– А после?

– Не знам.

– Какво ще правят по онези места?

– И това не можах да разбера. Моят господар не ми казва такива неща.

– Той винаги тайно ли върши работите си с любарека?

– Никога не узнавам какво правят. Но често ходеше в планината, а любарекът идваше нощем у дома.

– А какво друго знаеш за тези работи?

– Нищо, абсолютно нищо, ефенди. Казах ти всичко, което знам.

– Мисля, че казваш истината, затова няма да те измъчвам повече.

Но сигурно си чувала названието „аладжи“?

– Не съм.

– Ефенди – каза адвокатът, – в какво са замесени те?

– Познаваш ли ги?

– Не, но съм чувал да говорят за тези двамата.

– Значи са двама? Какво си чувал за тях?

– Те са най-жестоките разбойници, по тези места, двама братя, огромни на ръст, чиито куршуми никога не пропускат целта си и чиито ножове винаги улучват мястото, към което са били хвърлени. Чаканите им били страшно оръжие. Хвърляли ги толкова надалеч, че летели като куршуми и улучвали с такава точност тила на противника, чийто гръбнак искат да счупят, че сякаш самият шейтан хвърля секирите им. Никой не може да се равнява с тях и в използването на прашки.

– Къде се подвизават?

– Те са навсякъде, където има убийства и грабеж.

– Били ли са вече някога тук?

– В Остромджа още не, но околностите са навестявали. Неотдавна ги били видели около Кочани.

– Това не е много далеч оттук, нали? Мисля, че на кон може да се стигне за около пет часа.

– Изглежда, добре познаваш околностите?

– О, не, просто преценявам приблизително. А откъде са двамата братя, сигурно не знаеш?

– Казват, че били от Калканделен, от планините Шар Даг, където живеят скипетарите.⁷

– А защо ги наричат аладжи?

– Защото яздат два пъстри коня, които са обладани от дявола, както и господарите им. Сигурно са родени на тринайсети мухарем, това е денят, в който дяволът е бил прогонен от небето. Господарите им всеки ден им дават да ядат по един написан стих от корана, затова са неуязвими, бързи са като светкавици, не ги ловят болести и никога не стъпват накриво.

– Мюбарекът е извикал тези аладжи да ме издебнат и убият.

– Откъде знаеш?

– Човекът, който е подслушвал всичко горе при колибата, е чул и това.

– Вярваш ли му?

– Разбира се.

– Може и така да е, защото са виждали двете страшилища наоколо. Ефенди, пази се! Трийсет мъже като теб са безсилни пред тези двама скипетари. Ако те хванат, с теб е свършено. Не ти мисля злото.

– Благодаря ти за съчувствието, но не се страхувам от тях! Със себе си имам закрилник, на когото мога да се осланям.

7. Някогашното название на населението по албанските земи. – Бел. пр.

– Кой е този закрилник?

– Хаджи Халеф Омар, когото ти вече видя. Лицето на мъжа се издължи от учудване, той вдигна вежди и попита:

– Той ли? Този дребосък!

– Да, но не го познаваш.

– Наистина чудесно умее да си служи с камшика. Но какво може да се направи с кърбъч срещу двама силни юначаги!

– Значи мислиш, че дори трийсет мъже като мен трябва да се страхуват от двамата ездачи на пъстрите коне. А аз ти казвам, че и петдесет души като тях са безсилни пред Хаджи Халеф. Аз съм под негова закрила и не се страхувам от никакви врагове.

– Щом мислиш така, то тогава на теб наистина не може да ти се помогне и ти си загубен.

– О, не! Трябва да знаеш, че хаджията всеки ден изяжда не само по един стих, а по цяла сура от корана. Затова дори и гюлле от оръдие би рикоширало от тялото му. Никой не може да го прониже или застреля. За целта гълта ножове, байонети, барут и кибрит. И всичко това толкова му се услажда, сякаш е ял тлъст пилаф.

Той ме погледна със сериозен, изпитателен поглед и след кратко размишление попита:

– Кара Бен Немзи ефенди, ти сигурно се шегувааш?

– Не повече от теб, като каза, че конете на скипетарите били неуязвими.

– Но това е просто невероятно!

– И аз не вярвам в приказките ти за конете.

– О, но то е нещо съвършено различно!

– Същото е.

– Не, ефенди. Стих от корана, написан върху малко парченце хартия, не може да е опасен за един кон. Лесно може да бъде смлян. Но да се глътат ножове и байонети! Пък и барут и кибрит! Човек може да се пръсне от такива неща.

– Е, наистина има лек пукот, но той става вътрешно, а може и да не се случи, ако вместо една изяде две сури.

– Не мога да го проумея, ефенди, но Пророкът седи на седмото небе и е всемогъщ. Ще разгледам този хаджия по-добре от досега.

– Направи го! Убеден съм, че не го е страх и от сто безделници.

– Мога ли да го подложя на изпитание?

– Как смяташ да го направиш?

– Ще се промъкна зад него с пистолета си и ще се опитам тайно да

пронижа с куршум тялото му.

– Направи го – отвърнах аз пак така сериозно, както той смяташе да проведе изпитанието си.

– И мислиш, че Хаджи Халеф нищо няма да забележи?

– Е ще усети, защото чак толкова тайно няма да може да стане. Ка-то се удари куршумът в главата му, все пак ще го почувства, както си-гурно се сещаш.

– Разбира се.

– Тогава обаче се страхувам, че не те чака нищо хубаво, и със си-гурност трябва да се очаква, че разгневеният хаджия ще забие ножа си в някоя част на тялото ти, което няма да е особено благоприятно за здра-вето ти.

– Защо ще се ядоса? – попита адвокатът.

– На неверието ти. Не обича да го подлагат на такива изпитания без негово знание.

– Тогава по-добре да се откажа или поне да го помоля за разреше-ние. Мислиш ли, че ще ми го даде?

– Да, ако аз се застъпя за желанието ти.

– Направи го тогава, моля те.

– Ще говоря с него. Но сега имаме по-важна работа. Убеден ли си вече във вината на коджабашията?

– Напълно.

– Тогава го предавам в твои ръце. Трябва да арестуваш и двете зап-тиета, защото те са му помагали. Що се отнася до мен, нямам желание повече да се занимавам със случая.

– Но как ще се справя без теб, ефенди?

– Би трябвало да знаеш, нали си мюде-и-умуми. Когато падишахът ти е поверявал тази важна служба, той ти е дал необходимите пълномо-щия и вярвам, че ти ще оправдаеш доверието му.

– О, да, разбира се. Ще бъде строг и справедлив съдия. Да затворя ли и жена му?

– Не, тя е трябвало да се подчинява. Жената няма душа и няма да иде в рая: следователно не бива да бъде наказвана за грехове, които мъ-жът ѝ е извършил.

Това прозвуча толкова добронамерено в ушите на старицата, че тя хвана висящите ресни на пояса ми и ги притисна към челото си. Аз бър-зо излязох, за да не слушам благодарствените ѝ слова.

Адвокатът ме последва, носейки кафтана в ръка, а парите мушна в пояса си. Сигурен бях, че от този момент нататък той ги смяташе за своя

собственост. А може би след заминаването ми щеше да твърди, че съм ги взел със себе си.

Вън ни очакваха, тъй като междуременно бяха дошли и други хора, както и смелчаците, които по заповед на двамата гостилничари бяха ходили да устроят засада на бегълците. Не бяха успели да направят обаче нищо, защото иначе щяха да водят престъпниците.

Ибарек се приближи към мен и попита най-сериозно:

- Не ги ли хванахте, ефенди?
- Не, както сигурно вече си чул.
- И ние не успяхме.
- Така ли! Така поне няма да си отправяме взаимни упреци.
- Разбира се. Изпълнихме дълга си.
- И как направихте това?
- Извикахме съседите и хукнахме натам, където ни изпрати.
- Колко души бяхте?
- Дванайсет.
- Напълно достатъчно. Дванайсет срещу четири.
- Бяхме и въоръжени. Щяхме да ги избием до крак.
- Да, знам, че Остромджа се слави с храбрите си жители. Нищо ли не можахте да видите и чуете?
- О, напротив! Много неща!
- Какво? Разкажи ми!
- Видяхме огъня и се зарадвахме.
- Така ли? Защо?
- Мислехме, че сте изгорили крадците в колибата.
- Не, не съм чак толкова храбър. Впрочем те изобщо не бяха в колибата.
- После видяхме, че хората тръгват с факли през храстите.
- Бил съм аз с приятелите си.
- След това чухме викове и ругатни.
- Познахте ли гласовете?
- Разбира се. Първо мяобарекът ви подвишна, а после отгоре изрева Хаджи Халеф.
- Значи си бил сигурен, че е мяобарекът.
- Разбира се. Всички познахме гласа му.
- Тогава е трябвало да хванете и него, и придружаващите го.
- Нямаше как. Щяхме да нарушим заповедта ти.
- Какво? Как? В какъв смисъл?
- Ти ни заповяда да им преградим пътя, което и направихме. Но те

се изхитриха и не минаха по пътя, а през угарта между пътя и реката.

– И вие не се насочихте натам?

– Не. Биваше ли да напуснем поста си? Храбрият мъж стои докрай там, където са го поставили.

Ибарек изрече тези думи с гордо достойнство и предизвикателно ме погледна, сякаш очакваше особена похвала. Вероятно в този момент не съм направил особено умна физиономия, защото Халеф ме побутна и прошепна:

– Сихди, затвори си устата. Да не искаш да глътнеш този смелчага?

Наистина бях доста слисан от тази странна защитна реч. Но нима беше чудно? Какво да се прави с такива хора? Да ги упрекнеш? Не. Да ги похвалиш? Още по-малко. За щастие в това затруднено положение се появи един конник, а именно адвокатът. Като най-вишестоящ управник в момента, него особено много щеше да го интересува съобщението на изключително храбрия гостилничар, но не го беше чул, а и той не свалеше очи от хаджията. Адвокатът застана между него и мен и тихо каза:

– Ефенди, сега е най-подходящият момент!

– За какво?

– За застъпничеството, което ми обеща пред Хаджи Халеф. Или няма да удържиш на думата си?

Да се ядосвам ли трябваше, или да се смея? Добрия адвокат го вълнуваше повече неузвимостта на Халеф, отколкото повереният му съдебен процес.

– Сутринта, след като се наспим – обясних му аз. – Сега трябва да изпълниш задълженията си.

– Кои?

– Ето там е коджабашията, а в ръцете ти е кафтанът му. Тези хора чакат изобличаването му, а ти още се бавиш? Изглежда, нямаш намерение да изпълниш дълга си.

– Напротив, ефенди! Веднага ще видиш колко сериозно и строго ще се заема с този случай.

– Надявам се.

На заптиетата им беше наредено отново да запалят няколко от споменатите светилници. С тяхна помощ дворът бе осветен достатъчно добре, за да се разпознават силуетите на отделните хора.

Адвокатът излезе напред и извика:

– Правоверни, сега съм наместник на падишаха, нека Аллах му отреди радостите на рая. Трябва да ви съобщя, че коджабашията е разобличен. Намерихме кафтана, от който чуждият ефенди е откъснал парче.

Наистина, според закона той трябва да плати кафтана на коджабашията, което ще направи с удоволствие, защото е богат и парите ще влязат в касата на съда. – всъщност това означаваше в неговата собствена кесия, – но той блестящо доказа, че коджабашията е бил горе в планината. Намегахме и парите, които коджабашията е получил, за да освободи негодниците. Освен това узнахме, че им е дал и своите четири коня да избягат. Значи повече няма съмнение във вината му, затова те питам, Кара Бен Немзи ефенди, колко ще платиш за кафтана?

– Аллах акбар! (Господ е велик!) – извика Халеф до мен. Аз бях не по-малко учуден от него. Като непосредствена последица от привиждането на доказателствата бях очаквал, че коджабашията ще бъде обявен за арестуван. Вместо това трябваше да платя мизерния кафтан. Отговорих високо:

– За моя радост чувам, о мюде-и-умуми, че справедливостта ти е толкова голяма, колкото и остроумието ти. Затова те питам, кой всъщност скъса кафтана?

– Ами ти, ефенди!

– О, не!

– Кара Бен Немзи ефенди, учудвам се! Вече е доказано и всички го знаем.

– Имай добрината да ме изслушаш. Позволено ли е да бъде спиран човек, на път да извърши престъпление?

– Да, дори това е дълг на всеки поданик на падишаха.

– Значи не мога да бъда глобяван за това, че съм искал да спра коджабашията!

– За това, не.

– Нищо друго не съм извършил.

– О, напротив! Скъсал си му кафтана.

– Не. Казах му да стои мирно и държах кафтана му здраво. Щеше ли да се скъса, ако притежателят му не беше мърдал, както изисквах от него?

– Сигурно нямаше.

– Но остана ли той неподвижен?

– Не, отскубнал се е.

– Значи кой е скъсал кафтана?

Мина известно време, преди той да отговори:

– О, Аллах! Това е много труден въпрос. Трябва да докладвам за него на по-високо място.

– Не е необходимо. Достатъчно си справедлив, за да отговориш.

Питам те: парчето ли е откъснато от кафтана, или кафтанът от парчето? Аз стоях неподвижно и го държах здраво. Коджабашията обаче се отскубна заедно с кафтана.

Адвокатът замислено се загледа в земята, а после високо извика:

– Чуйте, жители на Остроуджа. Трябва да узнаете колко са справедливи вашите съдии. В името на закона, съдържащ се и в корана, решавам, че кафтанът е бил откъснат от парчето. Вие на същото мнение ли сте?

Отговори му многогласно „да“.

– Но сега, ефенди, трябва да ми отговориш на още един въпрос. Длъжен беше да платиш кафтана, защото смятахме, че ти си го скъсал. Не мислиш ли, че който го е скъсал, трябва да го плати?

– Разбира се! – отвърнах аз, вътрешно зарадван от обрата, защото се досещах за намерението му.

– И кой го е скъсал?

– Коджабашията.

– Кой трябва да го плати?

– Той самият.

– И къде ще отидат парите?

– В касата на съда.

– И колко трябва да плати?

– Стойността на непокътнатия кафтан.

– Правилно. Сам ще определиш колко струва. На колко го оценяваш?

– Беше стар и мръсен. Не бих предложил повече от петнайсет пиастъра за него.

– Ефенди, прекалено малко е!

– Дрехата не струваше повече.

– Какво са петнайсет пиастъра за касата на падишаха!

– Падишахът с удоволствие приема и най-нищожните приходи.

– Напълно си прав. Но достойно ли е за един коджабашия да носи мръсен кафтан?

– Едва ли.

– Със сигурност не е. Достойнството на сана му изисква да носи много хубава и дълга дреха и трябваше да е нова. А колко струва един нов кафтан?

– На пазара в Стамбул съм виждал такива дрехи да струват по триста, та дори и по петстотин пиастъра.

– Те не са най-скъпите. С кафтан от триста пиастъра може да се

задоволи някой беден баш кятиб, но един коджабашия трябва да носи дреха поне за петстотин пиастъра. Не мислиш ли?

– Съгласен съм.

– Е, тогава, коджабашията според неговия ранг ли да оценявам и глобявам, или според този на един баш кятиб?

– Според неговия собствен.

– В такъв случай му правя строг укор, че не е ценил достатъчно длъжността си и е носел толкова мръсен кафтан, и го осъждам съобразно сана му да заплати стойността на нов кафтан в размер на петстотин пиастъра. Ако не разполага с парите в брой, ще направя запор на сумата от имуществото му и ще я внеса в касата. Определям и разпореждам това въз основа на свещения коран, който е наш закон и ръководно начало. А сега коджабашията и двете му заптиета да бъдат арестувани и затворени. Строгостта на закона ще го смаже.

Старецът започна шумно да протестира. Но на мен ми беше омръзнало и не исках да слушам повече нищо. Махнах на тримата си спътници да дойдат и се отдалечих. Двамата храбри гостилничари, които така безстрашно бяха стояли на поста си, ни последваха. Вън пред портата чакаше една жена, която веднага щом ме видя, се приближи към мен. Беше Небатия.

– Ефенди – каза тя, – чаках те. Страх ме беше.

– Защо?

– Страхувам се от отмъщението на съдиите. Ти издаде ли, че аз съм ти разказала всичко?

– Не, нито дума.

– Благодаря ти! Значи мога да бъда спокойна.

– Напълно. Ще се погрижа да сложа край на неволите ти веднъж завинаги. Като се развидели, ще дойда у вас.

– Винаги си добре дошъл, ефенди, защото появата ти беше за мен като изгрева на слънцето. Аллах да ти дари спокоен сън и щастливи сънища!

Тя си тръгна.

Тогава си спомних за нещо, което ми беше хрумнало в планината. Извиках ѝ да се върне и я попитах:

– Познаваш ли растение, наречено хадад⁸?

– Да, много добре. Бодливо е и има горчиви плодове, подобни на зърна от черен пипер.

8. Разводниче. – Бел. нем. изд.

– Расте ли по тези места?

– Тук не, но към Баня има.

– Жалко! Трябват ми листа от това растение.

– Ще ги получиш.

– От кого?

– От аптекаря, на когото съм носила листа от разводниче.

– За какви болести ги използва?

– Като пластир за гнойни рани. Отварата помага при болни уши и гангрениявали венци, при замъгляване на зрението и напукване на устните.

– Благодаря ти! Ще ида да си купя.

– Да ти донеса ли такива листа, ефенди?

– Не, сам ще си взема.

Растението има едно специфично действие, което смятах да използвам върху себе си, но не бях сигурен дали мога да му се доверя.

По пътя двамата гостилничари непрекъснато разказваха за геройските подвизи, които щели да извършат, ако четиримата престъпници им бяха паднали в ръцете. Не обръщах внимание на приказките им. Като стигнахме до хана, аз веднага се качих с Халеф в стаята ни, но не беше лесно веднага да заспим. Изминалият ден беше толкова наситен на събития, че превъзбудените ни духове не можеха да се успокоят.

– Сихди – попита хаджията, – колко време ще останем тук?

– Нямам никакво желание да стоя в това гнездо повече от необходимото.

– Аз също, сихди. Отвратих се от тези хора. Утре трябва да тръгнем след Баруд ал Амасат.

– Утре ли? Искаш да кажеш днес, защото утрото приближава, за което дори не бях помислил. Като се наспим, ще посетя Небатия, а после ще продължим пътя си.

– Ако не ни принудят да останем!

– Няма да позволя да ме спрат.

– Правилно ли постъпих, като накарах съдията да опита камшика ми?

– Хм! – изръмжах аз.

– Или спокойно трябваше да приемем обидата му?

– Не, в това отношение ти давам право. Той наистина си заслужи боя.

– И още един го заслужаваше.

– Кого имаш предвид, Халеф?

– Адвоката. И той е негодник като другия. Колко щях да се радвам, ако ми беше разрешил да изпробвам върху него камшика си!

– Скъпи Халеф, ти съвсем си се пристрастил към камшика си, но това е много опасно.

– Сихди, не сме ли създадени да се противопоставяме на тези опасности?

– Да, досега имаше късмет.

– И ще продължавам да го имам.

– Дори и когато не съм при теб ли? Винаги съм успявал да те отърва, като се заплетеш в разни истории с камшика. Но по-късно това вече няма да е възможно.

– Изобщо не искам да мисля за това, сихди.

– Въпреки това ще трябва от ден на ден да свикваш с тази мисъл. Все някога ще се разделим. Теб те зове твоята родина, а мен – моята. За съжаление двете се намират на голямо разстояние една от друга и ще трябва да се сбогуваме.

– Завинаги ли?

– Вероятно.

– И никога ли няма да дойдеш в Арабистан?

– Какво представлява човешкото желание? Полъх в сравнение с волята Божия.

– Тогава ще се моля на Аллах да те принуди отново да дойдеш. Какво имаш в твоята страна? Нищо, абсолютно нищо – нито пустиня, нито камили, нито дори фурми и жалки диви дини, които и чакал не би искал да яде.

– Имам повече неща от теб – родители, братя и сестри.

– А аз – моята Ханех, украшението сред жените и момичетата. Кое момиче ще дойде при теб, след като вече никой не те познава в родината ти? А при бени араб можеш да избираш и да си вземеш най-хубавата – с изключение на моята Ханех. В твоята родина може и да е хубаво, но все пак не е като пустинята. Само помисли: не можеш да набиеш с камшик човек, който те е обидил, защото той ще отиде при кадията и ще те затворят или ще трябва да платиш петдесет пиастъра глоба. А у дома аз мога да набия дори и кадията, ако го заслужава. А каква храна само трябва да ядеш! О, Аллах!

– Нямах абсолютно никаква представа.

– О, казвал си ми някои неща, а в Стамбул разпитвах много хора за твоята родина. Там има картофи, които се ядат с една дребна риба, която само пиян човек може да яде. Освен това има моркови и гъби, чиято

отрова разяжда вътрешностите. Има и стриди, които приличат на охлюви, а кой би седнал да яде охлюви! Ядете също и раци, които се хранят с умрели жаби и дори с нечистотии. Сигурно е ужасно да се живее така! На всичко отгоре с железницата пътувате в кафези, в които човек не може да стои изправен и като се срещате един друг, трябва да си свалите шапките и да осквернявате главите си.

Ако някой живее при друг човек, трябва да плаща голям наем, а който работи усърдно съгласно заповедите на Аллаха, за да храни близките си, му събират данък. Ако някоя жена си изпусне носната кърпичка, всички мъже трябва да скочат, за да я вдигнат. А ако някой мъж иска да пуши чибук, се налага първо да иска позволение от жените. Когато хората ви искат да видят колко е часът, се вторачват в църковните кули, а ако някой свещеник иска от вас да живеете по волята Божия, обидно го наричат поп. Ако някой има хрема и кихне, което е белег на оздравяване и облекчение, му викат „Господ да ти помогне“! А ако кашля, защото има туберкулоза, мълчите, въпреки че е къде по-опасна от хремата. Младешите ви си слагат на носовете очила със стъкла от прозорци, а мъжете вместо корана денонощно изучават играта на карти. Щом някой реши да се весели, носи дрехите и леглата си в заложната къща и после като луд подскача в танцовата зала. Може ли да е хубаво в подобна страна? Кажете ми, наистина ли копнееш за нея, сихди?

Дребният доблестен хаджия нямаше ясна представа за живота в Европа. Но какво можех да му отговоря? Макар да преувеличаваше, а някои неща да бе разбрал неправилно, все пак не можех по принцип да не му дам право.

– Е, какво ще кажеш – повтори той, като не му отговорих веднага.

– Доста от казаното от теб е неправилно. Освен това се отнася за всички страни на Запада. Образованието дава много неща, които иначе няма откъде да се получат, а...

– За образованието, което не носи нищо добро, благодаря. Моето образование се състои в това, че се подчинявам на Аллаха, обичам своя господар и приятел и показвам на всеки подлец камшика си. Щом стигна до местата, където започва образованието, се връщам обратно.

– Значи не би искал да ме придружаваш по-нататък?

– Теб ли? Хм! Да, ако можех да бъда при теб и Ханех беше с мен, щях да остана и нямаше да ме е грижа за нищо друго! След колко време ще стигнем до тези страни?

– Ако нищо не ни задържа по пътя ни, ще ни трябва малко повече от седмица, докато стигнем до морето.

- А после?
- Разделяме се.
- О, сихди, толкова бързо ли?
- За съжаление! Ще заминеш с кораб за Египет, а оттам ще отидеш при племето на твоята Ханех, а аз ще тръгна на север, към страната, чиито условия не ти харесват особено, но щеше да я обикнеш, ако можеше да я опознаеш.
- Не съм предполагал, че ще се разделим толкова скоро. Но мисля, че все пак имам една утеха.
- Каква?
- Че тук няма да можем да се придвижим толкова бързо. Четиримата престъпници пред нас ще ни създадат още много работа.
- И аз съм на това мнение, още повече че в играта влизат и двамата аладжи.
- Петнистите ли? Научи ли нещо ново за тях? Разказах му каквото бях чул от адвоката, като споменах също, че суеверният човек го смята за неуязвим.
- Сихди – изръмжа Халеф, – това може да стане много опасно за мен!
- О, не!
- Сигурно! А какво ще се получи, ако този турчин за проба ми пусне един куршум в главата?
- Няма да го направи, защото го е страх от ножа ти.
- Вярно е, сихди. Впрочем ние няма да стоим тук дълго и ще внимавам. Но все пак ще ми е забавно, ако можем да го измамим.
- Мислих вече по въпроса. Това би могло да бъде голямо предимство. Враговете ни сигурно ще изпратят хора да ни наблюдават и тогава ще е от полза, ако смятат един или двама от нас за неуязвими.
- Не можем ли да го направим, сихди? Хаджията беше толкова въодушевен от тази мисъл, че стана от леглото.
- Хм! Може би! – отвърнах аз.
- Не казвай може би! Познавам те. Щом говориш така, значи вече имаш някакво определено решение. Няма ли някой фокуснически номер, който би могъл да бъде приложен тук?
- Дори няколко.
- Казвай!
- Бихме могли да заредим пушката със специално подготвен за целта патрон. Но това не струва, защото буди подозрение.
- По-нататък!

– Пушката се зарежда, като преди това куршумът се показва на всички. Докато го увиваш в гилзата, мушваш куршума в ръкава си, а в цевта слагаш само празната обвивка. Но куршумът лесно би могъл да изпадне и тогава намерението за измама лесно ще се разкрие.

– И така не става. Не, трябва да се измисли нещо друго. Не може неуязвимият, по когото ще стрелят, сам да зарежда оръжието. Необходимо е да го зареди този, който се съмнява. Той и останалите трябва да са убедени, че в цевта на пушката наистина има куршум и той наистина трябва да е вътре. Не става ли?

– Може би.

– Само че имаме нужда от броня.

– Като се удари куршумът в нея, ще се чуе звук, който ще провали номера. А и какво ще стане, ако бронята не е добре направена?

– О, Аллах! Тогава с бедния ти Халеф ще бъде свършено, сихди!

– Да, разбира се, а не бива да се случва.

– Въпреки това съм сигурен, че знаеш някакъв начин. Познавам по очите ти.

– Знам едно средство, но не вярвам, че можем да го намерим тук.

– Какво е то?

– Има два метала, от които – ако са смесени в правилно съотношение – могат да се направят твърди куршуми, които изглеждат като оловни и са почти толкова тежки. При стрелба обаче сместа се разхвърчава на около един аршин от дулото на пушката на дребни пращинки.

– Какви са тези метали?

– Живак и бисмут. Вторият не ти е известен. Много е скъп и тук едва ли ще го има.

– А откъде бихме могли да го вземем?

– Само от аптеката. Като се наспим, ще отида там.

– А съвсем сигурен ли си, че куршумът се разпада? Иначе твоят Халеф все пак ще загине.

– Не се тревожи! Първо ще го изпробвам. Чел съм за този фокус в една книга за вълшебства и съм опитвал. Става сполучливо.

– А парченцата от метала не се ли виждат?

– Не. Металът се разпада на много малки, невидими частички. Фокусът би имал голямо въздействие, ако в ръката си имаш истински оловен куршум. После при изстрела ще се престориш, че искаш да уловиш излизащия от пушката куршум и вместо него, разбира се, ще покажеш другия куршум или ще се престориш, че го отблъскваш от себе си на земята.

- Така ще направим, сихди!
- Ако успее да намеря бисмут, да. Иначе няма да е възможно.
- А мислиш ли, че разбойниците ще научат, че куршумите не могат да ми навредят?
- Сигурен съм, че тук има някой, от когото ще научат новината.
- Би било добре да си мислят, че и ти си неуязвим от куршум.
- Така е.
- Нека тогава стрелят и по теб!
- Зависи дали ще можем да направим такива куршуми и колко. Впрочем с тези вероломни хора трябва да действаме много хитро. И все пак ще мога да заблудя нехранимайковците и по отношение на себе си.
- Как, сихди?
- През деня ще се появя с руса брада...
- Как ще го направиш, сихди?
- Има едно растение, чиито листа, сварени на луга, могат да придадат за известно време светъл цвят и на най-тъмната коса. Такива листа има в тукашната аптека.
- А, това ли е растението, за което говореше с Небатия?
- Точно така. По този начин ще заблудя двамата разбойници. Смятам също да тръгна напред, за да разузная пътя.
- Въпреки това ще те познаят, защото ще им кажат, че яздиш твоя Рих, арабски вран жребец с червени ноздри.
- Няма да яздя него.
- А кой?
- Твоя кон. А ти ще яхнеш моя.
- Едва бях изрекъл тези думи, и откъм постелята на Халеф се чу тропот. В следващия миг дребосъкът седеше на ръба на леглото ми.
- Какво правиш, човече? – попитах го аз.
- Направих кълбо от моето легло дотук – отвърна ми той задъхан. – Сериозно ли казваш, сихди, че ще яздя Рих?
- Не се шегувам.
- О, Аллах, Аллах! Ще яздя Рих! Какво щастие! Толкова много луни пътувам вече с теб, а досега само два пъти ми е било позволявано да го яздя! Помниш ли къде се случи това?
- Да, такива неща се помнят.
- Утре ще бъде третият път! А с готовност ли ми го доверяваш?
- Разбира се. Ти си единственият, който знае как трябва да се отнася с него.
- Ако дребосъкът знаеше, че имам намерение преди раздялата ни да

му подаря скъпоценния кон, сигурно щеше да се преметне още много пъти, та дори щеше да мине и през тънката стена.

– Да, скъпи, добри ми сихди, знам тайната му от теб. Рих има повече ум от някои глупави хора. Той разбира всяка дума, всеки звук, всеки жест. Жребецът умее да бъде по-благодарен от човека за всичко, което правят за него. Ще се отнасям с него като с мой приятел и брат.

– Убеден съм.

– Да, можеш да разчиташ. Колко време ще мога да стоя на седлото ти? Цял час ли?

– Много повече. Може би цял ден.

– Какво! Как! Ефенди, сихди, приятел и притежател на моята душа! Сърцето ми е изпълнено с блаженство – та чак ще се пръсне. Аз съм само един беден, незначителен, глупав бен араб, а ти си най-достойният от достойните. Въпреки това ще позволиш устата ми да докосне твоите устни, които ми съобщиха такава радостна вест. Ако не те целуна, ще се пръсна от възхищение.

– Е, Халеф, не бива да се пръскаш. Нали не се пукаш, като гълташ ножове, байонети, барут и кибрит.

– Не, не се пукам, но втръсен взрив има – извика той, смеейки се весело.

После почувствах брадата му – шест косъма отдясно и седем отляво – да докосва моите мустаци. Той толкова ме боготвореше, че не се осмели на истинска целувка. Притиснах към себе си добрия, сърдечен човек и звучно го мляснах по бузата, но от блаженство той не се самозабрави, а скочи и застана пред мен безмълвен, докато не го попитах:

– Е, Халеф, няма ли да говорим повече?

– О, сихди – отвърна той щастлив, – знаеш ли какво направи? Целуна ме, ти ме целуна!

После го чух, че направи няколко крачки и тършува из вещите си.

– Какво правиш? – осведомих се аз.

– Нищо. Утре ще видиш.

Мина известно време и по шума разбрах, че той отново се приближава към постелята си и седна върху нея. После попита:

– Значи ще яздя Рих цял ден? Защо толкова дълго? Няма ли да си с нас?

– На този въпрос сега не мога да ти отговоря, защото самият аз все още не знам какво ще се случи. Ще се опитам да променя възможно най-неузнаваемо външността си и тогава...

– О, въпреки това ще те познаят!

– Съмнявам се, защото аладжите все още не са ме виждали. Само съм им бил описан.

– Да, в такъв случай е възможно да ги заблудиш. Но няма ли самите те да дойдат в Остромджа?

– Не е много вероятно.

– Защо? Мислиш ли, че тук не се чувстват в безопасност?

– Едва ли. Както ми описаха аладжите, тъкмо обратното е, те са в състояние да вдъхнат ужас на цялото тукашно население. Но не бива да се показват тук пред мен, затова ще ме издебнат извън града. Съвсем сигурно е. Дори няма да вземам със себе си пушките, а ще ги оставя на вас. Ще потегля сам и ще се преструвам на обикновен жител на тази област. Ще успея да видя разбойниците.

– Дори и ако са се скрили?

– Също и тогава. Ако се натъкна на някое място, удобно за нападение, ще потърся следи и сигурно ще ги намеря. Какво ще се случи след това, все още не знам.

– Но ние трябва да знаем какво ще стане!

– Разбира се. Вие бавно ще тръгнете по пътя за Радова. След два часа се минава през реката и най-много след още три часа ще пристигнете там. Ако по пътя не се случи нищо и не ви направи впечатление нещо, се отбийте в първия хан вдясно. Възможни са три варианта. Или вече ще съм там...

– Така ще е добре, сихди.

– Или отново ще съм тръгнал...

– Но ще си оставил вест за нас, нали?

– Или още няма да съм пристигнал. В такъв случай ще чакате, докато дойда.

– А ако не дойдеш?

– Ще дойда със сигурност!

– Ти си човек и е възможно да грешиш. Може да ти се случи нещо и да имаш нужда от нашата помощ.

– Тогава на другия ден ти ще се върнеш обратно, но сам и не преди да стане обед, и не с жребца. Той ще остане при Оско и Омар в хана. Не искам да го излагам на опасност. По обратния път ще намериш някакъв знак от мен. Затова трябва да поговорим предварително. Сега нищо повече не може да се каже. Хайде да довършим разговора си. Трябва ни почивка и трябва да се опитаме да се освежим със сън.

– Не мога да заспя. Фокусът с куршумите и жребецът не ми дават покой. Лека нощ, сихди!

– Лека нощ!

Напълно вярвах на дребосъка, че е страшно развълнуван. Имаше три същества, на които принадлежеше сърцето му. Знаех, че аз съм на първо място сред тях. После беше ред на Ханех, „украшението сред жените и момичетата“, а сетне беше ред на жребца. Това, че щеше да язди Рих, беше изключително събитие. Убеден бях, че няма да може да заспи.

Така и стана. Аз самият бях доста превъзбуден и не можех истински да си почивам. Ако не бях срещнал добрата Небатия в планината, където беше отишла заради белия трън, тя нямаше да чуе разговора и нямаше да може да ме предупреди. В такъв случай смъртта ми на следващия ден щеше да е сигурна. Колко е нищожно човешкото желание пред волята Божия! Дори и да бях най-смелият, най-силният, най-умният и съобразителен човек, без Небатия с мен щеше да е свършено.

Подобни мисли отварят вратата, през която човек поглежда назад към миналото. Блазе тогава на човека, който осъзнава, че наистина е можел да направлява съдбата си, но че има и една силна ръка, която винаги го подкрепя и направлява дори и когато мисли, че е отблъснал тази ръка от себе си! Лежах така, мислейки за различни неща в полусън, докато накрая наистина задряхах.

Трета глава

Неуязвими

Като се събудих и отворих кепенците на прозореца, ме заля ярка дневна светлина. Часовникът ми показваше, че съм спал два часа и половина. Халеф вече беше станал. Намерих го в обора. Той с такова усърдие чистеше жребеца, че не забеляза появата ми. Когато все пак ме видя, попита:

– Станал ли се вече? В къщата всички все още спят. Но е добре, че вече си буден, защото трябва да се приготвиш.

– Така ли? За какво? — осведомих се аз, въпреки че много добре знаех какво има предвид.

– Трябва да идеш в аптеката.

– Има още време.

– Не, сихди. Правенето на такива куршуми трае дълго.

– Откъде знаеш?

– Не съм толкова глупав, че да не мога да се сетя, сихди.

– Е, може и да си прав, защото ще трябва да сваря и листата. Но не знам къде е аптеката, а в града все още никой не се е събудил, за да ми покаже къщата.

– Следотърсач като теб би трябвало да може да намери и една аптека.

– Ще се опитам.

Отворих портата и излязох навън. Казах си, че аптеката едва ли ще е свряна в някой ъгъл. Сигурно до нея се стига бързо и се намира в центъра на града, а аз се намирах тъкмо там.

Като оглеждах къщите една след друга, забелязах стара порутина. На два вероятно вече разхлабени пирона висеше дълга, изкривена от вятъра дъска, чийто надпис за щастие все още ясно се виждаше.

„Табиб ве еджнеби хаджи доктор Юмер“

Това беше написано с бели букви върху зелен фон и означава:

„Поклонникът от Мека Юмер, лекар по медицина и продавач на лекарствени изделия“. Значи този хаджия беше лекар, който или наистина притежаваше докторската титла, или си я бе присвоил.

Вратата беше затворена, но един по-силен удар с ръка щеше да ми даде възможност веднага да вляза. Звънче, каквото в родината ми на такива места обикновено имаше, тук не се виждаше, но на двата края на

едно въже висяха два дървени капака, и то на такава височина, че можеха да бъдат достигнати от възрастен човек. Предполагайки, че това би трябвало да представлява домашната камбанка, хванах капаците и ги ударих един в друг. Наистина те издадоха някакъв шум, който би могъл да събуди спящ човек.

Наложи се дълго време да тропам, докато ме чуят. Над мен се отвори капакът на един прозорец, но само отчасти, защото дъските вече се бяха разпаднали. После се появи следното изображение: плешиво теме с цвят на слонова кост, прорязано от напречни бръчки чело, две малки сънливи очи, нос, подобен на чучура на голяма, кафява, глинена кана за кафе, каквато при нас може да се види на село, широка уста без устни, извита брадичка, която не беше по-широка от носа, и накрая от устата му се отрони:

– Ким дир? (Кой е?)

– Хаста (Пациент) – отговорих аз.

– Не асьл хасталък? (Каква болест?)

– Мидем кърък (Стомахът ми е пробит) – обясних аз направо.

– Шимди, шимди! (Веднага, веднага!) – извика господин „докторът“ с глас, по който се познаваше, че досега не бе имал подобен случай.

Главата бързо се отдръпна назад, а върху лицето ми – понеже нахално продължавах да гледам нагоре – се посипаха частици от дървения капак. Все пак запазих присъствие на духа и отскочих настрана едва когато дъските вече бяха паднали на земята.

След около минута чух зад вратата шум като от приближаващо земетресение. Няколко котки изпищяха, разля се едно куче, раздрънчаха се съдове, чу се крясък на неописуем, чудноват женски глас, после във вратата се блъсна нещо, което се оказа самият лекар, защото тя веднага се отвори и ученият господин ме покани с дълбок поклон да се приближа.

Но какво същество видях пред себе си само! Ако сложеха този „лекар и аптекар“ в някой от бостаните в родината ми, така щеше да изплаши всички конопарчета, щиглеци, скатии и врабчета, че веднага щяха да отлетят за Африка и никога вече нямаше да се върнат обратно.

Отблизо лицето му изглеждаше още по-допотопно старо, отколкото преди. Беше толкова сбръчкан, че по лицето му не се виждаше дори и едно гладко петънце. Халатът му приличаше на риза, която, макар да се спускаше от раменете до глезените, покриваше едва наполовина голотата му, защото по нея имаше множество дупки и разцепени места. На

единия си крак беше обул стар, смачкан пантоф от червена кожа, а на другия – черен филцов ботуш за езда. Но, изглежда, и филцът беше зажаднял за въздух, защото осигуряваше безпрепятствен поглед на пръстите на краката към всички посоки на турската империя. Плешивото си теме бе покрил със стар женски фес, поради бързината, с която искаше да спаси пробития ми стомах.

– Приближи се, ефенди! – каза той. – Влез в бедната фабрика за здраве на твоя незначителен слуга. Радвам се, че тъкмо твоя пробит стомах трябва да излекувам.

– Така ли? Познаваш ли ме?

– Много добре. Ти си говорил на целебния извор с Нохуда, интимната приятелка на моето „заведение“, и с Небатия, която ни носи билки, а те ми разказаха за теб. После те видях по време на съдебния процес. Светът е изпълнен с благодарност към теб, а сърцето ми ти пее хвалебствени химни. Плача с горчиви сълзи, че при мен те води болестта. Но аз съм изучил всички ики бин бир илач⁹ и ще те избавя от страданието ти. Досега никой не си е тръгвал оттук, без да намери при мен помощ и спасение. Затова спокойно можеш да ми се довериш.

Това звучеше многообещаващо. Юмер изглеждаше така, сякаш не само беше изучил тези две хиляди и едно лекарства, но и ги беше изгълтал и сега страда от въздействието им. И в случай, че се разболея, трябва да се доверя на този човек! Затова казах:

– Прощавай, о, шифа гюнеши¹⁰, но няма да се възползвам от услугите ти. Аз самият съм хекимбашия, главен лекар в моята страна, и познавам тялото си. То се нуждае от съвсем други лекарства, отколкото телата на тукашните хора. Дошъл съм само да взема цяровете, които ми трябва.

– Вай аджънаджак! (О, колко жалко!) – извика той. – Можеш да прегледам цепнатината на стомаха ти и точно да я измеря. Имам мидемелхеми¹¹, който сякаш да намажа на единия край на кърпата на тюрбана. Щом сложа кърпата с мехлема върху дупката, след няколко часа зараства.

– Сигурно мехлемът ти е като моя, защото той действа също толкова бързо. Но ми позволи сам да си го приготвя.

– Да бъде както желаш. Влез в стаята за чудотворни мехлеми и си избири каквото сърцето ти поиска.

9. Две хиляди и едно лекарства.

10. Слънце на изцелението.

11. Мехлем за стомах. – Бел. нем. изд.

Той отвори една странична врата и ме пусна да вляза. Щастливият притежател на аптеката гордо пристъпи след мен. Това, което видях, ме изпълни с онова особено душевно настроение, което обикновено се характеризира с думите „побиват ме тръпки от страх“.

Намирах се в помещение, подходящо по-скоро за кокошарник, отколкото за аптека. Ударих си главата в тавана. Подът беше самата майка земя, а стените се състояха от груби дъски, кората от които не беше обелена. На пирони бяха окачени една до друга цели редици малки торбички. От средата на тавана се спускаше едно въже, на което се люлееше огромна помпичка за клизми. Върху една дъска бяха наредени множество ножици с най-причудливи форми, стари вендузи, бръснарски легени и клещи за зъби с дебели по един цол челюсти. По пода се търкаляха всякакви цели и счупени съдове, а миризмата, която се разнасяше наоколо, беше направо неопишуема.

– Ето! – каза той. – Това е моята лечебница. Сега ми кажи от какво приготвяш твоя мехлем.

Аптекарят се приближи към мен и напрегнато ме гледаше в лицето. Явно се радваше, че ще може да изкопчи тайната на рецептата ми.

– Имаш ли в някоя от тези торбички садар? – попитах го аз.

– Имам садар. Истиляхи фениси ЛОТОС комар (Науката го нарича лотос.).

Този истински доктор и хеким искаше да ми покаже, че знае латинското наименование на растението. Но тъй като то за съжаление вече беше остаряло, аз му отвърнах:

– Хакики истилахи фениси *celtis australis* комар. (Истинската наука го нарича *celtis australis*.)

Доктор Юмер широко отвори уста, погледна ме учудено и попита:

– Нима има две различни науки?

– О, дори повече от сто.

– Аллах! Аз знам само една. Колко садар искаш, ефенди?

– Една голяма шепа.

– Добре! Ще ти я дам в една кесия. Какво друго желаш, ефенди?

На пода се търкаляше една хартия. Изглеждаше така, сякаш е взета от улицата. Той я вдигна, уви я на фуния, навлажни края с език, за да може да се залепи, и сложи в нея една шепа *celtis australis*. Тъй като сякаш да използвам лекарството външно, не протестирах срещу това непринудено държание на аптекаря.

– Имаш ли алкали? – попитах аз.

Юмер разтегли уста в самодоволна усмивка и се осведоми:

– От кой искаш?

– Все ми е едно.

– Ефенди, научих, че родината ти се намира на запад. Имам много хубав алкал оттам, ако искаш, можеш да го получиш.

– Как го наричаш?

– Шавел сую.

– Покажи ми го!

Наистина, както и предполагам, той извади шишенце, на което пишеше: „Eau de Javelle, fabrique de Charles Gautier, Paris“.

– Как се сдоби с този алкал? – осведомих се аз.

– Купих няколко шишенца от един *Commis voyageur*¹², който беше при мен. Идваше от столицата на Франца, която се казваше Прага. Искаш ли още нещо, ефенди?

– Имаш ли живак?

– Да. Използвам го за пълнене на барометрите и термометрите, които правя.

– Така ли? Сам ли ги приготвяш?

– Да. Не ми ли вярваш?

– О, напротив! Който е изучил толкова много лекарства, може всичко!

– Нали? Да, ти си разумен и високообразован човек. Скоро получиш голямо количество от Салоники. Колко живак искаш, ефенди?

– Около половин ока. Имаш ли толкова?

– Дори повече.

– Почакай тогава! Искам първо да видя дали имаш и още нещо, което ми трябва.

– Какво е то?

– Кюл куршуни. (Бисмут.) Наистина това е много рядък метал. Дали го имаш?

– Нямам кюл куршуни, но имам кюл калаи (също бисмут), който използвам, като правя белило.

– И това става. Ако имаш една викие от него, ми дай и две викии живак.

Аптекарят коленичи на земята и започна да рови из старите съдове.

– Какво търсиш? – попитах го аз.

– Шише, за да ти напълня живака. А, ето едно.

[#2 Пътуващ търговец. – Бел. нем. изд.]

12. Белина – фабрика Шарл Готие, Париж. – Бел. нем. изд.

Той стана и ми подаде бутилката. Тя беше толкова голяма, че сигурно щеше да събере целия му запас от живак, та и още толкова. Вдигнах го срещу светлината, огледах съдържанието му и казах:

– Но вътре все още има стар лак!

– Какво пречи? Ще го измия с вода!

Той се отдалечи с шишето, а аз не се възпротивих на намерението му. След известно време той се върна с почервяло от напрежение лице.

– Ефенди – оплака се той. – Шишето е омагьосано. Лакът не иска да излезе.

– Така си и знаех. Може да бъде отстранен само с терпентиново масло, защото лакът не поема вода.

– Трябваше да ми го кажеш предварително!

– О, не. Щеше да се обидиш.

– Защо?

– Един аптекар би трябвало да го знае. Впрочем тези неща са известни и на хора, които не са учили непременно химия. Ако ти бях обърнал внимание върху това, щеше да е неучтиво, защото щеше да прозвучи така, сякаш не ти вярвам, че си изучил две хиляди и едно лекарства.

– Ти си много учтив човек. Затова ще ти дам безплатно и лака. Ще изсия живака върху него. Но къде ми е везната? Ах да, в двора е, защото вчера теглих с нея зайчетата, които ще изядем днес.

О, ужас! Аптекарска везна, върху която се теглят заклани зайци. Като я донесе, видях, че собственоръчно беше издялал опорната ос на везната от дърво. За показалец служеше парче тел, което се движеше между двата зъба на една вилица за ядене. Блюда бяха една кръгла дървена кутия и капака ѝ. Въпреки това обаче чудноватият уред бе приведен в задоволително равновесие.

На тази везна той измери исканите от мен неща. Бях доволен от цената, която доктор Юмер ми определи, още повече че бисмутът бе на добре оформени кристални ромбоиди.

След като купих и олово, излязох от странния „магазин за здраве“ и получих от аптекаря най-добри пожелания за благополучие по пътя.

Отправих се към добрата Небатия, която вече беше станала и с радост ме посрещна. Тя ми показа царя на белия трън, когото разгледах вече по-добре на дневната светлина. Искаше да ми го подари, но аз не го приех. Благодарих на Небатия за предупреждението и ѝ обясних колко важно ще бъде то за мен. Като ѝ казах, че с това тя дори е станала спасителка на живота ми, тя беше направо възхитена. Добрата жена си

беше извоювала моята съпричастност и още предишния ден ми бе хрумнало как бих могъл да облекча бъдещето ѝ. Споделих с нея тези мисли.

Парите, които бях намерил у Манах ал Барша, Баруд ал Амасат и тъмничаря още бяха у мен. Всъщност трябваше да ги предам на някого. Но на кого? На порядъчните власти на Остромджа ли? Ами! На по-висшите инстанции? Лично нямаше да мога да го сторя, защото няхах време за това. Да изпратя куриер? Човекът сигурно щеше да потрие ръце от удоволствие. Пък и тримата, от които ги бях взел, избягаха. Лудост би било да им ги върна. Значи не можех да направя нищо по-добро от това, да ги подаря на нуждаещи се, бедни хора. Към тях на първо място спадаше Небатия.

Разбира се, не можех да ѝ кажа откъде съм взел парите, защото сигурно щеше да се изплаши. А освен това не смятах да ѝ давам цялата сума, защото бях сигурен, че щях да попадна на още други нуждаещи се, а и знаех, че определената за жената част щеше да ѝ стигне, за да се избави от мизерията. Като ѝ дадох парите на четири очи, билкарката занемя от радостно учудване. Не искаше да повярва, че толкова пари могат да бъдат нейни, защото за нея това беше цяло богатство. Сълзите на радост се стичаха по лицето ѝ, а аз направо трябваше да се спасявам от потока благодарствени думи.

Междувременно Халеф ме беше чакал с нетърпение. Стоеше пред портата на хана и отдалеч ми извика:

– Най-сетне, най-сетне, сихди! Толкова бързаме, а ти се бавиш! Какво е положението с фокуса?

– Много добро. Ханджията Байро събуди ли се вече?

– Всички вече станаха.

– Трябва ми печката. Трябва да сваря и разтопя някои неща.

– Ще стоя при теб и ще ми обясниш всичко, за да мога и аз да го правя.

– Не, скъпи, не става с подражание. Необходими са и някои знания, които на теб ти липсват, а дори и сведущият човек при най-малко невнимание би могъл да направи грешка, която да му струва живота или живота на някой друг. Затова никога няма да ти кажа четирите съставки, нито пък съотношението им в сместа. Кажи на Оско да ми донесе калъпа си за куршуми, той е с калибъра на тукашните пушки.

Приготовленията ни отнеха половин час. Сварих листата от садар в разредена Eau de javelle и прецедих отварата през една стара ленена кърпа. От наличния метал се получиха осем куршума, които напълно приличаха на истински оловни куршуми. Освен това отляхме и много

оловни куршуми и леко ги белязахме с върха на ножа. Нямахме защо да се страхувам от предателство, защото бяха посветени само Халеф, Оско и Омар, а тези тримата вече неведнъж ми бяха доказвали дискретността си.

Направихме всичко тъкмо навреме, защото, като се върнах, тъкмо идваше адвокатът с още няколко мъже от съда. Щом адвокатът ме забележа, дойде при мен, дръпна ме настрана и каза:

– Ефенди, досещаш ли се защо идвам?

– Искаш да ми съобщиш какво е положението с коджабашията.

– О, не! Искам да те попитам дали си поискал позволенията от Хаджи Халеф. някой да стреля в главата му.

– Толкова много ли те вълнува това?

– Да, защото е невероятно. Той изяде ли днес вече поредната сура от корана?

– Питай го сам!

– Предпочитам да не питам Хаджи Халеф, защото би могъл да се обиди. Нали знаеш ножа му! А с камшика е още по-сръчен и щедър!

– Да, той е смел дребен човек.

– Е, кажи ми: пита ли го?

– Да, преди да си легнем да спим.

– И какво ти отговори Хаджи Халеф?

– Хм! Изглежда, няма да откаже.

– Би било прекрасно! Кога можем да проведем изпитанието?

– Имай търпение! Не става толкова бързо, колкото ти се иска. Моят закрилник си има своите странности. Впрочем вчера не ти казах всичко. Всички ние – а именно тримата ми придружители и аз – имаме същото качество и не се страхуваме от куршуми.

– Какво? И ти ли?

– Както ти казах.

– И ти ли ядеш сури от корана?

– Не разпитвай толкова много! Такива тайни човек, разбира се, не обича да издава.

– Значи можем да стреляме по когото искаме от вас?

– Да, ако ви е омръзнал животът.

– Как така? – учуди се адвокатът. – Все още не чувствам да ми е омръзнал.

– Тогава внимавай и не стреляй по никого от нас, без преди това да си помолил за разрешение.

– Но защо, ефенди?

– Като дадем позволение за това, можете да го направите, без вреда за самите вас. Но който се опита да стреля коварно, куршумът му се връща към него, и то точно към онова място от тялото му, в което се е целил по някой от нас.

– Значи, ако се прицеля в главата на Хаджи Халеф или в твоята, куршумът ми ще улучи моята собствена глава?

– Точно така. Искаш ли да опиташ?

– Не, ефенди, благодаря! А защо тъкмо така сте го измислили, а не другояче?

– Съобразителността ти лесно би могла да ти го подскаже: заради евентуалните врагове. За да ги накажем, не е достатъчно само това, че куршумите няма да ни навредят, но и те самите трябва да бъдат улучени от тях, както са искали да направят с нас. Това е старият закон на справедливото и заслужено възмездие.

– Евет гъоз ичюн гъоз, диш ичюн диш. (Око за око, зъб за зъб.) Не бих искал да съм ви враг. Кога тръгвате оттук?

– Ти май се радваш на заминаването ни?

– Не. Предпочитам завинаги да останете тук. Все пак ти ни донесе голяма промяна.

– Но за добро!

– Да, и затова сме ти благодарни, макар че е по-добре да оставим всичко така, както го е решил Аллах.

– Нима е искал Аллах мюбарекът да ви мами и коджабашията да освободи вашите затворници?

– Сигурно не, ефенди.

– Как е коджабашията?

– Затворен е на сигурно място – увери ме адвокатът.

– Надявам се, че няма да предприемеш нещо, което да му даде възможност да избегне справедливото наказание.

– Как може да мислиш така за мен! Аз съм верен служител на падишаха и винаги изпълнявам дълга си. Затова би могъл да ми направиш услугата да се застъпиш пред Хаджи Халеф за мен.

– Добре, ще му напомня.

– А ще позволиш ли да доведе и други хора?

– Нямам нищо против – отвърнах аз.

– Скоро ще се върна. Трябва да кажа на Тома, който сигурно ще иска да види това.

– Кой е Тома?

– Това е човекът, който изпълнява нашите поръчки и е куриер

между Остромджа и Радова.

– Честен човек ли е?

– Много. Щом ти вчера си тръгна, той много те хвали. Разказах му, че Хаджи Халеф яде сури от корана и вследствие на това е неуязвим от куршум. Той също искаше да го види. Мога ли да го доведа?

– Доведи го!

Адвокатът бързо се отдалечи.

Мислите на тези хора можеха да бъдат прочетени толкова лесно! У човек веднага възниква подозрението, че този доблестен куриер сигурно е получил поръчение от двамата аладжи да ни наблюдава и после да им даде сведения. Скоро забелязахме резултата от усилията на адвоката. Насъбраха се много хора, от чиито изпълнени с възхищение погледи ни спасяваше само това, че стояхме вътре в стаята. Там ни намери и адвокатът, придружаван от един кривокрак човек, когото той представи с думите:

– Ефенди, това е куриерът Тома, за когото ти разказах. Погледнах изпитателно мъжа и го попитах:

– Значи ти ходиш между Остромджа и Радова?

– Да, ефенди – отвърна той, – но не ходя, а яздя.

– Кога тръгваш пак?

– Вдругиден.

– Чак тогава ли?

Тома потвърди, а аз обясних:

– Това е добре за теб.

– Защо?

– Защото днес този път можеше да е опасен за теб. Ако смяташе да потегляш днес, щях да те предупредя.

– Но ти самият май смяташ да тръгнеш на път? Досега Тома ме бе гледал открито и честно, а при този въпрос погледът му стана остър и пронизващ.

– Наистина – отвърнах му аз привидно непринудено.

– Кога, ефенди?

– Точно по обяд. Човек не бива да язди през непознати гори нощем, още повече пък, ако наблизко са аладжите. Познаваш ли ги?

Той кратко отрече.

– Но си чувал за тях? – продължих да питам аз.

– Малко. Адвокатът ми каза, че щели да те нападнат.

– Ако двамата братя са достатъчно умни, няма да ме закачат, защото не обичам да се шегуват с мен.

– Да, чух вече, ефенди – усмихна се Тома дяволито. – Теб и хората ти не ви лови куршум.

– О, това не е всичко!

– Да, дори куршумът се връща обратно към този, който го е изстрелял.

В погледа му проблесна лукавство, сякаш искаше да ми каже:

„Слушай, ти не си вчерашен, но аз съм още по-малко, хайде да не се правим на интересни.“ По-умен беше от адвоката. Той сигурно също бе забелязал усмивката му и правилно я беше изтъквал, защото го попита:

– Май не ти се вярва, а, Тома?

– О, щом сам ефендите го казва, трябва да му се вярва!

– Същото те съветвам и аз. Би било обида да се съмняваш в това.

Ти винаги си бил учтив човек.

– Да, Аллах ми е свидетел. Затова мисля, че и ефендите трябва да е учтив и да ни докаже, че е неуязвим.

Халеф наблюдаваше и него, и мен. Беше му станало навик, щом говорим с някого, да чете по лицето ми какво мисля за този човек. Беше разбрал, че не се отнасям приятелски с куриера, защото сложи ръката си върху дръжката на камшика и каза:

– Тома, ти да не би да искаш да учиш на учтивост нашия прочут ефенди? Ако смяташ, че можеш да го направиш, готов съм с камшика да изпиша върху гърба ти всички параграфи на учтивостта. Ние сме привърженици на Пророка и верни поданици на падишаха и няма да понесем нищо обидно от някой си на име Тома. Така може да се нарича само един неверник, на когото е разрешено да яде само корите от дините на мюсюлманите. Впрочем ще ви докажем, че не ви лъжем, и ще видите знамения и чудеса, пред които ще си затворите човките. Няма ли да започваме, сихди?

– Да, Халеф, щом желаш.

– Искам. Хайде да излезем на двора!

Като излязохме, дворът беше пълен с хора, очакващи с любопитство чудото, обещано им от адвоката. Намиращите се наблизко хора ни гледаха с широко отворени очи, а тези, които бяха по-надалеч, протягаха вратове, за да видят всяко от движенията ни. Малкият хаджия извади камшика и с няколко удара наляво и надясно освободи пространство, в края на което имаше малък навес.

– Ще ми дадеш ли патроните, сихди? – попита ме той тихо.

– Не. Искам да съм съвсем сигурен, че няма да се случи никакво

произшествие. Първо ще вземем истински оловен куршум. Ти говори с хората. Притежаваш по-голям ораторски талант от мен.

Той беше поласкан от похвалата. Изпъна се и гласът му прозвуча високо:

– Мъже на Остромджа, сега ще имате незаслуженото щастие да видите четирима храбри мъже, през чиито тела не може да премине вражески куршум. Отворете очи и напрегнете мозъците си, за да не изпуснете нещо от чудото и да можете да го разказвате на децата си, на техните деца и на децата на внуците на най-далечните си правнуци, ако сте живи дотогава. Спазвайте добър ред и не вдигайте шум, за да не се случи нещо нередно, и ми изпратете мъжа, когото смятате за най-добрия стрелец, заедно с пушката му.

Разнесе се полугласно шушукане. Търсеше се подходящ човек и накрая напред излезе един мъж с оръжието си в ръка. Не виждах никой друг да е въоръжен с пушка.

– Заредено ли е оръжието ти? – попитах го аз.

– Да – увери ме той.

– Имаш ли и други куршуми?

– Не, ефенди.

– Нищо, ще ти дам от моите. Но преди това трябва да ни покажеш, че си добър стрелец. Виждаш ли новата дъска, закована на навеса? В нея има един чеп. Опитай се да го улучиш!

Мъжът отстъпи назад, вдигна пушката и стреля. Много от присъстващите провериха попадението и установиха, че не е улучил целта само на един палец разстояние.

– Не успя съвсем – казах аз. – Опитай още веднъж. Дадох му един от новоизлетите оловни куршуми, а Оско му предложи барут. Вторият изстрел беше по-добър: мъжът се беше прицелил по-внимателно. Дадох му четири куршума от моята сплав, а тайно мушнах един оловен в дясната ръка на Халеф и казах:

– Сега се опитай да улучиш дупката, която току-що направи в дъската. Но преди това покажи на хората куршумите, за да са убедени, че наистина зареждаш.

Куршумите тръгнаха от ръка на ръка, което отне известно време, защото всеки ги разглеждаше и опипваше. Щом му ги върнаха обратно, той зареди пушката си.

– Приближи се! – заповядах му аз и го избутах към целта. – Сега можеш да стреляш.

Казвайки това, застанах пред дъската. Той свали вдигнатото

оръжие.

– Ефенди – отвърна той, – как бих могъл да улуча дъската? Препре-
чил си ми пътя!

– Няма значение.

– Гърдите ти са точно пред целта ми.

– Стреляй през тях!

– О, Кара Бен Немзи ефенди, нали ще умреш!

– Няма. Искам да ви докажа, че куршумът няма да може да ме
улучи.

Той вдигна ръка към главата си и стеснително се почеса зад ухото.

– Тъкмо затова! – каза той. – Много е опасно за мен.

– Защо?

Куршумът ще рикошира в теб и ще се върне към моите гърди.

– Не се притеснявай! Ще го хвана с ръка и ще го задържа. Шепот на
учудване премина през редиците на присъстващите.

– Наистина ли, ефенди? Храня семейство. Ако умра, само Аллах ще
се грижи за тях.

– Няма да умреш! Обещавам ти.

– Щом казваш, ще се опитам, ефенди.

– Стреляй спокойно!

Внимателно наблюдавах куриера Тома. Той се приближи и не от-
късваше поглед от мен. Стрелецът, който беше на десет-единайсет крач-
ки, се прицели в мен. Но той отново свали пушката и каза:

– Никога досега не съм стрелял по човек. Нали ще ми простиш,
ефенди, ако те улуча?

– Няма да има за какво да ти прощavam, защото няма да ме улучиш.

– А ако все пак те нараня?

– Не бива да се упрекваш, защото аз съм ти заповядал. Вдигнах дяс-
ната си ръка и тайно пуснах куршума да се изтърколи в ръкава ми, после
показах празната си ръка и казах:

– С тази ръка ще хвана куршума. И така, броя. Като кажа три, мо-
жеш да стреляш.

Свалих ръката си и хванах изтъркулвания се куршум от ръкава ми.
Нямаше човек, който да не гледа към мен.

– Едно, две, три!

Изстрелът изтрещя. Замахнах напред с ръка по посока на дулото на
пушката, сякаш исках да хвана изстреляния куршум, и показах пригот-
вения куршум между палеца и средния си пръст.

– Ето ти куршума. Или ще го вземеш ти, Тома! Разгледай го дали е

същият, който беше поставен в цевта.

Разбира се, той изглеждаше досущ като другия. Куриерът стоеше със зяпнала уста и ме гледаше втренчено, сякаш бях призрак. Въздействието и върху останалите зрители беше не по-слабо. Все пак до последния момент се бяха съмнявали, а ето че мнимото чудо все пак се случи. Куршумът се предаваше от ръка на ръка, Като се върна обратно при стрелеца, казах високо, така че всички да чуят:

– Сега зареди отново и се прицели в дъската.

Той го направи и стреля. Куршумът проби дупка в дъската.

– Виждаш ли, такава дупка щях да имам и аз в гърдите, ако не бях неуязвим. Сега по желание можеш да стреляш по мен или по моите спътници.

Това, че при повторния изстрел куршумът бе оказал обикновеното си въздействие, макар преди това да не ме бе улучил, защото го бях уловил, предизвика у скромните хорица необикновена възбуда. Те се приближиха, за да разгледат ръката ми и не можеха да намерят думи да изразят учудването си, че по нея не се виждаше и следа от нараняване.

– Аллах онун ле! (Аллах е с него!) – чух да казва един мъж.

– Шейтан сахиби! (Господар е на дявола!) – отвърна друг.

– Как би могъл дяволът да го закриля, щом яде корана? Не, Аллах е велик!

Докато пред навеса се изреждаха Халеф, Оско и Омар, сред зрителите се разменяха най-различни мнения. Вероятно и тримата ми спътници също не бяха вярвали особено в начинанието. Но след като куршумът не ми навреди, без страх изявиха готовност да стрелят и по тях. Само от финта с улавянето на куршума трябваше да се откажат, защото едва ли щяха да могат да го направят. По-добре беше сам да се погрижа за това. Заставах близо до тях и при натискането на спусъка замахвах във въздуха, за да мога веднага след това да давам по един оловен куршум, с който да се стреля за проба и по дъската.

След като Халеф, Оско и Омар също доказаха неуязвимостта си, се разрази неопишуема буря от възторг. Хората напиряха към нас, за да ни пипнат, да ни огледат и разпитат. Щяха да ни трябват няколко дни, за да можем да отговорим на всичките им въпроси. За да се избавим от напора им, отново влязохме в къщата.

Оттам наблюдавах Тома. По оживените жестове, с които се опитваше да опише случилото се на хората, стояли по-назад, разбрах, че се бе избавил от неверието си. Махнах на Халеф да дойде при мен и му показах куриера.

– Не го изпускай от очи! А ако успееш, проследи го незабелязано и го наблюдавай.

– Защо, сихди?

– Подозирам, че аладжите са го изпратили да ни шпионира.

– Ах! Затова ли присви едното си око, като го видя за първи път. Веднага си помислих, че не му вярваш. Но с какво би могъл да ни навреди?

– Куриерът ще съобщи на двамата скипетари, че ще тръгнем оттук по обяд.

– Но Тома нали каза, че няма да пътува?

– Той излъга, не му вярвай! Като се върне сега вкъщи, ти ще излезеш извън града и ще се скриеш някъде по пътя, водещ за Радова. Като мине оттам, ще ми съобщиш.

– А ако Тома не дойде?

– След около два часа ще се върнеш. Може да се предположи, че няма да тръгне по-късно.

Осведомих се къде има бръснарница и се отправих натам, за да ми подрежат косата и брадата. Притежателят на бръснарницата също беше гледал нашето чудо. В Ориента баните са любимо място за събиране на разпространителите на новините. Затова не бях изненадан, като заварих бръснарницата пълна с хора.

Добрите хорица дебнеха всяко мое движение и стояха мълчаливо, докато бръснарят се въртеше около мен. Един от тях, който седеше точно зад мен, винаги посягаше напред, за да хване отрязаните коси, докато бръснарят, чиито гневни погледи се бяха оказали безплодни, не го ритна силно и извика:

– Крадец! Всичко, което падне тук, е моя собственост. Не ме ограбвай!

По обратния път се отбих в магазина на един търговец на чорапи и при друг – на очила. Купих няколко чифта дълги чорапи, които стигаха чак до бедрото, и очила със сини стъкла. В трети магазин се снабдих със зелен тюрбан, какъвто може да носи само потомък на Пророка, и с това вече имах всичко, което ми трябваше.

Бях се бавил около час. Като се върнах в хана, и Халеф вече също беше там.

– Имаше право, сихди – съобщи ми той. – Куриерът замина.

– Кога?

– Няколко минути, след като се бе прибрал вкъщи.

– Значи предварително е бил подготвен.

– Сигурно, защото иначе тепърва трябваше да оседлава животните си.

– Какви бяха?

– Тома язди катър и води четири натоварени магарета, всяко от които е вързано за самара на предишното, а първото – за седлото на катъра.

– Бавно ли яздеше куриерът?

– Не. Като че ли бързаше.

– Тома иска да занесе възможно най-бързо новината на мъжете. Но това не би могло да ни навреди. Сега аз потеглям на път, а вие ще напуснете Остромджа по обяд.

– А остава ли в сила това, което ми каза преди лягане?

– Разбира се.

– Значи ще яздя Рих?

– Да, а аз ще взема твоя кон. Оседлай го и отново излез извън града. Вземи си обаче и сандалите.

– Защо, сихди?

– Трябва да ми ги заемеш, защото аз ще ти дам дългите си ботуши за езда.

– Да не би да се налага и да ги обувам?

– Не, малчо. Ще се изгубиш в тях. Ще ти дам всичките си неща, които трябва да пазиш, и най-вече пушките. Първо ще се сбогуваме.

Сбогуването, разбира се, стана по-трудно, отколкото си мислех. Ханджията Ибарек, който също искаше да се връща вкъщи, ми обеща да нареди да напердашат здравата двамата братя, които се бяха настанили в хана му. На мен обаче не ми се вярваше, че храбрият герой има необходимата смелост за това.

Най-сетне можех да се метна на седлото. Двамата гостилничари се учудиха, че няма да яздя жребца си, но не узнаха по каква причина.

Халеф ме чакаше извън града, а при него беше и Небатия.

– Ефенди – каза ми тя, – чух, че искаш да ни напуснеш, и дойдох още веднъж да ти благодаря, тук, където никой не може да ни види. Ще мисля за теб и никога няма да те забравя!

Сбогувах се още веднъж и бързо продължих пътя си, защото сълзите в очите й ми причиняваха болка. Халеф ме следва още известно време, докато стигнахме до едни храсти. Там аз слязох от коня и се скрих зад тях. Дребният хаджия трябваше да носи съда с отварата от садар. С помощта на едно парцалче, което бях взел за целта, той трябваше внимателно да намаже косата и брадата ми с тази течност.

– Сихди, защо ме караш да мажа главата и брадата ти с тази мътилка? – попита ме той.

– Веднага ще видиш.

– Косата ти наистина ли ще се промени?

– Мисля, че дори ще се учудиш на това.

– Любопитен съм да видя. Но ти вадиш от пояса си някакви безкрайно дълги чорапи. Да не би да имаш намерение да ги обуваш?

– Да. И върху тях ще обуя сандалите ти.

След като Халеф приключи с „балсамирането“ на главата ми, събу ботушите за езда и на тяхно място ми обу дългите чорапи. Наистина, сандалите му ми бяха доста малки, но все пак ги намъкнах криво-ляво. Щом после хаджията погледна главата ми, плесна с ръце от учудване и извика:

– О, Аллах, какво чудо! Косата ти става съвсем руса!

– Наистина ли? Действа ли вече отварата?

– На места.

– Тогава трябва да повторим тъмните места. Ето ти гробен, за да разнесеш с него течността.

Халеф продължи започнатата работа, а после, като се огледах в джобното си огледало, видях, че съм съвсем рус. Сложих си феса, а Халеф уви около него зеления тюрбан така, че краят с ресните да се спуска от дясната страна.

– Сихди, върша голям грях – каза той смутено. – Само наследниците на Пророка по права линия имат право да носят този знак. А ти дори не си привърженик на Пророка, а на китаб ал мукадас¹³. Дали ще трябва да отговарям за това осквернение, като се наложи да мина по тесния като бръснач „мост на смъртта“?

– Със сигурност.

– Съмнявам се.

– Не се тревожи, скъпи Халеф! С готовност приемам този грях върху своята съвест.

– И ще се пържиш вместо мен в ада?

– Да.

– О, сихди, не мога да се съглася, прекалено много те обичам. По-добре да се пържа аз самият, защото мисля, че съм по-издръжлив от теб.

– Мислиш, че имаш повече сили от мен ли?

– Не, но съм много по-дребен от теб. Може би ще намеря някое

13. Свещената книга = Библията. – Бел. нем. изд.

място, където ще мога да се свия под или между пламъците, така че да не ми причиняват болка.

Шегобиецът не изразяваше тези съмнения сериозно. Все пак знаех, че в сърцето си той отдавна бе станал християнин. За да довърша преобразяването на външността си, си сложих и очилата и наметнах покривалото за езда на раменете си, като мексиканец.

– Машаллах – извика Халеф. – Сихди, ти стана съвсем друг! Не знам дали бих могъл да те позная, ако минеш покрай мен. Само по държанието бих разбрал, че си ти.

– О, то също ще се промени. Но не е необходимо. Аладжите не са ме виждали досега. Познават ме само по описание, значи лесно ще ги заблудя.

– Но куриерът те познава!

– Него вероятно няма да срещна.

– Мисля, че Тома ще е при тях.

– Едва ли. Те ще ни нападнат по пътя за Радова. Той е натоварил магаретата си и ще иска да откара стоките в Радова. Така че трябва да се предположи, че той ще уведоми разбойниците пътьом и после ще продължи за Радова.

– А смяташ ли, че ще можеш сам да се справиш с тях?

– Разбира се.

– Лошата слава на петнистите се носи навсякъде. Вероятно ще е по-добре, ако те придружа. Аз съм твой приятел и закрилник.

– Сега трябва да закриляш Оско и Омар! Поверявам ти и двамата.

Това го утеши и повиши самочувствието му. Затова той бързо отговори:

– Напълно си прав, сихди. Какво биха правили двамата без твоя храбър Хаджи Халеф Омар? Нищо! Освен това имам и Рих, на който трябва да посветя душата си. Твърде много неща са ми поверени!

– Тогава бъди достоен за това доверие! Помниш ли все още всичко, което говорихме?

– Всичко. Паметта ми е като пастта на лъв, чиито зъби задържат всичко, което веднъж са хванали.

– Време е да се разделяме. Аллах исалмак! (Господ да те пази!) Не прави грешки!

– Сихди, не наранявай душата ми с това предупреждение. Аз съм мъж, герой! Знаем какво трябва да правя.

Той хвърли гърнето в храстите, метна дългите ми ботуши през рамо и тръгна обратно към града. Аз се отправих на северозапад за една

опасна, а може би и страшна среща.

В началото няха причини да се страхувам от опасност. Ако двамата аладжи ме познаваха, можеше да се мисли за коварно нападение или за някой куршум от засада. Но така в най-лошия случай можех да очаквам открита разбойническа атака, като всеки друг пътник. А в сегашния ми външен вид нямаше нищо примамващо.

Изглеждах като беден потомък на Мохамед, от когото почти нямаше какво да се вземе. Макар да бях оставил пушките си, в пояса ми бяха скрити двата револвера, а те бяха достатъчни, за да обезвредя и повече от двама нападатели. Щяха да видят само ножа ми и да предположат, че нямам никакво друго оръжие. Този факт вероятно щеше да приспи вниманието им, което можеше да стане опасно за тях.

Областта от Остромджа до Радова е плодородна. Редуват се поля и ливади с гори, а Струмица е феята, даряваща този благодат на местността. От лявата ми страна се издигаха северните хълмове на Велица планина, а отдясно се спускаха склоновете на Плачковица.

Не срещях никого. Едва след един час срещу мен се зададе човек, който по облеклото си приличаше на турчин. Като видя зеления ми тюрбан, той спря и се поклони, като почтително ме пропусна да мина край него. И най-богатият мюсюлманин почита най-бедния, окъсан шериф. Той почита наследника на Пророка, на когото още приживе е било позволено да види небето на Аллага. Спрях коня си, отвърнах на смирения му поздрав и го попитах:

- Аллах да благослови началото на пътуването ти! Откъде идваш?
- Пътуването ми започна от Радова.
- И накъде отиваш?
- В Остромджа, където ще пристигна благополучно, ако не ми откажеш благословията си.
- Нека те придружава винаги! Срещна ли много пътници?
- Не, шериф. Пътят беше толкова пуст, че спокойно можех да посветя мислите си на благодеянията на Аллага.
- Значи не си видял никого?
- По пътя срещнах само куриера Тома от Остромджа.
- Говори ли с него?
- Разменихме няколко думи. Беше се отбил при колибите, където и ти скоро ще стигнеш, на мястото, при което пътят минава над Струмица.
- Ти отбива ли се там?
- Не, няхах време.

– Но може би знаеш къде отсяда куриерът, като ходи в Радова.

– Ще го търсиш ли?

– Вероятно.

– Както сигурно ще предположиш, той не отсяда в хан, а при един роднина. Като ти кажа името му, би могъл да го намериш макар и не без помощ, защото не мога да ти опиша точно улиците. Затова ще те помоля в Радова да попиташ още веднъж.

– Благодаря ти. Нека Аллах те води!

– А за теб да се отвори небето!

Турчинът продължи да крачи напред, а и аз яздох спокойно, както и досега.

Вече можех да си представя ситуацията. Дватамата аладжи явно не се появяваха в Радова, защото би могло да бъде опасно за тях. Значи сигурно са чакали Тома в махалата с колибите. Какво щяха да предприемат по-нататък, зависеше единствено от съобщението на куриера. В никакъв случай нямаше открито да ни нападнат, а беше съмнително дали ще се осмелят да стрелят коварно от засада, щом вече знаеха, че сме неуязвими. Имаше още време до обяд. Затова мислех, че все още ще мога да намеря разбойниците в махалата. Куриерът вече сигурно им беше казал, че ще тръгна едва по това време. Значи имаха достатъчно време, да си намерят скривалище. Радвах се, че мога да им погодя номер и безпрепятствено да мина покрай тях.

След около половин час стигнах до махалата, състояща се само от няколко къщи. Пътят правеше завой под прав ъгъл към моста, което ми даде възможност да хвърля поглед към задната част на една постройка, намираща се близо до него. Там пасяха две крави, няколко овце и три коня, два от които – на бели и тъмнокафяви петна – бяха оседлани. Веднага забелязах, че са мелези и вероятно са от кобила мешерди. Тези коне са здрави, непретенциозни, имат яки вратове и едри задни крака, въпреки това са много бързи и издръжливи. Един добър ездач би могъл да очаква от подобен кон много.

Дали не бяха това конете на двамата аладжи? Може би се намираха в къщата, покрай която непременно щях да мина? Много ми се искаше да говоря с тях, но това трябваше да стане възможно най-непринудено, за да не събудя подозрението им.

Като минах завоя, видях и предната част на къщата. Имаше издаден напред покрив, подпрян с четири колони, под които имаше няколко маси и пейки, сковани от груби дъски. Бяха празни с изключение на една, където седяха двама мъже. Видяха ме, че идвам. Изглежда, внимателно

се оглеждаха и на двете посоки, защото хора от такова тесто винаги трябва да са нашрек. Забелязах с какъв изпитателен и недоверчив поглед ме наблюдаваха и се престорих, че имам намерение да подмина. Тогава обаче те станаха от местата си и направиха няколко крачки напред.

– Дур! (Спри!) – започна единият и заповеднически вдигна ръка. – Не искаш ли да изпиеш с нас чашка ракия?

Убеден бях, че пред мен бяха тези, които търсех. Сигурно бяха братя, защото страшно много си приличаха. И двамата еднакво високи и широкоплещести – бяха много по-високи и силни от мен. Гъстите им дълги бради, обветрените лица и оръжията им придаваха войнствен вид. Пушките им бяха опрени в масата. В поясите им блестяха затъкнати ножове и пистолети, а от лявата си страна всеки от тях носеше чакан, подобен на сабя.

Оправих очилата върху носа си, огледах ги, както даскал непослушен ученик, и попитах:

– Кои сте вие, та да смущавате благочестивите мисли на един потомък на Пророка?

– Ние сме благочестиви поклонници на Пророка, както и ти. Аз се казвам Сандар, а брат ми Бибар. Искахме да те почетем, като ти предложим да се освежиш.

– С ракия? И това ти наричаш освежаване? Не знаеш ли, че коранът забранява ракията?

– Не знам подобно нещо.

– Иди тогава при някой тълкувател на светите сури да те научи.

– Нямаме време. Не би ли искал ти самият да го направиш?

– Щом искаш, готов съм, защото Пророкът казва: „Който освободи една душа от ада, след смъртта си веднага отива на третото небе. А който спаси две души, попада направо на петото.“

– Заслужи си тогава петото небе! Готови сме да ти помогнем да идеш там. Слизай от коня, благочестиви човече, и направи и нас светии, като самия себе си!

Сандар хвана стремето, а Бибар ме хвана за ръката и ме свали долу, изпреварвайки всякаква съпротива.

Като се намерих на земята, закуцуках важно към масата, на която бяха седели и сега отново заеха местата си.

– Нещо влачиш единия си крак – изсмя се Бибар. – Да не си се ударил?

– Не. Такъв ми е късметът – отговорих аз кратко.

– Значи си се родил куц. Значи Аллах е бил добър към теб, защото

на тези, които обича, той изпраща страдания. Няма ли да назовеш на нас, недостойните грешници, свещеното си име?

– Ако погледнете в списъка на Накиб ал Ашраф¹⁴, който се води за нас във всеки град, ще го намерите.

– Вярваме ти. Но тъй като тук нямаме на разположение такъв списък, сигурно все пак ще проявиш снизхождение и ще ни назовеш името си.

– Е добре, аз съм Шериф. Хаджи Шехаб Един Абд ал Кадер Бен Хаджи Гасали ал Фараби Ибн Тебит Мерван Абел Ахмед Абу Башар Хатид еш Шонахар.

Двамата разбойници си запушиха ушите с ръце и избухнаха в гръмък смях. Изглежда, нямаше да изпаднат във възторг от мен в качество то ми на шериф. Ако бяха скипетари с гръцко или католическо вероизповедание, тогава нямаше да се учудя. Но съдейки по облеклото им, стигнах до заключението, че изповядват исляма, затова предположих, че не се интересуваха особено от учението си и правилата му.

– Откъде идваш, човече с дългото име, което нито един човек не би могъл да запомни? – продължи да пита Бибар.

Хвърлих му над очилата продължителен, сериозен, укорителен поглед и отвърнах:

– Което никой не може да запомни! Не ти ли казах току-що името си?

Двамата отново високо се изсмяха.

– Да! – обясни после Бибар. – Още по-лошо щеше да бъде, ако и ти самият не знаеше собственото си име. Но ти сигурно си единственият, който е могъл да го запомни.

– Името ми никога не би могло да бъде забравено, защото е записано в книгата на живота.

– Ах, да! Ти си шериф, а никой от вас не отива в ада. Но ти искаше да ни спасиш от него и да ни обясниш, че ракията е забранена.

– Така е, и то строго забранена.

– И това е написано в корана?

– Разбира се.

– А когато Пророкът е бил осенен от тези откровения, имало ли е ракия?

– Не, нищо не се споменава по този въпрос.

14. Маршали от благородническото съсловие, които контролират поведението на наследниците на Пророка. – Бел. нем. изд.

– Тогава ракията не би могла да бъде забранена.

– О, напротив! Думите са следните: „Кулу мус кюрюн харам – всичко, от което човек се напива, е забранено и се проклита“. Значи ракията е прокълната.

– Но ние не се напиваме от нея!

– Е добре, в такъв случай за вас не е забранена.

– Виното също не е опасно за нас.

– Тогава благоговейно му се наслаждавайте, но в умерени количества!

– Приятно ни е да чуем това! Изглежда, не си лош тълкувател. Ти напиваш ли се от ракия?

– Ако пия малко, не.

– А какво наричаш малко?

– Една пълна догоре чашка, разредена с една такава бутилка вода – казах аз, сочейки към голямата бутилка с ракия, която стоеше пред нас на масата.

– Да, така наистина не би могъл да се напиеш. Ще ти донеса вода и ще пиеш с нас.

Бибар стана и скоро донесе гаванка, пълна с вода, и една чаша. Той наля в нея четири пети вода и я допълни с ракия.

– Така – засмя се той, като я сложи пред мен. – Вътре има и вода. Сега можеш да пиеш с нас, без да нарушаваш законите на корана. Аллах да благослови живота ти!

Той допря бутилката до устата си, отпи голяма глътка и после подаде шишето на брат си, който също така щедро се обслужи. Аз скромно сръбвах по малко от чашата си.

Изглежда, Бибар смяташе да води разговора, а брат му само мълчеше и наблюдаваше. Скоро той отново попита:

– И така, откъде идваш?

– Всъщност идвам от Аврет Хисар.

– А накъде си се запътил?

– Към Юскюб което българите наричат Скопие, за да посвещавам правверните в законите и правилата на корана.

– В Юскюб ли? Там не те очакват много радости.

– Защо? – попитах аз стеснително.

– Не знаеш ли, че там се присмиват на набожността?

– Дочух подобно нещо и затова отивам там.

– Можеш само да си навлечеш туберкулоза, но не и да успееш да поучиш някого.

– Ще стане каквото трябва. Записано е в книгата на живота – отвърнах аз.

– Изглежда, много добре си изучил тази книга!

– Аллах я знае и единствено той я чете. Надявам се, че вътре са записани и някои жители на Юскюб.

– Много се съмнявам. Там има само скипетари, а те за нищо не стават.

– За съжаление и аз чух същото – съгласих се. – Не ги познавам, но сред тях имало крадци, разбойници и убийци.

– Нима още не си виждал разбойник?

– Все още не съм имал голямото нещастие да срещна някой от тези грешници – въздъхнах аз, като направих възможно най-невинна физиономия. Братята се побутнаха с крака под масата и, изглежда, много се забавляваха с наивността ми.

– А не се ли страхуваш от тях? – продължи да разпитва Бибар.

– Че защо? Биха ли могли разбойниците да ми направят нещо по-различно от това, което предварително ми е предопределено?

– Хм! Ами ако те нападне някой разбойник?

– Ще бъде жалко за усилията му. Това е цялото ми състояние. Казвайки това, хвърлих шест пиастъра на масата и казвах истината, защото действително не носех нищо друго в себе си, тъй като бях дал парите си на Халеф.

– Вярно, че не могат да вземат много от теб, но нали ти трябва пари за пътуването?

– Пари ли? За какво?

– Ами за да можеш да живееш.

– Нямам нужда от нищо. Не е ли заповядал Пророкът хората да бъдат гостоприемни?

– Ах, ти просяш? – засмя се Бибар.

– Да прося? Искаш да обидиш един шериф ли? Навсякъде намирам нещо за ядене, пиене и легло за пренощуване.

– Къде спа през последната нощ?

– В Остромджа.

– Ах, там ли! Какво стечение на обстоятелствата!

– Защо? Оттам ли сте?

– Не. Но чухме, че през последната нощ там е имало голям пожар.

– Голям ли? О, не!

– Но нали бил изгорял половината град?

– Някой лъжец ви е казал това. Вярно е, че имаше пожар, но беше

незначителен, и то не в града, а горе в планината.

– Но там няма къщи!

– Обаче има една колиба.

– Да не е тази на стария любарек?

– Да.

– Разбраха ли кой е подпалвачът?

– Самият любарек го е направил.

– Не вярвам. Как може един благочестив човек да е подпалвач?

– Не е бил толкова благочестив за колкото се е представял.

– Значи това, което чухме, е било вярно?

– Какво сте чули?

– Че всъщност бил голям измамник и престъпник.

– Правилно са ви казали.

– Сигурен ли си?

– Да, защото и аз бях там, като арестувах стареца. Бях и на мястото на пожара, и въобще навсякъде.

– Значи тогава си видял и четиримата чужденци, които са се занимавали с всичко това?

– Дори живях и спях в един и същи хан с тях.

– Наистина ли? Вероятно си разговарял с тях?

– И с четиримата.

– Ще ги познаеш ли, ако ги срещнеш?

– Моментално!

– Много добре. Всъщност ние ги чакаме, защото трябва да разговаряме с тях. Но тъй като все още не сме ги виждали, лесно бихме могли да се заблудим. Ще ни ги посочиш ли, като дойдат?

– С удоволствие, стига да не се наложи да чакам дълго.

– Но ти имаш време!

– Не, вдругиден трябва да съм в Юскюб.

– Достатъчно е да почакаш около три часа.

– Прекалено много е – изръмжах аз.

– Ще ти платим.

– Да ми платите ли? Ах, това би могло да даде друг обрат на нещата. И колко ще ми платите?

– Пет пиастъра, докато дойдат.

– А ако не дойдат или пристигнат много късно, така че да не мога да продължа пътя си, защото ще се стъмни?

– Тогава ще ти платим да пренощуваш тук и храната.

– Тогава оставам. Но петте пиастъра трябва да ми дадете веднага.

- Шерифе! Да не си мислиш, че нямаме пари?
- Не, мисля си, че аз нямам, и искам да ги получа.
- Добре, тази дребна сума можем да ти платим и предварително.

Ето!

Бибар ми хвърли десет пиастъра и презрително се изсмя, като го погледнах учудено:

- Вземи ги, ние сме богати.

Наистина бяха добре обезпечени, защото кесията им беше голяма и съдържанието ѝ звънтеше като злато.

Започнаха да ме разпитват за мен самия. Трябваше да опиша себе си и спътниците си съвсем точно, а освен това и да им кажа дали съм видял, че куршумите не са ни били улучили.

Разказах им всичко, каквото се беше случило, а после скипетарът попита:

- Не чу ли кога смятат да тръгват четиримата?
- Бях там, когато единият от тях каза, че ще потеглят по обяд.
- И ние така узнахме, но мислим, че няма да дойдат.
- Защо?
- Защото ги е страх.
- О, тези чужденци не изглеждат като страхливци! От кого да се

страхуват?

- От разбойниците.
- Не вярвам. Аз не се страхувам от разбойници, а още по-малко пък тези четиримата! Да бяхте видели само пушките на единия от тях!
- Чух за него. Дори му били казали, че ще го издебнат.

– Не знам такова нещо. Но наистина се говореше за някакви двама разбойници.

- Значи все пак си дочул! И какво казваха за тях?
- Мюбарекът бил пазарил двама мъже, за да убият четиримата чужденци по пътя.

- Откъде знаят за това?

- Някой бил подслушал един разговор.

– По дяволите! Колко са непредпазливи! А знаят ли се имената на двамата разбойници?

- Не, мисля, че въобще не ги познават.
- А какво казват четиримата чужденци за това?
- Смят се.

– Аллах! Смят се? – избухна Бибар. – Надсмиват се над тези, от които ще бъдат нападнати? Да не мислят, че разбойниците са слаби

момчета?

– Разбойниците могат да бъдат силни колкото си искат, но на тези четиримата не могат да сторят нищо, защото са неуязвими.

– Неуязвими ли? По дяволите! Никога не съм вярвал в такива неща и винаги съм смятал за празни приказки твърденията, че човек може да стане неуязвим. А ти добре ли видя всичко?

– Много добре. Бях в непосредствена близост.

– И куршумите не улучваха, а ефендите дори ги улавял?

– С ръка. А после, щом със същия куршум стрелях по дъската, тя се пробиваше.

– Не е за вярване! – чудеше се Бибар.

– Имаше около петстотин души и гледаха, а също пипаха и куршумите.

– Тогава, разбира се, трябва да се вярва. Значи, за да мога и аз да правя този фокус, трябва всеки ден да ям от корана.

– Вероятно само това не е достатъчно. Предполагам, че има и някакви други тайни.

– Без съмнение. Всичко бих дал, за да ги узная.

– Едва ли някой ще ти ги издаде – твърдя аз.

– Все пак може би има двама души, които биха могли да я научат.

– Кои?

– Разбойниците, които ще ги издебнат.

– О, най-малко пък те.

– Нищо не разбираш, въпреки че си шериф. А чужденците уязвими ли са от саби и ножове?

– Хм! Не знам.

– Не са, иначе щяха да се прочуят и с това. Или мислиш, че ако ние бяхме тези двама скипетари, трябва да се страхуваме от този чужденец, който язди врания кон?

– При борба, сигурно не – изразих аз мнението си.

– Значи все пак не са напълно неуязвими. Но аз съм сигурен, че нищо няма да им се случи, ако ние застанем на тяхна страна.

– Наистина ли искате да го направите? – осведомих се аз спокойно.

– Защо се съмняваш? Ние тръгнахме от Радова срещу четиримата мъже, ще ги пресрещнем и ще ги изненадаме. Ще трябва да живеят при нас, защото ние ще сме домакините им. Горко на този, който иска да им стори зло!

– Хм! Разбира се, че вярвам. Но приятелите ви може да бъдат нападнати, преди да стигнат дотук.

– О, не. Няма подходящи места.

– Толкова добре ли си запознат с тези местности? – попитах аз, като се опитвах да правя глуповати физиономии.

– Да, защото съм бил войник. Нагоре, в посока към Радова, където се минава през гората, има подходящо място. Там от двете страни на пътя има големи късове скали, а дърветата са толкова нагъсто, че човек не може да избяга нито наляво, нито надясно. Ако гостите ни бъдат нападнати там, би било невъзможно да се спасят.

При настъпилото мълчание, понеже Бибар гледаше замислено пред себе си, чух много ясно идващо от къщата стенание. Вече бях го доловил, но не така добре. Приличаше на детски глас. Макар да изглеждаше много подозрително, не можех да допусна, че скипетарите ще посмеят да извършат тук някакво злодеяние, а след това да продължат спокойно да си стоят.

– Кой скимти така вътре? – попитах аз.

– Не знаем.

– Тази къща хан ли е? Къде е ханджията?

– В стаята.

– Ще ида да видя – отвърнах аз, станах и тръгнах към вратата.

– Стой! Къде отиваш? – попита Бибар.

– При ханджията.

– Ела тук до прозореца!

Веднага разбрах, че братята не искаха да ме оставят да разговарям насаме с ханджията. Явно той познаваше скипетарите и те се страхуваха да не бъдат издадени. Закуцуках към отворения прозорец и пъхнах главата си вътре. Стенанието продължаваше да се чува.

– Ханджи! – извиках аз.

– Тук съм – отговори ми мъжки глас.

– Кой скимти така вътре?

– Дъщеря ми. Боли я зъб.

– На колко е години?

– На дванайсет.

– Викал ли си бербер или хекимин?

– Не, много съм беден.

– Тогава ще ти помогна. Идвам.

Двамата аладжи чуха всичко. Щом отново се насочих към вратата, те станаха и ме последваха. Дори и според местните представи стаята беше изключително бедна. Освен ханджията и болната, която скимтеше в единия ъгъл, вътре нямаше никой друг.

Мъжът беше седнал върху едно трикрако столче, с лакти върху коленете си, опрял брада на дланите и изобщо не погледна към нас.

– Ти ли си ханджията? – попитах го аз. – Къде е домочадието ти?

– Мъртво е – каза той глухо, без да вдигне поглед.

– Наистина си за съжаляване. Имаш ли и други деца?

– Още три, по-малки.

– Къде са?

– На Струмица.

– Каква непредпазливост! Децата не бива да бъдат оставяни без надзор близо до реката. Ханджията вдигна глава и учудено ме погледна.

– Защо не ги доведеш тук? – продължих да питам аз.

– Не мога!

– Защо?

– Не бива да излизам.

– Че кой може да ти забрани?

Той хвърли мрачен поглед към двамата аладжи, а същевременно забелязах, че Сандар го заплаши с пръст. Направих се, че нищо не съм видял, и отидох в тъгъла. Казах на малката няколко благи думи и я заведох до отворения прозорец.

– Ела тук – казах аз нежно, за да спечеля доверието ѝ. – Веднага ще премахна болката ти. Отвори уста и ми покажи зъба.

Тя го направи без колебание. По зъба не се виждаше нищо. Може би болката беше ревматична. А за нея, разбира се, лек нямаше. Но от опит знаех какво влияние има внушението особено при децата. Преди всичко трябваше да я накарам да спре да плаче.

– Сега затвори уста и ми отговаряй с поклащане на глава – казах аз. – Боли ли те?

Малката поклати главичка и с това според местния обичай отговори утвърдително на въпроса ми.

Притеглих главата на детето към себе си и сложих дланта си върху бузата му, като леко я галех. Никакво понятие няхах от биологичен магнетизъм, но се осланях на фантазията на детето и на приятното усещане от допира на приятелска топла ръка до болната буза.

– Е, изчезна ли болката? – попитах аз след известно време. Момичето утвърдително поклати глава.

– Напълно ли?

– Да, съвсем! – отговори детето, а личицето му сияеше и очите му благодарно ми се усмихваха.

– Не говори и известно време дишай само през носа. Така болката

повече никога няма да се върне.

Всичко беше толкова просто и естествено, но все пак, като тръгнах да излизам, ханджията се приближи към мен и каза:

– Тя още вчера започна да плаче. Просто не можеше да се търпи и затова другите деца излязоха. Ти можеш да правиш чудеса, шериф!

– Не, това не е чудо. Използвах едно много просто средство, но ще помогне, ако задържиш дъщеричката си и днес в стаята. Аз ще отида да доведа другите три деца.

– Ти ли, шериф? – попита той.

– Разбира се! Ти не можеш.

Двамата аладжи ми хвърляха гневни погледи. Ханджията се наведе, преструвайки се, че иска да вдигне нещо, приближи се до мен и като се изправяше, ми прошепна:

– Внимавай! Това са аладжите.

– Какво беше това? – изкрещя Сандар, който бе дочул нещо. – Какво каза?

– Аз ли? Нищо! – отвърна ханджията възможно най-непринудено.

– Кучи сине, не лъжи, иначе ще те пребия! Скипетарът вдигна юмрук. Аз хванах ръката му и го предупредих:

– Какво правиш, приятелю! Не знаеш ли, че Пророкът е забранил на правоверните да кривят лице от гняв?

– Какво ме засяга твоят Пророк!

– Не те разбирам. Държиш се като лош човек, а ужким си приятел на четиримата чужденци, които и червей не биха обидили.

Сандар отпусна ръката си, отново хвърли мрачен поглед към гостилничаря и ми отговори:

– Имаш право, шериф. Но аз обичам истината и мразя лъжата, затова толкова се ядосах. Хайде да излезем вън!

Последвах го и после сякаш бе съвсем естествено, спокойно закуцуха към реката. Нямахше съмнение, че аладжите гледаха на мен като на свой пленник. Не можеха да ми позволят да се върна обратно, нито пък да продължа напред, защото лесно бих могъл да ги издам дори и да не ги познавах и да нямах намерение да ги предавам. Затова трябваше да ме държат под око.

Близо до реката седяха три деца и предположих, че са на ханджията. Дадох им десетте пиастъра, които получих от Бибар, и им казах, да отидат при баща си, защото сестра им вече е оздравяла. Те скочиха и с радостни викове се затичаха към къщи. Като седнах отново на масата, почите на аладжите разбрах, че не бяха взели никакво решение.

На това място те не се намираха в пълна безопасност от нежелани срещи, а приближаваше и времето на пристигането на хората ми, и отгатнах, че явно смятаха да тръгват.

И наистина! Бибар каза:

– Вече ти казах, че има само едно-единствено място, където чужденците могат да бъдат нападнати. И моят брат като мен е на мнение, че ще е добре и ние да се скрием там. Така ще сме в състояние да помогнем на нападнатите. Готов ли си?

– Хм! Всъщност мен това изобщо не ме засяга.

– О, напротив! Ако разбойниците дебнат там, биха могли да нападнат и теб веднага щом продължиш пътя си. Впрочем искаме да ти покажем няколко истински скипетарски номера, за които после ще можеш да разказваш в Юскюб.

– Ти наистина събуди любопитството ми и ще дойда с вас.

– Яхвай тогава коня!

– Платихте ли ракията?

– Не, ханджията ни я даде безплатно.

Да дава без пари! Сигурно е постъпил правилно. Приближих се към прозореца и хвърлих няколкото си пиастъра вътре. Двамата разбойници ми се присмяха.

Бибар отиде зад къщата да доведе конете, а Сандар остана при мен да ме пази.

Като минахме през моста, аз се обърнах. Ханджията стоеше пред вратата и предупредително вдигна ръка. Не предполагах, че отново ще го видя. От другата страна на моста пътят водеше през полята, после продължаваше през ливади и храсталаци, докато накрая стигнахме до една гъста гора.

Никой не казваше нито дума. Разбойниците не смятаха, че съм особено способен да преценявам нещата, защото в това, което говореха и вършеха, имаше ярки противоречия, които щяха да направят впечатление дори и на един неопитен човек. Ако в гората наистина имаше скрити врагове, то истинска глупост беше да спасяваме изложените на опасност хора, като също се скрием и се притечем на помощ едва в момента на битката. По-скоро трябваше да разберем къде са се разположили разбойниците и да предупредим заплашените от опасността хора. Вероятно те щяха да успеят да заобиколят опасното място или, ако това е невъзможно поради гъстотата на гората, биха могли с общи усилия, без коне, тайно да нападнат в гръб негодниците и да им подготвят великолепно поражение.

Насред гората пътят се спускаше стръмно надолу и същевременно завиваше. Отдясно и ляво имаше скали, зад които човек можеше да се скрие и от височините да стреля към пътя. Това място беше наистина сякаш създадено за нападения и двамата разбойници действително спряха тук.

– Това е мястото – отсече Бибар. – Сега трябва да се скрием. Да се мушнем в храстите вляво!

Той говореше тихо, за да ме накара да повярвам, че е сигурен в това, че разбойниците биха могли да са някъде наблизо. Те щяха да ни видят и чуят, но не и ние тях! Стигнах до убеждението, че, изглежда, лицето ми по рождение не изглежда особено одухотворено, защото необиграната ми преструвка едва ли щеше да е достатъчна, за да му придам толкова глупав израз. Освен това човек трябваше да е направо наивен, за да не прозре веднага кои са тези двамата негодници.

Горе, над пътя, дърветата не бяха толкова нагъсто, така че можехме да яздим още известно време. После трябваше да слезем от конете и да ги водим.

Ето че спряхме. Вързахме конете един до друг. Това обстоятелство не ми хареса, защото имах намерение по-късно тайно да се измъкна. За целта моят кон трябваше да е на такова разстояние от другите, че братята да не могат да го виждат.

Незабелязано взех от земята едно камъче с остри ръбове. После се престорих, че искам да разхлабя колана на седлото на завързания ми при петнистите жребци кон, но всъщност, доколкото можах, го затегнах повече отпреди и мушнах камъка под седлото, така че единият му ръб да опира в тялото на коня. Камъчето щеше да причини болка на животното. Ефектът просто трябваше да се изчака.

Междувременно двамата аладжи бяха намерили подходящо място, откъдето можеха да наблюдават част от пътя зад нас, без самите те да се виждат. Пушките им бяха до тях, а развързаха и брадвичките си. Отгатнах намерението им. Вярвах, че куршумите им нищо не могат да ни направят, затова смятах да ни убият с брадвите си. Местните хора са много сръчни в хвърлянето на този вид оръжие, но предполагах, че макар все още да не бях го вземал в ръка, и аз щях да мога като тях, тъй като притежавах доста голяма ловкост в хвърлянето на томахавака.

Седнах при братята, но разговорът вече се водеше почти шепнешком. Преструвах се, че са готови за бой, за да предпазят чужденците, тоест нас, от разбойниците. Скипетарският номер, който аладжите смятаха да ми покажат, се състоеше в това, че си бяха осигурили моето

съдействие, въпреки че те самите бяха убийците.

В момента на нападението аз щях да се ужася и после, като разказвам за това, щяха да се присмеят на глупостта ми.

Камъчето ми отдавна беше започнало да действа. Конят на Халеф бе станал неспокоен. Пръхтеше и тропаше с копита.

– Какво става с коня ти? – попита Бибар.

– О, нищо му няма! – отвърнах аз равнодушно.

– Че нищо ли е това? Може да ни издаде!

– Така ли?

– Ако продължава да се държи така, може да се очаква, че скритите тук разбойници ще чуят шума, и тогава с нас е свършено.

В действителност обаче той имаше предвид, че шумът може да бъде чут от очакваните четирима чужденци и щяха да станат подпредпазливи.

– Ще стане още по-лошо – обясних аз спокойно.

– Защо?

– Жребецът ми не може да понася да е вързан в близост до други коне. Това си му е каприз, от който не мога да го отуча. Винаги се налага да го държа на голямо разстояние от другите.

– Отведи го тогава! Станах.

– Стой! Остави тук наметалото и ножа си. Също и тюрбана!

– Че защо?

– За да сме сигурни, че ще се върнеш. Сваляй тюрбана!

Ама че история щеше да се получи! Разбойниците щяха да видят, че главата ми не е бръсната, от което следва, че не съм добър мюсюлманин, а още по-малко пък шериф. Затова небрежно отговорих:

– Какво ти става? Може ли един шериф да оголва главата си? Аз съм изучил мюлтека ел бухур¹⁵, мишкат ел масабих и прочутите фетви на Алем Гири и Хамадан¹⁶. Много добре знам какво е забранено на правоверните, а сега трябва да предам душата си на въздуха, за да я издуха оттам бурята.

– Добре тогава, остави само ножа и наметалото. Върви! Развързах коня и го отведох на известно разстояние, където набързо го завързах. После се втурнах през храсталците, като ту скачах, ту пълзях, докато стигнах до завоя на пътеката, откъдето можех да се изкача на централния път, без двамата аладжи да ме виждат. Там откъснах един лист от

15. „Сливането на моретата“, известен законник по обичайно право.

16. Геоложки коментар в 24 тома. – Бел. нем. изд.

бележника си и написах: "Ай-ръ айръ хазърлайън! Оско иле Омар яваш, Халеф дьорт нал гичин, ики бин адъмлар тахминен. (Минавайте един по един Оско и Омар бавно, Халеф в най-бърз галоп, на около две хиляди крачки.)

С помощта на едно колче, което отрязах, и джобното си ножче закрепих тази бележка към стеблото на намиращо се плътно до пътя дърво, така че непременно да бъде забелязана. Разбира се преди това по пътя можеха да минат и други хора, но това беше единственото нещо, което успях да направя. Сигурно щяха да оставят бележката на мястото ѝ. Впрочем очаквах идването на Халеф всеки момент.

Всичко това ми бе отнело не повече от две минути, а после хукнах обратно към коня, за да го вържа по-здраво и да му махна камъчето. Още не бях свършил с тези занимания, когато чух зад себе си стъпки.

Сандар идваше да ме търси.

– Къде се бавиш толкова? – попита ме той строго.

– Тук, при коня – отвърнах аз и озадачено го погледнах.

– Виждам! Но защо се мотаеш толкова?

– Не съм ли господар сам на себе си?

– Не, сега не си. Вече си с нас и трябва да се съобразяваш!

– Да сте ми казвали случайно колко време мога да се бавя?

– Не задавай глупави въпроси, магаре такова! Тръгвай към нас!

– Ако искам – отвърнах аз, защото въпреки ролята ми на шериф държанието на Сандар към мен беше прекалено самонадеяно.

– Няма какво да искаш, ясно ли е? Ако не тръгнеш моментално, ще ти помогна!

Тогава аз пристъпих към него и казах:

– Слушай, я не се дръж така грубо! Нарече ме магаре. Ако нямаш никакво уважение към потеклото на един шериф, то настоявам поне за уважение към личността ми. А ако ми го откажеш, знам как да я получа.

Сандар не ми повярва.

– Ама че нахалство! Трябва да се отнасям с уважение към жалката ти личност! Дори не е необходимо да те докосвам за да паднеш от страх на земята.

Той ме хвана за ръката и така грубо ме стисна, че някой по-слаб от мен човек би изкрещял от болка. Аз обаче спокойно се засмях и му отвърнах:

– По друг начин трябва да хващаш, ето така! Извих ръката му на гърба, така че палецът му се озова под ключицата, но останалите четири пръста се притискат към стърчащата нагоре част на лопатката. Който

знае тази хватка, може да събори на земята и най-силния мъж. С бързо и силно движение сгънах ръката му. Той силно изкрещя и се опита да се освободи, но не можа, защото болката прониза цялото му тяло, така че коленете му се огънаха и той падна на земята. Викът накара брат му да дойде.

– Какво става, Сандар? – попита той.

– Аллах акбар! Не знам! – отвърна попитаният и стана от земята. – Този човек ме повали на земята само с една ръка. Сигурно ми е счупено рамото.

– Събори ли те? Защо?

– Скарах се с него за това, че се бави.

– По дяволите, какво ти става, шериф? Да те смажа ли искаш? Бибар сграбчи дрехата на гърдите ми, за да ме разтърси. Съпротивата не се вписваше в ролята ми на шериф, но да ме хващат и разтърсват като хлапак, не беше по вкуса ми. Аз също сграбчих Бибар отпред за дрехата, първо го притеглих към себе си, а после толкова бързо го блъснах назад, че той ме пусна. Наведох се леко и без да го пускам, подложих ръката си напречно на тялото му, вдигнах великана със светкавично бърз тласък нагоре и го хвърлих на земята.

Той остана да лежи в продължение на секунда, слисан от учудване, после бързо скочи и протегна двете си ръце към мен.

– Още веднъж ли? – попитах го аз и направих крачка назад. Бях се ядосал. Вероятно очите ми, подаващи се над смъкнатите очила, са имали съвсем друг израз, отколкото подхожда на един душеспасяващ шериф, защото аладжата отскочи назад, погледна ме втренчено и извика:

– Шериф, ти си истински великан! Наклоних глава и смирено обясних:

– Сигурно така е записано в книгата на живота. Какво да направя.

Двамата високо се изсмяха.

– Знаеш ли, Бибар, този човек въобще не подозира каква сила има – каза Сандар.

Бибар обаче недоверчиво ме наблюдаваше от тюрбана до сандалите и отвърна:

– Това не е просто великанска сила, той е и обигран. Подобна хватка човек може да направи само след дълго упражняване. Къде си научил това, шериф?

– При „виещите“ дервиши в Стамбул. Често в свободното си време се боричкахме за развлечение.

– А, така ли? Вече вярвам, че си по-друг, отколкото изглеждаш.

Имаш късмет, защото, ако искаше да ни измамиш, животът ти щеше да струва толкова, колкото този на муха в човката на птица. Но сега няма да се движиш с нас, а между нас. Трябва да се отнасяме с теб внимателно.

Върнахме се на предишното си място, като двамата ме сложиха между тях. Недоверието им се бе събудило. Положението ми се беше влошило, но въпреки това не се страхувах, защото с револверите си имах далеч по-голямо надмощие над тях.

Повече не говорихме. Двамата герои сигурно си мислеха, че при сегашните обстоятелства мълчанието е за предпочитане. Ако все пак имах някакви притеснения, те изобщо не бяха свързани с мен, а със спътниците ми. Може би въобще нямаше да забележат бележката ми или пък минаващите преди тях хора щяха да я откъснат по някаква причина.

Не е много приятно чувството, което човек изпитва, седейки между двама силни като мечки и въоръжени до зъби разбойници. Това, че в Турция има куп такива хора, може лесно да се обясни, защото е свързано с тамошните условия. В почти всеки брой на който и да е вестник можеше да се прочете за непозволено преминаване на границите, за разбойнически нападения и грабежи. Правителството беше издало наредба, в която заповядваше всеки съдия най-сетне да започне да действа според закона. Един известен и „могъщ“ паша беше отправил към Високата порта заплахата, че веднага ще напусне длъжността си, ако не му бъде позволено да наказва взелите вече връх в района му разбойнически нападения. Чудно ли е тогава, че по тези места пътникът е трябвало сам да защитава правата си, защото няма кой друг да направи това?

Нима е непонятно, че непрекъснато се появяват нови банди веднага след унищожаването на някоя стара? Мирният жител се е виждал едва ли не принуден, да се съобразява с тези хора. Те са били истинските господари и са се разпореждали по жесток начин.

Дълго седяхме така и накрая търпението ми вече започна да се изчерпва. Най-сетне отядно се чу шум.

– Слушай? Някой идва – каза Сандар и грабна брадвата си. – Може би са те!

– Не – отвърна брат му. – Само един конник е. Излиза от завоя.

Обърнах се назад и за своя радост видях, че идва Омар, и то сам. Значи бяха намерили и прочели бележката ми. Омар приближаваше бавно, с ниско наведена глава, като човек, потънал в мислите си. Не се оглеждаше нито надясно, нито наляво.

– Няма ли да... – попита Бибар, сочейки пушката си.

– Не – отвърна Сандар. – На този му личи, че няма нищо. Двамата негодници не се стесняваха да говорят в мое присъствие за истинското си занимание.

Омар мина край нас, без да вдигне поглед. След малко Сандар каза:

– Идва още един!

– И той е голтак!

– Но няма ще пуснем всички да минат?

– Сега, да. Не забравяй, че изстрелите ни могат да бъдат чути.

– Разбира се – от скритите наблизко разбойници – съгласих се аз навно. – Тогава ще разберат, че сме тук, за да им отнемем занаята.

– Глупак! – ухили ми се Сандар.

Сега идваше Оско. Той също се преструваше на безгрижен и нищо неподозиращ човек. Външността му не даваше повод да го мислят за богат и той благополучно мина.

Сега трябваше да дойде Халеф. При него имах основание за опасения. Аладжите можеха да го застрелят, за да му отнемат великолепия кон. Наистина аз нямаше да позволя да се стигне дотам, по-скоро щях да пусна по един куршум на всеки от двамата, но все пак беше по-добре, ако можех да го предотвратя. Затова трябваше да се опитам да отвлека вниманието им.

Напрегнато, но тайно гледах към завоя кога ще дойде Халеф. Ето че го забелязах. Двамата братя още не го бяха видели. Станах.

– Къде? – попита ме Сандар грубо.

– Отивам при коня си. Не чуваш ли, че отново става неспокоен?

– Шейтанът да го вземе дано. Стой тук!

– Не можеш да ми заповядваш – отвърнах аз троснато и се направих, че тръгвам.

Той скочи и ме хвана за ръката.

– Стой или ще ти...

Беше прекъснат обаче от вика на Бибар, който първо беше насочил погледа си към нас, но после бе забелязал Халеф.

– Идва трети ездач! Тихо! – заповяда Бибар. Сандар погледна към пътя.

– Машаллах! – извика той. – Какъв кон! Сигурно е чужденецът, той е!

– Не, ездачът е много дребен.

– Но враният кон е чистокръвен арабски жребец! О, Аллах! Лети като вятър!

Сандар имаше пълно право. Името на жребца ми беше Рих, а тази

дума означава вятър. Стотици пъти се бях надпреварвал с вятъра, яздейки върху него, но още не бях виждал отстрани каква великолепна гледка представляваше прекрасният кон в най-устремния си бяг. Тялото му едва докосваше земята, а краката му почти не можеха да бъдат различени. Гривата му обгръщаше лицето на ездача, а опашката му стърчеше изправена като кормило. Все пак забелязах, че Рих препускаше като на шега. Ако аз бях на седлото, щеше да лети по съвсем друг начин, и то защото щях да използвам неговата „тайна“, която го караше да развива смъртоносна скорост.

Моят малък, храбър Халеф беше ниско приведен над стремената. Пушката си, а също и моите две, беше метнал през рамо. Отзад на седлото беше вързал кафтана и дългите ми ботуши за езда. Неговият собствен кафтан се развяваше зад него, носен от въздушната струя, получаваща се от несравнимата скорост на коня. Хаджията яздеше отлично.OSEЯНИЯТ с малки и големи камъни път причиняваше огромни затруднения при такава езда. Само едно стъпване накриво и двамата, и конят, и ездачът, можеха да си счупят вратовете. Но моят Рих никога досега не беше правил погрешна стъпка. Остротата на погледа му и гъвкавата сила и лекотата на движенията му и сега доказваха по най-прекрасен начин благонадеждността си.

Ако присъстваше някой ръководител на конезавод, кой знае каква сума би предложил за благородния и напълно безупречен вран жребец!

А колко време измина, докато конят и ездачът изминат разстояние от завоя до нас? Всичко ставаше с такава бясна бързина, че човек нямаше време да помисли за няколкото секунди или мига. Едва бях видял Халеф да идва и да разменя няколко думи със Сандар, той вече беше наближил и летеше като стрела към пътя през просеката.

– Спри го! Застреляй го! Бързо! Бързо! – извика Сандар и грабна пушката си.

Бибар също вдигна своята до бузата си, но жребецът бързо профуча край нас, така че нямаха време да се прицелят. Дори и за мен нямаше миг време, за да предотвратят изстрелите. Те изтрещяха. Но куршумите излетяха към пътя далеч след като Халеф бе минал оттам!

– След него! – изкрещя Сандар, почти не беше на себе си при мисълта, че скъпоценната плячка може да му се изплъзне. – Ей там гората свършва, хайде да се целим в тази посока!

Той скочи надолу по стръмния склон, от камък на камък, а Бибар го следваше, също така възбуден като брат си. Сега имах време и възможност да изчезна. Но не биваше да го правя. Не се страхувах за Халеф, но

все пак... Не мислех, че тримата ще спрат, след като изминат около две хиляди крачки, но все пак щяха да продължат заедно и тогава можеха незабелязано да бъдат настигнати от разбойниците и застреляни. Наистина едноцевките на разбойниците не бяха заредени, но те бързо можеха да го направят. Значи трябваше да попреча на придвижването им.

С един скок се намерих до петнистите коне и след миг те бяха свободни. Извадих камшика от пояса и заудрях по животните. Те се изправиха на задните си крака, а после се спуснаха към храстите, където не можеха да стигнат далеч, защото висящите им юзди им пречеха.

Изгичах напред и извиках след двамата аладжи:

– Сандар, Бибар, спрете, спрете! Конете се откъснаха! Това подейства. Братята спряха, защото не искаха да изгубят превъзходните си коне.

– Вържи ги пак! – извика ми Сандар в отговор.

– Но те избягаха!

– Триста дяволи! Къде отидоха?

– Знам ли? Питай ги сам!

– Глупак!

Двамата аладжи се върнаха бегом. На тяхно място нямаше да бързам, а да се опитам да се докопам до врания жребец. Петнистите коне им бяха сигурни! Те се катереха по склона и с пълен глас ме ругаеха. Сандар пръв пристигна горе и веднага се убеди, че конете наистина бяха избягали. Той се нахвърли върху мен и изкрещя:

– Кучи сине! Защо не ги спря?

– Ами и аз като вас не гледах към конете, а към ездача.

– Но можеше да внимаваш!

– Конете се изплашиха от изстрелите ви. Защо стреляте по хора, които не са ви направили нищо лошо! А и конете не са мои, а ваши. Не съм ви ратай, та да ги пазя!

– Как се осмеляваш да ни държиш такъв тон? Ето ти това в замяна!

Сандар държеше в дясната си ръка пушката и замахна към мен с левия си юмрук, за да ме удари. Аз вдигнах ръка за самоотбрана, но не бях обърнал внимание на един камък зад мен, спънах се в него и паднах на земята.

Тогавя Сандар вдигна приклада на пушката си и ме удари в гърдите, което не можах да предотвратя напълно. От удара дъхът ми спря, но в следващия миг скочих, хванах великана с две ръце за кръста, вдигнах го във въздуха и го хвърлих към стеблото на едно отдалечено на няколко метра от мен дърво, където той се строполи неподвижен. Тогавя някой ме хвана отзад.

– Откажи се, подлецо! – извика Бибар, който бе дотичал междувременно. Беше ме стиснал здраво и искаше да ме вдигне. Разкрячих крака, свих рамене и си поех дълбоко въздух, за да стана по-тежък. Тогава обаче усетих в левия си глезен режеща болка. Кракът ми отказваше да се подчини. Сигурно го бях наранил при падането.

Стоящият зад мен скипетар напрегна всички сили, за да ме вдигне. Той пъшкаше от гняв и напрежение. Брат му лежеше в безсъзнание до дървото. Сигурно го мислеше за умрял и искаше да отмъсти за него. Усещах, че няма да мога да издържа дълго само с упорство. Трябваше да се освободя от прегръдката му. Затова извадих ножа и ударих Бибар по ръката. Той ме пусна, изрева от яд и болка и процеди през зъби:

– Намушка ме? Тогава ще те застрелям!

Бързо се обърнах и видях, че вади от пояса си пистолет. Двамата спуска изщракаха. Може би щях да успея да го изпреваря с моя револвер, но не исках да го убивам. Той вдигна оръжие. Замахнах към него, още преди да успее да изпразни едната цев. Изстрелът не улучи.

Светкавично бързо отправих към Бибар втори удар с юмрук, и то отдолу към лицето, по носа, така че главата му се отметна назад. С бързо движение изтръгнах пистолета от ръката на разбойника и го захвърлих настрана. За миг той се хвана за устата и носа, които бяха разранени. После нададе пронизителен вик и се хвърли към мен. Но аз се навдох, промъкнах се под него, хванах го за бедрата, така че ми се струваше, че пръстите ми стигат чак до месото му и прехвърлих огромния мъж през мен. Бързо се обърнах и се спуснах върху него, за да не му оставя време да се изправи, и го ударих в слепоочието, от което той изпусна дълга въздишка и изпадна в безсъзнание.

Стана това, което бях смятал за невъзможно: не бях по-слаб от двамата аладжи! Като гледах проснати пред себе си огромните им неподвижни тела, едва вярвах на успеха си. Сигурно всеки един от тях беше по-силен от мен, но аз се бях оказал по-бърз, а знаех и хватки, които, разбира се, не бях научил при виещите дервиши. Прегледах и двамата. Не бяха мъртви – скоро щяха да дойдат на себе си, затова трябваше по най-бързия начин да изчезна. Но за да ги обезвредя още за известно време, им взех торбичките с барута, които висяха на поясите им, и смачках с крака пушките им.

Правейки това, осезателно почувствах, че левият ми крак е наранен. Ако преди се преструвах, че куцам, сега принудително закуцуках към коня си, след като вдигнах от земята и отново обух сандалите на Халеф, които се бяха изхлузили от краката ми по време на боя.

Развързах коня и го заведох на едно подходящо място надолу по пътя, където го яхнах. Болката в крака ми се беше усилила от ходенето.

Щом жребецът потегли с мен върху гърба, въздъхнах с облекчение. Аз и спътниците ми се бяхме измъкнали от голяма опасност, което дължахме на добрата Небатия. Ако имах при себе си сигурен куриер, щях да взема ограбените от аладжите пари и да ѝ ги изпратя. При това положение обаче трябваше да им ги оставя. Друг, юридически обоснован притежател за тях, нямаше. А да ги предам на властите? Опитите ми в това отношение в Остромджа не бяха обнадеждаващи. С удоволствие обаче си мислех за това, какво щяха да кажат аладжите, като разберат, кой е бил глупавият шериф в действителност.

Яздих така известно време и гората свърши. Пътят водеше към долината на Струмица. Реката оставаше от лявата ми страна. Недалеч пред себе си видях, че Халеф, Оско и Омар бяха спрели. Те веднага ме познаха и ме посрещнаха с радостни викове. Смушках коня, но не с шпорите, а със сандалите и препуснах към тях в галоп.

– О, сихди, колко се тревожехме за теб! – извика ми Халеф отдалеч. – Къде се беше скрил?

– В гората. Както виждате, идвам оттам.

– Така си и помислихме, щом прочетохме бележката ти.

– Надявам се, че сте я взели?

– Да, но аз пак я оставих там.

– Защо?

– За удоволствие. Мислехме си, по-скоро аз си мислех, че по-късно негодниците много ще се ядосат, като я видят и разберат какъв номер сме им погодили. Не биваше ли да го правя?

– Не си направил грешка. Аладжите наистина ще я намерят и здравата ще се ядосат, особено щом по съдържанието ѝ разберат, че тъкмо аз, на когото бяха взели мерника, съм бил при тях в продължение на няколко часа.

– Какво? Ти си бил при тях?

– Да, разговарях, пих и дори се бих с братята. Сега лежат в гората в безсъзнание.

– Сихди, тогава бързо трябва да се върнем при тях, за да мога и аз да им кажа няколко думи.

– Не е необходимо, достатъчно чува от мен. Разговарях с тях с юмруци.

– Разказвай бързо!

– Добре, но все пак бихме могли да продължим пътя си.

– Ела да се качиш на Рих.

– Не, ще остана върху това седло. Ще яздиш Рих до Радова за награда, че така чудесно галопира с него покрай мен.

– Нима си ме видял?

– Ти мина съвсем близо покрай нас.

– И добре ли яздох?

– Великолепно. По-хубаво и от мен.

– Сихди, ти ми се подиграваш! Не бива да постъпваш така с мен!

– Е, просто исках да ти кажа, че ти се радвах. А чу ли, че стрелях по теб?

– Не, изобщо не съм разбрал.

– Само бързината на жребца те спаси. Двамата аладжи стрелях след теб. Исках да те свалят от коня, за да го плякосат. Тогава Халеф спря врания жребец и извика:

– Все пак ще трябва да се върнем в гората, сихди. Трябва да благодаря на тези негодници за куршумите им.

– Пфу! Ела тук, малчо! Аладжите не се шегуват. Те са истински великани и могат да те удушат с един пръст.

Продължихме да яздим и аз разказах на спътниците си за срещата си с братята. Те слушаха с голям интерес. Щом свърших, Халеф каза:

– Сихди, мислиш ли, че този мил мухбир все още е в Радова?

– Сигурно, иначе щяхме да го срещнем.

– А защо да не го потърсим? Искам да му отдам дължимата благодарност за държанието му. Трябва ли да говорят за мен, че не спазвам правилата на благоприличието?

– Никой не би ти отправил подобен упрек. Мога да ти издам удостоверение, че във всички случаи си бил учтив, например със заптието Селим и коджабашията в Остромджа, които доволно усетиха сладостта на камшика ти.

– Значи няма да търсим Тома, така ли, сихди?

– Не. Но ако ни срещне, ще се направим, че не го познаваме.

– Сихди, това е в противоречие с добрата ми душа. Поне ми кажи колко време ще останем в Радова.

– За съжаление не знам точно. Във всеки случай по-добре ще бъде, ако минем през града, без много да се бавим, но първо трябва да прегледам крака си. Може лечението ми да налага да останем. Вероятно при падането съм го изкълчил и ще трябва да го превържа.

– Тогава по-добре този куриер да не попада в ръцете ми, защото ще му направя такава превръзка на гърба, че ще я помни цял живот.

Впрочем и в Остромджа имаше хора, на които с удоволствие бих направил такава превръзка.

– Кой например?

– Двамата братя, които ни преследваха и трябваше да съобщят за пристигането ни при развалините.

– Тези, които отседнаха при ханджията Ибарек ли?

– Да. Бяха отрезнели от махмурлука си много по-бързо, отколкото си мислехме, защото ти току-що беше тръгнал, когато те пристигнаха.

– Къде ги видях?

– Къде ли? В същия хан, където бяхме и ние. Нямаха никаква представа какво се е случило и веднага се бяха отправили към развалините. Като видели там само пепелище, се върнаха в хана, за да се осведомят за станалото. Можеш да си представиш какви физиономии направиха, като разбраха какво се бе случило.

– Ти говори ли с тях?

– Не. Бяха оставили конете си в обора, а след това изчезнаха и повече не се върнаха, преди ние да потеглим.

– Хм! Сигурно са събирали сведения. Може би отново ще ги видим.

Четвърта глава В Радова

Кракът, който бях наранил в боя с аладжите, започна да ме боли. Затова наредих конете да препуснат в галоп, за да стигнем по-бързо до целта си. Когато недалеч от Радова отново се приближихме към реката, видях малка къщичка, пред която седеше един старец, който ни наблюдаваше особено внимателно. Спрях без каквато и да е причина и го поздравих. Той стана, вероятно заради зеления ми тюрбан, и почтително ми благодари.

– Познаваш ли ни, бащице? – попитах го аз.

– О, не. Никога досега не съм ви виждал – отговори той. – Но в първия момент ви взех за зли скипетари.

– Нима приличаме на скипетари?

– Разбира се, не, но този черен жребец ме заблуди. Ако ездачът беше с по-едра фигура, макар че не сте облечени така, щях да си помисля, че виждам пред себе си скипетари.

– Кои имаш предвид?

– Прощавай, шериф! Не бива да говоря за това.

– Ах, така ли! Е, уверявам те, че това, което ще кажеш, няма да навреди на никой честен човек. Халеф, дай на стария човек бакшиш!

Хаджията извади торбичката и му хвърли нещо в скута. Старецът потърка хлътналата си буза, а после се реши:

– Шериф, ти си наследник на Пророка. Много бих искал да ти услужа, но не мога. Съвестта ми забранява, защото съм обещал да мълча. Вземи си парите обратно!

– Въпреки това ги задръж, защото виждам, че си беден. Както изглежда, си очаквал скипетарите, които ще минат оттук?

– Така е, шериф.

– Колко скипетари ще дойдат?

– Четирима. Единият от тях, който е обут с дълги ботуши и носи голяма, тъмна брада, яздел арабски вран кон. Този жребец не е ли арабски?

– Да.

– Така си и помислих, затова ви сбърках с онези убийци.

– Кой ти каза, че ще дойдат скипетари?

– Хм! Не мога да ви открия.

– Ти си много потаен човек.

– Сигурно нямаше да съм толкова потаен, но с вас има нещо, което ми се струва подозрително.

– Така ли? И какво е то?

– Двата дълги ботуша, които са вързани отзад на седлото. Жребецът е налице. Виждам и ботушите. Липсва само мъжът, който трябва да язди врания кон и да е обут с тези ботуши. Ако не беше благословен потомък на Пророка, когото..., ах, ето го пак идва!

Един млад мъж идваше през нивата право към къщичката.

– Кой е този? – попитах аз.

– Синът ми, Абид, който беше водач..., о, Аллах не биваше да говори за това!

Предположих за какво става дума. Явно мъбарекът беше стигнал дотук с тримата си придружители, за да вземе за водач младия мъж до някое място, към което не познаваше пътя.

Тъй като предполагаша, че и ние ще минем оттам, и в случай че се измъкнем от аладжите, ще съберем сведения, бяха вързали бащата и сина с някаква лъжа, като вероятно ни бяха описали като скипетари. Надявах се, че синът ще бъде по-разговорлив от баща си.

Щом Абид се приближи, видях, че по лицето му беше изписано лошо настроение. Той бегло ни поздрави и понечи да влезе в колибата. Старецът обаче го хвана за дрехата и го попита:

– Защо не казваш нищо, Абид? Получи ли хубав бакшиш?

– Да, бакшиш! Нещо съвсем друго получих, но не и бакшиш – отвърна младият човек, който явно беше много ядосан. – Хората стават все по-лоши. Дори и на светците не може да се вярва.

– Да не би да имаш предвид стария мъбарек? – попитах го аз.

– Как се сети? Да не би да си му добър приятел?

– О, тъкмо обратното. Ние сме хората, за които ви е предупредил.

– Аллах, Аллах! – извика старецът изплашено. – Така си и знаех! Ефенди, надявам се, че ще ни пощадиш. Ние сме бедни хора. Абид плете кошници от върбовите клони, които внуците ми режат край реката. Но аз за нищо не ставам, защото дори не мога да беля пръчките, понеже, както виждаш, пръстите ми са изкривени от подагра.

Той протегна ръцете си към мен.

– Бъди спокоен! – обясних му аз. – Ние не сме разбойници!

– Но нали току-що каза, че вие сте хората, за които са ни предупредили.

– Ние сме чужденците, за които е ставало дума. Но това че сме

скипетари, е лъжа.

– Къде е конникът, на когото е жребецът?

– Аз съм. Сменихме си конете, а аз се преоблякох, за да не ме познаят веднага хората, които искам да заловя. А ти, изглежда не си видял нищо добро от мъбарека?

Абид, към когото беше отправен този въпрос, отговори, но обърнат към баща си:

– Да, но не само аз, но и зет ми Шукри. Видя ли конете на мъбарека и спътниците му, татко?

– Как бих могъл? Все още бях в леглото и още не се беше развиделило съвсем. Колибата беше обгърната от мъгла. Какво е станало със зет ти?

– Тези хора ограбиха Шукри.

– О, Аллах! Този беден човек, който отгоре на всичко скоро изгуби и жена си, твоята сестра и моя дъщеря. Какво му взеха?

– По-добрия от двата му коня – изръмжа Абид.

– О, небеса! Защо са сторили това? Можеха да вземат кон от някой по-богат човек, тогава нямаше толкова да разгневят Аллах. И мъбарекът е взел участие в подобно нещо? Откога светите отшелници станаха конекрадци?

– Вече няма светци като преди. Всичко е коварство, измама и преструвки. Ако при мен дойдат дори и най-благочестивият марабут и най-благородният шериф, няма да им се доверя.

При думата шериф младият мъж ми хвърли особен, крайно недоверчив поглед. Вече знаех какво е научил и можех да си представя какво е било говорено. Затова му казах:

– Имаш право. На този свят има много измама и коварство. Но аз искам да съм откровен с теб. Не съм нито шериф, нито скипетар, а франк, който няма право да носи зеления тюрбан. Погледни!

Свалих тюрбана от главата си и показах небръснатата си глава.

– Ефенди – извика Абид изплашен, – колко си смел! Ти си рискуваш живота!

– О, не е чак толкова страшно. В Мека би било по-опасно, отколкото тук, където има толкова много християни.

– Значи ти не си мюсюлманин, а християнин? Не мога да повярвам!

– Веднага ще ти докажа, като ти обясня, че Мохамед трябва ниско да коленичи пред Христос, синът Божи и да му се помоли. Би ли казал един мюсюлманин подобни думи?

– Не, никога. С това доказваш, че си християнин и франк. Може би

ти си чужденецът, прострелял любарека в ръката.

– Кога е станало това?

– Вчера вечерта при колибата в планината.

– В такъв случай съм бил аз. Значи него съм улучил? Беше толкова тъмно, че не можех да различавам отделните хора. Чул си и това, така ли?

– Непрекъснато говореха за него. Сигурно сте чужденците, които са заловили любарека и останалите трима.

– Да, ние сме.

– Прощавай, ефенди, че те обидих. Разбира се, чух за теб само лоши неща, но лошото, което зли хора казват за другите, се превръща в добро. Вие сте врагове на тези крадци и измамници и затова сте добри хора.

– Значи вече ни вярваш?

– Да, ефенди! – заяви Абид.

– Разкажи ни как се срещна с тези престъпници.

– С удоволствие, ефенди. Слез от коня и седни на пейката? Баща ми ще ти направи място, а аз ще ти разкажа.

– Благодаря ти. Нека той си седи спокойно. Косата му е побеляла, а аз съм още млад. И на мен единият ми крак не е добре, но предпочитам да остана върху седлото. Разказвай!

– Беше рано сутринта. Тъкмо бях станал, за да се заема с обичайната си работа. Мъглата все още беше толкова гъста, че не можеше да се види по-далеч от една крачка. Тогава чух, че приближават конници, които спряха пред колибата и ме извикаха.

– Познавах ли те?

– Мюбарекът ме познаваше. Като излязох навън, видях четирима ездачи, които водеха със себе си и товарен кон. Единият беше мюбарекът, а щом след това стана по-светло и вече бяхме тръгнали на път, разпознах в друг от тях Манах ал Барша, предишния събирач на данъци в Юскюб. Искаха да отидат в Ташкьой и ме попитаха дали знам пътя дотам. Потвърдих и те ме помолиха да ги заведа, като ми обещаха бакшиш не по-малко от трийсет пиастъра. Ефенди, аз съм беден човек и трийсет пиастъра изкарвам за цял месец. Освен това познавах стария мюбарек и го смятах за светец. Ето защо с радост се съгласих да им служа като водач.

– Казаха ли защо отиват в Ташкьой?

– Не, но споменаха, че ги преследвали четирима скипетари, които не бивало да узнават накъде са поели.

– Излъгали са.

– Разбира се, по-късно и аз го разбрах – призна Абид.

– Къде се намира Ташкьой?

Името означаваше скалисто или каменисто село. Затова предполагам, че селището сигурно е в планините. Кошничарят отговори:

– Намира се на север оттук. От Радова дотам няма път и човек трябва много добре да познава гората и планините, за да не се заблуди. Селото е малко и бедно и е в посоката към Брегалница и после надолу към Жиганци.

Жиганци!

Това беше мястото, което трябваше да търся на север от Радова, за да питам месаря Чурак за Дерекублибе и там да узная повече неща за Жълтоликия. Да не би мюбарекът да отиваше там? Може би там щях да намеря събрана цялата банда?

– Още преди да тръгнете оттук ли – продължих да питам аз, – ти казваха, че нищо не бива да издаваш?

– Да. Мюбарекът ми разказа, че по пътя бил нападат от четирима скипетари, но успял да се измъкне. Преследвали него и спътниците му за кръвно отмъщение и вероятно щели да го гонят. Искал да иде на север, но не желал да минава през Радова, защото там щели да го видят и да дадат сведения на скипетарите накъде се е отправил. Той ви описа каквито сега ви виждам, с изключение на това, че ти носиш други дрехи и не яздиш врания кон. Като минехте оттук и попитахте за него, не биваше да ви даваме никакви сведения. За това мълчание той ни даде благословията си. После потеглихме. Щом стана по-светло, в товарния кон разпознах жребца на зет си Шукри, но помислих, че греша, затова си замълчах.

– Не изглеждаха ли конете на тези хора много изтощени?

– Разбира се! Тук, пред къщи, животните се потяха, а от устите им капеше пана.

– Не би могло да бъде другояче. Щом бегълците са пристигнали тук толкова рано, сигурно са яздили много бързо, което, през нощта и при такъв път означава доста голямо напрежение. Продължавай да разказваш!

– Те язدهа, а аз се движех пеша. Но непрекъснато бях пред тях. Затова долових част от разговора им, който водеха полугласно. Първо чух, че в началото са имали четири коня и всеки е нос ел част от багажа със себе си. После обаче, като приближили махалата, където пътят преминава през моста, срещнали двама конници. Те им казали, че зет ми държи

зад къщата си два коня, а под навеса имало окачено товарно седло.

Предположих кой е този Шукри и обясних:

– Аз също дойдох през тази махала и там видях една-единствена къща с навес. Но под него висеше седло за езда, ако правилно си спомням. Беше хан и се намираше вдясно от моста.

– Това е!

– Значи ханджията ти е зет?

– Да, Шукри е мъжът на сестра ми, която умря наскоро.

– Отбивах се при него.

– Значи си видял Шукри и си говорил с него?

– Да. Значи този беден човек са ограбили бегълците? Не казаха ли нищо за двамата конници, с които са се срещнали?

– Да, но нищо не можах да разбера. Непрекъснато говорех за двама петнисти, ала това не са хора, а коне!

– В такъв случай са имали предвид и едните, и другите – и хората, и конете.

– Тези петнистите трябвало да нападнат и убият някого.

– Да, нас.

– Вас ли, ефенди? Защо?

– За да ни отмъстят. Тези петнистите са всъщност двама братя, прочути разбойници, които живеят само от грабежи. Дали са им този прякор, защото яздят петнисти коне.

– Така, да, така е! И не ви ли издебнаха тези разбойници?

– О, напротив! Но им се измъкнахме с хитрост, а именно, като аз се преоблякох. Сега ще разберат, че съм ги измамил, и ще ни търсят.

– Може би и те ще минат оттук?

– Възможно е.

– Ако аладжите питат за вас, ефенди, да им дам ли сведения?

– Не искам да те карам да лъжеш. Кажи все пак на разбойниците, че сме били тук и сме тръгнали за Радова. Но за това, което си говорим сега, не е необходимо да им разправяш.

– Няма, ефенди, няма да спомена нито дума.

– Продължавай да разказваш.

– Дочух, че миобарекът заедно със съучастниците си е взел коня и седлото на Шукри и са натоварили върху него багажа си. Разбира се, подробности не можах да разбера, защото говорех тихо, а имаше и дълги паузи, през които нищо не можех да чуя. Узнах обаче достатъчно неща, за да мога да си направя извода, че миобарекът е голям крадец и разбойник. Най-хубавото от това, което е ограбил, се намираше върху

товарния кон. Останалото, което не е имало стойност и е заемало много място, изгорил заедно с колибата си. Бегълците обаче се радваха най-много на това, че петнистите са им на разположение. Смятаха преследвачите си, тоест вас, за загубени.

– За щастие жестоко се лъжат. Няма да могат да ни се изплъзнат, защото ще ги следваме по петите.

– Ех, да можех да дойда с вас! – възкликна кошничарят.

– Защо? – попитах го аз.

– Защото ограбиха зет ми и ме измавиха с бакшиша.

– Това вече е прекалено! Чак до Ташкьой ли ходи с тях?

– Дори и още по-далеч.

– На какво разстояние приблизително?

– До селото ни трябваша пет часа.

– А те накъде продължиха после?

– Мюбарекът и приятелите му смятаха да слязат към долината на Брегалница. Нищо повече не можах да узная.

– Предполагам къде смятат да ходят. А ти не настоява ли да ти изплатят възнаграждението?

– Разбира се! Но те постъпиха много умно, като не ме взеха със себе си по-нататък след Ташкьой, защото там можех да намеря помощ и да ги принудя да ми платят. Спряха насред гората, за да ми кажат, че повече нямат нужда от мен. Помолих ги да ми дадат бакшиша, но те ми се изсмяха. Ядосах се и поисках да върнат коня на зет ми. Тогава престъпниците скочиха от седлата. Двама от тях ме събориха на земята и ме държаха, а третият ме удряше с камшика. Трябваше да търпя, защото бях безсилен срещу тях. Никой не ме беше бил досега, ефенди. Тичах в продължение на дванайсет часа. Гърбът ми е разранен от ударите. Пропах си един работен ден, езикът ми гори от глад. Вместо трийсет пиастъра нямам дори и пукната пара. Ако си бях останал вкъщи, щях да ида до Радова и да продам няколко кошници. Тогава щяхме да имаме какво да ядем.

– Успокой се! – помоли го баща му. – Получих от този шериф, който всъщност не е такъв, подарък пет пиастъра. Можеш да идеш до Радова и да купиш хляб.

– Благодаря ти, ефенди! – каза Абид. – Смятах те за лош човек, но ти си добър с нас. Бих искал да ти услужа с нещо.

Преди да успее да му отговоря, Халеф взе думата. Той се беше обърнал назад и развързваше дългите ми ботуши, които изглеждаха така кръгли и опънати, сякаш краката ми бяха в тях.

Докато разговаряхме, децата на кошничаря бяха дошли, натоварени с върбовите пръчки, които бяха нарязали.

– Гладни ли сте, дребосъци? – попита ги Халеф. По-големите отговориха утвърдително, но най-малките започнаха да плачат. И в Турция е като при нас. Ако попиташ някое момиченце на две годинки дали е гладно, веднага му бликват сълзите.

– Хайде, донеси една кошница! – заповяда дребният хаджия на бащата на гладното ято. – Но да е по-големичка.

– За какво? – осведоми се бащата.

– Да изпразня тези безкрайно дълги ботуши.

Кошничарят донесе една кошница, която вече беше използвана, и я вдигна към Халеф. Хаджията изсипа от двата ботуша цял куп плодове, месо и печива в кошницата, от което тя се напълни.

– Така! – засмя се той. – Нека сега децата ти да ядат, а Аллах да ги благослови!

– Ага! – извика Абид щастлив. – Всичко това за нас ли е?

– Разбира се!

– Но ние и за една седмица няма да можем да го изядем!

– Никой и не ви кара. Яжте колкото искате, но не изяждайте и кошницата!

– Благодаря ти, ага! Сърцето ти е пълно с доброта, а от устата ти струи веселие.

– Не бих казал. Настроението ми не е особено весело, дори от сърцето ми капе кръв, като гледам тези празни ботуши. Във всеки от тях имаше по една кокошка, толкова препечена и хрупкава, както само в рая на третото небе ги правят. Душата ми е много привързана към такива кокошки. Това, че трябва да се разделя с тях, изпълва душата ми с тъга, а очите ми със сълзи. Но понеже тези кокошчици трябва да се разделят с живота си, за да бъдат изядени, то в крайна сметка е все едно, в чий стомах ще бъдат погребани. Затова ги яжте внимателно и благоговейно, а за мен запазете кокалите, докато се върна.

Той говореше толкова сериозно и с такова достойнство, че всички от сърце се разсмяхме.

– Я кажи, Халеф, как стигна до необикновената мисъл да се запишеш с толкова продукти, а ботушите ми да използваш като склад?

– Всъщност не на мен хрумна тази хубава идея. Като исках да платя на ханджията Байро в Остромджа, както ми беше заповядал, човекът заяви, че не ние, а той ни е задължен. А именно за услугата, която сме направили на шурейа му Ибарек. Ето с това още веднъж се доказва, че

Аллах двойно възнаграждава всяка добра постъпка, защото ние нищо не платихме и на Ибарек.

– И какво стана по-нататък?

– Да, по-нататък! Много предпазливо казах, че любимото ми ястие е печена кокошка...

– Ах ти, обеснико!

– О, сихди! Устата е дадена на човека не за да мълчи, а за да говори. Ханджията бе слушал внимателно и паметта му бе запомнила печеното пиле. Като събирах багажа, той ми донесе двете кокошки и всички тези неща за ядене, които виждаш събрани в тази кошница в прелестен сговор.

– Не е трябвало да приемаш нищо.

– Прощавай, сихди! Ако не бях взел нищо, сега нямаше да имаме какво да дадем!

– Пак щяхме да дадем нещо!

– Но не и такава, което моментално да утоли глада на тези гладни деца. Впрочем аз се съпротивлявах, докато едва не стана въпрос за живот и смърт, но Байро не отстъпваше. Каза ми, че подарява всичко не на мен, а на теб. Това смекчи доброто ми сърце и аз отстъпих. Но за да съм сигурен, че всичко е точно така, стоях настрана. Подаръкът беше предназначен за теб и тъй като ханджията не можеше да ти го връчи лично, му дадох ботушите ти като твои заместници и пълномощници и се отдалечих. Когато после отново ги видях, за моя радост бяха претъпкани с произведения на любимия ми животински свят и прелестната растителна империя. Все пак предадох на ханджията твоите благодарности, затворих ботушите отгоре и ги вързах върху седлото. Ако съм извършил грях, моля те за милостива присъда над прегрешението ми.

Как да се разсърдиш на такъв мил човек. Убеден бях, че не е било негово хрумването да накара гостилничаря да даде този подарък. Халеф не беше способен на подобно нещо, защото бе болезнено чувствителен по отношение на честта. Но той обичаше да се задява с мен и му доставяше голямо удоволствие, когато се преструвах на предизвикан от него.

– По-късно ще определя наказанието ти – заплаших го аз. – Най-малкото за дълго време ще ти се наложи да се откажеш от любимото си ястие. Не се надявай скоро да отделя някоя невинна квачка от пиленца-та й заради теб.

– Тогава бих могъл да се задоволя и с някое младо петле, сихди, и то ще ми се услади също толкова, колкото и ябълката, която отхапва онзи малкия в момента.

Децата се бяха събрали около кошницата и най-напред се нахвърлиха върху ябълките. Истинско удоволствие беше да се гледа как усърдно работеха малките устички.

На стареца от радост му се бяха насълзили очите. Неговият син му беше дал парче месо, но той не ядеше. Забравил беше за самия себе си от радост, че внуците му са доволни.

Абид благодари още веднъж, а после каза:

– Ефенди, повтарям, че много ще се радвам, ако мога да ти услужа с нещо. Не е ли възможно?

– Да, има една услуга, за която дори бих искал да те помоля.

– Казвай, ефенди! – помоли Абид.

– Ще трябва да заведеш и нас до Ташкьой.

– С удоволствие! А кога, ефенди?

– Още не знам. Ела утре сутринта в Радова. Тогава ще мога да ти кажа.

– Къде да те търся?

– Хм, и това не знам още. Можеш ли да ми посочиш някой добър хан?

– Най-добре е да отседнеш в странноприемницата „При Високата порта“. Познавам ханджията и ще те заведе там.

– Не мога да се съглася с това. Уморен си.

– О, до Радова ще стигна без усилие. След четвърт час сме там. Трябва да те препоръчам на гостилничаря. Понякога работя при него и той държи на мен, въпреки че съм само един беден човек. А утре сутринта ще дойда, за да разбера кога си решил да тръгнеш за Ташкьой.

– Това зависи от наранения ми крак. Има ли в града добър лекар, на когото човек би могъл да се довери?

– Ако имаш предвид хирург, да. Има един, който е известен надлъж и нашир. Лекува всякакви рани по хора и животни. Може дори да ваксинира против сипаница, нещо, което никои друг не умее да прави.

– Та това е истинско чудо за такъв лекар! Трябва обаче да поговорим и за бакшиша, който ти се полага.

– Няма да го приема, ефенди. Вие вече богато ни възнаградихте.

– Това беше подарък! А другото ще си го спечелиш. Двете неща не бива да се смесват.

– Но аз не мога да искам от теб пари. Направо е срамно.

– Е, добре, няма да е възнаграждение, а само бакшиш. Ще го дам на баща ти.

Поисках от Халеф една кесия и магнах на стареца да дойде при

мен. Като видя петдесет пиастъра в изкривените си пръсти, той до такава степен не беше на себе си от радост, че в началото дори не беше в състояние да каже и една дума.

– Ефенди, не знам на какво дължа добрината ти и как да ти се отблагодаря – каза той най-накрая. – Дано хекиминът успее скоро да излекува крака ти!

– Да се надяваме. Но я ми кажи как се казва този прочут лекар?

– Наричат го Чефаташ.

– О! Ако лечението му съответства на името му, благодаря за подобна помощ.

Чефаташ означава всъщност камък за „мъчения“.

– Не се тревожи – успокояваше ме кошничарят. – Той няма да слага върху крака ти името си, а пластир. А това умее чудесно да прави.

– Хайде, тръгвай тогава, щом искаш да дойдеш с нас!

Абид си взе малко храна, за да я изяде по пътя, и потеглихме. След около четвърт час стигнахме до града. Водачът ни ни преведе през открит пазар в една улица, където през широка порта влязохме в просторен и чист двор. Халеф отиде с Абид при ханджията, а аз останах върху седлото, за да не излагам крака си на ненужно напрежение.

След малко двамата се върнаха заедно с ханджията, който след хиляди любезности и извинения ми обясни, че за съжаление имал само една малка стаичка, която била долепена до общото помещение. Тук не било обичайно отсядащите гости да искат по-специална стая. В целия град нямало да може да се намери такава и затова специално трябвало да я подготви за мен, поради което първо трябвало да вляза в общата гостна.

Съгласих се и слязох от коня. О, ужас! Кракът ми беше отекъл. Ходенето ми причиняваше болки и трябваше здраво да се опирам на Оско.

Като влязохме в гостната, вътре нямаше никой. Седнах в най-отдалечения ъгъл, до вратата, водеща към определената за мен стая. Халеф се върна с Оско и Омар в двора, за да се погрижат първо за конете.

По пътя не бях мислил, че трябва да сменя облеклото си. Сред фанатични хора това можеше да е много опасно, но тук нямаше кой знае какво значение.

Кошничарят предложи да ми доведе лекаря и аз се съгласих. Тъкмо беше тръгнал и влезе един посетител. Седях с гръб към вратата и се обърнах само наполовина, за да видя човека. Беше не някой друг, а самият Тома, куриерът, който ни беше издал на петнистите.

„О, само гледай да не те види хаджията!“ – помислих си аз и отново

се извърнах, защото не исках да се занимавам с него. Тома обаче нямаше същото намерение. Явно имаше желание да разговаря. Аз бях единственият посетител, когото той завари, направи няколко крачки напред-назад, после спря встрани от мен и попита:

– Не си ли оттук?

Направих се, че не чувам въпроса му.

– Не си ли оттук? – повтори той по-високо.

– Да – отговорих аз вече.

– Тук ли ще спиш днес?

– Още не знам.

– Откъде идваш? – продължи да пита Тома.

– От Стамбул.

– А, от столицата. Ти си много щастлив човек, щом можеш да живееш близо до падишаха.

– Неговата близост ощастливява само добрите хора.

– Нима смяташ, че там има много лоши хора?

– Както навсякъде.

– Какъв си?

– Писател.

– Учен значи! С такива хора много обичам да разговарям.

– Но аз не обичам да разговарям с други – отблъснах аз предателя.

– Аллах! Ама че си дръпнат. Тъкмо исках да те попитам дали ще ми позволиш да седна при теб.

– Ще ти позволя, но това няма да ти донесе голяма радост.

– Защо?

– Лицето ми не харесва на всеки.

– Нека видя дали на мен ще се хареса.

Тома седна на моята маса, на пейката срещу мен и ме погледна. Физиономията, която направи, не подлежи на описание.

Все още бях със зеления тюрбан на главата и сините очила върху носа. Това го обърка, въпреки че лицето ми не се беше променило. Устата му зина, веждите му се извиха под остър ъгъл нагоре, а очите му така напрегнато ме гледаха, че трябваше да положа големи усилия да не избухна в смях.

– Шериф... ефенди... кой... кой си ти? – запелтечи той.

– Нали вече ти казах.

– А истината ли беше?

– Осмеляваш се да ме обвиняваш в лъжа ли?

– В името на Аллаха, не, защото знам, че ти... че... От страх и

съмнение Тома не можа да продължи.

– Какво? Какво знаеш за мен?

– Нищо, абсолютно нищо, освен че си писател и живееш в Стамбул.

– Какви объркани неща пелтечиш тогава?

– Объркани ли? Ах, шериф, нищо чудно няма, защото, изглежда, си онзи, за когото мисля, че е онзи, от когото... о Аллах! Напълно си прав. Съвсем се обърках, защото приликата е страшно голяма.

– На кого приличам толкова?

– На един мъртъв ефенди.

– Ах! Кога е умрял?

– Днес, по пътя.

– Много е тъжно, ако някой правоверен загине по време на пътуване. Така близките му не могат в последния му час да му прочетат сурата на смъртта. От какво е умрял?

– Беше убит.

– Ужасно! Видя ли трупа му?

– Не, шериф.

– Значи други хора са ти съобщили за смъртта му?

– Така е.

– Кой е убил ефендите?

– Никой не знае. Лежал наред гората по пътя от Остромджа за насам.

– И аз минах през тази гора. Защо не чух нищо за това убийство? Да не би да са искали да го оберат?

– Не, отмъщение било.

– Сигурно кръвно отмъщение?

– Не, друго. Този непредпазлив човек е франк и в Остромджа буквално подстрекавал към бунт, настройвал хората едни срещу други и дори вечерта подпалил къщата на един благочестив човек.

– Това наистина е престъпление, което Аллах никога няма да прости. Адът ще се отвори за него.

– За отмъщение причакали чужденеца и го убихи.

– Че сам ли е бил? – попитах аз.

– Не. С него е имало още трима.

– А те къде са?

– Изчезнали са. Смятат, че и те са убихи.

– Къде са отнесли трупа му?

– Не знам!

– Странно! И аз приличам на този франк?

– Имаш неговата фигура и лице, само брадата ти е доста по-къса и много по-светла от неговата.

– Значи все пак между мъртвия ефенди и мен, шерифа, съществува някаква, макар и малка разлика, което радва сърцето ми. Ами ти кой си?

– Мухбир от Остромджа.

– В такъв случай знаеш точно как е станало всичко. Но – хм, днес по пътя узнах, че имало двама скипетари, които наричали петнистите. Чувал ли си за тях?

– Да, защото куриерите узнават всичко.

– А познаваш ли ги?

– Не, шериф. Как може един честен човек да познава разбойници? Какво е станало с тях?

– Аладжите били видени тази сутрин близо до Остромджа.

– Аллах да се смили над това място!

– При тях имало и един мухбир. Мисля, че се казвал Тома. Куриерът трепна от страх, но аз спокойно продължих:

– Случайно да го познаваш?

– Много добре. Той... ми е приятел.

– Тогава, като го срещнеш, трябва да го предупредиш. Полицията го търси.

– Аллах, Аллах! Защо?

– Защото и Тома носи вина за убийството, защото е издал християнина на аладжите, на убийците. Съобщил им е по кое време чужденецът ще напусне Остромджа.

– Това... това вярно ли е? – запелтечи той.

– Убитият сам го е казал.

– Че може ли един мъртвец да говори?

– Не е мъртъв и не е убит. Никой не знае, че е трябвало да бъде убит, никой друг освен теб, Тома. Куриерът скочи от мястото си.

– Ти ме познаваш? – извика той слисан.

– Точно така, и тези хора тук също те познават. Свалих тюрбана и очилата и посочих към вратата, през която

тъкмо влизаха Оско, Омар и Халеф. ~3ц миг Тома остана като вкаменен от уплаха, защото едва сега ме позна. Но после извика:

– Трябва да тръгвам, бързам! Имам спешна работа. Той се втурна към вратата, но Халеф вече го беше сграбчил за яката.

– Защо толкова бързо искаш да ни напуснеш, скъпи приятелю? – попита го дребосъкът любезно.

– Защото имам да върша много работа.

– Мислех, че пренасяш нещо само насам. Значи и оттук вземаш пратки за Остромджа?

– Точно така, не ме задържай!

– Би могъл да вземеш нещо и от мен.

– За кого?

– Ще ти го напиша.

– Какво е то?

– Поздрав, само един поздрав.

– Добре, с удоволствие ще ти услужа, но сега ме пусни!

– Не може. Трябва да почакаш, докато напиша поздравлението.

– Дълго ли ще трае?

– Не много. С такива приятелски писма не се отдавам на големи церемониалности. Не ми трябва нито хартия, нито мастило, защото пиша направо върху нещавен пергамент. Същевременно ще получиш и възнаграждението за куриерската услуга. Моливът ми е в обора и ще трябва да дойдеш с мен дотам, скъпи Тома. Хайде тръгвай!

Куриерът изпитателно погледна дребосъка. Той не вярваше на тази работа, но Халеф говореше изключително любезно. И така Тома го последва навън, а Оско и Омар излязоха след тях, смеейки се. От мястото си, през отворения прозорец можех да обхвана с поглед почти целия двор. Видях как четиримата преминаха през него и изчезнаха зад вратата на обора, след което я затвориха.

След малко долових отдалеч онези звуци, които все още можеха да се чуят само в Китай и Турция, онези неописуеми тонове, получаващи се вследствие на сливането на свистенето на камшика с човешката кожа.

После вратата отново се отвори и куриерът излезе. Не вървеше съвсем изправен, а по лицето му се четеше израз на душевна обърканост. Походката му беше като на орангутан, който ходи на задните си крака, без помощта на тояга: коленете му бяха издадени напред, гърдите свити навътре, а главата увиснала назад. Явно Тома не се интересуваше от това, какво впечатление прави мъчителното му придвижване, защото не се оглеждаше.

Тримата раздавачи на справедливост веднага се върнаха при мен.

– Този извади голям късмет! – пошегува се Халеф, поглади рядката си брада и доволно се засмя.

– Какво каза куриерът, като те видя, сихди? Разказах му.

– Ама че нахален хъшлак! Е, нека сега носи в Остромджа трийсетте искрени поздрава, които му натоварих, а там да ги раздава на когото иска.

– Той не се ли съпротивлява?

– Тома не прояви подобно желание, защото аз много прочувствено му обясних, че ако се съпротивлява, ще получи петдесет, а ако доброволно легне на земята, ще бъдат само трийсет. Той постъпи много умно, като избра последното. Аз обаче се погрижих тези трийсет поздравя да отекнат в душата му така, все едно че са петдесет. Одобряваш ли, сихди?

– Този път, да.

– Дано късметът ми по-често ми доставя тази радост, когато става дума за такива подлещи! Има и още няколко човека, на които с удоволствие бих предоставил избора между трийсетте и петдесетте. Надявам се да срещна някой от тях в подходящо време.

Но как е кракът ти, сихди?

– Не става по-добре. Нека Омар иде да провери дали някъде в града не може да се намери гипс и да донесе около пет оки. А ти донеси леген с вода, за да потопя крака си. Събуй ми чорапа.

В този момент се върна кошничарят и ми събщи, че се наложило дълго да търси, докато намери доктора „Камък на мъченията“. Този господин бил много зает в момента, но веднага щял да дойде. Благодарих на Абид за усилията, подарих му малко тютюн и му казах да си върви вкъщи.

Халеф донесе водата. Като огледах подутия си крак, установих, че е изкълчен, но за щастие не много. Вероятно щях да мога и сам да си наместя ставата, но все пак предпочитях това да направи лекар. В случай на грешка щях задълго да остана тук. На първо време сложих крака си в студената вода.

Най-сетне лекарят дойде, но по-скоро бих го сметнал за китайски пощенски раздавач, отколкото за турски лекар. Беше дребен и много дебел. Бузите му блестяха като хубави коледни ябълки, а свитите му, малко дръпнати очички издаваха, че люлката на рода му се е люляла на пръчката на някоя монголска палатка. Върху гладко избръснатата му глава, но килнат назад, така че цялото му чело се виждаше, се мъдреше стар, изтърган фес. Късият му кафтан, достигаш само до коленете, изглеждаше така, сякаш се състои от един-единствен огромен джоб, защото на всички страни, отгоре и отдолу, вдясно и ляво, отзад и отпред беше силно издут. Сигурно съдържаше подвижната аптека на лекаря. На всичко отгоре през едното рамо на този медик на ремък висеше доста голяма четириъгълна кошница, вероятно представляваща хранилище на скъпоценните му инструменти. Обут беше с дебели вълнени чорапи с

двойно стъпало, като краката му бяха пъхнати в огромни обувки, които бяха от онзи вид, които образно се описват с думите: „с две крачки минава през

Рейн“. Щом хекиминът влезе в стаята, събу тези обувки и се приближи до мен по чорапи, което според местните обичаи беше израз на учтивост. Понеже бях сложил крака си във вода, той веднага разбра, че аз се нуждая от помощта му. Той се поклони пред мен, при което кошницата се плъзна напред така, че ремъкът щеше да го задуши. Отвърнах на поздравата му най-учтиво. Сега той свали кошницата, сложи я на пода и попита:

– Обичаш ли да говориш много?

– Не – отвърнах аз кратко.

– Аз също. И така с кратки въпроси и отговори бързо ще свършим!

Не предполагам, че шишкото притежава такава решителност. С нея той наистина можеше да направи впечатление в Радова. Застана пред мен с разкрячени крака, огледа ме от главата до петите и попита:

– Значи ти си този с крака?

– Не, с два крака съм.

– Какво? И двата ли са счупени? Не беше разбрал шегата ми.

– Само единият, левият!

– На две места ли е счупен?

О, ужас! Хекиминът говореше за двойно счупване, а защо не направо за десеторно!¹⁷ Впрочем това си беше негова работа. Не можеше да иска от мен да знам какво точно ми е нараняването.

– Само е изкълчен – отговорих аз.

– Покажи си езика!

Това беше още по-забавно! Но аз направих тази услуга на доктора и се изплезих. Той огледа езика ми, попипа го, подръпна върха му напред-назад, нагоре-надолу и каза:

– Опасно изкълчване!

– Не, не е чак толкова!

– Тихо! Виждам по езика ти! Откога е изкълчен?

– От три часа, най-много от четири.

– Прекалено отдавна! Лесно може да се получи отравяне на кръвта!

Едва не му се изсмях в лицето, но се овладях. Учудих се само, че терминът „отравяне на кръвта“ беше добил гражданственост и в турския

17. В случая има игра на думи. Изразите Doppelbruch и Dezimalbruch, преведен в последното изречение с двойно и десеторно счупване, означават също и двойна и десетична дроб. За съжаление на българ. език няма близък еквивалент. – Бел. пр.

език.

- Боли ли? – продължи да пита той.
- Търпи се.
- Имаш ли апетит?
- Голям и неутолим.
- Много добре, съвсем добре! Ще издържиш. Покажи крака!

Лекарят се наведе. Понеже не се чувстваше особено удобно, седна до легена с водата, а аз доверчиво положих мокрия си крак в скута му. Лекарят го опипа с върха на пръстите си първоначално леко, а после по-силно, накрая наклони глава встрани и попита:

- Викаш ли, като те боли?
- Не.
- Много добре.

Сграбчи ме бързо, дръпна силно, в ставата се чу леко пукане, а после ми намигна:

- Е, как беше? – осведоми се шишкото любезно.
- Чудесно!
- Остава само да го превържем.

Като хирург наистина много го биваше. Кой знае как би ме измъчил някой друг само за да представи всичко много по-опасно, отколкото е, и да си напише по-гълъста сметка.

- С какво ще го превържеш?
- С шини. Къде има летви?
- Не искам.
- Защо? – попита хекиминът, смръщвайки чело.
- Не струва.

– Не струва ли? Да не би да искаш сребърни или златни шини, обсипани с бриланти?

- Не, искам гипсова превръзка.

– Гипс? Да не си луд? С гипс се мажат стените и зидовете, но не и краката! Тук беше слабото му място. Все пак бях в Турция.

- Но с гипс могат да се правят и чудесни превръзки – твърдах аз.
- Бих искал да видя!
- Ще видиш. Пратих да донесат гипс.
- Как смяташ да го направиш? – изръмжа шишкото.
- Почакай.

- А ако не намерят гипс?

- Ще си направя превръзка от лепило.

- От лепило! – извика турчинът. – За глупак ли ме смяташ?

– Не.

– Дори не го помисляй!

– О, не съм и искал! – засмях се аз.

– Какво! Аз съм учен!

– Аз също!

– Какво си учил?

– Всичко! – казах аз кратко.

– А аз три пъти повече! Знам дори първоначалното лечение на Сабур Ибн Сахели!

– А аз имам в главата си целия медицински речник на Абд ал Машджид!

– На мен не само ми е в главата, но и в цялото тяло и всички кости. Превръзка от гипс, та дори и от лепило! Гипсът е брашно, а лепилото е меко и течено. Но превръзката трябва да е здрава.

– Гипсът и лепилото се втвърдяват. Ще се учудиш. А и в момента въобще не е необходимо да се прави превръзка. Първо трябва да се налагат компреси, докато спадне отокът и болките утихнат. Разбра ли?

– Аллах, ти наистина говориш като лекар.

– А също и разбирам! – триумфирах аз.

– Тогава сам си намествай кокалите, като си ги изкълчиш. Защо прати да ме извикат?

– За да ти покажа езика си.

– По-голям и по-впечатляващ е от езика на теле. Запомни го! Посещението ми струва десет пиастъра. Чужденец си, затова ще плащаш двойно. Разбра ли?

– Ето ти двайсет пиастъра. Но повече не се мяркай пред очите ми!

– И през ум не ми минава! Веднъж ми стига! Доктор „Камък на мъченията“ пусна парите в един процеп на кафтана си, отново метна кошницата през рамо и излезе. Там нахлузи обувките си и тъкмо се канеше да излезе през вратата, без да ме удостои със сбогуване, Омар влезе с голям съд в ръка. Лекарят спря, разгледа съдържанието на съда и попита:

– Какво е това?

– Алчъ.(Гипс.)

– Ах, значи това е гипсът, от който ще се правят шините? Каква лудост, каква глупост! Това е смешно в най-висша степен, само един смахнат човек може да измисли подобно нещо!

Омар още стоеше в рамката на отворената врата. Той я дръпна зад себе си, за да не може лекарят да излезе, сложи съда на пода, хвана дебелия доктор за ръцете от двете страни и попита:

– Хей, чудовище, кой си ти всъщност?

– Аз съм лекарят, разбра ли?

– В такъв случай добре умееш да лепиш пластири! Какво говореше за лудост, глупости и смях? Нашият ефенди поиска гипса! Трябва му, а той винаги знае какво прави. Хиляда такива търбуха като теб нямат толкова ум в празните си глави, колкото има на върха на един негов косъм. Ако го обиждаш с такива думи, бързо можеш да се озовеш насаден в копривата! Веднага се вижда, че твоята майка е глупостта!

Явно на този човек на науката още не му беше казвано подобно нещо. Той се откъсна от Омар, отстъпи няколко крачки назад, пое си дълбоко дъх и експлодира, сякаш дробовете му бяха заредени с барут:

– Може би трябва да запуша голямата ти муцуна с феса си?

Ето ти го, маймунски син, внук и правнук на павиан!

Той смъкна феса от главата си, смачка го на топка и го хвърли в лицето на Омар. Омар го хвана, бръкна с другата си ръка в съда, напълни феса с гипсово брашно и каза:

– Ето ти капак за пробития ти мозък!

Омар запрати пълния с гипс фес към зачервеното му от гняв лице. Гипсът се разхвърча и в следващия миг лекарят приличаше на омесен от бяло тесто Дядо Коледа. Гипсовите пращинки влязоха в очите му. Той усърдно се бършеше, тропаше с крака, изгуби си обувките, връщеше, сякаш го набучват на шиш, а накрая, когато отново можеше да вижда, измъкна ремъка на кошницата си през главата и рамото и се опита да я хвърли върху главата на Омар. Той обаче беше подготвен за това и я улови. Капакът ѝ се отвори и съдържанието ѝ се изтърколи на пода: клеши, ножици, шпатулки, пинцети, кутийки и какви ли не още всевъзможни неща, като не липсваше, разбира се, и главният инструмент за един ориенталски лекар, помпичката за клизми.

Сръчният арабин бързо се наведе и започна да замеря доктора с тези предмети. В яда си, изглежда, лекарят не можеше да намери друго решение освен отмъщението. Той вдигаше от пода предметите, които отскачаха от тялото му и падаха на земята, и отново с все сила ги запращаше към Омар, като ги придружаваше с ругатни, в които, изглежда, беше голям майстор и които не можеха да бъдат върнати. Този ураганен огън представляваше толкова забавна гледка, че ние останалите неволно избухнахме в смях. Той беше чут отвън от двора и примами ханджията заедно с хората му, които при вида на странния двубой също се присъединиха към смеха ни.

На Халеф му хрумна да помогне на своя приятел и спътник.

– Сихди, извади крака си от водата! – помоли той и казвайки това, вече беше хванал крака ми и го вдигна. Взе легена с водата и се затича с него към вратата, за да отреже пътя за бягство на лекаря. После хаджията взе помпичката за клизми от пода и започна така усърдно и точно да пръска шишкото, че след няколко мига той заприлича на мокър пудел.

– Хубаво, чудесно, великолепно! – викаше Омар. – Сега ще опита всичкия гипс. Продължавай да пръскаш, храбри Халеф! Омар Бен Садек взе съда и изсипа всичкия гипс върху жертвата си, а Халеф се грижеше да получи необходимото количество вода. Исках да ги спра, но от смях не можах да го сторя, защото доктор „Камък на мъченията“ представляваше гледка, която не можеше да бъде наречена другояче освен „страшно хубава“. Дори и най-киселия и мрачен човек щеше истински да се развесели. Наблюдателите се тресяха от смях.

Най-много се смееше ханджията. Той не беше висок, имаше тесни рамене, представително щръкнало коремче и чифт кльошави крачета, които сигурно с усилие носеха тялото му. Чипото му носле и широката уста с бели зъби бяха необикновено подходящи за смешни физиономии. Той беше скръстил ръце под тресящото се шкембе, за да го подпира. Очите му се бяха насълзили и буквално кукуругаше от удоволствие, като няколко пъти извика: „Хай, вай, теним, вюджу-дум, карнъм, мидем, джегерим, далакъм, бобреким, вай, хасмим, синдиримим! (О, тялото ми, коремът ми, стомахът ми, дробовете ми, далакът ми, бъбреците ми! О, храносмилането ми, храносмилането ми!) Патларъм, патларъм! (Ще се пръсна, ще се пръсна!)“

Той така и изглеждаше, сякаш кожата му нямаше да задържи другашите се части на тялото му.

Последователят на Ескулап беше избягал в ъгъла. Стоеше там и държеше ръкавите на кафтана пред лицето си, но под тези ръкави той викаше, крещеше и ругаеше с несравнима сила. Щом помпичката повече не искаше да пръска, Халеф взе съда с гипса и изсипа цялото му съдържание върху главата на лекаря с думите:

– Това ще се случи с всеки, който нарече нашия ефенди смахнат. Оско, иди да налееш вода, за да може сихди да изстудява крака си. А този умен мъж с пластирите, мехлемите и дървените шини ще сложим на един стол, за да почистим лицето му. Стой мирно, приятелче, иначе ще ти отреже нослето.

Малкият хаджия издърпа доктора върху ниското столче, вдигна дървената шпатула от пода и започна да стърже гипса от лицето му. Това, което успеше да смъкне, го намазваше върху ушите му, като

работеше съвсем спокойно. Човекът, когото стържеха, не се съпротивляваше, но продължаваше да ругае. Колкото повече се уморяваше езикът му от това напрежение, толкова по-солени ставаха ругатните, излизащи от устата му. Изричаше най-ужасни обиди, но, изглежда, не го задоволяваха.

Както е известно, гипсът се стяга много бързо и след няколко минути се превръща в твърда като камък маса. При него изсъхваше още по-бързо, защото дрехите изсмукваха влагата. Халеф спря да го стърже едва когато гипсовата обвивка напълно побеля и здраво се стегна.

– Така! – каза той. – Почистих те, защото дори и на враговете трябва да се правят добрини. Но от мен не можеш да искаш нищо повече. Сам ще си потърсиш нещата и ще си ги прибереш в кошницата. Ставай! Лечението приключи!

Шишкото се опита да стане от стола, но разбра, че дрехите му така се бяха втвърдили, че му пречеха да го стори. Това беше причината да не спра лудорията. Възможността да се използва гипсът като превръзка беше доказана върху собственото му тяло.

– Не мога да стана, не мога да стана! – викаше хекиминът, като разперваше десетте си пръста. – Кафтанът ми е станал като стъкло, кафтанът ми ще се пръсне!

Халеф хвана феса за пискюла, дръпна го от главата му, върху която преди това отново го беше нахлузил, размаха го пред очите на доктора и каза:

– Виж, това е достопочтеното покривало на учената ти глава.

Как ти харесва?

Сега фесът представляваше твърд, бял, камбанообразен предмет, който бе приел формата на черепа му. Беше много смешно!

– Фесът ми, фесът ми! – развика се докторът. – Той от младини е на главата ми, а сега честта на старостта му и достойнството на великите му дни са осквернени от вас, мюфлислар! Дай ми го!

Той искаше да го хване, но щом вдигна ръка, гипсът започна да къса ръкава му.

– Вай, вай! – извика той. – Свършено е с ръката ми и солидността на ставите ми! Какво ще правя? Трябва да си ходя. Моите болни ме чакат.

Доктор „Камък на мъченията“ понечи да стане. Щом кафтанът отново започна да пращи, той бързо седна обратно.

– Видяхте ли? Чухте ли? – попита шишкото Плачливо. – Очертанятия на тялото ми и линиите на телосложението ми се чупят. Чувствам,

че и вътрешностите ми стават на парчета. Изчезна грациозността на хармонията и меката заобленост на пълнотата ми се превърна в ужасни бръчки. Превърнахте ме във фигура без външност и човек без чар. Възхищението на моите почитатели ще се превърне в присмех, а удоволствието от погледите им в подигравка. На улицата ще ме сочат с пръст, а въкъщи ще оплакват нежността поради загубата на моите достойнства. Аз съм свършен човек и мога само да бъда отнесен направо на гробищата, където кипарисът ще рони сълзи над мен. О, Аллах, Аллах, Аллах!

[#1 Пропаднали хора. – Бел. нем. изд.]

Гневът му се бе превърнал в меланхолия. Загубата на красивата му външност го засегна. Всички присъстващи отново щяха да избухнат в смях, ако не бях заповядал с жест на ръката да замълчат и му обясних:

– Не се вайкай, хеким! Мъката ти ще се превърне в радост, защото тук ти получи възможност да добиеш опит за нещо от изключителна важност.

– Да, добих опит, но не беше важен за мен. Разбрах, че не бива да се занимавам с хора, които нямат образование.

– Да не би да искаш да кажеш, че ти го имаш, хеким?

– Да, защото съм човек, който лекува болните тела и ободрява умерените сърца. Това е истинското образование!

– Ти си човек, който казва на болния, че езикът му не е толкова внушителен, колкото на едно теле. Ако наричаш това образование, наистина си високообразован учен. Впрочем не можах да проумея как позна по езика ми дали изкълчването на крака ми е опасно или не.

– Твърде малко неща ще успееш да схванеш в живота си. Личи ти. Но сигурно добре разбираш, че ме поставихте в положение, което ще навреди на честта ми и ще погребете авторитета ми в страната.

– Не, изобщо не го разбирам.

– Тогава умът ти е къс колкото един ден, но глупостта ти е безкрайна като мютевазилар¹⁸, който опасва земята. Въпреки това бърчиш нос, седиш с важна физиономия и говориш така, сякаш си мюдерис на всички възможни науки.

– В сравнение с теб съм професор, защото ти дадох нагледен урок по превръзки.

– Не чух нито дума за подобно нещо.

– Имам предвид нагледен урок, а не говорене. Това, което научи сега, може да те превърне в най-прочутия хеким на всички страни, които

18. Паралел. – Бел. нем. изд.

владее падишахът.

– Подиграваш ли ми се? Щом наистина си толкова мъдър, колкото твърдиш, дай ми тогава един добър съвет как да изляза от тази гипсова черупка.

– За това – по-късно. Ти ми се изсмя, като ти казах, че може да се направи превръзка с гипс, а тя е възможно най-добрата, която може да има. Ти не ме остави да ти обясня, затова получи нагледна поука. Пипни си кафтана. Преди това беше мек, а сега е твърд като камък, толкова твърд, колкото трябва да бъде и една превръзка, необходима за обездвижването на една става. Не си ли го забелязал още?

Той високо вдигна вежди и замислено ме погледна. Аз продължих:

– Като шинираш счупен крак, шините ще убиват на ставите, защото не могат да се нагодят по тяхната форма. Подобна превръзка нищо не струва.

– Но не съществува друг вид. Най-великите лекари на империята напразно си блъскат главите, за да изнамерят такава превръзка, която да е здрава и да прилепва към формата на ставата. Аз самият притежавам една книга, чието заглавие е: „Касък кемиклерин шифасъ“¹⁹. Там пише, че тези счупвания могат да се лекуват само с шини.

– Кой е авторът на тази книга?

– Прочутият лекар Кари Асфан Сулфикар.

– Е, той е живял преди около двеста години. За тогава може и да е бил прав, но сега ще му се изсмеят.

– О, аз не му се присмивам.

– Затова знанията ти са годни само за онези времена, но не и за днешните. Сега съществуват съвсем друг вид превръзки. Видя ли преди малко феса, който сега отново е на главата ти?

– Как да не съм го видял? Твоята малка отровна жаба го държа достатъчно дълго пред носа ми.

– Кажы тогава, каква форма е приел?

– Тази на главата ми.

– И то съвсем точно. Същото е и с всяка друга част на тялото. Ако съм си счупил ръката и отида да ми я наместят, първо ще я увия с тънък плат. Него ще напоя с гипс, който предварително е разтворен във вода, а отгоре ще навия още парчета, също напоени с гипс. Щом всичко това изсъхне и се стегне, вече имам превръзка, която е здрава и добре приляга по формата на ръката.

19. За лечението на счупените кости. – Бел. нем. изд.

– Ах, ох, ах! – извика той, като първо ме гледа известно време втренчено, а после се обърна към Халеф: – Я пак ми свали феса и ми го покажи!

Хаджията го поднесе пред очите на лекаря, като обръщаше шапката от всички страни.

– Още по-добре е – продължих аз, – ако платът веднага се напоява с гипс и едва тогава се увие около ставата. А за да не притиска гипсът болното място, като се втвърди, най-напред отдолу се слага слой памук. После гипсираната част на тялото е на меко и в добре прилепнала превръзка.

Той отново ме погледна и накрая извика:

– Аллах, Аллах! Не парлак иджат, не гюзел ихтира! (Чудесно откритие, прекрасно откритие!) Тичам, бързам. Трябва да си го запиша!

Той скочи, без да мисли за втвърдения си кафтан и хукна към вратата.

– Чакай, чакай! Вземи си кошницата с инструментите! – извика Халеф. – И първо си сложи феса!

Лекарят спря. Гледката беше възхитителна. Гипсът се пукаше напечно и надлъжно и се лющеше от него. Кафтанът не можеше да се оправи от гънките и диплите, нито пък от формата, която беше приел по време на седенето. Задната долна част стърчеше напред и пречеше при ходене. Тогава шишкото се обърна с гръб към хаджията, протегна ръцете си назад и помоли:

– Издърпай ми ръкавите! Трябва да се съблека! Халеф го хвана и държеше здраво. Последователят на Ескулап дърпаше и тръскаше, докато най-сетне с такава сила се измъкна от гипсираната си дреха, че полетя към вратата и понеже вече я беше отворил, излетя през нея в двора.

– Текрар гелирим, текрар гелирим, шимди текрар гелирим! (Пак ще дойда, пак ще дойда, веднага ще дойда пак!) – извика дебелият хекимин, падайки на земята, след което веднага се изправи и хукна да бяга.

Беше въодушевен от гипсовата превръзка. Трябваше да се прибере вкъщи, за да си запише указанията. Това, че беше оставил обувките, феса, както и кошницата с инструментите и тичаше гологлав по улиците, изобщо не го тревожеше. Беше отдаден на професията си с цялото си сърце и душа, но за съжаление не беше научил повече от това, което другите знаеха, а всъщност те не знаеха нищо.

Сега трябваше да се почисти гостната. Кафтанът бе метнат на облегалката на стола, а инструментите – събрани. После подредиха моята

стая. Оско отдавна отново ми беше донесъл вода и за своя радост забелязах, че отокът спадаше. По-късно ги накарах да ме занесат в стаята ми и да ме сложат върху подготвеното легло. Продължих да налагам компреси, а вечерта реших да направя превръзката. За целта трябваше да ми донесат памук, марля и отново гипс. След като бях лежал около три часа, през вратата чух гласа на лекаря.

– Къде е ефендите?

– В малката стаичка – беше отговорът на Халеф.

– Съобщи му за мен!

Халеф отвори вратата и лекарят влезе, но как! Беше празнично облечен. Синият му кадифен кафтан се спускаше до краката, обути в изискани сахтияненни обувки, а върху главата си носеше тюрбан на бели и сини ивици, в който блестеше гранатена брошка. На лицето му беше изписана тържествена физиономия, а походката му бе изпълнена с достойнство. На вратата той спря, скръсти ръце пред гърдите си, поклони се дълбоко и каза:

– Ефендим, арзу и шюкюр ве хюрмет ичюн гелдим! (Уважаеми ефенди, правя ти посещение на благодарност и почитание!) Гирмаме мюсааде верирмисин! (Позволи ми да вляза!)

Тържествено кимнах с глава и отговорих:

– Яклаш, кош син! (Влез, добре си дошъл!)

Той направи три малки крачки, окашля се и започна:

– Ефенди, твоята глава е люлка на човешкия разум, а мозъкът ти съхранява знанията на всички народи. Умът ти сече като острието на бръснач, а размишленията ти са остри като иглата, с която се отваря гноен цирей. Затова имаш късмета да решиш големия въпрос – как да се лекуват счупванията, навяхванията и изкълчванията. Твоят талант е прекосил всички сфери и е изследвал всички области на науката, докато е стигнал до варовика на сярната киселина, наречен от нямащите понятие от наука варвари гипс. Ти си прибавил към него вода и си го разбъркал, за да премахнеш кристалите му и да може да се маже върху ленено платно, което се увива около стави, кокалчета и кости, за да им даде опора, ако те се нуждаят от нея. Така с течение на времето ще предпазиш милиони ръце и крака от навяхване и изкълчване, а бъдещите професори ще събират пиастри, за да ти издигнат паметник, на чиято плоча името ти ще блести със златни букви. Дотогава обаче то ще стои в книгата със записките ми и те моля да ми го кажеш, за да мога да си го запиша.

Всичко това той изрече тържествено, като говорител на делегация.

За съжаление делегацията се състоеше само от самия него.

– Благодаря ти! – отговорих аз важно. – Любовта към истината ме задължава да ти съобщя, че не аз съм направил това голямо откритие. В моята родина то е толкова разпространено, че всички лекари и неспециалисти го знаят. Но ако искаш да си запишеш името на ефендите, ще го узнаеш. Ученият мъж, на когото толкова много хора трябва да благодарят за красивата си фигура, се казва Матисен и е бил прочут лекар в Холандия. Не съм заслужил благодарностите ти, но много се радвам, че откритието ти харесва, и се надявам, че старателно ще го прилагаш.

– Ще ти докажа, че съм твърдо решен да го използвам. Но не бива да отклоняваш благодарностите ми. Дори ти самият да не си откривател, то ти въведе тук това несравнимо благодеяние. Няма да забравя днешния ден и за моя радост видях, че сте прибрали кафтана ми. Отсега нататък той ще е фирмената ми табела и ще го окача до вратата на къщата си, за да могат всички хора със счупени кости за свое успокоение да видят, че ще ги превързвам със сернокиселинен варовик. Вече изпробвах прилагането му и те моля да прегледаш работата ми, за да ми дадеш оценка. Ще го направиш ли?

– С удоволствие! – заявих аз.

Той се приближи към прозореца и плесна с ръце. Вратата към голямата стая се отвори и чух тежки стъпки.

– Елате тук! – заповяда докторът.

Първо се появиха двама мъже, които носеха голямо каче, пълно с гипс. Единият от тях държеше също и голямо количество памук, което щеше да стигне за превързването на десет души, а в ръката на другия имаше вързоп басма. Те оставиха товара си и се отдалечиха. Отново влязоха двама души, които носеха носилка. Върху нея лежеше брадат мъж, чието тяло беше омотано до шията. Мъжете оставиха носилката и излязоха от стаята.

– Ето, виж първите превръзки, които направих – започна лекарят. – Купих всичко необходимо и извиках този работник да ми служи като модел. За днес ще получи десет пиастъра и храна. Позволи да махна покривалото и прегледай болния.

Той махна завивката. Щом погледът ми попадна върху „модела“, трябваше да положа усилия да не прихна от смях. О, Аллах, как само изглеждаше човекът! Шишкото беше измислил всевъзможни счупвания и изкълчвания и съответно бе гипсирал бедния човечец на тези места. Но как!

Раменете, ръцете под и над лактите, краката под и над коляното, та

дори и тазът бяха с гипсови превръзки, които сигурно бяха дебели по една педя. Гръдният му кош също беше снабден с броня, през която трудно би могъл да мине куршум. Мъжът лежеше като истински болен, близо до смъртта. Не можеше да се движи, дори едва си поемаше въздух. И трябваше да изтърпи всичко за по-малко от две марки на ден. За цял ден! Това беше най-смешното в цялата работа. Значи горкият модел беше задължен да лежи в превръзки по цял ден и за какво?

– Колко време ще продължи опитът ти? – попитах аз.

– Дотогава, докато човекът повече не може да издържи. Искам да изуча въздействието, което оказва превръзката с варовик на сярната киселина върху различните части на тялото.

– Върху здрав човек? Единственото въздействие ще бъде, че няма да може да издържи дълго. Какво му е на гърдите?

– Счупил си е пет ребра, две отдясно и три отляво.

– А на рамената?

– Счупени са ключиците.

– А какво е положението с тазобедрените стави?

– Ябълките на костите му са излезли. Но едно нещо не мога да направя. А именно, ако долната му челюст се е откачила и получи схващане на устата. Не мога да ѝ направя гипсова превръзка, затова сега ще го сторя под твое указание.

– О, хеким, това никога не може да се превърже!

– Не може ли? Защо?

– Като се намести изкълчването на долната челюст, тогава преградата е отстранена напълно и няма нужда от гипс.

– Добре! Както решиш. Да предположим, че устата му отново се схване.

– Бъди така добър и освободи и ребрата му! Той едва си поема въздух.

– Както искаш. Ще ида да донеса инструментите от ханджията.

Когато той отново се върна, аз се занимавах с компресите си и вдигнах поглед едва като чух удари от чук.

– Какво правиш, за Бога? Какво държиш в ръцете си?

Понеже беше с гръб към мен, не можех нищо да видя.

– Чекич иле хакак калеми (Чук и длето), отговори той съвсем непринудено.

– Така наистина ще му счупиш ребрата и ще забиеш длетото в гърдите му.

– Да. А какво да взема тогава?

– Ножица, нож или подходяща ножовка, според мястото и дебелината на превръзката.

– Ножовката за кости е в кошницата ми. Ще я донеса.

– Доведи и ниският ми спътник! Той ще ти помогне, защото аз не мога.

Щом Халеф влезе, бяха достатъчни само няколко знака от моя страна, за да се земе с гипсовата обвивка. Работата беше трудна и продължи дълго, докато „моделът“ бъде освободен от всички превръзки, така че междувременно настъпи нощ и трябваше да се запали лампа. Горкият човек, на когото лекарят наред с всички възможни превръзки искаше да гипсира и устата му, не беше изрекъл нито дума. Но щом и последната превръзка беше свалена, той ми каза:

– Благодаря ти, ефенди!

После скочи и изчезна през вратата.

– Стой! – извика дебелият хекимин след него. – Още ми трябваш! Започваме отначало! Но виковете му бяха напразни.

– Ето че избяга – вайкаше се докторът. – Какво ще правя сега с хубавия гипс, памука и платата?

– Остави го да си върви! – казах му аз. – Ти какво си мислеше? Със съдържанието на това каче можеш да намажеш две къщи. Малка част от него може да ми потрябва и мисля, че е дошло време да се превържа.

– Добре, добре, ефенди! Веднага започвам!

– Яваш! (Бавно!) Спазвай точно указанията ми!

Човекът беше огън и пламък. Докато ме превързваше, ми разказваше за леченията, които беше правил. Като свърши, каза:

– Да, това, разбира се, е нещо съвсем друго! Отново ще доведе болния за опити и ще наредя да го доведат тук и утре.

– Кога смяташ да го превързваш?

– Още тази вечер.

– О, Аллах! И той ще трябва да лежи до утре? Ще го убиеш. Ако искаш да се упражняваш на него, не бива да гипсираш всички части на тялото му едновременно, а поотделно, а после трябва да сваляш превръзката веднага щом се стегне. Впрочем трябва да запомниш също, че в превръзката могат да се слагат и парчета стъкло.

– Защо? – осведоми се любопитното.

– За преглед и наблюдения на отделни места. Нямах учител, който да те обучава, нито пък учебник, по който да учиш. Така че сам трябва да правиш изводи и опити.

– Ефенди, остани тук да ме обучаваши! Всички тукашни лекари ще

бъдат твои ученици.

– Да, а ние останалите ще се подложим за опити! – засмя се Халеф.

– Само това оставаше! През този следобед ти научи достатъчно, нататък сам ще се оправяш.

– Щом нямате време, ще се откажа от обучението. Вярно е, че днес научих много и изобщо не знам как да ти се отблагодаря. Пари няма да приемеш. Затова искам да ти дам нещо за спомен, ефенди. Ще те зарадва.

– Какво е то?

– Няколко бурканчета със спирт и всякакви видове тении и глисти, които са ми много скъпи. Но на теб ще ги дам от сърце.

– Благодаря ти! Стъкленниците само ще ми пречат по време на пътуването.

– Съжалявам, ала ти все пак трябва да разбереш, че съм ти благодарен. Ще ти дам най-любимото си нещо, което притежавам: един скелет. Сам съм почиствал, варил, промивал и избелвал костите.

– Благодаря ти и за това. Добре разбираш, че не мога да сложа при себе си върху коня скелет.

– Така е наистина. Тогава поне ми позволи по франкски обичай най-сърдечно да ти благодаря с ръкостискане.

Както повечето дебели хора, хекиминът беше по душа много непринуден човек. Беше ученолюбив и умееше да бъде благодарен, а от следобед насам напълно се бе променил. Почувства се щастлив, като го поканих да вечеря с нас, след което се сбогува с такава сърдечност, сякаш бяхме стари, добри приятели. Дотогава носачите му трябваше да чакат, а после помъкнаха обратно тежкия си товар. Върху носилката вместо „модела“ лежеше кошницата с инструментите и коравия кафтан, който той искаше да използва за фирмена табела.

Останалата част от вечерта премина в разговори за това, какво ще предприемем през следващия ден. Бях решил въпреки състоянието на крака си да продължим пътя си, защото не биваше да даваме прекалено голяма преднина на преследваните от нас четирима мъже и можехме да изгубим следите им. В бележката, която Хамд ал Амасат беше написал и бе попаднала в ръцете ми в Едирне, се четеше: „Ин пипех бесте ла Каранорман хан али са панаир Мелникде!“ (Бързо съобщение в хана на Караорман, но след панаира в Мелник!)

През Мелник вече бяхме минали и до днес бяхме следвали брата на Хамд ал Амасат, без да имаме представа къде всъщност се намира този Караорман. Във всички случаи това място беше неговата цел и вероятно

дватамa щяха да се срещнат там. Имаха лоши намерения, които ние искахме да предотвратим. По тази причина трябваше да продължим пътя си. Ако им позволахме да вземат голяма преднина, замисълът ни лесно можеше да се провали. Затова на всяка цена трябваше да тръгнем още на следващия ден.

Халеф се отнасяше с мен като с болен и настояваше да се щадя. Оско и Омар обаче бяха съгласни с мен. Дори арабинът изрече зова на отмъщението на пустинята: „Ед дем бед дем!“ (Кръв за кръв!) Заклех се да отмъстя за кръвта на своя баща и трябва да изпълня обета си. Ако не тръгнете утре, продължавам преследването сам. Няма да намеря спокойствие, докато ножът ми не се забие в сърцето на убиеца.

Тези думи прозвучаха диво и нечовешки. Като християнин бях привърженик на възвишеното учение: „Обичайте враговете си“, но като си спомня за онзи миг, когато баща му, нашият водач, потъна под страшните пластове на соленото езеро, ми се струваше, че това деяние трябва да получи възмездие. Дали това щеше да стане по желания от Омар начин, зависеше от момента. Във всеки случай бях решил да не позволявам да се вършат варварски убийства.

Сигурно щях да спя до късно сутринта, ако не ме бяха събудили. Вън чакаше кошничарят и искаше да говори с мен. Посрещнах Абид почти ядосано заради притеснението. Щом обаче видях след него да влиза зет му Шукри, предположих, че за да ме събудят, имаха основателна причина, и изражението на лицето ми се смекчи.

– Ефенди – каза Шукри, – не вярвах, че скоро ще мога да те видя. Прощавай, че нарушаваме почивката ти. Но трябва да ти съобщя нещо важно. Отнася се за живота ти.

– Пак ли! Може би не е чак толкова страшно, колкото ти се струва.

– Щеше да е страшно, ако не можех да те предупредя. Двамата аладжи бяха при зет ми Абид.

– Така ли? Кога?

– На разсъмване – каза кошничарят, към когото бях отправил последния си въпрос. – Тъкмо се бяхме събудили, защото радостта от твоите подаръци, не ни остави да спим. Бях слязъл до реката, за да проверя дали през нощта се е хванало нещо в мрежите, които бях заложил вчера вечерта. Като се върнах, пред вратата стояха двама ездаци върху петнисти коне и говореха с децата. Баща ми все още не беше станал. Като ме видяха, че идвам, ме попитаха дали предишния ден не са минавали четирима конници, единият от които носел тюрбана на шерифите и цветни очила. Единият от конете бил черен арабски жребец.

- Ти какво му отвърна? – попитах аз напрегнато.
- Веднага се сетих, че това са аладжите, за които бяхме говорили, и признах, че сте били тук и сте тръгнали за Радова.
- И нищо повече ли не им каза?
- Смятах да им кажа само това, но братята вече бяха разпитали децата и узнали от тях, че сте изпразнили храната от ботушите, дали сте на дядо им пари и че днес аз ще ви водя до Ташкьой, където преди това съм бил с мюбареката и неговите спътници.
- Разбира се, че е трябвало да признаеш. Не биваше да говоря пред децата. Разбойниците имаха ли пушки?
- Да, а те самите изглеждаха така, сякаш им се е случило нещо лошо. Единият имаше лепенка на горната си устна, а носът му беше с цвят на слива.
- Това е бил Бибар – обясних аз, – на когото разпорих горната устна с един удар. Но той беше с брада?
- Обръснал я е, за да залепи раната. Шукри също го видя. Бибар мълчеше. Говореше само другият. Той пък толкова лошо седеше на седлото, сякаш му е счупен гръбнака.
- Блъснах Сандар в едно дърво и още го боли. Какво направиха после?
- Удариха ме няколко пъти и потеглиха за Радова.
- Не вярвам. Мисля, че аладжите са се отправили към гората, през която трябва да ни преведеш. Там ще ни нападнат. Те без съмнение познават местността много добре.
- Правилно отгатна, ефенди. На мен също ми мина тази мисъл през ума и ги проследих. Скоро те наистина завиха надясно, към планината.
- Е, сега разбойниците са там и ни чакат. Най-важното е, да разбере обаче докъде си стигнал с признанията си. Каза ли им нещо за болния ми крак и че заради него ще трябва да остана в Радова?
- Не, не съм споменавал нито дума.
- Значи ще ни очакват днес. Не питаха ли кога възнамеряваме да тръгваме?
- Да. Отговорих им, че още не знам. Тогавата те се заклеха, че ще ме убият и ще изгорят колибата ми, ако ги предам. Казаха ми също, че са аладжите, за които сигурно съм чувал, и че със сигурност ще изпълнят заплахата си.
- И въпреки това ми го казваш?
- Това е мой дълг и благодарност, ефенди. Вероятно ще съумееш да направиш така, та да ги накараш да повярват, че не съм ги издал.

– Лесно би могло да се уреди. Благодарен съм ти за предупреждението, без което сигурно щеше да ни се случи нещо лошо.

– Да, ефенди, с теб щеше да е свършено – намеси се зет му. – С ушите си го чух.

– Значи разбойниците отново дойдоха при теб?

– Разбира се! Но не им се зарадвах особено, защото първото им посещение ми беше достатъчно.

– Вчера предобед ли се случи това? Или си ги видял по-рано?

– Чувал бях за аладжите, но още не ги бях виждал. Дойдоха сутринта, поискаха ракия и седнаха на масата пред къщата, след като бяха завели конете си отзад, и останаха да седят там.

– Предполагаше ли кои са?

– Да. Конете бяха петнисти, а огромните им тела съответстваха на описанието, което ми бяха дали за тях. Бях им разгневен, защото смятах, че те са откраднали товарния ми кон и седлото.

– Значи вече си знаел, че са изчезнали?

– За съжаление. Забелязах веднага, след като бях станал, и разказах на аладжите за кражбата. Те вероятно са разбрали, че подозрението ми е насочено към тях, тогава се ядосаха и накрая ме принудиха да остана в стаята. Не ми позволиха дори да отида да прибера децата, което ти самият после направи, ефенди.

– През това време никой ли не се отби при теб? Мисля, че идването на някой посетител би могло да ги прогони?

– Да не би твоето идване да ги прогони, ефенди?

– Наистина, не – съгласих се аз.

– Никой не мина покрай нас. Дойде само един-единствен човек и спря при мен, а именно...

– Куриерът Тома от Остромджа – прекъснах аз Шукри. – Той знаеше, че скипетарите го чакат. Впрочем предишната нощ те вече са били наоколо и са знаели, че имаш два коня. Те са истинските виновници за кражбата.

– Разбрах го вече от Абид.

– За малко ли се спря Тома при скипетарите?

– О, не! Слезе от катъра си, седна при тях и останаха заедно в продължение на около един час.

– Не можа ли да чуеш за какво си говориха?

– От стаята, не. Но аз ги смятах за крадци на коня си и се страхувах да не ми сторят нещо лошо, понеже не ми позволявах да изляза от къщата. Тогава реших да подслушвам. Сигурно си видял, че една стълба

води от стаята ми към покрива, където е нахвърляна царевична шума. Качих се горе и оттам тихо минах през отвора върху навеса. Чувах всяка дума и научих какво се е случило в Остромджа. Куриерът разказваше подробно и каза, че ще тръгнете по обяд, значи два часа по-късно щяхте да минете покрай къщата ми. Освен това чух, че е говорил с вас предишната вечер.

– Ах! Сега ми стана ясно – отвърнах аз – как мъбарекът толкова бързо е могъл да намери аладжите и да ги насъска срещу мен.

– Изглежда, той ги е подготвил още преди пристигането ви, за да скрои някакъв номер. Но вие сте му попречили, затова е използвал присъствието им да ви отмъсти.

– Какво друго чу? – продължих да питам аз.

– Мюбарекът се бил измъкнал с другите трима и вие трябвало да умрете. Той определи дори мястото, на което трябва да бъдете нападнати, а именно недалеч след единствения остър завой, който пътят прави в гората.

– Боят между тях и мен наистина се състоя там.

– И както Абид ми разказа, ти си ги победил, ефенди. Аллах е бил с теб, иначе щяха да те надвият!

– Сигурно! Продължавай!

– Тома им каза, че не бива да разчитат на пушките или пистолетите си, защото сте били неуязвими от куршуми. Тогава те се размяха с пълен глас. Но щом той подробно им разказа какво се е случило, те се замислиха и накрая се убедиха, че наистина сте неуязвими от куршуми. Затова решиха да не стрелят по вас, а да ви нападнат с брадви и ножове. Куриерът ви описа толкова подробно, че беше изключено да стане грешка. После аз се върнах обратно в стаята. Четвърт час по-късно дойде ти.

– Кого мислеше, че виждаш?

– Шериф. Дори не бих предположил, че си чуждият ефенди, който трябваше да бъде убит.

– Подслуша ли и нашия разговор?

– Не, защото не те смятах за толкова важен. После ти влезе вътре и беше много добър към мен и децата. Дори излекува зъбобола на дъщеря ми. Наистина не знаех какво възнамерявах да правят с теб разбойниците, но ти беше любезен с нас, затова те предупредих.

– Като изложи на опасност себе си!

– Не беше толкова голяма. Очаквах няколко удара с камшик. Щом аладжите те взеха със себе си, се обезпокоих за теб, защото те си бяха

разменили особени погледи. Затова ти махнах още веднъж, когато ти се обърна на моста.

– Разбрах, че искаш да ме предупредиш да бъда внимателен.

Какво направи после?

– Отидох при съседите си, разказах им за случилото се и ги подканих да дойдат с мен в гората, за да те освободим от ръцете на разбойниците, а също да спасим и четиримата чужденци, които трябваше да бъдат нападнати.

– Те обаче не се съгласиха – допълних аз разказа му. – Страхували са се от отмъщението на аладжите и са предпочели да се скрият между четирите стени. Разбирам ги.

– Въпреки това реших да предупредя четиримата чужденци. Затова седнах на една пейка пред къщата и зачаках.

– Видя ли ги?

– Не. Децата се развикаха. Плачеха и аз влязох вътре, за да изгледа кавгата. Изглежда, чужденците бяха минали в това време. По-късно за свой ужас видях, че аладжите се връщат.

– С конете си ли?

– Естествено, ефенди.

– Значи бързо са намерили животните си. В добро настроение ли бяха?

– Как може да питаш такова нещо? Наложих се да вляза с тях в стаята, но сякаш с тях бяха влезли и хиляди дяволи! Ала това, което чух, тайно ми достави радост, защото научих, че глупавият шериф ги беше надвил.

– Значи не са предполагали, че шерифът е водачът на хората, които са искали да издебнат?

– Не им беше дошло наум подобно нещо. Но по-късно, като се успокоиха и отново седнаха пред ракията, единият извади някаква бележка, която прочетоха. Чух, че била забодена на едно дърво. Но те нищо не можах да разберат от нея, освен че са минали трима конници, които са следвали указанията по бележката.

– Смятаха ли, че тези тримата са очакваните от тях мъже?

– Не, защото липсваше главният. Разбойниците смятаха, че те първа ще минат. Въпреки че куриерът им беше казал, че сте предупредени, те искаха да премерят сили с вас. Бяха толкова разявени, че нищо не можеше да ги спре. Пушките им бяха счупени. Носеха парчетата със себе си. Изпитах гнева им на гърба си. Децата плачеха и също получиха ритници и удари. Единият не можеше да държи тялото си изправено,

защото си го блъснал в някакво дърво. Той се съблече и трябваше да намажа гръбнака му последователно с ракия и масло. Другият кървеше непрекъснато. Него си ударил в лицето и му беше сцепил горната устна. Той твърдеше, че си го направил с палеца на юмука си. Носът му стърчеше нагоре и беше подут. Беше кръгъл, крушовиден като гнездо на оси. Натърка го с ракия. По-късно, като дойдоха и другите двама безделници, един му отрязва брадата и отиде да донесе от близката гора смола, от която с малко масло направи лепенка, която сложи върху устната му.

– Двама други ли дойдоха? Кои бяха те?

– О, имаха физиономии на истински обесници. Да можеше само да ги видиш! Предишната нощ били спали в Дабила при ханджията Ибарек и...

– Аха, познавам ги. Били са братята. Не забеляза ли приликата?

– Да, малко след това чух, че дошлите са братя като аладжите. Познаваха и скипетарите, и вас.

– А новите гости знаеха ли, че ще се натъкнат на аладжите?

– Не. Двете двойки братя бяха изненадани от срещата. Но радостта им беше по-голяма от учудването, като разбраха, че ги свързва една и съща цел – отмъщението срещу вас.

– Вярвам. Сигурно са си разказвали много неща!

– Твърде много: за Едирне, за Мелник, където бързо сте успели да се измъкнете, въпреки че ви били обезвредили. Сега сте били двойно по-опасни за тях, защото сте подслушали разговора от гълъбарника. Знаели сте, че трябва да търсите преследваните от вас мъже в развалините на Остромджа. Още по-опасно било, че братът на оръжейния майстор в Исмилан ви помислил за истински притежатели на копчата, вследствие на което ви казал, че трябва да отидете в Жиганци.

– Да, той наистина направи голяма глупост.

– Щом аладжите чуха, че знаете за Дерекублибе край Жиганци, не бяха на себе си от яд и казаха, че това на всяка цена трябва да бъде предотвратено и веднага щели да ви нападнат още тук, на пътя.

– Значи скипетарите все още са смятали, че не сме минали?

– Да. Те заеха такава позиция, че никой не можеше да мине, без да го забележат. Другите двама искаха да им помогнат. Сега щяха да са четирима срещу четирима и аладжите заявиха, че вече са толкова неустрашими, та можели да излязат дори срещу цяла войска. Но заблудата продължи, докато куриерът Тома се върна от Радова.

– Ах, значи той ги е информирал!

– Извикаха куриера да влезе вътре. Щом съзря аладжите, той направо извика, като ги видя как изглеждат. Те му казаха, че четиримата чужденци още не били минали. Тома обаче отговори, че ги е видял в Радова и дори бил получил хубава порция бой с камшик. Учудването им беше много голямо. Нито той разбираше тях, нито те проумяваха това, което той им говореше. Разбира се, куриерът ги попита дали не са виждали шерифа, който всъщност бил господар на врания жребец. Това си бил ти, защото си се предрешил.

– Жалко, че не съм могъл да присъствам! Да можех да видя физиономииите им.

– Да, ефенди, забавно беше, но и страшно. Никога в живота си не бях чувал такива проклетия и обиди. Изпочупиха всичко в стаята, което не беше здраво закрепено. Разбойниците вилняха като дяволи. Така се държах! Искаха да погодят номер на шерифа, а самите те бяха изиграни от него! Не можеха да се успокоят и приличаха на побеснели бикове, от които спасението е само бягство.

– Вярвам, че е така. Какво каза куриерът?

– Беше умрял от страх. Тома ти бил разказал, че е трябвало да бъдеш убит, и така се издал. Но всъщност ти вече си знаел, че е в съюз с аладжите, затова се страхувал, че може да се върнете в Остромджа, за да го предадете на съда.

– Нека бъде спокоен. Оставяме го на гузната му съвест.

– О, тя няма да го измъчва. Във всеки случай тя ще му причини по-малко болка от ударите с камшик, които е получил.

– Разказа ли той за това?

– Да, и беше много ядосан на хаджията. Най-много се гневеше, че сам е трябвало да си избере трийсетте удара. Каза, че иначе били толкова силни, сякаш са му ударили сто. Дрехата беше залепнала по разранения му гръб и той настойчиво молеше аладжите все пак да ви убият. Първо – за отмъщение и, второ – за да не бъде предаден от вас на властите.

– Те обещаха ли му?

– Заклеха се пред Тома и искаха веднага да потеглят към Радова. Но той каза на разбойниците, че вие ще пренощувате там и те ще имат време до настъпването на утрото. Трябвало да се наспят и да отпочинат, за да са бодри на сутринта. За мен, разбира се, това беше много неприятно, защото решиха да прекарат нощта при мен, а аз бях пленник в собствения си дом. Нямаха ми доверие и нямах право да прекрачвам прага на къщата. Аладжите не бяха спали през последната нощ и щяха да си

почиват, докато другите стоят на пост.

– А Тома?

– Той потегли към Остромджа, но на следващия ден отново щеше да ходи до Радова, за да разбере дали петнистите са ви хванали и убили. Щом куриерът си замина, аладжите купиха от другите двама пушките заедно с принадлежностите за стрелба. Ти беше счупил техните и им беше взел торбичките с барут. Колкото и да ти бяха ядосани, все пак ти се присмяха, че им беше оставил парите.

– Ако тези скипетари още веднъж ми паднат в ръцете, няма да им давам повече повод да ми се присмиват. А другите двама какво възнамеряваха да правят? Днес не са били с тях?

– Те се върнаха в Мелник и предадоха задачата си на аладжите. А именно, те трябва да намерят някой си Баруд ал... ал... как му беше името?

– Баруд ал Амасат.

– Да, така се казваше. Значи на него трябвало да кажат, че синът му е умрял, освен това, че имате копча, и накрая, че ще се отбиете за сведения при някакъв месар в Жиганци след Дерекублибе.

– Е, аладжите може и да успеят да ни изпреварят.

– Пази се, ефенди! Те също тръгват към Жиганци и знаят най-прекия път през Ташкьой. Ако искаш да ги изпревариш, непременно трябва да поемеш по същия път и в гората да ги заобиколиш. Но няма да знаеш къде са. О, тъкмо обратното, те ще ви издебнат и нападнат.

– Готови сме за това. Когато човек знае опасността, тя е наполовина по-малка. Ако кракът ми не беше болен, въпреки всичко щях да тръгна по този път. Ще открия следите им и винаги ще знам къде се намират. Но за това ще се налага често да слизам от коня, а днес не ми е възможно. По тази причина не мога да вляза и в бой. В гората не можеш да се биеш на кон, а пеша, ще бъда жалка гледка. Ще тръгнем по друг път.

– Но той ще е по-дълъг.

– Няма значение.

– Тогава не ще успееш да ги изпревариш, ефенди.

– Може пък и да ми се удаде. Оттук ще се отправим към Карбанци, а оттам през Варци към Жиганци.

– Но този път е лош, ефенди.

– Не е чак толкова. Ако тръгнем първо към Истип, а после през Каорман към Варци, непрекъснато ще вървим по хубав път. Но така описваме ъгъл, което изисква много време. Най-добре е да тръгна

направо за Карбанци, въпреки че ездата ще е доста трудна, защото не вярвам там да има утъпкана пътека.

– Наистина път има само на места – потвърди кошничарят.

– Но ако ми позволиш да те водя, ти обещавам поносима езда.

– Познаваш ли околностите?

– Да. Ще те водя, все едно дали ще вървим към Ташкьой или Карбанци. Разстоянието е почти едно и също. Ще направя така, че да избегнем минаването през гората и през повечето време да вървим на открито. Често ще се налага да се изкачваме и спускаме.

– Е, това може да се издържи.

– Кога ще потеглиш, ефенди? Ще мога ли да се прибера преди това вкъщи?

– Да. Но след половин час трябва да си тук. Не би ли могъл да си наемеш кон?

– О, ханджията веднага ще ми даде.

– Говори тогава с него. Аз ще платя.

– Би могъл да вземеш и моя кон, който е вън – заяви зет му.

– Но се страхувам, че няма да може да се движи наравно с другите, защото е стар. Тези негодници ми взеха хубавия кон. Никога вече няма да го видя, а нямам пари да си купя друг, въпреки че много ми трябва.

– Колко струваше? – попита аз Шукри.

– Като между роднини, сто и петдесет пиастъра.

– Ще го купя от теб.

– Да го купиш ли? – попита той учудено. – Сериозно ли говориш, ефенди?

– Защо не?

– Защото конят не е при мен.

– Няма значение. Ще си го взема от крадците. Ако ги изпреваря, ще си взема между другото и коня.

– А ако не успееш?

– Това е моя грижа. И така, купувам животното от теб, ако изобщо си съгласен с тази сделка,

– С радост, ефенди, защото аз никога няма да си получа коня обратно. Не ме разбирай погрешно, ефенди, но сигурно ти искаш да платиш коня едва когато наистина го получиш?

– О, не! Кой знае колко време ще трябва да яздя след тези престъпници и кога ще ги срещна! Как бих могъл тогава да ти дам парите? Ще ти дам двеста пиастъра веднага.

– Казах сто и петдесет.

- Не, двеста!
- Неправилно си ме разбрал, ефенди.
- Грешката е моя. Мислех си за двеста пиастъра и ти обяхих, че за толкова ще го купя. Искаш ли?
- Прекалено много е.
- А допълнително ще ти дам още петдесет пиастъра за децата. Ето ти двеста и петдесет!

Общо това правеше около петдесет марки за коня на добрия човек. Но по онези места за обикновените коне цените бяха по-различни, отколкото при нас у дома. На село всеки, дори и беднякът, притежава кон, защото евина, често безплатна паша има навсякъде. Това, че кошничарят нямаше кон, беше белег за голямата му немотия.

Въпреки незначителността на сумата все пак с нея доставих на човека голяма радост. Загубата, причинена на добрия Шукри, беше повече от обезщетена. А на мен не причиняваше никакви загуби, защото платих коня с парите на крадците, които го бяха задигнали. Сега съжалих, че не бях взел и кесиите на двамата братя. Със съдържанието им щях да мога да направя добро на бедните, добри хора.

Закусихме и се пригответохме за път. Заради крака си изпаднах в неудобно положение. Какво да обуя? Тъкмо размишлявах над този въпрос, когато влезе лекарят.

– Ефенди – каза той, – идвам да направя утринното си посещение и да те попитам как спа.

Човекът беше облечен както вечерта на предишния ден и държеше в ръка един пакет.

– Благодаря ти – отговорих аз. – Моят сън беше спокоен и бих желал и твоят да е бил такъв.

– Аллах не изпълни желанието ти, защото не спях цяла нощ. Главата ми беше изцяло заета от сернокиселинния варовик и не можах да намеря покой. А щом задремах, ми се присъни, че океанът е пълен с гипс и вода, а небето е само от памучно платно и се потапя в гипсовото море, а после непрекъснато се омотава около мен. Тази ужасна превръзка накрая така ме уви, че дъхът ми свърши. Високо изкрещях от страх и... се събудих. Но аз така се бях съпротивлявал срещу превръзката, че се бях смъкнал от възглавницата и изтърколил до средата на стаята.

– Сега имаш представа как се е чувствал вчера твоят „модел“.

– Сигурно не му е харесало, но от един час отново е при мен. Счупил си е лявото бедро и два пръста на дясната ръка. Превързан е хубаво, пуши си чибуката и пие лимонада.

– Доброволно ли дойде?

– Не, сам наредих да го доведат.

– А какво прави гипсовият ти кафтан?

– Вече виси до входната врата на една желязна пръчка, а пред къщата има много хора. До него съм сложил един младеж да обяснява важното значение на кафтана, а после всеки може безплатно да влезе, за да види превръзките на бедрото и пръстите на моя модел. След няколко дни ще съм прочут човек, а това го дължа на теб. Как е кракът ти?

– Много добре.

– Като твой личен лекар ти препоръчвам повече почивка. Вън на двора оседлават коне. Да не би да искаш да заминаваш?

– Хм, знам, че мога да се осмеля.

– Да, ти още снощи имаше намерение да тръгваш днес на път. А какво ще обуеш на крака си за ездата?

– Тъкмо над това размишлявах в момента.

– А аз мислих над него цяла нощ. Хрумна ми добра идея. В близкото село имам един богат болен, измъчван от подагра. Краката му са отекли и го убива на всички пръсти. За него съм поръчал чифт хубави, меки ботуши. Ти не пожела да вземеш от мен нито тениите, нито скелета и се надявам, че ще ми позволиш с тези ботуши да ти дам доказателство за моето уважение и благодарност.

Доктор „Камък на мъченията“ отвори пакета и извади ботушите. Направени бяха от дебел плат, сложени им бяха подметки и обвити с кожа.

– Зарадвай ме, ефенди, и пробвай левия ботуш – помоли той. С готовност изпълних желанието му. Ботушът ми стана и заявих, че ще приема подаръка. Радостта му беше голяма и той ми благодари. Като се опитах да му обясня, че съм му задължен, а не той на мен, той забърза към вратата и преди да я затвори зад себе си, ми пожела благополучно пътуване.

Щом после кошничарят отново влезе, трябваше да тръгваме и попитах ханджията колко да му платим.

– Нищо, ефенди – каза той само.

– Но ние трябва да платим!

– Хекиминът плати. Научил си го на нещо, което ще му донесе много пари. Освен това нареди най-покорно да те поздравим и да ти пожелаем радостно пристигане в родината.

– Сихди – прошепна ми Халевф, – не се противопоставяй, а се съгласяи! Този хекимин е по-умен и почтен, отколкото си мислех. Той умее да

цени радостта от гостоприемството и затова в книгата на живота сигурно му е определена лека смърт.

С мъка излязох в двора и ме качиха на коня. Щом се озовах на седлото, нещата се оправиха. Потеглихме към портата, отново без нищо да платим.

В една от тесните улички, през които минахме, видях, че се е събрала голяма човешка тълпа. До къщата, пред която се бяха събрали, висеше някакъв бял предмет. Като се приближихме, познах кафтана, над който беше нахлупен фесът. Значи хекиминът не бе говорил на шега. Там наистина висеше кафтанът – чудесен пример за турска реклама.

Не ми се виждаше смешно. А и тълпящите се край него хора гледаха със сериозни физиономии. Спрях и изпратих кошничаря да влезе вътре и разбере дали господарят е въщи. Той се върна с отрицателен отговор. Не можехме да си позволим да направим прощално посещение на госпожа докторката.

Щом улиците с неугледните пазари останаха зад нас, поехме към пътя, водещ към Истиб. Разстоянието дотам е почти толкова, колкото от Остромджа до Радова. Но ние изминахме само част от него. Докато яздехме по пътя, се движехме в галоп. После водачът ни зави надясно между гористите хълмове, през чиято долина течеше поток. Тази долина вървеше доста стръмно нагоре и накрая видяхме пред себе си гладко, голо било, което се спускаше на север, накъдето се отправихме в тръс.

Какво да ви разкажа за тази местност? Както е известно, човек запомня добре само онези места, на които е преживял нещо, а тук подобно нещо не се случи. Абид ни водеше през оголени местности, които не притежаваха особено пейзажно очарование.

В Карбанци, село недалеч от левия бряг на река Брегалница, спряхме и се сбогувахме с Абид. Той получи и бакшиш, на който много се зарадва. После продължихме да яздим през реката, за да стигнем до Варци, което се намираще на десния бряг. През това село води познат още от стари времена и много използван път за езда, който свързва намиращите се южно от Истиб селища с Кратово, Кюстендил, Дупница, Радомир и накрая със София. Прехвърлихме се също и през малката Слетовска река и се озовахме в Жиганци, целта на ездата ни за този ден. Бяхме напуснали Радова приблизително в девет сутринта, а в три следобед пристигнахме в Жиганци. При обикновен ход нямаше да можем да стигнем до селото преди падането на нощта.

Пета глава В планинската колиба

Жиганци не е невзрачно село. Понеже тук има пазар, бих могъл да го нарека дори градче. Разположено е между Брегалница и Слетовска река, земята му е добре напоявана и много плодородна. В сравнение с другите селища, през които бяхме минали, идвайки насам, видът на къщите говореше за известно благосъстояние на жителите му.

Помолихме да ни посочат някой хан. Този, към който се насочихме, се състоеше от няколко постройки, обграждащи двора, и създаваше впечатление за дворянско имение. Виждаше се, че притежателят му сигурно е българин, и така се и оказа. Той ни посрещна много любезно, обърна се към мен с почетни титли, понеже вероятно беше добър познавач на конете и бе възхитен от моя Рих. Покани ни да влезем в гостната. Казваше се Илия. Човекът разполагаше с две стаи. Една за обикновени посетители и друга, по-хубава, за гости, на които искаше да засвидетелства по-голямо уважение.

Двама ратаи ми помогнаха да слеза от коня и ме занесоха в специалната гостна, където за мое учудване имаше едно нещо, което се състоеше от облегалка и дълга и мека седалка. Тази мебел би могла направо да бъде наречена канапе.

Щом гостилничарят забеляза погледа, с който наблюдавах тази мебел и върху която бях сложен да седна, каза със самодоволна усмивка:

– Учудваш се, че виждаш тук диван, нали, ефенди? Правен е в София и е докаран дотук с кола. Ти като мюсюлманин си свикнал на рахат отурмак²⁰, но аз съм християнин и мога да седя с опънати крака. Понеже кракът ти е отекал, сега ще се почувстваш удобно.

– Свикнал съм да седя по този начин още от малък – отговорих аз, – защото не съм мюсюлманин, а християнин.

– Щом си християнин и от младини си свикнал с дивана, сигурно си от много далеч.

– От Алемания съм.

– О, много добре я знам.

– Наистина ли? Радвам се.

– Да, намира се до Бавария, където тече Волга, и до Швейцария,

20. Седене по турски, с кръстосани под тялото крака. – Бел. нем. изд.

където Дунав се влива в Ак денис адалари²¹.

– Радвам се да чуя, че знаеш границите на родината ми. Толкова начетени хора тук рядко се срещат.

– Защото не искат нищо да научат и нищо да запомнят – отвърна Илия поласкан. – Но аз държа очите и ушите си отворени и не позволявам нищо да изчезне от паметта ми. Зная още много неща за родината ти.

– Вече забелязах.

– Столицата е Мюнник²², където се вари най-хубавата арпа сую²³ и която можеш да пиеш и при мен, колкото искаш, и...

– Имаш арпа сую? – прекъснах го аз. – Сигурно сам я вариш?

Мислех, че доблестният баварец е минавал оттук и срещу рецептата си за бира е получил безплатна храна.

– Да – отвърна пивоварят от Жиганци. – Сам я варя и хората обичат да я пият, особено през лятото.

– От какво я правиш?

– Не мога да ти издам, ефенди. Това е голяма тайна.

– О, в Бавария всяко дете знае тази тайна. Знам повече тайни за бирата и знам как се прави и тъмно, и светло пиво, гъсто и рядко, както и съвсем светло, което наричат ак арпа сую²⁴.

– Ефенди, ти сигурно си много по-опитен пивовар от онзи, който беше при мен и от когото научих всичко това.

– Откъде дойде този човек?

– От Стамбул.

Аха! Сигурно беше мъжът, чието произведение вече бях пил при Ибарек в хана на Дабила.

– А той къде отиваше?

– В родината си.

– По кой път?

– Към Дунав, а после щеше да продължи по течението му.

Значи на север. А аз отивах на запад. Тогава нямаше да мога да достигна усърдния пратеник на Гамбринус. С удоволствие бих вървял още известно време „изнервен по следите му“, изнервен заради постиженията на ученика му, при когото неотдавна пих турско произведение по немската му рецепта.

21. Средиземноморски архипелаг. Бел. нем. изд.

22. Мюнхен. – Бел. пр.

23. Бира.

24. Бяла бира. – Бел. нем. изд.

– Вече чух за него и съм пил от бирата му.

– Как беше, ефенди?

– Много топла!

– Тогава трябва да ѝ се сипе студена кладенчова вода. Искаш ли да ти дам една кана бира?

– Разбира се.

– Голяма ли?

– Дай ми първо една малка, за да я опитам.

Илия излезе в мига, когато влизаха тримата ми спътници. Бяха завели конете на една ливада зад къщата и предали наглеждането им на един пазач. Като им казах, че ще прием бира, те много се зарадваха. Стори ми се обаче, че го направиха повече, за да ми доставят удоволствие, отколкото по „вътрешни“ подбуди. Трябваше да се радват на основното освежително питие на моята родина.

Ханджията донесе една кана, която сигурно събираше литър и половина. Аз смело отворих уста и поднесох към нея каната. Както и очаквах, с носа си усетих въглероден двуокис.

– Как съхраняваш тази арпа сую? – попитах аз.

– В големи стомни, чийто отвор е добре затворен.

– Защо ги затваряш, ханджи Илия?

– Защото тогава в арпа сую се получават газове, които я правят вкусна. Нагоре се издигат мехури и балончета.

– Кой ти показва това?

– Баварецът, който ме научи да варя арпа сую. Опитай я!

Не само опитах, но и пих, защото пивото не беше лошо. Същото сториха и спътниците ми. Затова поръчах по-голяма кана, с което, както установих, моментално завладях сърцето на българина. Той ни донесе една стомна, която ни стигна чак до вечерта, и ни попита дали ще пожелаем да хапнем нещо.

– По-късно, не сега – отвърнах аз. – Преди това обаче трябва да говорим с един човек от селото. Познаваш ли всички хора тук?

– Ами да.

– А месаря Чурак?

[#1 Легендарен цар, на когото в Германия и Фландрия се приписва откриването на бирата. – Бел. пр.]

– И него. Беше месар, сега е търговец на добитък и пътува из околностите.

Предпочитах да отида да потърся Чурак в дома му. Тогава човек най-добре опознава хората и най-правилно ги преценява. За съжаление

обаче не можех да вървя. А да отида дотам на кон и да ме носят на ръце вътре в къщата, щеше да е смешно.

– Турчин ли е този човек или българин? – осведомих се аз.

– Не, скипетар е.

– При какви условия живее?

– Много добри. Преди беше беден, но, изглежда, търговията му носи доста пари, защото сега Чурак е един от най-богатите хора в околността.

– Значи се ползва с добро име?

– О, разбира се! Чурак е почтен човек, благочестив, благодетелен и много уважаван. Ако искаш да търгуваш с него, ще разбереш, че е честен човек.

– Радвам се, защото смятам да склуча с него една сделка.

– Значи си отседнал при мен само временно, а ще живееш при него?

– Не, оставам при теб. Доволен съм от Жиганци, защото ми описаха тукашните места като много хубави.

– Така е, ефенди. Самото разположение между реките е предимство. Към това се добавят великолепните хълмове, които се простират до планина Дованица. Направо е примамливо за разходка.

– Така ми и казаха. Особено привлекателен бил пътят към Дерекулибе.

Нарочно насочих разговора към планинската колиба. Исках да узная от устата на този безпристрастен човек какво е значението ѝ.

– Към Дерекулибе ли? – попита Илия. – Не я знам.

– Не е ли всеизвестна?

– Не съм чувал за нея.

– Но тук, точно по тези места, има някаква постройка, която носи това име.

– Едва ли. Аз съм роден тук, винаги съм живял в Жиганци и щях да знам за тази колиба.

– Хм! Но човекът, който ми говори за нея, я нарече с това име.

– Много е възможно – каза Илия.

– Но в случая би трябвало да я има. Според името, това е колиба, която се намира в клисурата. Известно ли ти е нещо подобно?

– Обитаема ли е колибата?

– Не знам.

– Ако няма обитатели, се сещам за коя става дума. В гората има една колиба, намираща се в най-усойния край на клисурата. Моят баща я е

строил. Дъбравата беше негова. Но преди около осем години месарят я купи от мен.

Този факт ми послужи за доказателство, че наистина става дума за тази колиба. Затова продължих да питам:

– За какво построи баща ти колибата?

– За да съхранява в нея инструменти: брадви, лопати, белове и други.

– А месарят за какво я използва?

– Не знам. Не вярвам да я използва, въпреки че вътре е сложил пейки, каквито преди нямаше.

– Заключена ли е?

– Да. Състои се от две помещения. В дъното на клисурата, в скалите се врязва един тесен улей. Колибата е построена до него. Защо разпитваш така настойчиво за нея?

– Защото ми я споменаха и ми казаха, че пътят дотам бил чудно хубав.

– Излъгали са те. Първо се минава през открито поле, а после се влиза в тъмната гора, където няма никакъв изглед. Стените на долината все повече се стесняват, а там, където се събират, гората е най-гъста и на това място до един извор, който извира от скалите, се намира колибата. За хубава местност не може и дума да става.

Тогавя Халеф каза:

– Сихди, ние търсим едно селище, което не можем да намерим, а тази сутрин ти спомена едно подобно име. Не говореше ли за някакво място, което се казваше също така, както пишеше в бележката на Хамд ал Амасат? Ти каза, че днес пътят ни щял да мине оттам.

– За Караорман ли говориш?

– Да, така се казваше.

– Липсва още една буква. Ние търсим Каранорман.

– Вероятно това просто е правописна грешка.

– Възможно е. Познаваш ли Каранорман? – попитах аз ханджията.

– Да – отговори той. – Бил съм там, защото пътят ни за Истиб минава оттам.

– А там има ли голям хан?

– Не, в селото няма странноприемница. То е съвсем близо до Истиб и затова хората предпочитат да отседнат в града, отколкото в селото.

– Става дума за някакво място или постройка с името Каранорман хан.

– Напълно непознато ми е. Не би могло да е тук някъде.

– Така си и мислех.

– Ако искаш да си сигурен в пътя си, обърни се към кехаята на Каранорман.

– Сигурно ще е безполезно. Кой е главният на Жиганци?

– Аз съм. Още баща ми е бил кехая.

– Значи ти упражняваш съдебната власт.

– Да, ефенди. Но в това отношение не съм много зает. Тук живеят само добри хора. Ако някога се случи нещо нередно, то винаги са чужденци тези, които го правят. За съжаление властта на един кехая е незначителна. Получава се така, че негодниците направо ми се присмиват, понеже знаят, че по-скоро те ще бъдат подкрепяните, отколкото аз.

– Това е лошо. В такива случаи трябва да бъдеш много строг, за да запазиш авторитета си.

– Така и правя, но повече се осланям на самия себе си, отколкото на по-вишестоящите от мен. Тези злосторници, за които иначе няма нищо свято, имат известен респект от няколко силни юмука. Действам, без много да се церемоня с тях. Понякога се случва да напердаша и представителите на двете страни по делото, но това не винаги е безопасно. Преди няколко седмици това едва не ми струва живота.

– Как така?

– Да си чувал случайно за двамата аладжи?

– Да.

– Това са най-нахалните и опасни безделници, които изобщо може да има. Смели до безразсъдство, хитри като диви котки, жестоки и брутални. Представи си, единият, който се казва Бибар, пристига една вечер на кон. Влиза в двора ми, слиза от седлото и макар че в гостната има много хора, идва при мен и ми иска барут и олово.

– От кехаята! Това е прекалено!

– Действително. Ако му бях дал тези неща, с доброто ми име щеше да е свършено. Отхвърлих искането му. Тогава той се нахвърли върху мен и се започна люта борба.

– Ти си победил, защото хората, които са били там, са застанали на твоя страна.

– О, никой не си мръдна пръста, защото се страхуват от отмъщението на аладжите. Наистина аз не съм слабак, но не можех да се меря с могъщия като дърво мъж. Бибар ме надви и така ме удряше, че сигурно щеше да ме пречука, ако двама от ратаите ми не ми се притекоха на помощ. После заедно го сграбчихме и го изхвърлихме навън.

– Не е лошо! Полицейският началник спокойно изхвърля през

вратата разбойника, когото трябва да арестува!

– Смей се! Радвах се, че съм се отървал от него. Като потегли, изрече най-страшни заплахи. На следващия ден тръгнах да отивам на полето. Като минавах край един храсталак, оттам изтрещя изстрел. Не се беше прицелил добре, защото куршумът мина между ръката и тялото ми. Само два пръста по-надясно и щеше да ме улучи в сърцето.

– И ти какво направи?

– Бързо скочих зад едно дебело дърво и извадих пистолета. Тогава от храстите излезе Бибар. Яхна петнистия си кон и подигравателно ми се изсмя, че днес само ми е показал какво ме очаква. Друг път щял да се цели по-добре. Сетне препусна в галоп.

– Срещал ли си го след това?

– Не. Но вече не излизам от къщи без пушка, защото, като се видим следващия път, единият от нас ще умре: или той, или аз.

– Тогава бъди нащрек, Илия! Тази среща може да се състои още днес.

– Какво? Още днес ли?

– Знам, че най-късно утре аладжите ще дойдат в Жиганци.

– Света майчице Божия! Откъде знаеш? Тогава трябва да се подготвя!

Разказах му за срещата и боя си с тях.

– И още си жив! – учуди се Илия. – Но това е истинско чудо!

– Е, разбира се, аз не се отървах толкова леко като теб. По време на боя си изкълчих крака. Затова седя сега пред теб с този ботуш.

– Изкълчил си си крака! И въпреки това си се измъкнал от великаните?

– Да. После аладжите са узнали, че съм тръгнал за Жиганци, и сега са на път да си отмъстят.

– Вай! Значи ще ни навлечеш тези разбойници на врата!

– Обяснение ли ще ми искаш?

– О, не! По-скоро трябва да те защитя. Но как да го направя? Може да ми струва живота на мен самия.

– Нямам нужда от закрилата ти. Но въпреки това ще ти създавам неудобства, защото трябва да арестуващ един от тукашните жители.

– Кой ще да е това?

– Месарят Чурак.

– Ефенди, това е невъзможно!

– Напротив. Първо виж тези документи! От тях ще разбереш, че ако сметна за необходимо, мога да настоявам за твоята по мощ.

Щом кехаята разгледа паспортите, ми ги върна с дълбок поклон и каза:

– Правилно съм предполагал, ефенди, че си знатен човек, защото си под закрилата на султана. Но за мен това е лошо, защото за всичко трябва да съм ти на разположение, а не мога да очаквам подкрепа отгоре. Ако ти откажа съдействието си, ще се оплачеш от мен и тогава лошо ми се пише. Ако не ти го откажа, ще създам неприятности на началниците си и тогава пак не ме очаква нищо добро. Дали ще направя нещо или не, вредата винаги остава за мен!

– Не се тревожи! Ще се опитам да направя така, че да не ти се случи нищо лошо. Чувал ли си за Жълтоликия?

– Разбира се. Той е предводител на голяма банда престъпници. Никой не го познава. Не се знае кой е и къде живее, но той и хората му са навсякъде.

– Аз го търся.

– Ти ли? Ах, значи си висш служител в полицията и пътуваш като таен полицай?

– Не, не съм служител. Искам да говоря с Жълтоликия по лична работа.

– Никога няма да го намериш.

– Вече съм по следите му. Тук, в Жиганци, живее негов довереник.

– Кого имаш предвид? – попита Илия с широко отворени очи.

– Тъкмо този Чурак.

– Ефенди, вярвам на всичко, което ми каза, но не и на това!

– Изглежда, месарят е много сръчен измамник.

– Не, той е порядъчен човек, дори ми е приятел.

– Тогава си много непредпазлив при избирането на приятелите си.

– Дай доказателства, ефенди!

– Ще го направя. Преди това обаче искам от теб най-строго мълчание! Чурак не бива да предполага, че съм ти говорил лоши неща за него.

– Ще мълча – закле се Илия.

– Първо ще ти разкажа някои неща. Да си чувал случайно за любярека в Остромджа?

– Да. Бил голям светец и можел да прави чудеса.

– Вярваш ли в това?

– Не, защото не съм мюсюлманин.

– Този човек е изключително опасен злодей. Изглежда, е заместник на Жълтоликия.

– Ефенди, казваш ми неща, на които много се учудвам.

– О, аз изобличих този мъбарек и въз основа на моите доказателства съдът в Остромджа го арестува. Но той избяга и сега с още трима други престъпници и двамата аладжи е на път за насам.

– Господ да ни пази! – въздъхна кехаята.

– Ще търсят месаря Чурак.

– Значи ти продължаваш да твърдиш, че той е престъпник?

– Да. Но сега от теб не искам нищо, само очаквам да не ми създаваш пречки.

– И през ум не ми минава. Разпореждай се с мен!

– Много е възможно споменатите хора вече да са пристигнали. Искам да го зная със сигурност.

– Още ги няма. Ако бяха дошли, щях да ги видя, защото месарят живее срещу мен, в онази къща отсреща, която виждаш през прозореца. А и той не си беше вкъщи, прибра се с коня си преди един час.

– А би ли изпратил някой да му каже, че го моля да дойде при мен да си поговорим?

– Както заповядаш. Трябва ли да присъствам на разговора ви?

– Не. Искам само да се държиш така, че той нищо да не заподозре. Бъди с него любезен, както винаги!

Илия излезе, за да изпрати човека, който малко след това изчезна в къщата на месаря.

Любопитен бях да видя появата му. Очаквах да видя раболепен, учтив, преливащ от ласкателства човек и смятах, че е укривател, а не деен член на бандата.

Извадих копчата, която бях взел от исмиланския майстор на оръжия Деселим и я забодох отпред на феса си. Халеф направи същото със своята. Трябва да отбележа, че вече не носех зеления тюрбан. Копчата като знак за членство в бандата трябваше да ни представи на месаря. Ако мъбарекът още не беше пристигнал с хората си, можех да се надявам днес да узная толкова дълго и напразно търсената тайна. Строго заповядах на спътниците си да се държат любезно с човека и да не правят нищо, което би могло да събуди подозрението му.

После видях Чурак да идва заедно с пратеника от отсрещната къща. Бях срешил. Беше съвършено различен от това, което си бях представял. Беше висок и силен, строен и мускулест като истински планинец. Носеше бял фес, червени шалвари, син елек, украсен със сребърни ширити и червен жакет, с широки, извезани със злато ръкави. В увития около кръста му пояс от жълта коприна бяха затыкнати един ханджар и два пистолета. Обут беше в лъскави ботуши, които стигаха до коленете

му и където бяха мушнати крачолите на шалварите му.

Месарят размени няколко думи с ханджията Илия на двора, а после влезе. Тъмните му очи ни измериха с остър поглед, който се задържа по-дълго върху мен. Тези очи ми направиха странно впечатление. Бяха студени, безсърдечни и жестоки. Сякаш никога не биха били способни да гледат нежно. Те леко се присвиха, така че от двете страни в ъглите се появиха малки бръчици. После отново приеха безразличния си израз.

Поздрави и се поклони като човек, който иска да бъде учтив, без да губи от собственото си самоуважение, и попита:

– Ти ли си ефендито, който искал да говори с мен?

– Да. Прощавай, че нарушавам спокойствието ти, и седни!

– Позволи да остана прав. Имам много малко време.

– Може би ще те ангажирам по-дълго, отколкото очакваш. А може би времето ти е кратко, защото имаш гости?

– Нямам гости.

– А очакваш ли?

– Не – отговори месарят кратко.

– Тогава те моля да седнеш. Кракът ми е болен и не мога да стоя прав, а за мен ще е срамата да седа, щом ти си толкова учтив.

Чурак седна. Колкото и внимателно да го наблюдавах, не можех да открия нищо, което да събуди подозрението ми. Той беше самоуверен скипетар, поканен при един чужденец, и ето че чакаше да узнае причината за поканата. Не създаваше впечатление да е лицемер, коварен човек и таен укривател.

– Знаеш ли какво е това? – попитах аз и посочих копчата.

– Не – отвърна Чурак.

Това и очаквах. Не можеше да се разкрие пред мен, напълно непознатия човек, още при първия въпрос.

– Разгледай това копче по-добре!

Чурак го разглеждаше с равнодушен поглед, а после каза:

– Ами копче! Заради него ли накара да ме повикат?

– Да – отвърнах аз без заобикалки.

– Търгувам с коне и говеда, а не с копчета – гласеше отговорът.

– Много добре го знам. С тези копчета въобще не се търгува. Досъгъл съм да ти предам поздрав от Деселим, майстора на оръжия и кафеджия в Исмилан, а също и от брат му.

Очите му приеха по-приветлив израз, а лицето му вече не беше толкова сериозно.

– Познаваш ли ги? – попита той.

- Много добре. Би трябвало да ги познавам, щом сме побратими.
- Откъде идваш?
- От Стамбул. Пратеник съм на устата, за когото сигурно вече си чул.
- Знам. При кого те изпраща?
- При Жълтоликия.
- Ще го намериш ли, ефенди?
- Надявам се.
- Хм! Това е трудно.
- За мен ще е по-лесно, защото ти ще ми дадеш сведения.
- Аз ли? Че какво знам аз за Жълтоликия? За разбойник ли ме смяташ?
- Не. За храбър скипетар, на когото му е известно значението на тази копча и ще действа както трябва.
- Знам какво да правя, ефенди. Копчата, която носиш, е на предводител, но ние премахнахме този знак. Вече е невалиден, защото с него много се злоупотребява. Има друг знак.
- Какъв? – попитах аз спокойно.
- Разбираш, че не мога да ти го кажа, защото с него трябва да се легитимираш.
- Думи ли са?
- Да. Първата означава място. Къде ще търсиш Жълтоликия?
- В Дерекулибе.
- Правилно, ефенди! Чувам, че наистина си от нашите. А другия отличителен знак знаеш ли го?
- За съжаление няха никаква представа каква можеше да бъде следващата дума. Тогава си спомних за коларя в Остромджа и как трябваше да се представи пред мябарека. Той трябваше да каже пред вратата „Сърдаш – довереник“. Дали тази беше думата, която служеше за знак и тук? Осмелих се да си послужа с нея и отговорих:
- Разбира се, че трябва да я знам, защото съм сърдаш. Сега той доволно кимна с глава и каза почти сърдечно:
- И това е вярно! От нашите си. Мога да ти имам доверие и те поздравявам с добре дошъл. Няма ли да напуснеш този хан и да бъдеш мой гост?
- Благодаря ти. Сигурно разбираш, че е по-добре да остана.
- Ти си умен и предпазлив човек. Това ме радва и увеличава доверието ми. Каква вест ни носиш?
- Мога да я кажа само на Жълтоликия.

- Умееш и да мълчиш. Хм! Какво да правя?
Чурак стана и замислено закричи из стаята. После каза:
- Нещо лично ли е, или по работа?
 - Става дума за сделка, която ще донесе голяма печалба.
- Очите му алчно заблестяха.
- Какво очакваш от мен?
 - Да ме заведеш до Дерекублибе.
 - Мислиш ли, че ще го намериш там?
 - Надявам се.
 - Е, мога да ти доверя, че ще те очаква там, ако му съобщя за теб.
- Това ще ми отнеме около час. Можеш ли да потърпиш дотогава?
- Щом трябва, ще чакам, въпреки че много бързам.
 - Веднага тръгвам – увери ме Чурак. Хвърляйки изпитателен поглед към спътниците ми, той продължи:
- Кои са тези мъже?
 - Мои приятели и спътници.
 - Те по същата работа ли идват?
- Потвърдих, а той продължи да пита:
- Те също ли искат да видят Жълтоликия?
 - Не е непременно необходимо. Достатъчно е само аз да говоря с него.
- Тогавя по лицето му се плъзна лека, неопределена усмивка. Той засука краищата на дългите си мустаци, още веднъж изпитателно огледа тримата и каза:
- И те ще дойдат. Жълтоликия сигурно ще иска да ги види, щом са дошли с теб.
 - И аз така предпочитам.
 - Ефенди, виждам, че носиш ботуши за болен човек. Какво ти е на краката?
 - Нараних си единия крак по време на ездата и сега не мога да ходя.
 - А как ще ме последваш тогава до Дерекублибе?
 - На кон.
 - О, веднага се разбира, че не знаеш пътя дотам. Не можеш да минеш през гъсталаците на кон.
 - А не е ли възможно Жълтоликия да благоволи да дойде при мен?
 - Ти какво си въобразяваш? Не би го направил дори и падишахът да го търси.
 - Сигурен съм, че е така!
 - Впрочем той никога не показва лицето си. Винаги го почерня. Би

ли могъл да дойде с такова лице тук?

– Не. Разбирам. Но как да отида до колибата?

– Има само един начин: да те носят.

– Не е много удобно. Носачите ще се уморят.

– О, няма. Не е необходимо да те носят на ръце. Ще вземат носилка. Аз ще им я дам. Майка ми е много стара и слаба и вече не може да ходи. Затова поръчах да ѝ направят носилка, да може да ходи на гости, без да изморява краката си.

– Много ще ти бъде благодарен. А ще поръчаш ли и носачи?

– Какво приказваш? Носачи! Нима можем да вземем със себе си чужди хора? Ще те носят твоите хора.

– Добре. Нека донесат носилката.

– Но не веднага, защото първо трябва да известя Жълтоликия. А после кажи на ханджията, че си ми приятел и Илия трябва да прави всичко, каквото му кажа.

– Защо?

– Защото не знам какво имаш да казваш на Жълтоликия и какъв ще е резултатът от разговора ви. Възможно е да се наложи да се върна в селото като пратеник. Вероятно Жълтоликия ще те покани да му бъдеш гост или кой знае какво друго може да бъде решено. Тогава ще трябва да мога да се представям пред Илия като твой пълномощник.

– И на това съм готов – заявих аз.

– Добре. След един час вземете носилката и елате извън селото, вдясно пред портата. Ще ви чакам там, защото тук не бива да ни виждат заедно.

Чурак се приближи към прозореца, гледащ към двора, извика на ханджията да дойде и му каза:

– Имам с този ефенди работа. След един час той ще тръгне оттук и по-късно чрез мен ще ти изпрати вест. Затова сега той иска да чуе, че ще направиш всичко, което ти кажа по негово поръчение. Питай го сам!

Илия ме погледна и аз потвърдих. После месарят тръгна. Видях го да влиза в къщата си, а скоро след това отново излезе.

– Не те разбирам, ефенди – започна ханджията, който беше останал. – Мислех, че смяташ месаря за престъпник, а му даваш пълни правомощия. Като дойде, трябва да му се подчинявам.

– Не напълно. Направих го само привидно, а сега оттеглям пълномощията си. Възможно е да изпратят Чурак, но тогава ще му дам лист от този бележник тук, върху който ще напиша само думата „Аллах“. Като ти го покаже, ще правиш каквото ти каже, но ако не носи такъв лист с

думата, ще му откажеш.

– Чурак ще се разгневи.

– За теб няма да е толкова лошо, отколкото ако аз ти се разгневя. Може да е хвърлил око на оръжията ни или на коня ми. Имаш ли обор, който да се заключва?

– Да, ефенди.

– Нареди да закарат конете ни там и двама ратаи да ги пазят, за да не бъдат откраднати. Това е всичко. Иначе ще трябва да ме обезщетиш за загубите.

– За Бога! Ако трябва да те овъзмездя за врания кон, ще се наложи да си продам хана! Аз самият ще го пазя.

– Направи го, а сега ни донеси ядене.

Наядохме се, а след един час Оско и Омар донесоха носилката от къщата на месаря. Качих се в носилката, още веднъж дадох строги нареждания на ханджията Илия какво да прави и потеглихме.

Оско и Омар носеха носилката. Бяха метнали пушките си на рамо. Халеф крачеше отпред и носеше три пушки: неговата и моите две, за които в носилката нямаше място. Като излязохме от селото, забелязахме месаря. Той ни видя, че идваме, и тръгна напред на голямо разстояние от нас. Едва когато започна гората и не можехме да бъдем наблюдавани отдалеч, той спря и ни изчака. Изгледа ни с учуден, почти гневен поглед и каза:

– Въръжили сте се, като че ли отиваме да се бием!

– Оръжието е отличителен знак на свободния мъж – отвърнах му аз. – Не сме свикнали да се разделяме с него.

– Сега обаче ще трябва да го направите, иначе няма да можете да говорите с Жълтоликия. Той не търпи да се приближават до него с оръжие. Ако оставите пушките си пред колибата, ще са на сигурно място, защото аз ще остана при тях да ги пазя.

– Няма да дам пушките си – отвърнах аз, – а ако Жълтоликия не иска да говори с нас, повече няма да те безпокоим.

Веднага дадох знак за връщане. Шествието ни се обърна към селото. Месарят обаче не можа да потисне напълно една ругатня и изръмжа:

– Стойте! Не може така! Предупредил съм Жълтоликия и нищо добро не ме чака, ако не ви заведа.

– Тогава се погрижи той да не поставя такива безсмислени искания към нас.

– Жълтоликия не прави необмислени неща. Но ще се опитам да издействам позволение да задържите пушките си. Ала много ще се учудя,

ако за вас направи изключение.

Чурак продължи да крачи ядосано напред, а ние отново го последвахме. Не ми харесваше това, че толкова настояваше да ни лиши от пушките ни. Дали нямаше да ни вкара в клопка, от която измъкване нямаше? Докато бяхме въоръжени, нямаше от какво да се страхуваме. А ако ни нападнаха по пътя? Аз бях беззащитен. Носилката се състоеше от седалка със свод от дървена решетка. Трябваше да сеядя с кръстосани по турски крака, което ми беше трудно заради ранения крак, и едва можех да се мърдам. Още преди да успее да отворя вратата и да скоча, в случай на нападение, щях да получа куршум в тялото. А да изскоча навън нямаше да мога, заради крака си. Един изстрел иззад храстите можеше да направи Халеф безпомощен въпреки трите пушки, които носеше. Оско и Омар мъкнеха носилката, така че и те не биха могли да окажат незабавна съпротива. Намирахме се в доста трудно положение.

Гората не беше чак толкова гъста, колкото ни я описа месарят. Съвсем спокойно можехме да яздим между дърветата. Тази лъжа също в никакъв случай не действаше смекчаващо върху недоверието ми. Открехнах малко вратичката на носилката и приготвих пистолета си за стрелба.

Намирахме се в долината, чиито склонове, както забелязах, все повече и повече се приближаваха един към друг. А там, където се събираха, спряхме. Докато стигнем до целта си, беше минал около половин час.

– Ето я колибата – каза месарят. – Слизай, ефенди! Отворих вратата докрай и погледнах навън. Стените се издигаха отвесно нагоре, а там, където се допираха, се получаваха един не особено дълбок прорез, цепнатина, който беше без абсолютно никаква растителност, защото в гранитата нямаше нито издатина, нито пукнатина, в която някое растение да може да хване корен.

Плътното до тази цепнатина беше долепена издигнатата от груби стволове колиба. Покривът беше направен от тънки клони и отгоре покрит с дървесна кора. Вратата, изглежда, беше само открехната.

– Първо съобщи за мен, преди да слеза – отговорих аз.

Чурак влезе в колибата и остави вратата отворена. Видях, че край стените по най-примитивен начин са наредени ниски пейки.

Срещу входната имаше друга врата, която беше отворена. Беше тясна и ниска, водеше навътре, а на нея имаше и желязна кука, през която можеше да се мушне дълго резе, но сега то беше вътре в колибата. Значи това беше задното, тъмно помещение, за което беше говорил Илия. Стори ми се, че вътре е запалена светлина.

Направи ми впечатление, че от покрива на колибата се спускаше подобна на стобор стена от пръчки, която правеше долната част на цепнатината почти невидима. Нищо не се виждаше през нея. Тук горе спокойно можеха да се скрият няколко души.

Месарят отново се върна.

– Ефенди – каза той, – Жълтоликия настоява да оставите оръжията си.

– Няма да го направим.

– Жълтоликия не търпи никой да се явява пред него с оръжие.

– И въпреки това ти току-що беше при него, макар че имаш нож и два пистолета?

– При мен положението е друго. Аз съм най-довереният му човек.

– В такъв случай всичко е приключено – отвърнах аз. – Халеф, връщаме се. Оско и Омар вече хващаха носилката, когато месарят каза:

– Твърда глава имаш, ефенди! Ще попитам още веднъж. Чурак отново влезе в колибата и се върна със съобщението, че можем да влезем въоръжени. Не слязох от носилката, а наредих да ме внесат вътре с нея. Халеф погледна през втората врата и тихо ми каза:

– Вътре има само един-единствен човек без оръжие, със съвсем черно лице.

– Има ли други врати?

– Нито една.

Колкото и тясна да беше втората врата, двамата носачи успяха да внесат вътре носилката. На светлината на един фенер видях, че това подобно на пещера помещение е триъгълно. Основата на остроъгълния триъгълник се образуваше от предната стена с вратата. Другите две стени, които се образуваха от гладките скали, бяха по-дълги. Най-отзад, в ъгъла, беше фенерът, а до него седеше Жълтоликия. Облечен беше с дълъг черен кафтан и беше начернил лицето си със сажди. Поради това, както и от оскъдната светлина, чертите на лицето му не можеха да бъдат различени. Освен това не можех да видя добре от какво е таванът на това помещение в скалите. Намирахме се в цепнатината. Сигурно беше, че над нас има таван, защото иначе отгоре трябваше да пада слънчева светлина.

Оско и Омар бяха оставили носилката по такъв начин, че вратата й да е обърната към Жълтоликия. Той постави фенера така, че светлината му падаше точно върху мен. На входа стоеше месарят. Всичко това изглеждаше необикновено, но не и опасно.

Тогавя Жълтоликия започна:

– Казал си да ме повикат. Какво искаш от мен? Гласът му звучеше глухо и съвсем неестествено. Следствие от лошата акустика на помещението ли беше, или си преправяше гласа, за да не може по-късно да бъде разпознат по него?

Той каза само тези няколко думи, но на мен ми се струваше, че вече бях чувал някъде този глас. Не тонът, не тембърът, а изговарянето на отделните думи ме наведе на тази мисъл.

– Ти ли си Жълтоликия? – попитах аз.

– Да – отвърна бавно черният човек.

– Тогава трябва да те поздравя.

– От кого?

– Първо от устата в Стамбул.

– Той вече не е жив!

– Какво говориш?

– Мъртъв е. Бил е блъснат от галерията на кулата в Галата.

– Шейтан! – изплъзна се от устата на Омар, който го беше блъснал.

– Нима не си научил още? – попита Жълтоликия.

– Знам – отвърнах аз.

– И въпреки това ми носиш поздрав от умрял?

– Не мислиш ли, че би могъл да ми го е поръчал преди смъртта си?

– Възможно е. Но убийците му ще бъдат постигнати от наказание, а то ще бъде бавна и мъчителна смърт от глад и жажда. Носиш ли други поздравии?

– Да, от Деселим от Исмилан.

– Той също е мъртъв. Счупил си е врата, а копчата му е била открадната. С неговите убийци ще се случи същото като с тези на устата. Продължавай!

– Освен това ти нося поздравии от любарека и от двамата аладжи.

– Тези тримата вече лично ме поздравиха. Така че твоят поздрав е безполезен.

– Ах, те тук ли са?

– Да, тук са. А знаеш ли аз кой съм?

– Жълтоликия.

– Не, не съм Жълтоликия! Него никога няма да видиш. И изобщо нищо вече няма да можеш да видиш. Аз съм...

Отзад се чу силен удар. Месарят беше изчезнал – беше хлопнал вратата зад нас и чухме как вън сложиха дебелото резе. Фенерът угасна.

– ... любарекът! – чу се оттам. – Вие ще останете тук, за да умрете от глад и жажда и един друг да си ядете месата!

Подигравателен смях придружи тези думи. Над нас се виждаше светъл отвор. Видяхме двойно въже, на което висеше Черния, с което го изтеглиха през отвора. После отгоре сложиха капак, който закри дупката и ние останахме в непрогледна тъмнина.

Всичко това стана толкова бързо, че не можехме по никакъв начин да окажем съпротива. Ако не бях седял в носилката и кракът ми не беше болен, тогава сигурно на негодниците нямаше да им е толкова лесно да ни хванат в клопката.

– Аллах! – ядосваше се Халеф. – Черния изчезна през дупката, а ние спокойно стояхме и гледахме, без дори веднъж да стреляме по него. Имахме достатъчно време за това.

– Вярно е, ефенди, глупаво постъпихме! – каза Оско.

– Да – засмя се горчиво хаджията. – Досега правехме глупости поединично, а сега действахме общо, заедно с нашия сихди.

– Имаш право, Халеф – потвърдих аз. – Но чуй! Вън пред вратата се надигна страшна врява. Удряха с юмруци по нея, а после всеки един от тях назоваваше името си и изричаше най-страшни проклетия. Рисуваха съдбата ни в най-черни краски. Нямаше съмнение, че щяха да ни оставят затворени тук, за да умрем.

– Никой не липсва, сихди. Всички са тук! – беснееше Халеф. – Аллах, да можех да изляза, как щях да развъртя камшика си!

– Не говори за него! Той не би могъл да ни спаси.

– Значи трябва да умрем от глад! Мислиш ли, че наистина ще се стигне дотам?

– Вероятно няма. Първо трябва да проверим помещението. От двете страни няма изход, а само отпред, където е вратата, или отгоре.

– Сихди, не носиш ли фенерчето си, малкото шишенце, в което има масло и фосфор? – попита ме Халеф.

– Да, винаги го нося със себе си. Ето, вземи го!

Ако в малко шишенце с масло се сложи парченце фосфор, той започва да свети веднага щом се извади запушалката, защото тогава в него влиза кислород. Според големината и чистотата на шишенцето се получава по-голям или по-малък блясък. Винаги нося такова шишенце със себе си, дори и по време на дълги пътувания. То чудесно ми помага при изкачване по непознати стълбища и при преминаване през тъмни, непознати места. Най-подходящо за тази цел е шлифованото стъкло.

Халеф взе мъничкото фенерче, пусна въздух в маслото и ето че вече можеше достатъчно да освети вратата. Отвътре тя беше обкована с ламарина. Окачена беше на железни панти, чиито куки бяха забити в

камъка и запечатани отгоре с олово. Може би щяхме да успеем да разхлабим пантите и да избием вратата. Преди това обаче трябваше да проверим дали няма друг изход.

Огледахме помещението. Подът, също като двете стени, беше от твърда скала. Стената около вратата беше изсидана от корав гранит, който така се беше споил, че беше невъзможно да се пробие в него дупка. Дебелата желязна ламарина на вратата беше закована с дебели нитове, които не можеха да се извадят с нож. А отгоре през покрива? Омар се качи върху раменете на Оско, но и с протегнати ръце не можа да го достигне. На първо време трябваше да се откажем от този изход.

Значи първо трябваше да се опитаме да махнем куките на пантите и тримата ми спътници здраво се заловиха за работа. Ножовете стържеха и скърцаха в камъка, при което отвън отново се чу силен смях. Наистина тази идея за спасение не беше особено примамлива. Дори и да успеем да отворим вратата, щяхме да бъдем посрещнати от куршуми, още преди да успеем да дадем дори един-единствен изстрел.

Така изминаха няколко часа. Работата не напредваше. Ножът на Оско се счупи и аз му дадох моя. Не ми даваха и аз да взема участие в работата. Но ми доскуча и допълзях на колене до вратата, за да проверя колко бяха успели да издълбаят. За съжаление не бяха напреднали дори на сантиметър! Тогава сам грабнах ножа и започнах да дълбая, но с такъв неуспех, че след четвърт час престанах. Жалко беше за силите, които се пилееха за нищо, а ето че се счупи и ножът на Омар.

– Да оставим това – казах аз. – Трябва да пазим силите си, защото още ще имаме нужда от тях. Може би, като не се върнем, ханджи Илия ще дойде. Казах му, че месарят е член на бандата. Като не се приберем, Илия сигурно ще се обезпокои за нас и ще ни търси. Знае, че сме тръгнали с Чурак.

– Но не и накъде! – подхвърли Халеф.

– За съжаление забравих да кажа на Илия къде точно отиваме, но говорихме за тази колиба и той сигурно ще ни потърси тук.

– Не вярвам, защото той прекалено много се страхува от аладжите. Като ги види тук, ще избяга.

– Пита се защо стоят тук.

– Вероятно, защото колибата не бива да остава без наблюдение.

– Сега ще си починем и ще чакаме. Като не работим известно време, пазачите няма да чуват нищо и ще си помислят, че сме се примирили със съдбата си. Това ще отслаби вниманието им.

Спряхме. Но доблестните ми спътници не можеха да чакат така и

накрая не можах повече да се противопоставя на настояването им.

– Ще проверим тавана – заявих аз. – Там има капак и се пита как бихме могли да го отворим.

– Преди Омар не можа да го достигне от раменете ми – каза Оско.

– Тогава ще направим пирамидата още по-висока. Халеф ще седне върху раменете на Омар. Може би тогава ще стигне. Ти си достатъчно силен, за да издържиш и двамата.

Халеф взе фенерчето и седна зад тила на Омар. Омар се качи на гърба на Оско, който беше застанал с ръце и крака на пода като четириногото животно. После бавно започна да се изправя, а Омар стъпи върху раменете му. За да не паднат, и тримата се подпираха, доколкото можеха, в стените на тесния процеп в скалите. Халеф вдигна ръце нагоре и ми съобщи:

– Сихди, усещам капака!

– Говори по-тихо! Вън може да има някой. Освети го сега с фенера.

Забелязах фенерчето да блещука горе в ъгъла, където бяхме видели отвора. Халеф го държеше с лявата си ръка, а с дясната опипваше капака.

– Направен е от дебели стволоче – прошепна той. – Но малката вратичка в него е от дъски.

– Добре е, че е тънка. Почукай по нея, за да разберем по звука колко е дебела.

– Но нали тогава ще ме чуят!

– По-добре е, разбира се, ако не забележат нищо, но за нас е важно да знаем дали отгоре също има пазачи. Той почука и веднага след това се чу силен смях и някой извика:

– Чуйте, враговете ни са под нас до вратичката! Вън пред колибата се чу въпросът:

– Пуснато ли е резето?

– Разбира се!

– Няма да могат да излязат. Качили са се един върху друг.

– Да, правят гимнастически упражнения. Но като ги натисне глътът, ще играят съвсем друга гимнастика. Предпочитам да отворя вратата.

– В никакъв случай!

– Бих могъл да им цапна с приклада по един по главата!

– За това винаги има време. Нека да чукат.

– Чу ли, сихди? – попита Халеф. – Ще позволим ли да ни пречукат с прикладите си?

– Не. Ще помолим господата да се махнат от вратичката горе.

– Едва ли ще го направят.

– Няма да могат да устоят на молбата ми. Слез, Халеф! Аз ще се кача на твоето място.

Оско бавно се наведе надолу. Омар слезе от гърба му, а Халеф скочи от неговите рамене.

– Сега първо малко си починете – казах аз, – защото все пак беше уморително. Аз съм по-тежък от Халеф, а ще трябва да остана по-дълго горе.

Изчакахме няколко минути, а после Омар ме качи на раменете си.

– Но сега внимавайте двойно повече, за да не падна – предупредих ги аз. – С моя ранен крак едно падане може да бъде много по-опасно.

– Не се страхувай, ефенди! – заяви Оско. – Ще стоя като дърво. Скалната цепнатина е толкова тясна, че мога да се подпра с лакти от двете страни. А това е здрава опора.

Омар отново се качи на раменете на Оско. Бях по-висок от дребния хаджия и беше достатъчно съвсем леко да вдигна ръце, за да стигна до капака. Главата ми почти опря в него. Фенерчето беше у мен и осветих с него дъските. В единия край на капака беше забита желязна кука, през която сигурно имаше мушната резе. Двата края на куката се подаваха от дървото и бяха подбити настрани, така че отново се забиваха в него.

Почуках с кокалчето на показалеца си. Съдейки по звука, дъската не беше по-дебела от два сантиметра. На почукването ми сега бе даден следният отговор:

– Чуваш ли? Пак са тук. Но ако отворят капака, ще трябва да вдигнат и мен.

Тъй като сега бях по-близо до говорещите, разпознах гласа на месаря. По думите му и звука можеше да се направи изводът, че той седи върху капака. Това беше непредпазливост, каквато един разбойник не би трябвало да проявява.

Чурак подигравателно се изсмя. Отговори му друг смях, а после чух думите:

– Мишките няма да успеят да избягат, защото котките ги чакат пред дупката.

Не можах да позная този глас, но разбрах, че мъжът седи до капака, приблизително там, където беше моята глава.

– Чуваш ли? – попита Халеф. – Пазачите още са тук. Сега можеш да ги помолит да си отидат. Много бих искал да знам как ще го направиш.

– Веднага ще чуеш. Дай ми пушката, двамата под мен ще ми я подадат.

– Ах, сега разбирам. Коя искаш?

– Мечкоубица.

Разбира се, казах всичко това тихо, за да не чуят пазачите над мен. Халеф даде пушката на Оско, който я протегна към Омар.

– Сега внимавай, Омар! – прошепнах аз. – Тук горе, под капака, нямам достатъчно място, за да се прицеля. Мога само да насоча дулото на там, където трябва да улучат куршумите. Ще кажа „едно“ и „две“. Ти ще държиш приклада с две ръце. При „едно“ ще натиснеш десния спусък, а щом отново се прицеля и кажа „две“, ще изпразниш и лявата цев. Разбра ли?

– Да, ефенди!

Хванах двуцевката и я насочих в средата на капака, където седеше месарят.

– Сега „едно“!

Изстрелът изтрещя. Над нас се раздаде вик на уплаха и болка:

– Аллах! Те стрелят!

Това не беше гласът на месаря, а на другия. Значи той седеше върху онази част на капака, който се състоеше от кръгли дървесни стволоче. Насочих лявата цев към едно място, където се допираха два такива ствола и куршумът минаваше не през дебелилото дърво, а между допрените стени на дърветата.

– Две!

Изтрещя и вторият изстрел на мечкоубица – в тясното пространство той прозвуча като залп на оръдие.

– О, Аллах! Аллах! – викаше улученият човек. – Ранен съм!

Умирам!

Месарят Чурак не беше казал абсолютно нищо. Бях чул вика му на болка, но не каза нито дума. Сега се чуваше силно скимтене.

– Оско, дотежа ли ти вече? – попитах аз.

– Вече да.

– Хайде да си починем тогава. Имаме време.

Като седнах отново на земята и другите се настаниха край мен, Халеф каза:

– Да, сихди, това е молба, на която действително не може да се устои. Улучи ли?

– Два пъти. Чурак вероятно е мъртъв. Изглежда, куршумът е проникнал в тялото през мускулите на „славното му седалище“. Но другият

е само ранен.

– Кой ли може да е?

– Сигурно е тъмничарят. Ако беше някой друг, щях да го позная по гласа. Но този поначало е говорил толкова малко, че не мога да си спомня гласа му.

– Значи мислиш, че вече никой няма да посмее да седне отгоре?

– Едва ли някой от тях ще направи подобна глупост, защото би могла да му струва живота.

– А как ще отворим вратичката? Това е главното.

– Ще прострелям железните куки от капака. Няколко добри изстрела по краищата им, които са забити в дървото, ще са достатъчни. Ще сложа повече барут и те няма да издържат.

– Ах, ако стане!

– Сигурно.

– Тогава бързо изскачаме и се спускаме надолу – каза Халеф припряно.

– Охо! Не става толкова бързо. Вероятно въжето, с което изтеглиха мъбарека, е още горе. Тогава отвън бихме могли отново да го спуснем. Но има още много неща за обмисляне. Нищо чудно да ни посрещнат с куршуми веднага щом се изкачим през дупката.

– Мисля, че горе няма да има никой – каза дребният хаджия.

– Точно над нас сигурно не, но на покрива на колибата може би все пак ще има някой. Могат да стрелят по нас през дупките на плета.

– О, ще можем ли тогава изобщо да се измъкнем?

– Ще се опитаме. Аз се качвам пръв.

– Не, сихди, по-добре аз! А ако те застрелят?

– Ами теб?

– Кой държи на мен? – отвърна хаджията чистосърдечно.

– Държи, и то много! Помисли за твоята Ханех, най-милата от всички жени и момичета! А аз нямам Ханех, която да ме чака.

– Но ти и без Ханех си десет пъти по-ценен от мен с десет цветя на красотата.

– Хайде да не се караме! Главното е, че на себе си повече вярвам, отколкото на теб. Аз излизам пръв, а ти можеш да бъдеш вторият. Но ще излезеш едва като ти позволя.

Извадих зеления си тюрбан от пояса и го омотах около феса си. Халеф ме видя какво върша на светлината на фенера и попита:

– Защо правиш това? За умиращката ли се украсяваш?

– Не, ще закача тюрбана върху дулото на пушката и ще го покажа

през дупката. Вероятно враговете ни ще си помислят, че някой от нас излиза, и ще стрелят по тюрбана. После няма да имат повече патрони в пушките си, защото нямат двуцевки и аз ще ги нападам с карабината „Хенри“.

– Така е добре! Но се цели добре и не позволявай на никого да се измъкне!

– Можеш ли да се целиш точно в тъмното?

– Тъмно ли?

– Да! Помисли от колко време стоим вече тук. Вън вече е нощ. Внимавайте: щом изляза навън, Халеф да се изкачи до дупката. Но може да излезе едва когато му кажа.

Метнах карабината на рамо и взех пушката, чиито цеви бяха заредени с повече барут. После Омар отново ме качи на раменете си и се качи на раменете на Оско. Не биваше да бързам, за да не уморявам двамата си приятели.

– Пак ще стреляме като преди малко. Омар – прошепнах му аз. – Първо ще изпразниш дясната, а после лявата цев. Ще се целя по върховете на куката. И така – едно... две!

Изстрелите изтрещяха и куршумите пробиха дървото, защото можех да погледна през дупките. Изглежда, вън нещо осветяваше околността.

– Нашите обсадители са напалили огън пред колибата – казах аз. – Това е добре, но все пак няма да е от полза за нас. Защото както ние ще можем да ги виждаме, така и те нас ще забележат.

– Какво става с куката? – попита Халеф.

– Ще видя.

Натиснах капака и той поддаде. Тежкият мечкоубиец си беше свършил работата.

– Поеми пушката, Омар! – заповядах аз. – Капакът се отваря. Сега стойте здраво на краката си! Трябва да коленича върху раменете на Омар.

С малко усилия успях да заема споменатото положение, но трябваше да се наведе, защото главата ми опираше горе. Блъснах капака и той се отвори. Изчаках няколко мига с готова за стрелба карабина в ръце. Не се чуваше нищо. Но вън беше светло и сенките на трепкащите пламъци пробягваха по скалите. Забодох тюрбана на дулото и бавно го вдигнах нагоре, като леко пъшках, сякаш някой с мъка се измъкна нагоре. Хитростта имаше успех:

отекнаха два изстрела. Един от куршумите закачи карабината, така

че без малко не я изби от ръцете ми.

Моментално се изправих през отвора. Видях огъня. Както веднага забелязах, трупът на месаря беше върху покрива на колибата. На покрива стояха и двама мъже, които бяха стреляли по тюрбана. Споменатият вече плет, през дупките на който бяха стреляли, ги делеше от мен и платформата, който той образуваше с покрива. Тези непредпазливи хора бяха забравили главното: срещу светлината на огъня аз можех да ги видя по-добре, отколкото те мен. Единият тъкмо отново зареждаше, а другият вдигна пушката си и се прицели в мен.

Аз също бързо вдигнах оръжието си. Не исках да го убивам и се прицелих в левия му лакът, който той беше вдигнал, докато се целеше. Стрелях. Той изпусна пушката си, извика високо и падна встрани от колибата. Другият бързо се обърна, също скочи долу и хукна към огъня. Беше Бибар. До огъня седяха брат му, Баруд ал Амасат и Манах ал Барша.

– Идват! Дръпнете се от огъня! – изкрещя Бибар. – Те ви виждат и могат да се прицелят по вас.

Тримата скочиха и всички се спуснаха към гората. Мъжът, по когото бях стрелял последно, изглежда, е бил мюбарекът. Сега си спомних, че ръката му беше необикновено дебела. Под ръкава си носеше превръзка вследствие на изстрела, който го беше улучил при развалините край Остромджа.

Изкачих се по плета и се промъкнах до ръба на платформата. Правилно! Долу на земята неподвижно лежеше дългата, мършава фигура. Горестно не бях могъл да ги позная, защото през плета личаха само силуетите им. От тази страна на колибата светлината на огъня не можеше да проникне. Беше доста тъмно. Ако успеех да се добера до това място, скритите зад дърветата престъпници нямаше да могат да ме виждат.

Тогава чух зад себе си:

– Сихди, аз съм. Мога ли да изляза?

– Да, Халеф, но не се изправяй, иначе ще те видят и ще те застрелят.

– О, но нали сме неуязвими!

– Не се шегувай! Ела! Той допълзя до мен.

– Ах, кой лежи тук?

– Месарят Чурак. Куршумът го е убил.

– Наказанието го постигна бързо. Аллах да се смили над него!

Като се огледах по-добре, видях една желязна халка, която беше закрепена за скалата. На тази халка беше вързано двойното въже, което

вече бяхме видели, когато измъкваха любарека през дупката.

– Тъмничарят се е спуснал долу с това – каза Халеф.

– Вероятно. Това приспособление е сложено тук не случайно. Дали днешната игра не е прилагана вече на други?

– Ах, сихди, може би долу наистина са умирали хора от глад и жажда!

– Подобно нещо може да се очаква от такива негодници, но с нас специално наистина смятаха да го направят. Хайде да спуснем въжето в колибата, за да могат да излязат Оско и Омар.

Направихме го и скоро двамата се снишиха при нас. Напразно напругахме очите си, за да съзрем някой от бегълците в гората.

– Мислиш ли, че бихме могли да спуснем въжето край колибата и незабелязано да слезем по него от покрива? – попита Халеф.

– Да – отвърнах аз, – защото тук е тъмно. Впрочем първо трябва да изпробваме. Нека спуснем най-напред трупа. По него враговете могат да стрелят колкото искат. Аз ще държа карабината готова за стрелба. Щом проблеснат изстрелите им, вече ще имам цел, по която да стрелям.

Спътниците ми трябваше да положат известни усилия, докато прехвърлят трупа на Чурак през плета. После го завързаха с въжето под мишниците и бавно започнаха да го спускат надолу, за да предизвикат противниците ни да стрелят. Но не се случи нищо.

– Сега аз ще се спусна пръв – казах им. – Веднага ще се промъкна в храстите, а оттам ще продължа към гората. Ако враговете са още там, ще ги видя. Тук има извор, следователно има бумки и жаби. Затова кръсък, подобен на техния, няма да бъде подозрителен. Ще останете тук горе, докато чуете знака ми. Ако доловите кръсък на бумка, ще останете тук и ще чакате, докато изгасне огънят. Ако обаче изквака жаба само веднъж и ниско, слезте долу. После обаче стойте, докато дойда.

– Това е много опасно за теб, сихди!

– Ами! Само дано този стар любарек, който лежи долу, не се преструва и ни изиграе някой лош номер! Тъмничарят сигурно също е някъде наоколо. Внимавайте! Тръгвам.

Пушката беше долу в колибата. Метнах карабината на рамо, хванах се за въжето и се спуснах долу. Там лежеше трупът на месаря, а до него, неподвижен като мъртвец беше любарекът. Въжето беше достатъчно дълго. Отрязвах едно по-голямо парче и вързах негодника. Ръката му кървеше и видях, че лакътят му е строшен. Вероятно беше паднал на главата си и от това бе загубил съзнание.

Продължих да се промъквам нататък все покрай скалите, през

папрати и други храстовидни растения, като непрекъснато гледах по посока на огъня. Трябваше да забележа всичко, което ставаше между него и мен. Чувствах се по-сигурен. Какво знаеха тези хора за индианското промъкване на врага. Сигурно мислеха, че още сме на покрива на колибата, и ако все пак бяха тук, вероятно бяха насочили погледите си към нея и едва ли щяха да се огледат назад. Дори и да ме бяха забелязали, нямаше защо да се страхувам. С моята карабина ги превъзхождах многократно.

[#1 Вид жаба. – Бел. пр.]

Сигурно се бях отдалечил на около петдесет крачки, когато усетих миризма на коне. Продължих да се промъквам напред и чух гласове. Скоро видях и животните, и хората. Конете бяха вързани за дърветата, а враговете стояха един до друг и говореха полугласно. Животните бяха неспокойни. Сигурно се бранеха от нощните насекоми, тропаха с копита и удряха с опашки около себе си. От това се вдигаше такъв шум, че и най-неопитният човек можеше скришом да стигне до тях. Най-сетне се добрах до тях. Промъкнах се между два коня и легнах в дълбоката трева. Мъжете стояха на не повече от три крачки от мен.

– Мюбарекът пукна – тъкмо ръмжеше Манах ал Барша.

– Старият постъпи като глупаво магаре, дето се изправи там.

– И аз ли съм такъв?

– Ти беше по-предпазлив и не се остави да те улучат.

– Чужденецът щеше да застреля и мен, ако не бях избягал.

– Кой беше той?

– Кой ли? И още питаш! Естествено този, който се казва Кара Бен Немзи ефенди.

– Смяташ, че се е изкачил горе с болния си крак?

– Разбира се. Да беше си счупил врата вместо крака! Щях да благодаря на Аллах за това. По това поне си личи, че все пак е уязвим.

– Пфу! Изобщо не съм вярвал, че е неуязвим от куршуми. Това е измама.

– Измама ли? Слушай, сега го вярвам повече отпреди. Мюбарекът го беше взел на мушка, а и аз също, като си подаде главата през дупката. Готов съм хиляда пъти да се закълна, че го улучих. Дулото на пушката ми, което бях мушнал през плета, беше на не повече от два лакътя разстояние от главата му и я виждахме много ясно. И двамата улучихме. Видях, че главата се отметна, защото такъв куршум има страшна сила, когато се удари в нещо, но в същия момент чух куршумите да се удрят в скалата. Те бяха рикоширали в главата му и сигурно щяха да ни улучат,

ако не ни предпазваше плетът. В следващия миг ефендите се прицели и застреля любарека. Сигурно го е улучил в главата, защото старецът нададе предсмъртен вик и се строполи долу. Същото щеше да се случи и с мен, ако не бях побягнал веднага.

– Странно, много странно!

– Да. Знаете, че мен не ме е страх дори от шейтана, но от този чужденец се боя. Можем да се справим с него само с нож или чакан и днес трябва да го сторим.

– Ти сигурен ли си, че пушката ти беше заредена? – попита Манах ал Барша.

– Бях сложил на куршума двойна гилза. Представете си, стрелях по него на четири стъпки от главата му!

– Хм! Да можех само веднъж да гръмна по него! Много бих искал да опитам.

– Да не си посмял! С теб ще бъде свършено, защото куршумът ще рикошира и ще се върне обратно към теб. Защо не послушахте съвета ми и не нападнахте негодниците, като носеха ефендите към колибата! Тогава в кърпа ни бяха вързани.

– Мюбарекът забрани.

– Глупаво беше от негова страна.

– Да, кой би могъл да предположи, че ще се случи така! Прекрасна беше идеята да оставим тези кучи синове да вият от глад в колибата. Но дяволът ги е взел под собствената си закрила. Може би сега все пак ще ни ги предостави.

– Прекалено беше да простреля месаря през капака, а на другия да счупи крака! Бедният човек, загина от мизерна смърт.

– Не е чак толкова голяма загуба – каза Баруд ал Амасат сурово. – Отдавна ми се пречкаше на пътя и само ни създаваше неприятности. Човек не можеше да каже една поверителна дума. Затова, като го доведохте в колибата, веднага го цапнах здравата с приклада.

Ужасно! Тъмничарят беше убит от този, когото той беше освободил! Сега деянието му само си отмъщаваше. Четиримата подлеци бяха истински адски изчадия.

– Хайде да решаваме, защото времето минава! – каза Сандар.

– Да ги нападнем при колибата!

– Не – отвърна Манах ал Барша. – Там е прекалено светло. Негодниците ни виждат, а тогава с нас би било свършено, защото те могат да стрелят, докато нашите куршуми не могат да им навредят. Трябва да ги нападнем в тъмнината, без те да подозират. Четири удара или

намушквания и ще бъдат обезвредени.

– Съгласен съм, но къде ще го направим?

– В гората.

– Не, там нападението не е много сигурно. По добре в края на гората, между храстите. Макар че е нощ, звездите хвърлят достатъчно светлина, за да можем да виждаме къде удряме. Враговете ни ще тръгнат по пътя, по който са дошли, защото не знаят друг. Няма да ги изпуснем. Най-добре ще е да причакаме преследвачите си в края на храсталаците, където започва откритото поле.

– Добре! – съгласи се Бибар, по чийто глас се познаваше, че устата и носът му са наранени. – Ние сме четирима и те са четирима. Заемете се с носачите и дребосъка, на мен обаче се полага ефендите. Той ми разби физиономията, затова аз ще се занимавам с него.

– Той ще седи в носилката, защото не може да ходи. Как ще го хванеш? Още преди да отвориш вратата, куршумът от пистолета му вече ще е в тялото ти.

– Да не мислиш, че толкова дълго ще стоя до носилката? Сводът е от тънки дървени летвички. Ще действам бързо. С чакана си веднага ще разбия носилката на парчета, а този удар така ще се стовари върху хубостника, че със сигурност няма да има нужда от втори.

– А ако не успееш?

– Трябва да успее, трябва!

– Спомни си за случилото се! Навсякъде и винаги сме си мислели, че ще успеем, и въпреки това тези протежета на шейтана винаги благополучно се измъкват. Трябва да помислим за всичко. Ами ако ни попречат? Какво ще правим тогава?

– Хм! Ако знаехме кога ще потеглят от Жиганци!

– Вероятно утре. Ще си мислят, че бързаме, и ще тръгнат да ни преследват.

– Тогава да приложим плана, за който ви говорих следобед: ще им изпратим нашия Суеф, който ще ни ги поднесе на тепсия. Той е най-хитрият побратим, който имаме, а и познава околностите отгук до Призрен така, както аз пояса си. Можем да му възложим тази задача.

– Предлагам тогава да тръгнем още сега. Не знаем кога враговете ни ще напуснат колибата, а ще бъде много досадно, ако си тръгнат по-рано от нас.

Не можех да чакам повече и се промъкнах обратно до скалите, откъдето продължих към колибата. Все пак известно време стоях скрит, за да се убедя, че хората на Жълтоликлия действително ще изчезнат. После

се изправих и подпирайки се с ръка в скалите, продължих да куцукам напред. Отказах се да наподобявам квакането на жаба, защото скоро стигнах до светлината на огъня и понеже бях прав, спътниците ми ме виждаха.

– Слизайте! – заповядах аз.

Те се спуснаха долу, а аз бях толкова уморен, че трябваше да седна.

– Нека да претърсим двамата мъртъвци – каза хаджията. – Може би имат нещо полезно в себе си.

– На месаря му оставете всичко – предупредих аз. – Не е наш. Нека кехаята прави с него каквото иска. Но всичко, което носи мюбарекът, ще вземем.

Старецът имаше в себе си нож и два пистолета. Пушката му беше върху покрива на колибата, но няхаме нужда от нея. Дребосъкът извади от джобовите му обаче две големи кесии.

– Хамдулиллях! – извика той. – Тук са напъхани халифите и учениците на корана! Сихди, това е злато!

– Да, който може да даде на коджабашията пет хиляди пиастъра за освобождаване, трябва да има пари. Можем да му ги вземем, без да се опасяваме, че вършим неправда.

– Разбира се, че ще ги вземем! Спомни си колко щастлива беше Небатия и колко се радваха ханджията Шукри и кошничарят Абид! С тези пари можем да облекчим много страдания и небето на Аллах да се отвори за нас.

– Прибирай го тогава! Ти ще бъдеш ковчезник на милостинята, която ще раздаваме, Халеф!

– Благодаря ти! Ще изпълнявам службата си вярно и честно. Хайде да ги преброим!

– Нямаме време за броене, трябва да тръгваме. Приберете двата трупа в колибата. Мъртвият тъмничар е вече вътре.

– И него ли застреля?

– Не, само го раних, но Баруд ал Амасат го е пречукал след това с приклада на пушката си, защото му бил станал неудобен.

– Какъв подлец! Ах, да ми падне в ръцете! Хайде, вие двамата! Първо да внесем вътре нашия сихди.

Щом спътниците ми ме внесоха да седна в колибата и излязоха за да донесат труповете на месаря и мюбарека, чух страшно стенание. Значи тъмничарят все още не беше мъртъв. Когато Халеф се върна, го накарах да донесе една главня от огъня, на чиято светлина видяхме фенера на стареца оставен на пейката и го запалихме. Сега можехме да

огледаме стенения човек. Той изглеждаше ужасно. Моят куршум беше раздробил бедрото му, а черепът му зееше, счупен от удара с приклада. Беше безвъзвратно загубен и ни гледаше с изцъклени очи.

– Ето ти феса ми, Халеф. Донеси вода.

Тези шапки са толкова плътни, че могат да задържат вода. Дадохме на умирация малко вода в устата и на няколко пъти напръскахме главата му. Това, изглежда, му подейства благотворно, защото погледът му стана по-ясен и започна да ни гледа по начин, от който се забелязваше, че вече е започнал да мисли.

– Познаваш ли ни? – попитах го аз.

Той потвърди с леко поклащане на глава.

– След няколко минути ще застанеш пред вечния съдия. Знаеш ли кой ти разби черепа?

– Баруд ал Амасат – прошепна избягалият от Едирне тъмничар.

– На когото мислеше, че си направил добро. Ти си измамен и Аллах ще ти прости, като си отидеш с разкаяние от живота. Признай: мъбарекът ли е Жълтоликия?

– Не.

– Кой е тогава Жълтоликия?

– Не знам.

– А знаеш ли къде живее?

– В Шар Даг, недалеч от едно село, което се нарича Вейча.

– Северно от Калканделен ли?

Той отново потвърди с движение на главата, защото не можеше повече да говори. Отговорите му бяха толкова накъсани и тихо произнесени, че трябваше да доближа ухото си до устата му, за да ги разбера.

– Сихди, той умира – въздъхна Халеф състрадателно.

– Донеси вода!

Той тръгна, но помощта му вече беше безполезна, защото човекът умря в ръцете ни, без да каже нито дума повече.

– Ще отнесем двата трупа и мъбарека във второто помещение на колибата – реших аз. – Нека кехаята дойде да ги вземе.

– Ефенди, очите на стареца са отворени. Отново е дошъл на себе си – каза Оско и освети лицето на мъбарека с фенера.

Халеф веднага се наведе над него, за да се убеди, че е вярно. Действително старият грешник отново беше дошъл в съзнание. Наистина, той не говореше, но очите му издаваха, че е в съзнание. От тях искреше такъв гняв, какъвто никога досега не бях виждал в ничии очи.

– Жив ли си още, стар скелет? – нахвърли се върху него Халеф. –

Щеше да е много жалко, ако куршумът те беше улучил смъртоносно, защото не си заслужил такъв край. Трябва да умреш в мъки, за да предвкусиш радостта, която те очаква в ада.

– Кучи син! – изсъска старият злодей.

– Чудовище! Искахте да ни оставите да умрем от глад? Да не си въобразяваш, глупако, че можеш да хванеш такива прочути и прославени герои? Проникваме през камък, желязо и бронз. Но ти напразно ще крепиш в собствената си клопка за помощ и нещо освежително.

Това, разбира се, беше празна заплаха. Раненият беше отнесен в задното помещение на колибата и положен между двата трупа. Малко смъртен страх нямаше да навреди на чудовището.

Като огледах по-подробно носилката, установих, че сводът може да се махне. Наредих да го свалят, защото така по пътя ще имам свобода на движенията. Взех при себе си мечкоубиеца и карабината и след като изгасихме огъня, тръгнахме по обратния път, а мен пак ме носеха. Преди това развързахме любарека. Той стана и се поразходи напред-назад. Обкованата с желязо врата обаче затворихме с голямото резе. Оставихме стареца да живее със страха, че ще остане там, без да получи отнякъде помощ.

Да се върви през гората нощем не е много лесно, особено когато няма утъпкани пътища, още повече пък с носилка. Затова се придържахме към предварително определената посока. Спътниците ми вървяха колкото може по-тихо. Халеф държеше пистолета и револвера си готови за стрелба – за всеки случай.

Щом гората остана зад нас, завихме надясно, към ливадите край Слетовска река, където местността беше открита. Пътят беше обиколен, но така избягвахме битката, която ако не ни струваше живота, можеше да ни причини поне рани. Благополучно се добрахме до нашия хан, където през предната гостна, в която имаше посетители, бях внесен в „хубавата стая“. Там беше Илия. Като ни видя, той скочи от мястото си.

– Ефенди! – учуди се ханджията. – Но нали си заминал!

– Накъде?

– За Кратово.

– Кой ти каза това?

– Чурак.

– Идвал ли е?

– Да, искаше конете ви и беше много ядосан, като му обясних, че не мога да му ги дам, защото отново си оттеглил пълномощията си. Той ме заплаши с гнева ти. Щели да те занесат до Кратово и при пристигането

ти конете трябвало да бъдат там.

– Така и предполагам! Той е искал да ми отнеме врания жребец, та дори и живота ми.

– Живота ли казваш?

– Да, дълго бихме могли да ти разказваме. Месарят е мъртъв.

– Нещастие ли му се случи?

– Да, ако наричаш нещастие това, че го застрелях.

– Застрелял ли си го? – извика Илия изплашено. – Ти? Това наистина е нещастие, и то за него, за семейството му, а също и за теб.

– Защо и за мен?

– Нарочно ли го направи?

– Е, не исках да го убивам, но куршумът ми трябваше да го улучи.

– Значи си стрелял умишлено и като убиец трябва да те арестувам.

– Решително протестирам. Не ми ли каза, че месарят е скипетар?

– Да, дори е миридит.

– Значи не е оттук?

– Не. Когато баща му се пресели тук, дойде от Ороси, главния град на миридитите.

– Е, какво те засяга тогава смъртта му? Подчинени ли са миридитите на законите на падишаха?

[#1 Католическа албанска прослойка. – Бел. нем. изд.]

– Не, гледат на тях като на свободни арнаути.

– А знаеш ли, че те се съдят само помежду си, и то по старите закони на Скендер бег²⁵.

– Знам го, разбира се.

– Тогава не е необходимо да се тревожиш толкова за смъртта на месаря. Убих го, с право или не, при тези хора е все едно. Попаднах под закона за кръвното отмъщение и роднините на убития ще го упражнят върху мен. Но ти нямаш нищо общо със случая.

– Ах! – пое си дълбоко въздух Илия. – Тогава е добре за мен.

– Значи се разбрахме. Но има и още един убит.

– Кой е той?

– Един тъмничар от Едирне, който е освободил един затворник и е избягал с него. Този го преби. При двамата мъртъвци ще намериш също

25. Прякор на Георги Кастриоти – албански патриот и национален герой, който след нашествието на турците бил изпратен от баща си като заложник при султан Мурад II, който присъединил Албания към империята си и изпратил Скендер бег да покори Сърбия, но той се разбунтувал срещу турците, отрича се от мохамеданството и вдига въстание в Епирските планини. – Бел. пр.

и мюбарека, на когото разтроших с куршум лакътя.

– И него ли? Ефенди, но ти си направо ужасен човек!

– Напротив, много съм добър. Но при това положение на нещата не можех да действам по друг начин.

– Как се случи всичко това?

– Седни при нас. Трябва да ти разкажа.

Кехаята седна и аз започнах изложението си. Имахме време, затова му разказах всичко, възможно най-подробно. Съобщих му също защо преследваме Баруд ал Амасат. Така Илия доби ясна представа за нашите намерения и това му помогна да разбере с какви мошеници има работа. Щом най-сетне млъкнах, той стоеше слисан.

– Нима е възможно всичко това? – чудеше се кехаята. – Вие сте като бронираните воини на халиф Харун ал Рашид, които обикаляли из цялата империя, за да наказват злото и възнаграждават доброто.

– О, ние съвсем не сме толкова възвишени и приказни хора. Мъжете, за които ти разказах, сториха зло на наши приятели и на нас самите. Те планират и други престъпления, но ние ще ги проследим и ще им попречим да ги извършат. Какво ще правиш сега?

Илия чешеше с две ръце главата си и накрая отговори:

– Дай ми някакъв добър съвет!

– Ти си служител и би трябвало да знаеш какво ти повелява дългът. Нямах нужда от съветите ми.

– Щях да знам какво да направя, ако не беше сторил една голяма глупост. Защо стреля в лакътя на мюбарека? Не може ли да се прицелиш в главата или в гърдите му? Тогава нямаше да го има повече на този свят.

– Ти казваш това като кехая?

– Не, не кехаята говори сега с теб. Ако старецът беше мъртъв, щях да нареда да погребат тримата и никой нямаше да каже нито дума повече. Сега обаче трябва да арестувам мюбарека и да го предам на съда. Това е неприятен случай.

– Нищо лошо не виждам в това. Би могъл дори да си припишеш заслуги. Той е избягал от затвора в Остромджа. Ще го заловиш и ще го изпратиш в Юскюб и с това приключваш.

– Не се подигравай! Не знаеш какво може да ми се случи. Но ти едва ли също ще напуснеш Жиганци жив, защото си под заплаха от кръвно отмъщение.

– Има ли месарят много роднини мъже?

– Да, има брат Хайдар.

– Знаеш ли дали си е вкъщи днес?

– Да, Хайдар е тук, защото ратаят ми съобщи моята вест на него, а не на самия Чурак.

– Хм! Това наистина е съмнително. Ако е като брат си, трябва да се пазя от него.

– Вероятно е така. Никога не съм го смятал за толкова почтен, колкото Чурак. Но понеже той е бил подлец, то тогава брат му Хайдар е още по-голям. Докато си тук, животът ти е в опасност. Затова ще ти дам един добър съвет: незабавно яхвай коня и потеглай. Това наистина е най-доброто, което можете да направите.

– И най-доброто за теб! Нали?

Този въпрос смути Илия. Той толкова настоятелно ме убеждаваше, както само един загрижен за самия себе си човек можеше да направи. Човекът беше почтен, но като син на своята страна, трябваше да се съобразява с несигурността на тамошните правни отношения.

– В какъв смисъл за мен, ефенди?

– Ако си тръгнем, ти просто ще пуснеш мюбарека да си върви. Така няма защо да се страхуваш от отмъщение, а дори ще очакваш благодарност.

Той се изчерви. Бях прозрял истината. Все пак той каза:

– Не мисли така за мен! Ще изпълня стриктно дълга си.

– Това и очаквам от теб. Само искам още вечерта да арестуващ мюбарека. Двата трупа според мен могат да си останат там.

– И какво да правя с него?

– Да го затвориш тук, докато утре го откараме до Юскюб.

– О, Боже! Аладжите ще нападнат къщата ми!

– Ние ще ти помогнем да я защитиш.

– Но по-късно отмъщението им ще ме застигне!

– Аладжите няма да могат да ти сторят нищо лошо, защото утре ще закараме и тях в Юскюб, заедно с Манах ал Барша и Баруд ал Амасат.

– И тях ли залови?

– Не, но скоро ще го направим.

– Как?

– С жителите на Жиганци, които сега ще съберем, за да тръгнат срещу тях.

– Те ще ти благодарят, ефенди!

– Трябва! Не прочете ли, че съм под закрилата на султана?

– Да, за съжаление е така.

– Тогава трябва да се подчиниш на исканията ми. Четиримата

разбойници са в края на храстите. Няма нищо по-лесно от това да бъдат обградени и арестувани.

– О, грешиш! Те ще се съпротивляват.

– Ще постъпите така, че те да не могат да се защитават.

– И как да го направим?

– Ще го обясня на хората, като ги събереш тук.

– О, никой няма да дойде, като наредя да им кажат за какво се отнася.

– Не е необходимо да го правиш. Нали признаваш, че според закона, а също и в съответствие с дълга си в подобен случай можеш да призовеш на помощ цялото боеспособно население?

– Да, имам право.

– Дължни ли са да ти се подчинят?

– Безпрекословно, ефенди.

– Е, тогава сега ще свикаш мъжете със заповедта, по най-бързия начин да се съберат с оръжията си в предната ти гостна. Щом се съберат всички, аз сам ще им кажа какво искаме от тях. Ще им говоря така, че да се почувстват горди, като тръгнат срещу тези злодеи.

Илия изрази куп съмнения, но аз държах на настояването си, докато най-сетне той каза:

– Е, щом заповядваш толкова строго, ще доведе полицейския началник и в твое присъствие ще му дам указания.

Щом той излезе, Халеф каза:

– Не те разбирам, сихди. Наистина ли мислиш, че тези храбри поданици на султана ще заловят дори и една муха?

– Не. Искам да си направим една шега с тях. Все пак пътувам, за да опознавам страни и народи. Искам да видя събрани жителите на едно тукашно село и да наблюдавам как разговарят и се забавляват. Днес бяхме в опасност и сега можем да си позволим един час развлечение.

Спътниците ми се съгласиха. Бяха любопитни да видят въоръжено то опълчение, което щеше да се събере.

След известно време ханджията се върна и доведе полицейския началник. Той не правеше впечатление на човек с началнически пост. Лицето му беше с огромна брада, но останалата част изобщо не съответстваше на общото изражение. Приличаше на гладуващ човек, а костюмът му се състоеше от панталон, достигащ само до коленете и стара изпокъсана, зашита отпред куртка. Краката под колената му бяха голи. Около главата му беше увита памучна кърпа от този вид, който при нас по пазарите дузината се продава за две марки. В ръката си държеше сопа от

маслиново дърво с дебелината на детски крак. На мястото на дръжката беше сложен сърп – защо? Вместо оръжие? В такъв случай това беше един крайно опасен предмет.

– Ефенди, това е моят полицейски началник – каза кехаята. – Искаш ли сам да му дадеш указания?

– Не, направи го ти! Ти си началникът и ти трябва да издадеш заповедта. Той заповяда на полицейския да направи това, което бях казал.

После го попитах за бирените му запаси:

– Вчера сварих нова доза – отвърна той. – Ти и спътниците ти ще можете да пиете от нея цяла седмица.

– Ще ми я продадеш ли?

– Да. Но защо ти е толкова много?

– Нека полицейският ти началник каже на хората ти, че ще получат превъзходна арпа сую, а също и ракия, ако изпълнят добре това, което се иска от тях.

Тогава полицейският началник вдигна сопата си като за клетва и заяви:

– Ефенди, добротата ти е голяма! Заклевам се в Аллаха, че ще се бием така, сякаш излизаме срещу враговете на падишаха!

– Значи си наясно за какво става дума?

– Да, кехаята, моят началник, ме удостои с честта да ми каже.

– Но ти няма да говориш за това, нали?

– Нито дума! Устата ми ще е като книга със седем печата, която не може да бъде разлиствана, и като железен сандък, чийто ключ е изгубен.

– Така те и съветвам. А сега побързай!

– Ще летя като мисълта на мозъка, която за една секунда обикаля земята.

Той се обърна към вратата и достойно, с отмерена стъпка тръгна към вратата.

– Това никога досега не се е случвало – каза ханджията. – Никой не е черпил с пиене всички мъже в селото, още по-малко пък чужденец. Ефенди, дълги години ще те прославят и ще си спомнят за теб цял живот.

– Колко ще струва бирата?

– Петдесет пиастъра.

Това бяха около десет марки.

– А колко мъже ще дойдат?

– Може би около двайсет.

– А колко струва тук един тлъст овен?

– О, много по-евтино, отколкото в Стамбул или Едирне, откъдето идваш. Трябва да платиш само петнайсет пиастъра.

– Тогава можеш да кажеш на хората, че ако се бият храбро, ще могат да си опекаат на двора два овена.

– Ефенди, ти призоваваш благословията на селото върху себе си! Хората ще...

– Добре! – прекъснах аз Илия. – Ти самият имаш тлъсти овни. Избери два, така че да получим богата вечеря.

– Ще бъдеш доволен от мен. Ще се погрижа за вас, все едно че при мен е на гости самият халиф!

Илия бързо излезе навън.

– В добро настроение е! – засмя се Оско.

– Да, но тази радост не ми харесва много. Изглежда, кехаята не е загрижен за живота и доброто на боеспособните си мъже. Струва ми се подозрително. Сигурно ще вземе някакви предпазни мерки, за да е сигурен, че няма да им се случи нищо лошо.

– Но няма да може да ни навреди, нали?

– Невъзможно е. Ще прогони враговете ни. Това е единственото нещо, което може да направи.

Мина доста време, докато дойде първият воин. Щом той най-сетне се появи, ханджията кехая отвори вратата към предната гостна и съобщи:

– Ефенди, вече идват. Да давам ли вече арпа сую?

– Не. Мъжете ти първо трябва да покажат, че са храбри. Постепенно започнаха да пристигат и другите. Всеки от тях идваше до вътрешната врата, поклоняваше се дълбоко пред нас и любопитно ни разглеждаше.

Но в тези погледи се отразяваше и нещо друго освен чистото любопитство или радост от гуляя, който ги очакваше. Очите им гледаха лукаво! Тези хора имаха някаква тайна, която им доставяше удоволствие. Всички бяха въоръжени: с пушки, пистолети, саби, брадви, ножове, сърпове с дълги дръжки и други такива инструменти.

По-късно чухме силните ликуващи викове на тези воители. Видяхме да влиза и полицейският началник, следван от няколко мъже. Те също бяха въоръжени, но освен това всеки от тях носеше със себе си и по един музикален инструмент. Той се приближи с тях към нас с достойнство и стегната стъпка.

– Ефенди – съобщи той, – бойците са събрани и чакат твоите заповеди.

– Добре! Какви са тези хора с теб?

– Това са чалгаджиите, които първо ще свирят дженк макаъм²⁶, а после макам ер ракс ен нагме²⁷. Така бойците ще се въодушевят за най-голяма храброст.

– Ах, вие смятате да тръгнете срещу враговете с музика?

– Разбира се! Това е обичай във всяка войска. При атака се бият барабани. Това беше чудесно! Четиримата разбойници трябваше да бъдат обградени тихо и арестувани, а този полицейски началник смяташе да тръгне към тях с музика. Но тъй като говореше за атака и военна музика, сигурно беше казал на воините за какво става дума. Значи заповедта ми беше престъпена, но не казах нищо за това. А той и не ме остави да проговоря, защото хвана за реверите единия от музикантите, който беше окачил пред себе си някакъв подобен на барабан предмет, а в ръцете си държеше две палки, избута го пред мен и заяви:

– Този бие давул²⁸. Майстор е на инструмента си. След като го избута настрана, дръпна напред друг, който носеше един обръч, с опъната върху него кожа.

– Този бие давулджук²⁹, а другият свири на дудук³⁰. Казвайки това, на мястото на последния той избута напред мъж с дълга дървена свирка в ръце, но после изтика и него настрана и придърпа двама други, които, изглежда, се занимаваха със струнни инструменти.

– Този дрънка на китара, а онзи свири на кемане – обясни ни той. – Но сега следва главното, ефенди. Ето този последният носи истински военен инструмент. Той е героят на музиката, защото дава такта и ако иска, може да издуха враговете. Свири на зурна³¹, на която никои не може да устои. Ще бъдеш изключително доволен от нашата музика.

Съмнявах се в това. Така наречената китара, над която единият усърдно се стареше, се състоеше от дъска, към която беше залепен гриф. Ако в стаята духаше вечерният вятър, сигурно щеше да накара двете струни да засвирят. Цигулката представляваше гриф с подобна на гуша издатина. На него бяха опънати три струни, но толкова дебели, сякаш щяха да бъдат използвани от контрабасист. Лъкът представляваше крива пръчка, на която беше опъната дебела връв. Голямото парче

26. Военна музика

27. Песни и танци.

28. Барабан.

29. Дайре.

30. Кавал. – Бел. нем. изд.

31. Цигулка.

смола, което човекът държеше в ръка, трябваше да придаде на това въже необходимата мекота вместо колофон.

Ами тромпетът! Да, това беше истински цугтромбон. Откъде ли го имаше този човек? Но как изглеждаше само! Целият беше разбрицан, начукан и изподраскан, сякаш още самият Самсон го беше използвал, за да победи филистимяните. Първоначалната му форма с течение на времето се беше изменила. Изглежда, са смятали за задължително все повече и повече да приближават формата му към тази на спиралата, а щом после взех този чудноват инструмент от ръцете на тромпетиста и се опитах да го изпъна, установих, че сегашната му форма не се поддаваше на тези усилия, а освен това беше напълно ръждясал. Щастливият притежател на този инструмент, изглежда, разбра по изражението на лицето ми, че този тромпет не е спечелил доверието ми напълно, защото побърза да ме увери.

– Не се тревожи, ефенди! Тази зурна върши работа.

– Надявам се.

– Докато ти раздаваш арпа суу и ракия, аз ще издухам с този тромпет двамата аладжи!

– Магаре! – изсъска му полицейският началник. – На вас още не ви е позволено нищо да знаете!

– Ах, да! – каза героичният тромпетист. – Тогава си вземам думите обратно!

– Но те излязоха – засмях се аз. – Значи вече знаете за какво става дума?

– Ефенди, не ме оставиха на мира, докато не им казах – извини се полицейският началник. – Смелостта им пламна така бързо, че животът ми щеше да е в опасност, ако бях продължил да мълча.

[#2 Тромпет. Бел. нем. изд.]

– Правилно си постъпил, като си спасил живота си. Сега няма да е необходимо тепърва да обяснявам на тези храбри хора какво се иска от тях.

– О, все пак трябва да държиш малка реч, за да ги насърчиш още, и тогава ще станат непобедими!

– Аз ще държа речта, Нали, сихди? – каза Халеф. Понеже познавах слабостта му към речите, махнах му в знак на съгласие, а после попитах:

– Кой ще предвожда бойците?

Полицаят доблестно заяви:

– Естествено аз, като полицейски началник и мюшир – имам и този военен чин. Ще действам по план. Ще разделя войската на две части,

които ще бъдат командвани от двама дивизионни генерали. С тях тайно ще обградим престъпниците и ще ги заловим. Те няма да могат да се измъкнат, защото ние ще се появим от две страни.

– Много добре! А освен това ще свири и музиката?

– Да, защото така още с приближаването си ще всеем страх у врага. После ще вържем краката на злодеите. Но тъй като вече разбра колко сме смели и колко храбри ще бъдем, не е необходимо да чакаш с двата овена, докато победно се върнем. Доведох няколко жени, които разбират от тази работа. Те вече са във двора и извършват необходимите приготовления. Парчетата, които се намират над опашката и са най-нежни и вкусни, ще бъдат запазени за вас, защото ние знаем законите на учтивостта.

– Значи ще има и жени?

– О, ще дойдат и други! Погледни на двора, ще видиш също и синовете, дъщерите и жените ни.

– Нека тогава кехаята заповяда на ратая си да заколи не два, а четири овена и да ги даде на жените.

– Ефенди, ти преливаш от благодетелност! Но да не забравяме главното: кой ще получи четирите кожи?

– Ще бъдат разпределени между четиримата най-храбри воители.

– Сигурен съм, че ще получи поне една. Нека сега обаче твоят сподвижник започне речта си, защото устремът на моите бойци няма да може да бъде удържан дълго време.

[#1 Фелдмаршал. – Бел. нем. изд.]

Той се изтегли с музикантите си в предната стая. Халеф застана на междинната врата и започна речта си. Тя беше истински шедьовър. Беше изключително щедра на определения за слушателите като герои, непобедими, превъзходни и изпъстрена с куп язвителни понятия, които разбирахме само ние.

Когато ханджията свърши, се чу звук, от който така се стреснах, че подскочих от мястото си. Сякаш ревяха от болка половин дузина, набодени живи на шиш, американски бизони, за да бъдат опечени. На запитването ми какво е това, гостилничарят отговори:

– Това беше зурната. Свири за тръгване.

Стаята се опразни. Вън пред портата се чу гласът на маршала. Той разделяше войската си на два отряда, а после героите потеглиха. Гръмовитите звуци на тропета придружаваха устремния им марш. Кавалът свиреше така, сякаш се мъчеше да издаде трилер, но се запуши и се чуваше само пронизително пищене. Барабаните задумкаха, а после се

включи и дайрето, но от цигулката и китарата не се чуваше нищо. Меките им и нежни звуци потънаха в морето на другите военни инструменти. Постепенно музиката заглъхваше, колкото повече се отдалечаваше войската. Накрая се чуваше само вой като от буря, а после премина в замиращо писукане като на латерна, чийто въздух свършва.

Шеста глава

На косъм от смъртта

Оставихме храбреците на героизма им, а ние извадихме чибуците си. Вън на двора буйно горяха няколко огъня, на които щяха да се пекаат овните. Всеки от тях струваше почти три марки. Подобна щедрост човек можеше да си позволи поне веднъж.

Илия нямаше никаква работа. Той седна при нас, също си запали една лула и потъна в предположения дали някой от четиримата, на които бяхме хвърлили око, ще бъде заловен. А може би щяха да бъдат хванати и четиримата или пък никой. Лицето му имаше особено изражение, което ме наведе на мисълта, че тук има нещо скрито. Убеден бях, че кехаята е честен човек, но криеше от нас нещо, свързано с тържествения поход.

– Ами ако нямат късмет – каза той, – какво ще стане тогава?

– Няма да получим престъпниците.

– Имам предвид бирата.

– А, нея ще я изпием.

– А овните?

– Пак ще ги изядем.

– Говориш като мъдрец, ефенди, защото, ако аладжите са си отишли, няма да помогне и най-голямата смелост.

– Маршалът ще се погрижи да си отидат. Музиката му ще ги накара. Или вече ги е предупредил?

– Да ги предупреди ли? Какво искаш да кажеш?

– Че твоето заптие е изтичало при тях и най-спокойно им е съобщило, че напразно ни дебнат, тъй като ние вече сме при теб.

Илия изпитателно ме погледна, за да разбере дали го мисля сериозно.

– Ефенди, какво говориш?

– Нещо, което е напълно възможно. Същевременно им е казал, да се поотдалечат малко, защото той трябва да свика за нападение срещу тях всички храбреци.

– В никакъв случай не е направил подобно нещо! Това ще бъде в разрез с дълга му.

– А ако ти си му го заповядал?

Кехаята се изчерви, отвърна поглед встрани и колебливо отговори:

– Вярваш ли, че съм способен на подобно нещо?

– Виждаш ми се много хитър. Голямата ти загриженост за героите напълно изчезна, а първият от тези храбречи дойде толкова късно, та наистина си мисля, че твоето заптие първо е направило една малка разходка до храстите. Но не мога да упреквам загрижеността ти за жителите на Жиганци. Да се надяваме, че много малко от тях ще бъдат убити!

Казах това шеговито, а той отговори, като се опита да влезе в тона ми:

– Моите воини ще се бият като лъвове. Разбира се, нямат такива оръжия като вашите, но умеят да си служат с тях. С пушка като нашите не може да се избие желязна кука от дърво. Никога досега не съм виждал такова тежко оръжие.

Той свали пушката ми от стената, където тя беше окачена, и я претегли с ръка.

– Не се ли уморяваш, като я носиш? – осведоми се Илия.

– Не, свикнал съм.

– А защо при вас правят такива тежки пушки? Човек може да го заболели ръката, докато се прицели.

– Вече не се правят такива оръжия. Тази пушка е стара. Тя е от един вид, който се нарича „Мечкоубиец“, защото се използва при лов на мечки. В Америка има един вид мечки със сива козина. Тези сиви мечки са толкова силни, че откъват дори волове в муцуните си. Никой от другите куршуми не може да ги рани смъртоносно и само с тежка пушка като тази тук могат да бъдат убити.

– А ти убивал ли си такива мечки?

– Да, защо иначе щях да си вземам такава пушка?

– А защо я влачиш със себе си тук, където няма такива мечки?

– Защото по време на пътуванията си попадам в области, където наистина няма мечки, но има други видове силен дивеч. Стрелял съм с нея по лъвове и черни пантери. Впрочем точно поради тежестта си тя гарантира точен изстрел при свободна стрелба. А че ми върши и друга добра работа, днес вече научи.

– Заредена ли е пушката?

– Щом изстрелям патрона, веднага я зареждам отново. Такъв е ловджийският обичай!

– Тогава по-добре да я оставя. А що за странно оръжие е другата пушка?

Трябва да спомена, че седяхме на една маса до отворения прозорец. Аз седях с лице, а Халеф с гръб към прозореца. От дясната ми страна

беше Илия, отляво Омар, а зад мен стоеше Оско, който тъкмо си пълнеше една лула и беше станал от мястото си, за да я запали от лампата. Застанал бе зад гърба ми, за да гледа ханджията, който беше оставил мечкоубиеца на масата така, че за щастие ми беше подръка, и посягаше към карабината „Хенри“. Ханджията ме разпитваше как се борави с нея, а аз му обяснявах как могат да се изстрелят двайсет и пет патрона, без да се зарежда. Обяснението ми беше прекъснато от изплашения вик на Оско.

– Ефенди! В името на Аллаха! Помощ! – изкрещя той силно.

Огледах се. Черногорецът сочеше към прозореца. Очите му бяха широко отворени, а лицето му беше бледо като на мъртвец. Оско беше олицетворение на ужаса. Като проследих посоката, в която сочеше ръката му, видях срещу себе си дулото на пушка. Цевта ѝ бе опряна в долния ръб на прозореца. Стрелецът беше във на улицата, а беше опрял пушката си на перваза, за да може по-точно да се прицели в мен.

Има случаи, в които умът за половин миг формулира мисли и изводи, за които нормално са необходими няколко минути. Тогава действията изглеждат инстинктивни, но всъщност умът прави наистина последователни изводи, като свързването на хрумванията става светкавично бързо.

Пушката така беше насочена срещу челото ми, че не виждах цевта, а само дулото, и то като пръстен. Само миг уплаха или колебание, непременно щяха да ми струват живота. Трябваше да се действа с мълниеносна бързина. Но как? Ако бързо дръпнех глава встрани, наистина нямаше да бъда улучен аз, а стоящият зад мен Оско. За да го спася, не биваше да отнемам целта на убиеца, а именно главата си. Започнах толкова бързо да я движа насам-натам, че вече не можеше да ме улучи лесно, и грабнах мечкоубиеца.

Не е възможно всичко да се разкаже и прочете толкова бързо, както се случи. Заелият позиция за стрелба убиец не можеше да види, че вземам пушката от масата. Без да се прицелвам – защото това той щеше да забележи, – аз я вдигнах, насочих двете цеви към заплашващото ме дуло и изстрелях двата патрона почти едновременно.

Между вика на Оско и двата изстрела беше минало толкова кратко време, че почти не би могло да бъде измерено. Едва бе прозвучал викът му, и вече изтрещяха двата или по-скоро трите изстрела, защото стоящият във стрелец също стреля, но за щастие една десета от секундата по-късно от мен. Трясъкът на изстрелите беше последван от пронизителен писък във.

Халеф беше чул предупредителния вик на Оско и се бе обърнал към прозореца, но пушката ми беше толкова бърза, колкото и погледът му. Той не беше видял дулото на чуждата пушка, затова сега скочи от мястото си и извика:

– Какво става, сихди? Защо стреляш?

– Убиец! – отговори Оско, като продължаваше да стои неподвижно с протегната напред ръка, а аз скочих, хвърлих мечкоубиеца на масата и грабнах карабината от ръцете на ханджията Илия.

Не можех да видя кой е въвн. Ако негодникът все още беше там, с него щеше да е свършено, защото, заставайки встрани от прозореца, изстрелях шест патрона един след друг. Верният ми Халеф веднага разбра какво става.

– Не стреляй повече! – извика ми той.

В следващия миг той се озова до прозореца и искаше да скочи въвн.

– Халеф, да не си луд? – викнах му аз и го хванах за краката, за да го издърпам обратно.

– Трябва да изляза! – изкрещя дребосъкът, отскубна се и изскочи на улицата.

Със здравия си крак направих широка крачка и също застанах до прозореца. Стената не беше дебела. Бързо мушнах карабината си, а после и главата и лявата си ръка през прозореца. Само толкова можах да се покажа навън, защото прозорецът беше прекалено тесен за мен. Видях Халеф да тича надясно, към широко отворената порта на двора, а светлината на буйните огънове осветяваше улицата. В същото време от тъмната порта на намиращата се отсреща къща на месаря се отдели една фигура и затича след Халеф.

Враг ли беше? Вдигнах карабината за стрелба. Тогава видях край портата да притичва един човек. Ясно го разпознах на светлината на огъня.

– Манах ал Барша! – ревеше Халеф зад него. Аз също го бях познал, а сега видях и Халеф да притичва край портата. Прицелих се по осветената ивица, през която трябваше да премине и третият човек, който следваше хаджията.

Фигурата на преследвача се появи на светлината. Беше облечен като месаря. Ето че застана пред мушката ми, стрелях, но не го улучих. Тъй като навън беше лявата ми ръка, с нея трябваше да се целя и стрелям. Но нека някой се опита да даде точен изстрел през нощта, при това от неудобно и неподходящо положение, подвеждан от пламъците на огъня, с пушка, вдигната пред лявото око, и да свие дясното! Беше

почти невъзможно. Веднага се дръпнах навътре в стаята и заповядах на Оско и Омар:

– Бързо след тях! Излезте на двора през стаята и тичайте по улицата вдясно! Халеф е между двама неприятели.

В този момент се чуха няколко пистолетни изстрела. Двамата грабнаха пушките си.

– Не пушките! Там може да се действа само с ножове и пистолети. Тръгвайте бързо!

Спътниците ми хукнаха към храбрия Халеф на помощ. За съжаление не можех да ги последвам, защото бях принуден да остана поради безпомощното си положение.

Илия все още седеше замръзнал на мястото си. Ръцете му бяха още в същото положение, след като му бях дръпнал карабината. От предупредителния вик на Оско досега той не бе направил нито едно движение и не бе изрекъл нито една дума.

– Еф... еф... ефен... фенди! – запелтечи той сега. – Какво беше това?

– Нали видя и чу.

– Стре... стре... стреляха!

Хванах го за раменете и го разтърсих.

– Ела на себе си, ханджи! Вкаменил си се от страх!

– За мен ли беше?

– Не, за мен – усмихнах се аз.

– Мислех, че искат да ме застрелят, защото съм ви помогнал.

– Не, не твоят скъпоценен живот беше заплашен, а моят. Но я затвори прозореца. На никого не бива да даваме възможност да стреля пак по нас.

Следвайки указанието ми, Илия се заклатушка към прозореца. Разбира се, той не беше страхливец, но бързината, с която се бе случило всичко, съвсем го обърка. След като затвори прозореца, той отново се отпусна върху стола, а аз отново запалих лулата си.

– Ти пушиш, ефенди? – учуди се кехаята. – А онези вън се бият!

– И бездруго не мога да им помогна! Ако беше доблестен мъж, щеше да изтичаш при тях!

– Благодаря! Не ме засяга.

– Тогава пуши!

– Ръцете ми треперят. Старата ти пушка гърми като оръдие!

– Да, има доста дебел бас, добрата матрона. Хайде отново да я заредим. Ти видя колко е полезно това. Ако не беше заредена, лошо ми се

пишеше.

– Ти по убица ли стреля?

– Не. От него не се виждаше абсолютно нищо. Виждах само дулото на пушката му. Целеше се точно в челото ми. Не можех да направя нищо друго, освен да стрелям, за да отклоня с моя куршум насочената към мен цев, и успях.

Сред жените и децата на двора настана голяма паника. Те също бяха чули изстрелите, а после бяха видели и тичащите мъже.

Всички знаеха, че аладжите са наблизно, и затова бяха много изплашени.

Но ето че отново настъпи тишина и вратата на предната стая се отвори. Оско, Омар и Халеф се връщаха. Дребосъкът изглеждаше зле. Дрехите му бяха мръсни и на места разкъсани, а от челото му по лицето течеше кръв.

– Ранен ли си? – попитах аз изплашено. – Опасно ли е?

– Не знам. Прегледай ме, сихди!

– Донесете вода!

Понеже нямах вода подръка, натопих носната си кърпа в каната с бира и избърсах лицето на храбрия Халеф.

– Слава Богу! Леко одраскване от куршум – успокоих го аз.

– След две седмици драскотината ще зарасне.

– Това да се чува! – засмя се Халеф. – Но намеренията му не бяха такива. Искаше да ме убие.

– Кой стреля по теб? Манах ал Барша ли?

– Не, другият.

– Познаваше ли го?

– Не. Беше тъмно и не можах да различа лицето му, въпреки че брадите ни бяха толкова близо една до друга, че можехме да се целунем.

– Предполагам, че е бил Хайдар, братът на месаря.

– Много е възможно, защото ме сграбчи точно като месар.

– Хайде разправай! А Омар междувременно да донесе от дисагите ми превързочните материали.

– Ами всичко стана много бързо. Като мушнах главата си през прозореца, видях, че долу лежи един мъж. Искях да скоча върху него, но ти ме задържа. Тогава се отскубнах. Щом праметнах крака, той скочи и избяга.

– Бил е Манах ал Барша. Като ги подслушвах, той каза на другите трима, че би искал да стреля по мен.

– Като скочих, паднах върху нещо дълго и тънко, в което се спънах

и паднах. Сигурно е била пушката му, която още е въвн.

– Сигурно моят изстрел я е избил от ръцете на Манах ал Барша, тя го е ударила и го е съборила.

– Във всеки случай за малко е бил зашеметен, защото иначе нямаше да остане да лежи до моята поява. Аз веднага скочих и се спуснах след него. Като минахме покрай портата, го познах и му извиках.

– И аз разпознах Манах ал Барша.

– Летеше като вятър. Но аз го следвах по петите. Тогава той се спъна и падна. Бях толкова близо до него, че не можах веднага да спра, спънах се в него и паднах. Той използва това, скочи и продължи да тича.

– Глупаво. Можел е да се хвърли върху теб.

– Разбира се, но подлещите са несръчни.

– Кой стреля тогава?

– Аз. Още като станах, извадих пистолета от пояса си и стрелях по него. Но и аз постъпих глупаво, та стрелях в движение. Ако бях спрял, за да мога спокойно да се прицеля, сигурно щях да го улуча, защото пистолетите ми стрелят надалеч. Никога повече няма да правя така.

Омар се върна с превръзките.

– Вън под прозореца е пушката на Манах – каза му Халеф, – донеси я!

– И аз искам да чуя разказа ти!

– Ще чакам.

Щом Омар донесе пушката, се оказа, че Манах ал Барша сигурно е получил доста силен плесник, защото прикладът се беше разместил. По дулото ясно се виждаше къде бяха улучили моите куршуми.

– Но тя не е заредена – каза Халеф, който усърдно бършеше кръвта от челото си. – Значи все пак е стрелял.

– Разбира се! Почти едновременно с мен.

– Значи твоите куршуми са блъснали назад дулото на пушката му и патронът му е заседнал в стената, близо до покрива. Оско взе лампата и скоро намери дупката, в която беше забит куршумът.

– Ето го – каза той. – Можеше да е в главата ти, ефенди, ако не бях забелязал навреме насочената към главата ти пушка.

– Да, дължа ти живота си.

– Гордея се с това. Дължим ти толкова много, особено аз, защото ти освободи дъщеря ми от ръцете на този Абрахам Мамур. Най-сетне можах и аз да направя нещо дребно за теб.

– Не бих могъл да нарека тази услуга нещо дребно. Приеми сърдечните ми благодарности!

– Не е необходимо да ми благодариш. Друг на твоє място въпреки предупреждението ми щеше да е застрелян. Как ти дойде наум да стреляш по цевта му? Просто трябваше да се наведеш.

– Манах ал Барша пак щеше да стреля и да улучи теб. Беше се прицелил.

– Значи, за да спасиш мен?

– Така си мислех. Тъй като намерихме неговия куршум, хайде да потърсим и моите. Те са били отклонени от неговата цев. Огледайте около прозореца.

И наистина, бяха се забили един до друг в меката кирпичена тухла. Оско ги изрови.

– Ще взема и онзи отгоре – каза той. – Ще си запазя тези три куршума за спомен от този час. А сега продължавай, Халеф! Той зараказва:

– Останалото знаеш почти толкова добре, колкото и аз. Настигнах Манах ал Барша и го хванах отзад. Той силно се дръпна встрани и отново се откъсна. Аз паднах. Този път Манах постъпи по-умно отпреди. Хвърли се върху мен и ме хвана за гърлото. Тъкмо извадих ножа си, за да го забия между ребрата му, когато се намеси и още един. Не знам кой беше. Но утре ще го позная, защото го драснах с ножа си през лицето, така че трябваше да ме пусне. Затова пък той опря дулото на пистолета си в главата ми. Изглежда, кръвта го заслепяваше, защото извика: „Дръж го здраво, Манах!“ Този наистина го направи. Лежах с глава, обърната настрани. Дулото на пистолета му беше опряно в слепоочието ми. Отметнах глава и той натисна спусъка. Почувствах се така, сякаш някой ме перна с нажежена тел по челото. Събрах всички сили, за да се освободя. Бях изпуснал ножа. Двамата ме държаха здраво, за врата и за ръцете. Тогава изведнъж успях да поема въздух. Единият просъска някакво проклетие, защото беше хванат от някого отзад.

– От мен – обясни Оско. – Сграбчих го за гърлото, но бях прибръзал, защото не го бях хванал както трябва. Той се отскубна и избяга.

– Да, междуременно беше избягал и Манах ал Барша – добави Халеф. – Бях останал без въздух и докато си поема дъх, Манах си отиде, без да се сбогува.

Особено и неопишуемо е чувството изведнъж да се намериш пред лицето на смъртта и също толкова бързо да се видиш освободен. За щастие милиони хора нямат представа от това чувство.

Раната на Халеф беше лесна за превързване и вероятно щеше да остави лек белег.

– Още един знак за храброст, скъпи Халеф! – казах му аз. – Какво ли ще каже Ханех, перлата на своя род, като види тези паметници на смелостта ти?

– Ханех ще си помисли, че съм го направил заради своя сихди, когото и тя обича. О, какви неща ще мога да разказвам само за нас! Много са малко онези сред бени араб, които са правили пътешествия като нашите! А после, когато... слушай!

Отдалеч се чу звук, някакво звънтене, като остро бръмчене на комар. То все повече се усилваше и скоро разпознахме бойният марш на храбрата войска, която вече се връщаше.

– Идват! – каза Илия и едва сега стана от мястото си. – Ще доведат пленниците.

– Които междувременно бяха в селото, за да стрелят по мен, докато храбрите жители са на разходка – отвърнах аз.

– Ефенди, но тук беше само един! Останалите трима сигурно са заловени.

– Плащам по хиляда пиастъра за всеки!

– Но ние още не знаем дали хората ми са успели. Аз като полковник от полицията трябва да ги посрещна.

Всъщност той излезе, за да предупреди полиция да направи признание. Нареди да отворят вратите, за да можем да гледаме пристигането на победоносната войска.

Пръв се появи мюширът, размахвайки тоягата със сърпа като ръководител на музикално шествие. Следваше го музикантската орда, свиреща с всички сили, но не по ноти и не в такт, а всеки по свой вкус. След тях крачеха героите, всеки от които с такава стойка, сякаш бяха извършили подвизите на Роланд³² и Баяр³³. Четирима от тях носеха направени от клони и кора от широколистни дървета носилки, върху които лежах двамата мъртъвци: месарят Чурак и някогашният тъмничар.

Спряха в предната гостна. Музиката изсвири туш, след което настъпи дълбока тишина. Отвън напираше миризмата на печено овнешко. Фелдмаршалът отвори широко ноздри, с наслаждение вдъхна аромата, а после гордо се приближи към нас.

– Ефенди – съобщи той, – походът завърши. Двата аладжи застрелях собственоръчно. Така че ми се полагат две овнешки кожи.

– А къде са трупите им?

32. Рицар от времето на Карл Велики.

33. Френски предводител, р. 1476 г. – Бел. пр.

– Хвърлихме ги в реката.
– А къде са другите двама злодеи?
– Също са в Слетовска река. Удавихме ги.
– А кой ги победи?
– Не се знае точно. Така че ще трябва да хвърляме чоп кой да получи другите кожи.

– Странно е, че сте ги удавили, за да не могат да докажат, че фелд-маршалът лъже.

– Не ме обиждай, ефенди!

– Че откога мъртвите се връщат в селото, за да стрелят в главата ми през прозореца?

Полицейският началник се изплаши.

– Какво говориш, ефенди?

– Че четиримата мъже, срещу които потеглихте, междуременно бяха тук и стреляха.

– Били са духовете им.

– Тогава ти препоръчвам да изядеш с храбрата си войска духовете на четирите овена, защото няма да получите телата им.

– Ефенди, но ти ни ги обеща! Настояваме да изпълниш думата си!

– Обещах ви ги при условия, които вие не изпълнихте. Ако ме смяташ за човек, когото толкова лесно можеш да излъжеш, ще наредя да те набият с камшик. Имам тази власт. Питай кехаята, той ще потвърди.

Бях говорил много високо, така че всички, дори и тези, които бяха въвн, ме чуа. Станаха много сериозни и скупчиха глави. Полицаят стоеше като окаян грешник. Кехаята, който беше близо до мен, смяташе, че ще може да се справи с подчинения си, но без да се налага да ми прави отстъпки:

– Извънредно погрешно мислиш, ефенди. Не ти е казана никаква неистина. Как бихме могли да се осмелим на подобно нещо!

– Да, как се осмелявате да ме лъжете и да ме смятате за глупак? Знаеш, че се радвам на закрилата на султана и на препоръките на най-високопоставените му велможи. Какво е един кехая, какво е един полицейски началник в сравнение с мен! Но все пак вие повярвахте, че можете да ме заблуждавате. Не мога и не бива да търпя това! Исках да дам на хората арпа сую, ракия и четири печени овена, а за благодарност вие ми поднасяте такива лъжи! Така че си задръж напитките! А овните утре ще взема със себе си, за да ги подаря на по-достойни хора.

Ако първите ми думи не бяха направили желаното впечатление, то последната заплаха постигна необходимото въздействие. Илия смутено

отстъпи назад. „Пълководецът“ вдишваше проникващото ухание на печено, стисна устни и безпомощно започна да потрива панталоните си. Тромпетистът обаче овладя положението. Той дойде при мен с широки крачки, застана пред мен и каза:

– Ефенди, не искаме да изгубим овните. Голям товар ще сложиш на съвестта си, ако ни лишиш от тях. Затова бих искал да се освободя от вътрешните си угризения, като ти призная истината.

– Виждам, че тук има поне един честен човек – отвърнах аз.

– О, ние всички сме честни, но само един може да говори. Аз давам такта в музиката и звукът на моята зурна е най-силен, затова и сега ще взема думата. Не сме се били, а отидохме до колибата, за да донесем мъртъвците. Водите на Слетовска река не са виждали никакъв труп. Ако заповядаш, открито ще ти кажа как стана всичко.

– Говори.

– Седях си вкъщи и тъкмо оправях една дълбока гънка на зурната си, която предишния ден се получи, като съборих с нея на земята един човек, който ме обиди. Тогава при мен дойде полицейският началник, който ми е баджанак, защото е женен за сестрата на моята жена. Той ми разказа за теб, за аладжите и за това какво искаш от кехаята. Илия му дал тайната задача да отиде при храстите и да каже на аладжите, че сте им се измъкнали и че трябва да се омитат, защото много скоро войската от нашите бойци ще потегли срещу тях, за да ги залови.

– Така си и знаех!

– Пазачът на общественото добруване искаше от приятелски и роднински чувства да ми даде възможност да стана съпричастен към славата, като ида да говоря с аладжите, затова ме прикани да го придружа.

– А може би по-скоро се е страхувал да отиде сам, затова те е взел със себе си.

– Грешиш. В неговото, както и в моето сърце няма страх. Не се страхувам дори и от най-силния враг, защото зурната ми е мощно оръжие, с което вече съм направил цицини на доста глави.

И така ние потеглихме.

– Но бавно, нали?

– Да, защото трябваше да обсъдим как най-добре да изпълним трудната си задача. Затова тръгнахме бавно по пътя и от време на време викахме на аладжите, че не сме дошли да ги убиваме.

– Много мъдра предпазливост от ваша страна, защото иначе можеха да ви нападнат.

– О, не! Правехме го, за да не изплашим прекалено много аладжите.

Но те отвърнаха на нежните ни чувства с неблагодарност.

– И в какво се състоеше тя?

– В бой с камшик, с който богато възнаградиха скъпия ми баджанак, което, разбира се, при мен не посмяха да направят.

– Охо! – прекъсна го полицаят. – Не ти ли удари единият аладжа плесница, така че ти падна на земята?

– Излъгал си се, защото беше тъмно, а ударите от камшика се сипеха върху тебе като градушка, при което ти изобщо не можеше да се огледаш около себе си, та да можеш да ме наблюдаваш. Затова думите ти нямат тежестта на показания на свидетел.

– Не се карайте! – заповядах аз. – Какво направиха аладжите после?

– Попитаха какво трябва да извърши войската ни. Обяснихме им, че първо ще заловим тях, а после ще отнесем стария мюбарек и двата трупа от колибата. Те смятаха мюбареката за мъртъв. Като разбраха, че е жив, се зарадваха и решиха бързо да отидат при него, за да не го оставят да попадне в ръцете ти. Моят шурей получи още един ритник от...

– Не, ти го получи! – извика полицейският началник.

– Млъкни! Дали си го получил ти или аз, е все едно, защото сме близки роднини. И така един от нас получи от тях още няколко ритника, а после страхливо офейкаха в гънките на нощната одежда на земята.

– След това вие сте се върнали, за да свикате храбреците?

– Да. Трябваше ни много време, а за да не заподозреш нещо, трябваше да побързаме!

– Казвахте ли на всеки, че няма от какво да се страхува, понеже враговете са избягали?

– Да, ефенди.

– И че единствената опасност, която ги чака, се състои в това да пият арпа сую и да ядат овнешко печено?

– Поверихме им го за слава на твоята доброта.

– А по време на военния си поход намерихте ли следи от аладжите?

– Не следи от тях, а самите тях.

– Ах! Къде?

– В края на селото. Спрели бяха с конете си: двама вляво и двама вдясно от пътя. Мюбарекът беше с тях. Минахме с еничарската музика между тях. Не е шега работа да се пренесат два трупа от тъмната нощна гора. Сега са в предната стая.

Той посочи с ръка през вратата. Отговорих:

– Всичко, което ми разказа, вече го знаех предварително. Но тъй като ти най-сетне ми призна истината, няма да ви лиша от угощението.

- А кой ще получи кожата?
- Кой е най-бедният човек в селото?
- Перо³⁴, дърварят, който стои там отзад с брадвата си.
- Дайте ги на него. Отнесете мъртвите и наредете да донесат арпа сую.

Тази заповед беше посрещната с ликуване. Донесени бяха големи тумбести стомни, пълни с бира. Тъй като турците не са познавали бирата преди, нямат собствена дума за нея. Служат си или с чешката дума „пиво“, или употребяваното досега описателно наименование. „Арпа“ означава ечемик, „су“ е вода, а „ю“ е окончанието за родителен падеж на думата. Арпа сую означава буквално ечемичена вода, наименование, което не звучи особено привлекателно.

Докато всеки се опитваше да се снабди с чаша за пиене, аз дръпнах полицейския началник настрана и го попитах:

- Къде ще отнесете трупа на месаря Чурак?
- Отсреща в неговата къща.
- Ти ще присъстваш ли на пренасянето?
- Да, защото съм дясната ръка на закона.
- Тогава искам да ти поставя една задача. Убедих се, че си умен и добросъвестен дипломат, който умее правилно да подхване нещата, откъдето трябва. И така, слушай! Много искам да се опиташ да видиш лицето на брата на месаря.
- Че това е много лесно.
- Може да не е. Хайдар може да има причина да не се показва пред другите.
- О, аз съм представител на полицията! При мен той трябва да дойде.
- Не така! Искам да не нахалстваш, а да действаш умно и хитро.
- Аз съм най-подходящият човек за тази работа.
- Тогава се опитай да го видиш. Ще ти дам пет пиастъра, ако успееш.
- Със сигурност ще успея, затова те моля още сега да ми ги дадеш.
- Не, драги. Веднъж вече ме излъга, така че сега трябва да бъда предпазлив. Не си мисли, че можеш да ми кажеш, че си го видял, ако това не е истина. Ще разбера дали не ме мамииш.
- О, ефенди, от устата ми няма да излезе нито една невярна дума. Какво всъщност искаш да узнаеш?

34. Петър. – Бел. нем. изд.

– По-късно ще ти кажа! Трябва да видиш Хайдар. Ако го направиш, ще е напълно достатъчно.

– Но не забравяй, че искаш голяма жертва от мен. Докато мен ме няма, останалите ще ми изпият скъпоценната арпа сую.

– Ще си получиш твоя дял.

Той тръгна. Видях, че нареди на двама мъже да носят трупа на месаря. Този на тъмничаря на първо време беше преместен в един затулен ъгъл.

Вече всичко беше наред. Кой с кръстосани по турски крака на пода, кой седнал на масата по нашенски, героите държаха в ръце всякакви възможни и невъзможни съдове и пиеха арпа сую. Вън на двора жените и децата се мотаеха около огньовете. При тях също бяха оставени няколко стомни с бира. Момичетата и момчетата неуморно се мъчеха да улавят капещата от печачите се овни лой. Един използваше за това камък, а друг парче дърво, за да хване падащата капка и след това бързо да я оближе.

Едно малко, може би осемгодишно момче полагаше особено усърдие да си достави лелеяното удоволствие. А именно като подлагаше малкото си фесче, докато улови няколко капки, после го запретваше така, че вътрешната страна да излезе отгоре, и облизваше съответното място с език. Ако лойта беше проникнала дълбоко в плата или беше залепнала за него здраво, то храбро пускаше в действие зъбите си. По-късно накарах да го извикат при мен и огледах феса му. Малкият беше прегризал в него много дупки и радостта му беше огромна, когато за това старание го възнаградих с един пиастър.

Единият овен направо беше обсаден от малко съзаклятническо ято. Две жени седяха до жарта и въртяха на смени шиша за печене. Щом някоя от тях отклонеше за малко вниманието си, някой от дръзката банда скачаше и близваше печеното, веднага след което бързо изчезваше.

Това не беше лесна работа, защото жаравата можеше да му опърли дрехите. За щастие децата не се радваха на излишък от копринени волани и брюкселски дантели. Щом някой успееше да го стори, биваше възнаграждаван от съзаклятниците си с почетен кръсък. Но ако получеше от някоя от жените леко цапване или дори сочна плесница, което ставаше в девет от десет нападения върху печеното, тогава здравата му се присмиваха. Всеки път обаче, все едно с успешен или неуспешен край, следваше изключително изразителна мимика или заради плесницата, или защото щастливецът, облизал печеното, си бе изгорил езика.

Имаше отделни картини, които се сливаха в привлекателно цяло.

Хората – както млади, така и стари – вече не полагаха никакви усилия. Външната, студена обвивка, в която ориенталецът се представя пред чужденеца, беше свалена от арпа сую. Постепенно към нас започнаха да се присъединяват все повече хора и накрая бяхме обградени от обръч весели хора, върху които можех да направя много ценни проучвания.

Щом полицейският началник се върна, ми съобщи:

– Ефенди, успех! Видях Хайдар, но ми струваше големи усилия. Може би ще ми дадеш десет пиастъра вместо пет.

– Защо?

– Защото беше десеторно по-голямо напрежение за проникателността ми. Като попитах за Хайдар, ми отговориха, че го нямало. Аз обаче съм умен и казах, че трябва да говоря с него, защото трябва да му съобща важни сведения за последните мигове на мъртвия. Тогава той нареди да ме пуснат при него в стаята. Като го видях, се изплаших, защото имаше дълбока рана от челото през носа надолу към бузата. До него имаше леген с вода, за да си прави компреси на раната.

– Попита ли го как се е случило?

– Разбира се. Бравата паднала от гвоздеа на стената и го ударила по лицето.

– А когато миридитът поиска да чуе важното ти съобщение?

– Казах му, че брат му не е бил съвсем мъртъв, когато съм го вдигнал, дори въздъхнал още веднъж.

– Това ли беше всичко?

– Не е ли достатъчно? Трябваше ли да обременявам крехката си съвест с още някоя лъжа? За една малка въздишка ще мога да отговарям пред Светата Троица. Но ако бях казал, че мъртвият е говорил дълго, душата ми щеше да си навлече голям грях.

– Е, що се отнася до това, не съм ти заповядвал да лъжеш. А десет пиастъра за една въздишка са прекалено много.

– За теб ли? Човек с такова блестящо влияние и природни дарби? Ако имах достойнствата на твоя характер, дълбочината на твоите чувства, богатството на сърцето ти и грациозността на твоето мислене, щях да си определя петдесет пиастъра!

– Аз си ги определям!

– Имам предвид на мен, а не на теб, още повече че всичко не мина така гладко, както исках.

– Така ли?

– Хайдар се ядоса, скочи и изрече страшно проклетие. Каза, че щял да се погрижи и аз да изпъшкам, и то доста силно. Останалото можеш

да си представиш.

– Не. Толкова ясно, колкото си мислиш, не мога да си обрисувам случая.

– Е, получих това, което обикновено се нарича бой, аз обаче го окъчествявам като последица от моята най-дълбока преданост към теб.

– Силни ли бяха ударите?

– Страшно.

– Това ми харесва!

– Но не и на мен, защото ще ми трябват много лекарства, за да се излекувам, външно намазване с ракия, а вътрешно арпа сую за охлажда-не и овнешко печено за подсилване на намалената телесна пъргавина.

– Мисля, че ти и ракията ще използваш вътрешно. А що се отнася до пъргавината, докажи я, като по най-бързия начин се махнеш оттук. Ето ти десет пиастъра.

– Ефенди, думите ти са обидни, но постъпките ти са успокоителни пластири. Ти спечели душата и сърцето ми, а бърреците ми се наслаждават от блаженството на благосклонността и предаността ми към твоето скъпо, несравнимо същество.

– Изчезвай, полицейски, да не те науча да подскачаш!

Посегнах към дръжката на камшика и той моментално се изпари.

Скоро, след повторна старателна проверка на овните, се установи, че печеното е готово, и разпределението му започна. За да не възникне спор, с раздаването се зае Халеф, от което отлично разбираше. За отделните парчета се хвърляше чоп. Ние получихме парчетата от опашката. Впрочем ханджията Илия се беше постарал да ни приготви хубава специална, обилна вечеря според местните обичаи. В това отношение можехме да бъдем доволни от него.

След унищожаването на четирите тлъсти овена без остатък военният оркестър се настани в единия ъгъл на двора и се превърна в „Оркестър за песни и танци“. Най-напред танцуваха само мъжете. После започнаха да танцуват и няколко жени. Една двойка, мъж и жена, показаха една доста сносна пантомима, съпроводжана само от китарата и цигулката. Между танците се чуваха и певци, кога отделно, кога в хор. Соловите песни имаха меланхоличен оттенък, докато хоровите песни бяха почти без изключение бойни, пееха се на един глас и бяха прекъсвани от подвиквания, които заплашваха да разкъсат кожата на барабана. Съпроводът беше посредствен, като главната роля тук играеха тромбонът, барабанът и кавалът.

Късно – беше малко преди полунощ – видях да пристига един

конник, който искаше да отседне в хана. Беше дребен човек и слезе от една мършава, много изморена и лошо гледана кранта. Пристигналият размени няколко думи с ханджията, а той ми каза, че на другия ден вероятно ще имам много полезен спътник.

Веднага си спомних за човека, за когото говореха двамата аладжи, че трябва да ме набути в ръцете им. Бяха го нарекли Суеф, истинско арабско име. При неуспех на днешното нападение, той трябваше да започне своята дейност. Планираното нападение не успя. Затова беше почти сигурно, че той щеше да пристъпи към изпълнение на задачата си. Възможно беше още днес да се опита да се сближи с нас, а това можеше да е само пристигналият току-що човек. Трябваше да бъде предпазлив и добре да се осведомя.

– Как ти хрумна да ми говориш за придружител? – попитах аз ханджията. – Ние нямаме нужда от никого.

– Все пак може да ви се наложи. Познавате ли пътищата?

– Никога не сме знаели предварително пътищата в тази страна и въпреки това винаги сме се оправяли.

– Значи не желаяш водач?

– Не.

– Както искаш. Мислех, че ще ти направя услуга. Илия понечи да се отдалечи. Не правеше впечатление новодошлият да му е поставил спешна задача. Затова аз продължих да питам:

– Кой е този, за когото ми говориш?

– Е, сигурно, няма да е подходящ за компанията ви. Той е беден шивач, който няма постоянно жилище.

– Как се казва?

– Името му е Африт.

– Не подхожда на външността му. Значи се казва „Великан“, а е почти джудже.

– Не е виновен за името си, дължи го на баща си. Сигурно и той е бил толкова дребен и е искал синът му да стане по-висок.

– Отгук ли е Африт?

– Не знам къде е роден. Навсякъде е познат само като пътуващия шивач. Където намери работа, спира и остава, докато я свърши. Доволен е на храна и малко заплащане.

– Честен ли е Африт?

– Изключително много. Дори е станал пословичен заради своята безкористност, защото хората имат навика да казват: „Честен като пътуващия шивач.“

– Откъде идва сега?

– От Слетово, което е на север от нас.

– И накъде отива?

– В Юскюб и ще продължи нататък. Понеже и ти отиваш нататък, помислих, че мога да ти го препоръчам. По пътя ще пътуваш по-дълго, а преките пътеки се намират трудно.

– Говори ли вече с шивача за нас?

– Не ефенди. Той изобщо не знае, че тук има чужди хора. Попита само дали може да остане тук до сутринта. Искях да му дам работа, но той не можел да я приеме, защото го очаквали при някакъв болен.

– Къде е той сега?

– Зад хана, отиде да заведе коня си на ливадата. По животното му можеш да разбереш колко е беден.

– Позволи му тогава после да дойде при нас. Нека бъде наш гост.

Скоро след това мъжът дойде. Беше дребен, със слабо телосложение и бедно облечен. Изглеждаше потиснат и скромно седна в ъгъла. Освен един нож не носеше абсолютно никакво друго оръжие със себе си. Извади от торбата си парче твърд царевичен хляб и започна да го яде. Този бедняк едва ли беше съюзник на разбойниците. Все пак го поканих да седне при нас и да хапне от остатъците от нашата вечеря, които все още бяха на масата.

– Много си любезен, ефенди – каза Африт учтиво, – а аз наистина съм гладен и жаден. Но съм беден шивач и не мога да седя при такива господари. Ако искаш да ми дадеш нещо, с благодарност ще го приема, ала те моля за позволение да го изям тук.

– Както искаш. Халеф, сложи му!

Халеф сложи толкова много неща пред Африт, че можеха да се наядат няколко човека. Даде му и ракия и бира.

Като се наяде, човекът се приближи и благодари с почителни думи. Имаше угрижено, честно лице, а погледът му беше толкова искрен, че ми дожаля за него.

– Имаш ли роднини? – попитах го аз.

– Никого си нямам. Жена ми и децата ми починаха преди две години от едра шарка. Сега съм сам.

– Как се казваш?

– Всички ме наричат пътуващия шивач, но името ми е Африт.

– А можеш ли да ми кажеш къде си роден?

– Защо не? Нали трябва да знам къде съм роден! Произхождам от едно малко планинско селце в Шар Даг. Казва се Вейча.

Ах, това беше селото, за което умиращият тъмничар ми беше казал, че живее Жълтоликия. Срещата с този беден човек можеше да бъде от голяма полза за мен.

– Познаваш ли всички там? – попитах аз.

– Много добре, нали съм от този край.

– Кога ще ходиш пак?

– Тъкмо сега. Ще се прибирам през Юскюб и Калканделен.

– На гости ли ще ходиш?

– Не. Там живее един чудотворец, от чиято помощ се нуждая, защото съм болен.

– А защо не си потърсиш истински лекар?

– Направих го, но напразно. Чудотворецът доста облекчи болките ми.

– От какво страдаш?

– Имал съм камъни в черния дроб.

Африт изглеждаше така, сякаш изпитваше вътрешни болки. Дожаля ми.

– Кога тръгваш оттук?

– Утре сутринта.

– За Юскюб ли?

– Не съвсем. Много е далеч, за да може да се стигне дотам за един ден.

– По пътя има ли добър подслон?

– О, на няколко места.

– Ще ни вземеш ли със себе си?

– Как бих могъл да яздя с вас? Аз дори не умея да разговарям с такива господари.

– Е, както ми говориш сега, ми харесва. Ако нямаш нищо против, ще яздим с теб, а аз ще ти платя за водачеството.

– Не, за мен е чест да съм с вас, а да се язди с повече хора е по-добре, отколкото сам. Щом заповядваш, ще се присъединя към вас.

С това въпросът беше уреден и дребният човечец отново седна на мястото си. По-късно ни пожела приятна почивка и се отдалечи, за да си потърси постеля. Спътниците ми също споделиха, че човекът е честен, а Илия го потвърди още веднъж.

Постепенно дворът и предната стая се опразниха, а и на нас ни беше време да лягаме да спим. Ханджията ми постла върху „дивана“. Другите обаче трябваше да спят при конете, които в никакъв случай не искаха точно тук да оставям без надзор.

Като останах сам, заключих вратата отвътре. Капаците на прозорците също бяха затворени и понеже можех да се осланям на добрия си слух, безгрижно заспах.

Седма глава Шивачът Африт

Сутринта се събудих едва когато Халеф задраска с върха на пръстите си по вратата ми. Подпирайки се на стената, отидох до вратата и я отворих. Вътре нахлу ярката дневна светлина. Бях се успал. В къщата внимавах да не вдигат шум, за да не ми пречат.

Поканихме шивача да закусва с нас. После аз платих храната и се приготвихме за път.

Илия беше излязъл за малко, но после ми държа въодушевена прощална реч. Завърши я със забележката:

– Ефенди, разделяме се приятелски, въпреки че ти ми създаде големи грижи. Но всичко мина добре и аз искам да те предупредя за още нещо. Току-що бях при месаря, защото като съсед трябваше да изкажа съболезнованията си. Не видях брата на мъртвия. Казаха ми, че Хайдар бил заминал. Но в двора зърнах оседлан и впрегнат най-добрия кон на месаря. Това е свързано с теб.

– Може би Хайдар има работа.

– Само на това не вярвай! Щом е ранен така, както ми каза моят полицейски началник, от къщи той ще излезе само за кръвно отмъщение. Бъди нащрек!

– Какъв е конят му?

– Кафяв кон с дълго и широко петно на челото. Това е най-добрият кон в цялата околност. Щом този човек е решил да те преследва, няма да се върне, преди да умреш, защото според законите на кръвното отмъщение, ако те остави да избягаш, ще бъде лишен от честта си.

– Е, благодаря ти за предупреждението. Сбогом!

– Сбогом! И не се плаши, като излизаш през портата!

– Какво може да ме стресне?

– Ще видиш и чуеш.

Потеглихме. Отвориха портата едва сега. Яздех най-отпред. Щом застанах под свода на портата и главата на коня ми се подаде навън, се разнесе такъв трясък, сякаш беше паднала светкавица, последвана от страшна дандания. Жребецът ми се изправи на задните си крака и започна да рита на всички страни. С голямо усилие го накарах отново да стъпи на земята.

Но какъв беше този неистов шум? Туш, хубав, почетен туш бяха

искали да ни изпълнят. Вън стоеше вчерашният военен оркестър. Тромбонът беше произвел първия разтърсващ трясък, а после другите инструменти продължаваха да го съпровождат с гръм и трясък. Накрая тромбонистът със силен замах на зурната си даде знак и настъпи тишина.

– Ефенди! – извика ми нейният притежател. – След като ти вчера ни оказа такава висока чест, днес ние искаме да ти отвърнем със същото и да застанем начело на вашето шествие, за да ви придружим до края на селото. Надявам се, че няма да отхвърлиш молбата ни.

Без повече приказки шествието продължи пътя си под звуците на музикалния шум. Като излязохме от Жиганци, Халеф произнесе благодарствена реч на господата, след което те се върнаха обратно. Ние обаче се насочихме към Варци, откъдето бяхме дошли предишния ден. Но там се отклонихме от вчерашния път, защото оттук трябваше да продължим към Йерселю.

Като минахме по моста от другата страна на Слетовска, казах на Халеф:

– Продължавайте да яздите напред. Забравих нещо и трябва да се върна, но скоро ще ви настигна.

Те продължиха напред. И през ум не ми минаваше да се връщам в селото. Имах съвсем друго намерение, но не исках шивачът да узнае за него. Все още не го познавах достатъчно, за да мога да му се доверявам.

Братът на месаря замисляше отмъщение. Това беше сигурно. Беше приготвил коня си и щеше да ни преследва. Ако Хайдар наистина възнамеряваше да го прави, щеше да тръгне веднага след нас. Необходимо беше да изчакам малко, за да видя дали наистина трябваше да се страхуваме от него. Във всеки случай щеше да мине по този мост. Влязох с коня си в храстите на брега, които щяха да ме скрият, като се наведе, и зачаках.

Не бяха минали и пет минути, когато Хайдар пристигна в тръс и мина по моста. Яздеше кафявия кон с бялото петно на челото, беше окачил встрани от седлото си пушка и чакан. Лицето му беше загрозено от лепенка, минаваща от феса през челото, носа и се спускаше през бузата. Той не тръгна по посока на Варци, а продължи по течението на реката до мястото, където тя се събираше с Брегалница, после продължи още малко нататък и пое към стръмните склонове, които след това се спускаха към равнината на Йерселю.

Внимателно го проследих, като си помагах с далекогледа. Жребецът ми се движеше плавно и равномерно, така че непрекъснато виждах в стъклото малката точка, която представляваше ездачът. Той пресече

пътя, водещ от Каранорман, към Варни, а после го последвах през една равна ливада, която на места като острови беше обрасла с храсти.

Тук не можех да го държа под око, защото островите от храсти се пречкаха между нас. Трябваше да вървя по следите му, а те бяха достатъчно ясни. Склоновете от лявата ми страна се издигаха стръмно нагоре. Следата водеше към тях. Тревата свърши и се появиха сипеи. Храсти обаче все още имаше. Тук следите трудно се забелязваха, но още не ги губех. Вече се намирах близо до каменистия склон, покрай който бях яздил.

Тогава – аз бързо дръпнах юздите на коня си да спре – съвсем близо и точно пред себе си чух пръхтенето на кон. Тъкмо смятах да заобиколя един храст. Предпазливо надникнах иззад края му и видях кафявия кон, който беше вързан за следващия храст. На седлото нямаше никой. Като накарах коня си да направи още една крачка напред, видях миридита бавно да върви нататък, като внимателно оглеждаше земята и търсеше нещо, докато изчезна зад следващите храсти. Кого или какво търсеше? Много ми се искаше да разбере, но не можех да го издебна, защото нямаше как да го последвам на кон, понеже сигурно щеше да ме забележи, а пеша не бях в състояние, защото не можех да вървя.

Но ако имах време, едно можех да направя: да обезвредя пушката на Хайдар. Тя висеше на седлото. Наистина няхах време да извадя патрона, но имаше друг начин да я направя неизползваема. А ако скипетарят ме завареше, вече щях да имам превъзходство над него, освен ако наблизко нямаше другари, с които искаше да се срещне.

Скочих от седлото и взех карабината, от една страна – за да се подпирам на нея при ходенето, а от друга – да имам благонадеждно оръжие. Можех да се осмеля да извървя няколкото крачки до кафявия кон. Като стигнах до него, свалих пушката от седлото, махнах петлето и извадих фитила. Измъкнах от джоба си една карфица – винаги нося такива в себе си – и я мушнах възможно най-дълбоко и здраво в капсулния канал. Понеже я извивах наляво и дясно, тя се счупи. Дупчицата беше напълно запушена, а пушката неизползваема като запушено оръдие. Отново сложих фитила и върнах петлето обратно. Като окачих пушката пак както преди на седлото, закуцуках назад към коня си и го яхнах. Все още бях прекалено близо до Хайдар. Върнах се към предишния храст и се скрих зад него. След известно време чух тропот на копита и гласове на приближаващи се хора.

– Достатъчно дълго чакахме – чух аз някой да казва и ако не се лъжех, това беше гласът на Баруд ал Амасат. – Няма още един ден

напрасно да се влачим след тях, ще ги изпреварим и ще ги причакаме. Междувременно, докато ги чакаме, можем да си починем.

– Кучите синове потеглиха твърде късно – отвърна друг, чийто глас не познавах и вероятно беше на миридита. – И аз изгубих много време. Сега ще побързам.

– Внимавай да не се получи провал като вчера вечерта.

– То беше друго нещо. Днес чужденецът няма да се измъкне. Дори съм заредил цевта с джепане.

– Внимавай! Той е неуязвим от куршуми!

– Джепането не е куршум.

– Така е, може и да си прав. Отдавна трябваше да се сетим за това!

– Впрочем аз не вярвам на тези приказки.

– Охо! – чух да отговаря Манах ал Барша. – Снощи заредих много внимателно, промъкнах се до прозореца и дори опрях пушката си на перваза. После съвсем точно се прицелих в главата му. Като натиснах спусъка, се чу страшен трясък, а пушката ми ме събори на земята. Че не съм го улучил, сам виждаш. Тъкмо защото е неуязвим!

– Е, сега аз ще се опитам с джепане, ако и то нищо не му направи, ще грабна брадвата си. Нея владее майсторски, а този франк никога досега не е държал подобно оръжие в ръка. Няма да го убивам в гръб, а открито ще го нападам.

– Не рискувай прекалено много.

– Пфу! Още преди да успее да окаже съпротива, ще е мъртъв.

– А хората му?

– Не се страхувам от тях.

– Те веднага ще се нахвърлят върху теб.

– Няма да имат време. Не забравяй, че яздя кафявия кон. Впрочем аз ще си избира някое покрито с храсти място, където бързо да мога да се скрия.

– Подценяваш факта, че неговият вран жребец при всички случаи превъзхожда твоя кафяв кон.

– Какво може да ми навреди жребецът, щом убия ездача му?

– Някой друг може да го яхне и да те настигне, например дребният сатана, който е бърз и сръчен като маймуна.

– Това ще е добре дошло за мен. Така ще мога да му отмъстя за вчера.

– Е, желаем ти късмет! Трябва да отмъстиш за брат си, което е справедливо дело и Аллах сигурно ще го благослови. Но ако все пак не успееш, ела при нас. Знаеш къде да ни намериш, а тази вечер ще решим

как да нападнем тези мъже. Сега се разделяме, но знаем, че са потеглили и са се насочили към Юскюб.

– Значи няма да вървите по пътя, по който те са се отправили?

– Не, защото ние ще минем през Енгели, а те ще яздят през Йерселю. Ще пристигнем преди тях.

– Е, тогава мога да остана още малко при вас. Ако днес не се върна, значи съм успял и вие никога повече няма да видите този ефенди, защото ще лежи някъде заровен. Напред!

Отново чух тропот на отдалечаващи се коне. Предпазливо излязох с жребца иззад прикритието си и видях двамата аладжи върху петнистите им коне, миридита с кафявия кон, Манах ал Барша, Баруд ал Амасат и любарека, който седеше неустойчиво върху седлото, а ръката му беше пъхната в превръзка през врата.

Само да знаеха, че съм най-много на пет метра от тях! Каква сцена щеше да се получи! Достатъчно беше конят ми да изпръхти, и щях да съм предаден. Но умното ми животно знаеше какво искам да му кажа, като сложа ръката си върху ноздрите му за момент. После беше сигурно, че няма да издаде звук.

Вече можех да се присъединя към спътниците си, които отдавна бяха оставили Варци зад себе си. Завих надясно, така че изобщо да не се приближавам до селото. Не познавах добре местността, а и от Варци до Йерселю нямаше добре утъпкан път. Бях го научил от шивача. Все пак на около три километра от селото намерих следите на хората си и тръгнах по тях. Те ме водеха през осеяна с камънаци долина, нагоре към гората, в чиято мека почва се виждаха много добре, така че не беше необходимо повече да напрегам очите си и можех да яздя по-бързо. Скоро настигнах спътниците си.

– Сихди, тъкмо исках да спрем да те изчакаме – каза Халеф. – Какво беше забравил?

Преди да му отговоря, хвърлих изпитателен поглед към дребния шивач. Изглежда, отговорът ми не го интересуваше.

– Исках да видя дали идва миридитът, братът на месаря – отвърнах аз. – Нали чу от ханджията Илия, че тези братя са миридити.

– Какво ни интересува този миридит?

– Твърде много. Смята да ме застреля по пътя с джепане или да ме убие с чакана си.

– Откъде знаеш?

– Самият Хайдар го каза на нашите добри приятели, които искаха да ни оставят да умрем от глад.

Разказах само случката, без да споменавам, че съм запушил пушката на миридита, като при това не свалях поглед от шивача. Той направи искрено учудена физиономия и накрая каза:

– Ефенди, какви са тези хора? Нима наистина може да има такива безбожни люде?

– Както чуваш.

– О, Аллах! Нямам никаква представа. Какво сте им направили?

– При случай ще узнаеш, ако яздиш по-дълго с нас, защото ние няма да останем в Юскюб. Само ще минем през града и бързо ще продължим към Калканделен и Призрен.

– Значи към родното ми място? Много се радвам. Тази сутрин разбрах от ратая какво ви се е случило вчера. А ето че днес отново ви заплашва смърт. Човек може да го хване страх!

– Ако искаш, отдели се от нас!

– Нямам никакво намерение да го правя. Може от мен да зависи да се измъкнете благополучно. Ще ви водя така, че този миридит да не може да ви намери. Ще ви превода през планински ливади и открити местности. После ще се спуснем надолу към прочутата плодородна равнина Мустафа, която се простира от Юскюб на югоизток до Кьопрюлю и в която ще се строи новата железопътна линия. Така ще сме на открито. А ако искате, и след Юскюб мога да продължа да бъда ваш водач.

– Това ни е изключително приятно. Както се вижда, си обикалял доста надалеч?

– Само в тази област, която обаче познавам много добре.

– Чужди сме по тези места, но чухме да се говори за един човек, когото наричат Жълтоликия. Кой е той? – попитах аз между другото.

Джуджето вдигна високо вежди и отвърна:

– Това е един много прочут с лошата си слава разбойник. – Той страхливо се огледа и добави: – Не е добре да се говори за него. Хората му са навсякъде. Зад всяко дърво може да има някой от тях.

– Нима бандата му е толкова многобройна?

– Жълтоликия има съюзници навсякъде, във всяко село, във всеки град. Най-високопоставеният съдия и най-благочестивият имам може да е член на тази банда.

– Няма ли начин да се излезе наглава с него?

– Не. Законът тук не е в състояние. Не съм сведущ по корана, суната и техните тълкувания, но веднъж чух, че нашите закони били толкова тъмни и двусмислени, та дори и там, където може да им се придаде повече тежест, носят повече щети, отколкото полза. Съдията може да

подложи един такъв закон на най-различни тълкувания.

– За съжаление това е повече от вярно.

– Какво да се очаква тогава от място, където законът няма никаква тежест и където никой няма намерение да се съобразява с него, както тук при нас? Да вземем например албанците и всички тези народности и отделни племена, всяко от които има свои собствени закони, обичаи и права. Това е най-благоприятната почва за човек като Жълтоликия. Той се присмива на султана и неговите чиновници. Подиграва се на съдиите, властите, полицията и войската. Никой от тях не може да му стори каквото и да е било. Тук всяко село живее във вражда със съседното. Всяко селище има да си връща на някое друго за кражба, грабеж или кръвно отмъщение. Това е вечна война, в която надмощие взема, разбира се, най-бруталният и най-големият злодей.

– На друго място това наистина не би могло да се случи – казах аз.

– Няма ли по другите места и страни разбойници?

– Да, понякога, но само за кратко време, почти само за няколко дни, защото там законът има необходимата сила, за да го обезвреди бързо.

– О, хитростта често побеждава властта!

– Хитростта се побеждава с хитрост. Колкото и да са хитри престъпниците при нас, все се намира някой по-хитър полицай. Ако дойде някой такъв тук, скоро ще се докопа до Жълтоликия.

– Пфу! Жълтоликия ще узнае много по-бързо за него, отколкото другият. И тогава?

Като че ли с тона си шивачът изразяваше някакво отношение. Звучеше почти като подигравка или може би се лъжех?

– Е, тогава с тайния полицай ще е свършено – отвърнах аз, – но други ще заемат мястото му.

– И те ще изчезнат като него. При това положение на нещата тук никой не може да се добере до Жълтоликия. Най-добре е да не се говори за него, затова нека и ние прекратим този разговор. Колкото и да съм беден, като си помисля за него, ме хваща страх. Печеля само по няколко пари и не мога да събера много. Но все пак успях да спестя няколко пиастъра за чудотвореца, който ще ме лекува. Ако разбойниците ме нападат и ми отнемат плодовете на моя труд, никога няма да мога да получа лекарството си, за да оздравея!

– Прочут ли е този чудотворец?

– Надлъж и нашир.

– Тогава сигурно и село Вейча е много известно?

– Разбира се. Достатъчно е само да попиташ.

– Да, наистина, вече чух да говорят за Вейча. При това споменавах името на един известен хан, който се намирал наблизно.

– Как се казва той?

– Не мога да си спомня точно. Но мисля, че съдържаше думичката „Кара“.

Африт изпитателно ме погледна. В очите му премина бърз, неволен проблясък, като изпепеляваща светкавица. Но погледът му отново доби предишната си мекота, а шивачът каза:

– Кара, Кара, хм! Не мога да си спомня. Ако знаеше цялата дума, сигурно щях да се сетя.

– Вероятно ще ми дойде наум. Кара... Кара... Халеф, ти също чу името. Да си го спомняш случайно?

– Каранорман ли? – отвърна хаджията, който много добре ме разбираше.

– Да, така беше. Ханът Каранорман. Знаеш ли го, Африт?

Той като че ли се замисли, преди да отговори:

– Да, знам какво имаш предвид. Но това изобщо не е голям хан, а само една съборетина. Никой не живее там. Някога е било голяма странноприемница, преди векове, сега обаче лежи в развалини. Какво разказват за това място?

– Казват, че Жълтоликия се подвизавал там.

– Жълтоликия... ли?

Нежната уста на Африт се разкриви по начин, който ме изненада. Изглеждаше така, сякаш в следващия миг щеше да избухне в смях. Учудвах се, защото очаквах по-скоро израз на страх. Според това, което тъмничарят ми повери, преди да умре, без съмнение Жълтоликия трябваше да бъде търсен около Вейча, но физиономията на шивача почти ме разколеба в убеждението ми.

– Мисля, че някой те е баламосал – добави Африт с обичайната си благост. – Бил съм там по всяко време на деня, а също и през нощта, но никога не съм виждал нещо, от което да си направя извода, че тази легенда се основава на истина. А и в цялата околност никой не знае такова нещо. Дори мога да твърдя, че там Жълтоликия се споменава много по-малко, откъдето и да е другаде.

– Той би се пазил от това да настройва срещу себе си населението точно там, където живее.

– Възможно е. Виждам, ефенди, че си проникателен и бързо стигаш до същността на нещата. Но това може да ти струва живота. Знаеш ли, вече те подозирам, че търсиш Жълтоликия.

– Ах! Как ти хрумна тази мисъл?

– Съдя по цялото ти поведение.

– Слушай, започвам да забелязвам, че и твоята проникателност не е по-малка. А това лесно би могло да ти навлече гибелта.

– Шегуваш се. Аз съм беден шивач, а ти, както чувам, от доста време преследваш и продължаваш да преследваш съзаклятниците на Жълтоликия. В такъв случай трябва да те смятам за някой от онези полицаи, за някой от хитреците, за които преди малко ми говори.

– Не съм.

– Но така изглежда. Може би ще търсиш Жълтоликия в хана Каранорман. Но няма да стигнеш дотам.

– Защо?

– Защото преди това ще бъдеш убит. Ако Жълтоликия е във Вейча, той вече знае за намеренията ти. Вече си в ръцете на смъртта.

– Ще видим!

– Като го видиш, вече ще е твърде късно.

– Повтарям, че не съм никакъв служител и полицай. Нека Жълтоликия и хората му ме оставят на мира.

– Но и ти тях също!

Тези думи бяха изречени повелително. Гласът на Африт тътнеше и звучеше дрезгаво. Беше вътрешно възбуден. Това джудже, което се наричаше Африт – Великан, не беше онова, за което се представяше. Можех да се закълна, че е така. Той притежаваше необикновена дарба да се преструва. Този дребен ястреб знаеше как да сграбчи гургулицата за перушината. Вероятно той беше онзи Суеф, който трябваше да ме „поднесе“. Но това отново ми се стори невъзможно, защото ханджията Илия го познаваше, а знаеше и името му. А може би „Суеф“ го наричаха само членовете на бандата? Дали не обикаляше като беден, честен шивач наоколо, за да издебва добри възможности за разбойниците? Трябваше много да внимавам с него. Отвърнах:

– Ще ги оставя на мира. Преди не са ме интересували нито аладжите, нито другите, докато те не ми дадох повод за това.

– Тогава се направи, че не си получавал такъв повод!

– Не, скъпи, няма да го направя. Който застане на пътя ми, го прегазвам, дори и да е самият Жълтолик. Ако иска, нека се опита да се справи с мен. Ще видим кой ще загуби.

Джуджето вдигна глава и изпъгна врат така, сякаш се канеше да избухне в подигравателен смях. Че щеше да е много язвителен, разбрах по изражението на лицето му. Но той се овладя и предупредително каза:

– Никои султански служби не могат да се справят с него, дори и войската е прекалено слаба. А ти, сам-самичък чужденец, се опитваш да го заплашваш?

– И Жълтоликия е сам като мен. Той ми е толкова чужд, колкото и аз на него. Като се срещнем, нещата между нас ще решават само собствената ни сила, сръчност и хитрост.

– Виждам, че ти наистина възнамеряваш да намериш Жълтоликия.

– Да, прекалено горд съм, за да го отричам.

– Ах! Ти дори искаш да се биеш с него?

– Според обстоятелствата. Чужд съм по тези места и не ме засягат тукашните хора и отношения. Дали Жълтоликия е жив или не, дали има един разбойник повече или по-малко, ми е все едно. Но аз имам към него лично искане. Ако се подчини на заповедта ми, тогава...

– Сигурно искаш да кажеш, ако удовлетвори молбата ти, ефенди?

– Не. Честният човек стои над злодея и може да му заповядва.

И така, ако се подчини на заповедта ми, ще се разделим, без косъм да падне от главата му. Но ако не го направи, тогава едно време ще е имало един Жълтолик!

Видях, че малките му тесни гърди дишат тежко. Мъжът беше пребледнял като мъртвец. Беше страшно раздразнен, но се овладя и спокойно каза:

– Ефенди, държиш се така, сякаш си неприкосновен и не се страхуваш и от хиляда Жълтолики.

– Точно така – отговорих аз, като плеснах с ръка по коляното си. – Ние сме само четирима мъже. Имаме сметки за уреждане с Жълтоликия. Той и съзаклятниците му трябва да се страхуват от нас, а не ние от тях. Ще издухам всички тези хора в прахта на един дъх!

Казвайки това, вдигнах ръка и духнах дланта си. Нямах намерение да се хваля или да се правя на фанфарен. Като се представях за толкова силен, преследвах определена психологическа цел. Искях да накарам дребосъка да кипне от яд, за да изгуби самообладание и да се разкрие. Но човечето се показва по-хитро. Той ме гледаше насмешливо и каза:

– Духай тогава, докато и ти бъдеш издухан. Аз съм твой приятел. Ти любезно прие и на гости бедния шивач. Затова съм ти благодарен и искам да те предпазя от зло, като те предупреждавам. Но ти не искаш да ме послушаш и не можеш да бъдеш спасен. Чужд си по тези места, но аз познавам страната по различен начин от теб. Обещах да те заведа до Калканделен, но съм убеден, че ти никога в живота си няма да видиш този град, защото животът ти е прекалено кратък за това пътуване.

– След два, най-много след три дни ще бъда там.

– Не. Ще почиваш в гроба!

– Сигурен ли си? Звучи така, сякаш си изключително близък довереник на Жълтоликия!

– Не го мислиш сериозно. Говоря така, защото от подобни примери знам, че Жълтоликия не разрешава да се шегуват с него!

– О, аз няма да се шегувам със зетя на Деселим!

– Ефенди, кой ти издаде това? – извика той възбудено. Сега вече го хванах въпреки невероятно голямата му хитрост и способност да се преструва! Той познаваше Деселим и знаеше, че той е сват на Жълтоликия. Лицемерният шивач се беше издал! Аз се направих, че не забелязвам нищо, защото веднага щом мнимият Африт разбереше, че съм го разкрил, повече нямаше да мога да извлека никаква полза от него.

– Самият Деселим ми го каза – отговорих аз. Той ме стрелна с искрящ поглед, който обаче се плъзна по лицето ми светкавично бързо. Това беше поглед, излъчващ омраза! Той знаеше, че Деселим си бе счупил врата заради мен. Забелязах го по погледа му. Този дребен, учтив, покорен човек беше мой смъртен враг!

– Много непредпазливо е постъпил – отбеляза той любезно. – Но знае ли Деселим с какво се занимава зет му и че той е Жълтоликия?

Ах, лицемерът е разбрал грешката си и сега се опитва да я оправи, като се преструва на наивен по детски.

– Сигурно го знае, иначе нямаше да ми го каже – отвърнах аз.

– Как успя да измъкнеш това от него?

– С хитрост.

– В името на Аллага, ти си изключително опасен човек! Ако бях Жълтоликия, моментално щеше да умреш. Но тъй като съм само един беден шивач, се радвам, че има умни хора, които са в състояние да надхитрят злото. Ала щом знаеш това, тогава то е много опасна за теб тайна. Жълтоликия трябва да нареди да те убият, за да я запази за себе си.

– Пфу! През последната седмица много пъти се опитаха да ме убият. Само вчера – два пъти, също и онзи ден, че и предишния. Днес миридитът иска да ме застреля с джепане или да ме убие с брадвата си!

– Но как си се осмелил да тръгнеш след него? Ако се беше обърнал, с теб щеше да е свършено!

– Не с мен, а с него! – твърдах аз.

– Така си мислиш! Хайдар е миридит, храбрец!

– А какъв съм аз, ще видиш днес. Като го следвах, той непрекъснато беше пред мен. Не можех ли в който и да е момент да го застрелям?

Той ли е бил във властта ми, или аз в неговата.

– Този път може и да е бил в ръцете ти, ако си добър стрелец. Но ако днес ги видите отново, ти ще си в неговата власт.

– Не вярвам.

– О, сигурно! Той те дебне и ще стреля по теб, когато и където пожелае, без да подозираш. Ти няма да го видиш и ще бъдеш труп.

– А аз ти казвам, че ако той се осмели да вдигне пушката си срещу мен, тя няма да гръмне!

– Аллах ми е свидетел, че това вече е прекалено! – извика шпионинът ядосано.

– Не е дързост. Знам какво говоря!

– А аз ти казвам, че дори и по някаква причина куршумът му да не те улучи, ще бъдеш повален от чакана му. Той е майстор в хвърлянето на това оръжие. Ти хвърлял ли си някога хайдушка брадва?

– Не.

– В такъв случай си загубен. А ако му се изплъзнеш, то тук са другите, от които вчера се измъкна. Те биха могли да са зад всеки храст и да те нападнат.

– Това е невъзможно!

– Защо?

– Защото се отправиха за Ангели. А ако бяха тук, щеше да има следи от тях, конят ми щеше да ги надуши и да изпръхти, а аз още отдалеч щях да ги видя, защото очите ми от много години са привикнали към гората.

Предателят във всеки случай беше убеден, че след един час няма да съм жив повече, затова се ядосваше, че толкова подценявам враговете си.

– Повтарям ти – каза той, – на теб не може да ти се помогне. Ти дори на истината не вярваш, че е истина!

– Щом първо настоява да й повярвам, значи вече не е вярна! Хайде да оставим това. Изправял съм се и срещу други мъже, като този Хайдар, който е брат на месаря, и знам как да се отбранявам от него. Халеф, ако той ме нападне, оставете го първо само на мен. Не се намесвайте.

– Както искаш, сихди – отговори дребосъкът равнодушно.

Хълмовете, които водеха към платото на Йерселю, са обрасли с гори. Самата равнина е покрита с прекрасни пасища и ниви.

Бяхме оставили обръча от дървета зад себе си и вече яздехме през широка, равна моравя, обрасла с ниска, остра трева. От време на време в далечината се появяваше по някой храст.

Тогава се натъкнахме на следа от кон, която идваше отляво и завиваше в нашата посока. Спрях и я разгледах, навеждайки се от седлото.

– Какво търсиш? – попита шивачът.

– Искам да разбера кой е яздил тук – отвърнах аз.

– Как ще го установиш?

– По мой си начин, който ти, разбира се, не знаеш. Виждам, че е бил миридитът. Хайдар е минал оттук преди около четвърт час.

– Не можеш да твърдиш подобно нещо!

– О, напротив! Стъпканите тревички ми издават времето. Хайде да продължим!

Сега трябваше да наблюдавам две неща, а именно следата и мнيميا шивач. Забелязах, че го обзе безпокойство. Погледът му блуждаеше, но все пак беше зорък. Гледаше ту наляво, ту надясно и ми се стори, че особено внимателно се вглежда в храстите, край които минавахме. Имаше ли основателна причина? Сигурно! Затова и аз самият наблюдавах храстите по-зорко и скоро забелязах, че миридитът оставяше на водача ни тайни указания. Ту отляво, ту отдясно беше отчупен някой клон и поставен в посоката, към която трябва да се придържаме.

Бяха се уговорили и сигурно са си мислели, че им е хрумнало нещо много умно. Можех да използвам наблюденията си, без да кажа нито дума за това, но този предател сигурно в себе си ни се присмиваше. Както той предвиждаше нападението, така и аз трябваше да го предскажа.

Затова спрях, щом отново стигнахме до един знак, и казах на Халеф:

– Хаджи Халеф, виждаш ли този счупен клон?

– Да, сихди.

– Кой ли го е счупил?

– Някое диво животно.

– Сигурно е било някое високо животно. Би трябвало да забележим и следите му.

– Вероятно тревата отново се е изправила, затова не можем вече да ги видим.

– В такъв случай от отчупването на клона трябва да са минали много часове и мястото на счупването трябва да е изсъхнало. Но то е още прясно и влажно, така че може да е минал най-много четвърт час, откакто е станало.

– Кой може да го е направил и какво ни засяга нас това, сихди? Защо си се загрижил толкова за този клон.

– Защото той ми разказва цяла история.

– История ли? Сихди, знам, че можеш да четеш и разбираш следи и дири като никой друг. Е, тези на миридита пред нас са ясни. Какво общо има тук обаче клонът?

Шивачът стоеше настрана и ме гледаше с привидно спокоен поглед. Но единият ъгъл на устата му беше леко отворен и разтегнат встрани, което придаваше на лицето му макар и трудно забележим израз на скрита подигравка.

– Щом не знаеш какво ми разказва този клон, тогава може би нашият водач ще е по-проницателен от теб – заявих аз. Шпионинът веднага направи учудена физиономия и отвърна:

– Ефенди, нищо не знам и нищо не подозирам, а едва ли и ти знаеш нещо. Какво би могъл да ти разкаже един клон?

– Много неща.

– Да, изнася проповед за преходността на земното. Вчера все още е бил зелен, а сега вехне и изсъхва.

– Да, и трябва да каже и на мен, че и аз съм обречен на смърт.

– Как така? Не те разбирам, ефенди.

– Сега съм убеден, че миридитът е отчупил клона.

– Защо?

– Нарочно. Ти не забеляза ли и другите отчупени клонове?

– Не, ефенди.

– Този тук, сигурно е единайсетият, който виждам.

– Това още нищо не означава.

– Човек може да пречупи веднъж с пръсти клонче при ходене или езда, потънал в мислите си, но единайсет пъти, и то ту наляво, ту надясно, това може да се направи само с определен умисъл.

– Бих искал да го знам.

– Само трябва да внимаваш. Вероятно ще намерим още много такива знаци и тогава ще видиш, че всичките са пречупени в определена посока.

– Сигурно, защото въпросното животно е тичало в тази посока.

– Не става въпрос за диво животно. Пречупените клончета са точно на височината на протегнатата ръка на ездач. Толкова високо не може да стигне нито сърна, нито пък рогата на елен. Освен това следите на миридита винаги са придружени отляво или дясно към храстите с такива знаци.

– Но, ефенди, това, че си толкова проницателен, ни казва също и какво е възнамерявал!

– Да познаваш случайно човек на име Суеф?

Това джудже, което упорито се наричаше беден шивач, сигурно притежаваше необикновено самообладание, защото по лицето му не трепна и един мускул. Ако през очите му не беше преминала сянка, докато ме гледаше, щях да си помисля, че греша.

– Суеф ли? – отговори той. – Чувал съм това име, но не познавам никого, който да се казва така.

– Понеже си добре осведомен за всичко в този район, си мислех, че сигурно познаваш човека, когото имам предвид.

– Не го познавам. Какъв е той?

– Привърженик на Жълтоликия. Днес трябва да ни заведе под прицела на оръжието на миридита.

– Ефенди, какво говориш?

Сега лицето му издаде ако не страх, то поне явна загриженост.

Но той можеше да я проявява с еднакъв успех както за себе си, така и за мен.

– Знам – продължих аз, – че вчера беше решено този Суеф да се опита да спечели доверието ни и после да ни отведе в клопката.

– Ти, изглежда, си всезнаещ, ефенди.

– Само съм внимателен, нищо повече.

– Откъде го знаеш?

– Не искам да говоря за това. Свикнал съм да наблюдавам всичко и да си правя съответните заключения. И ти ще го разбереш сега, по тези клони.

– Наистина ли е дошъл този Суеф?

– Не. Трябваше да ни предложи услугите си като водач. Но за щастие преди това срещнахме теб и Суеф е разбрал, че няма да може да се добере до нас.

– Как обаче свързваш това с клоните?

– Миридитът иска да даде указания на Суеф накъде да язди.

– Значи Хайдар не знае, че този Суеф не е при нас?

– Не. Шпионинът и предателят вероятно първо е искал да се приближи към нас по пътя. Тогава обаче от скривалището си е видял теб и е разбрал, че нямаме нужда от водач. Може би сега се промъква след нас.

Лицето на шивача се разведри. Той наистина се беше притеснил, че е разкрит. Сега се беше успокоил, защото аз вярвах, че Суеф е някъде зад нас. Той не предполагаше, че го бях разпознал, и трябваше да е убеден в това.

– Все пак мисля, че ти грешиш – започна той отново. – Подозрението ти е погрешно.

– Така ли?

– Защо му е на миридита да кърши клони? Предателят, този Суеф, все пак ще различи следите му. Щом една следа е толкова ясна, няма нужда от специални знаци!

– О, напротив! С тези знаци Хайдар не иска да покаже накъде язди, а накъде трябва да ни води Суеф.

– То не е ли едно и също?

– Изобщо не е. Убеден съм, че не след дълго посоката на тези знаци, ще се отдели от тази на следите му.

– Аллах! Що за глава имаш! – извика мнимият шивач. Това беше непресторено учудване. Бях отгатнал правилно и отвърнах:

– Главата ми не е по-добра от твоята. Над всичко размишлявам подробно. Представям си как миридитът ни чака тук, виждам как идваме и ние, водени от предателя Суеф. Ако Хайдар иска да ме убие, трябва да ме избедне. Значи ще се скрие встрани в храстите, ето защо преди това трябва да се отклони от посоката. Не го ли разбираш?

– О, да!

– Значи преди това Хайдар трябва да остави знак от едно определено място нататък Суеф да не го следва повече. А този знак ние скоро ще намерим. Хайде да продължим!

Щом отново подкарахме конете си, шивачът каза:

– Много съм любопитен да разбере дали предположението ти е правилно.

– Убеден съм, че не греша. Много добре знам, че все още няма от какво да се страхувам. Нападението ще бъде извършено едва когато посоките се разделят. И както вече ти доказах, че този клон ми разказа всички мисли и намерения на миридита и на Суеф, мога да предвидя също още много неща, повече, отколкото ти можеш да предположиш и мислиш. За мен Жълтоликия е безобидно момче.

Минахме покрай още много пречупени клони. Аз обръщах внимание на шпионина върху това и му доказах, че конят на миридита винаги е минавал близо до съответния храст.

После стигнахме до мястото, за което предварително му бях казал. Следата от коня водеше наляво, докато отпред пречупените клони на два срещуположни храста сочеха направо.

– Виж, ето ти мястото, за което ти говорех – твърдях аз. – Миридитът е продължил наляво, за да ни устрои засада. Суеф обаче трябва да ни поведе направо между тези храсти. Не си ли и ти на това мнение?

– Не мога да ти отговоря, ефенди. Твоите мисли са прекалено

сложни за мен.

– Но нали ти обясних всичко много ясно!

– Да, но въпреки това не мога да проумея изводите ти. Мисля, че ти сигурно грешаш.

– Не греша.

– Какво ще правиш сега, ефенди?

– Първо, ако този Суеф беше при мен, щях да накарам така да го набият с камшик на това място, че да не може повече да стане.

– Така му се пада! Но за съжаление не е тук.

– Но във всеки случай е след нас. Нямам голямо желание да го чакам тук.

– Той едва ли ще се покаже.

– Правилно, но аз все пак ще го пипна, а после ще си получи заслуженото.

– Точно така, ефенди!

– Мислиш ли, че сто удара ще са му достатъчни?

– Не. Ако го хванеш, трябва да заповядаш да го пребият до смърт, защото един предател е по-лош и от убиец.

– Съвсем правилно. Но и петдесет са достатъчни.

– Това би било изключителна милост и снизходителност, ефенди.

– Запомни тези свои думи, после да не молиш да се смиля над него, но това ще стане много по-късно. Сега да се заемем с действителността.

– Да, сихди, не можем да продължим да стоим на това място! – предупреди Халеф. – Вероятно миридитът е скрит недалеч оттук.

– Не ме е страх от това. Ще продължим да яздим нататък, но не точно в посоката, която ни сочат клоните, а малко по-надясно. Така между нас и него ще има повече пространство. Аз ще поостана още малко тук, но бързо ще ви настигна. И още нещо, Халеф! Носи пушката си в ръка. Не се знае какво може да се случи. Аз сам ще се заема с миридита. Но ако по някакъв начин забележиш този Суеф, моментално му изстреляй един куршум в главата!

– Съгласен съм! – заяви Халеф.

– А тъй като нашият добър Африт не е въоръжен, трябва да го закриляме. Нека Оско и Омар застанат от двете му страни, а ти ще яздиш зад тях, за да си подръка веднага, ако се случи нещо подозрително.

– Не се притеснявай, сихди, моментално ще се озова след този Суеф.

Хаджията ме разбра. Убеден бях, че мигновено ще застреля предателя, ако на този му хрумне да бяга. Той самият обаче ме гледаше със

загрижен и изпитателен поглед и каза:

– Ефенди, не се тревожете за мен!

– Това е наш дълг. Ти си при нас, значи си враг на нашите врагове.

И те ще се отнасят към теб като към такъв. Затова трябва да те вземем под закрилата си. Но не се отдалечавай от тримата ми спътници, защото тогава би могло да ти се случи нещо, за което не поемаме отговорност. Само при тях си на сигурно място.

– А ти няма ли да яздиш с нас?

– Аз ще остана за момент.

– Защо?

– От страх. Хайдар може да застреля първо вас, преди да улучи мен. Напред! Халеф се изсмя на отговора ми и намигна по посока на следите на миридита. Разбра, че аз ще продължа по тях. Изчаках, докато приятелите ми се озоваха между двата храста, и бавно продължих да язда наляво по следата. Сега трябваше да си отворям очите на четири. Хайдар можеше да ме забележи много по-рано, отколкото аз него. Затова предпочетох да се отклоня от следата и продължих малко по-наляво, успоредно с нея. Храстите бяха на относително равномерни разстояния един от друг, все по на около пет и осем метра. Щом стигнех до някой храст, спирах и внимателно се оглеждах наоколо.

Чух пронизително изсвирване. Идваше оттам, където сега вероятно се намираха спътниците ми. Кой беше изсвирил? Халеф, за да ме предупреди или да ми даде знак? Не, знакът му щеше да е друг. А може би мнимият шивач? Дали не се беше уговорил с миридита да му съобщи за приближаването ни с изсвирване? Тогава щеше да е много безразсъдно от негова страна при сегашните обстоятелства, като знаеше, че планът е разкрит от мен, да дава знак. Едва бях чул изсвирването, когато зад храста пред мен чух звук, като че ли някой полугласно извика думата „олду!“ (най-сетне!). Чух тропане на копита, но не ясно, а поради меката почва – глухо, и се изправих високо върху седлото, за да погледна над храста, зад който бях. Тогава видях миридита, който седеше в тревата до коня си, но сега веднага се метна на седлото. Той също се изправи на стремената и занадничка към нас.

Осма глава

Чаканът на скипетаря

Трябва да призная, че Хайдар добре беше избрал мястото, защото беше много подходящо за планираното начинание. Миридитът можеше да изскочи от храстите срещу нас светкавично бързо и също така бързо да изчезне. Неочакваната му поява трябваше да ни стъписа. Докато дойдохме на себе си, той щеше да ме е застрелял или пречукал и отново щеше да се скрие, преди изплашените ми спътници да могат да помислят за преследване на убицеца.

Това, разбира се, беше хубаво измислено, но понеже не беше искал позволения ми, за да тегли чертата под сметката, през последните две минути вече бях размотал ласото си.

Това оръжие, което в ръцете на обигран човек, може да стане страшно за противника, не е само американско, както много хора мислят. Всички номадски племена, които имат многобройни стада, си служат с него под различна форма и по свой начин. Унгарският чикош си служи с въжето или ласото по същия начин като руския табунщик. Туркмените със своите дълги, гъвкави кайи, както и монголите, остяките, тунгусите и киргизите изваждат отделни животни от стадата с примка.

Затова идеята да взема ласото със себе си по време на пътуването, не беше смешна. Бях влизал в контакт предимно с номади и плетеното ми, дълго десет метра ласо многократно ми беше свършвало чудесна работа. Споменато беше, разбира се, че преди много време то беше срязано и изхабено, затова трябва да разкажа, че си изплетох от ремъци ново, разбира се, не толкова добро ласо.

[#1 Коняр (унг.) – Бел. пр.]

Завързах края на ласото за халката в предната част на седлото. Исках да хвана миридита. Той сигурно досега не беше виждал ласо и може би нямаше представа как да се предпази от него. За да не му издавам предварително намеренията си, не държах примката в ръка, а я окачих на седлото. Затова пък взех мечкоубицеца. Това беше единственото оръжие, с което можех да се предпазя от брадвата. Впрочем този трик може да си го позволи само човек, който се е упражнявал да отклонява хвърлена по него томахавка с цевта на пушката си, така че брадвата да излети встрани, без да предизвика опасни наранявания, каквито обикновено се получават вследствие на неправилна отбрана. Докато брадвата лети,

не е достатъчно само да се прецени на кое място ще удари тя, но и въпреки голямата скорост на приближаващото се с въртеливо движение оръжие да бъде различена дръжката от острието, иначе бравата може да се плъзне около цевта на пушката и пак да улучи целта си. Преди всичко пушката, с която ще се отбива ударът, трябва да се държи с две ръце, иначе и бравата и пушката ще те ударят в лицето, защото ударът е страшен. Освен това цевта на пушката трябва да е наклонена, за да се удари бравата в нея под остър ъгъл и после да я отбие настрани. За това се изисква физическа сила, обиграност и набито око. Положението в момента беше следното: конят ми беше застанал така, че точно пред мен беше посоката, в която знаех, че се намират спътниците ми. Вляво от мен беше миридитът. Погледнах към него и разбрах, че се мъчи да види конниците. Едно неволно припряно движение на Хайдар ми издаде раздразнението, че Суеф не е тръгнал в указаната от клоните посока. Ако не бях казал на Халеф да се движат доста по-надясно, спътниците ми щяха да минат съвсем близо покрай миридита. Сега обаче те се движеха по края на откритата равнина, което, разбира се, не харесваше особено на дебнещия човек.

Видях конниците да се приближават. Сигурно и Хайдар ги виждаше. Но пръснатите наоколо храсти му пречеха да различава отделните ездачи, така че той не можеше да се убеди дали наистина съм с тях. Обаче като очакваше със сигурност да е така, тръгна. Първо бавно, а после по-бързо, докато конят му премина в бърз тръс.

Последвах миридита, с пушката в дясната си ръка, като гледах между нас винаги да има по някой храст. Действително, това беше излишно, защото вниманието на Хайдар беше насочено изключително напред и дори и през ум не му минаваше да се обърне назад. Меката почва заглушаваше тропота от копитата на коня ми, пък и шумът от неговия собствен кон не му даваше възможност да чуе, че съм зад него. Развръзката щеше да последва след няколко секунди. Не се страхувах, единствено бравата му можеше да ми създаде грижи.

Скипетарят трябваше да мине покрай още два храста. Той профуча край последния и излезе в откритата равнина, като нададе пронизителен вик, за да ни изплаши. Спря коня си, вдигна пушката за стрелба, но не стреля. Дори и не се прицели, а нададе втори вик, вик на изненада, на гняв. Видя, че не бях при другите. Моите спътници също спряха. Халеф високо се изсмя.

– Какво искаш от нас? – попита той. – Защо гледаш така, сякаш си глътнал собствената си глава заедно с лепенката през бузата си?

– Кучи синове! – процеди през зъби скипетарят.

– Ти се ядосваш? Сигурно, защото не виждаш този, когото търсиш? Ами огледай се!

Отмъстителят се обърна и ме съзря, защото бях на около петнайсет крачки от него.

– Мен ли търсиш? – усмигнах му се аз. Той обърна коня си към мен, вдигна отново пушката си и извика:

– Да, ти ми трябваш, шейтан! Познаваш ли ме?

Не направих никакво движение, само потвърдих с жест.

– Ти уби моя брат! Сега ще бъдеш жертва на кръвно отмъщение. Не искам коварно да те застрелвам в гръб, а отпред!

– Не стреляй, защото всички сме неуязвими от куршуми!

– Искам да видя! Отивай в Джехената! Хайдар натисна спусъка. Фитила изпука, но не произведе изстрел.

– Виждаш ли? – засмях се аз. – Предупредих те. Сега си мой! Вдигнах мечкоубицеца, за да стрелям. Тогава той грабна чакана си и гневно извика:

– Още не съм! Като не те улучи пушката, ще те улучи брадвата!

Хайдар размаха брадвата над главата си и после я запрати към главата ми. От такова малко разстояние тя можеше да ми разцепи черепа, ако при отбраната сгрешах дори на педа.

За миг чух свистенето на брадвата. Беше като глухо, но все пак рязко изсвирване. Следях внимателно движението на ръката на миридита. Останах върху седлото неподвижно, държейки пушката с двете си ръце. Светкавично бързо замахнах с пушката нагоре. Брадвата улучи цевта и излетя встрани. Иначе щеше да ме улучи в челото.

От смайване отмъстителят изпусна юздите от лявата си ръка. Вече нямаше никакво друго оръжие освен пистолетите, но от тях нямаше защо да ме е страх.

– Виждаш ли, че и от брадвата ти не се страхувам! – извиках му аз. – Сега ти попадаш под ударите на моето отмъщение. Внимавай!

Прицелих се с мечкоубицеца в него. Тогава Хайдар дойде на себе си. Хвана отново юздите, изви коня си и препусна към равнината точно както бях очаквал.

Аз се приближих до Халеф, дадох му пушката, защото само щеше да ми пречи. Той я взе, но настойчиво предупреди:

– Бързо, бързо! Иначе ще избяга!

– Търпение! Имаме време. Този добър, беден шивач Африт трябва да види един ездач, на когото Жълтоликия не би посмял да излезе

насреща. Следвай ме в галоп!

Подсвирнах леко и моят Рих полетя. Сложих юздите върху шията му и се вдигнах на стремената, въпреки че болният крак ми създаваше доста затруднения. Яздейки, откачих ласото от седлото и го нанизах на лявата си ръка, за да може равномерно да се размотава, но края държах с дясната си ръка. Не направлявах жребеца си нито с юздите, нито с коленете си, защото умното животно знаеше за какво става дума.

Първоначално Хайдар препускаше по права линия, което от негова страна беше глупост, защото лесно можех да го улуча с куршум, а по този начин той ме улесняваше в прицелването, ако изобщо смятах да стрелям. Но тъй като откритата равнина беше най-широка в тази посока, после той се отклони наляво, където пак имаше храсти, които можеха да му осигурят прикритие, а може би и спасение. Рих веднага се стрелна наляво, без намесата ми, като добро ловно куче. Между мен и миридита имаше разстояние от около четирийсет конски дължини, но не мина и минута и вече бях на две дължини от него.

– Стой! Заповядвам ти! – извиках аз.

Скипетарят се обърна към мен. Вече беше пригответил пистолетите си и стреля. По прицелването му разбрах, че няма да ме улучи, размахах ласото над главата си и го хвърлих. В мига, когато примката се намираще над тялото на ездача като обръч, спрях жребеца си и дръпнах назад. Последва тласък, после вик – Рих стоеше здраво, кафявият кон продължи да тича напред, а миридитът се намери на земята, със стегната около ръцете и тялото примка. Видях, че Хайдар не мърда, но не бързах да слизам от коня. Не можеше да избяга.

Щом конят ми направи няколко крачки към него, видях, че пленникът беше затворил очи. Беше в безсъзнание. Останах на седлото и погалих коня си в знак на благодарност за усилията му. Жребецът беше много чувствителен към такива нежности. Той обърна шията си назад и поsegна да ме оближе с език, но не можа да ме достигне. После се опита да ме докосне поне с опашката си. За да му доставя тази радост, се наклоних назад и протегнах ръка, по която той ме удари десетина пъти с великолепната си опашка, при което изцвили от удоволствие.

След малко дойдоха и спътниците ми. Учудих се, като видях с каква лекота препускаше старата кльошчава кранта на шивача. Сякаш на старата кобила й доставяше удоволствие, че може хубавичко да се разтъпче. А мършавото джудже седеше на седлото несравнимо добре! Мисля, че крантата беше лицемер също като господаря си.

– Мъртъв ли е? – попита Халеф, като се приближиха.

– Не знам. Провери!

Той скочи от коня и прегледа пленника.

– Сихди, скипетарят само малко е позаспал. Ето ти чакана му. Халеф ми подаде чудесното оръжие. Извитата дръжка беше обвита с кожа от акула. Самата брадва беше със старинна, фина и чудесно орнаментирана изработка. От едната страна на арабски беше написано „Лима ак келимет“ (Трябва да ти кажа нещо), а от другата „Авази, хатрак“ (Добра среща, сбогом!). Майсторът, който я беше изработил, е бил с малко сатиричен нрав.

– Е, Африт, великанско създание, какво ще кажеш за този кон? – попита го Халеф.

– Несравним е! Никога досега не съм виждал такъв – отвърна запитаният. Шивачът оглеждаше жребеца с око на познавач. Алчността, четяща се в погледа му, не беше за подценяване. Виждаше се, че желанието му да притежава жребеца, беше голямо, колкото и да се стараеше да го прикрие.

– Добре – каза Халеф, доволен от похвалата. – А какво ще кажеш за господаря му?

– Заслужава да има такъв кон, защото язди добре.

– Добре ли? Африт, какви ги приказваш? И ти яздиш добре, но в сравнение с него си жаба, седяща върху гърба на вол. И кой те е питал как язди? Имах предвид друго нещо. Не удържа ли моят сихди блестящо на думата си?

– Да, разбира се, че го признавам.

– Разбира се? Трябва да го признаеш, принуден си. Не доказа ли той, че миридитът е хлапак в сравнение с него? Хлапе, което още не може да си закопчава палтото? Как прекрасно Кара Бен Немзи ефенди надхитри отмъстителя! Предполагаше ли, че той отново ще го издебне?

– Не, Хаджи Халеф!

– Аз веднага се досетих. Мозъкът ти е като прегорял и изсъхнал сладкиш, от който човек не може да изпита никакво удоволствие. Колко се учуди миридитът, като не видя нашия сихди при нас, и как се изплаши, като го съзря зад себе си! А после колко точно се прицели Хайдар в него! Знаеш ли защо не гръмна пушката му?

– Защото засече.

– Не, защото сме неуязвими. Разбра ли, шивачо на всички бедни шивачи! Моят сихди не ти ли каза предварително, че пушката на Хайдар няма да гръмне? А после она хвърли чакана! Ти щеше ли да можеш да отбиеш бравата?

– С моята бедна душа, не!

– С твоята бедна душа никога нищо не бе могъл да свършиш, защото душата ти е едно дълго и безпомощно нещо, като дъждовен червей, който напразно се гърчи в теб, за да измъдри някоя умна мисъл. Ами гонитбата! Виждал ли си някога как се сваля ездач от коня с ласо?

– Никога.

– Вярвам ти. Въобще ти не си виждал много, дори хиляди неща, които ние разбираме и можем. С какво може да излезе твоят Жълтолик срещу нашия ефенди? Нашата хитрост и храброст ще бъдат като винт, който се забива в тялото му!

– Моят Жълтолик ли? Не говори така!

– Ти го защитаваш!

– И през ум не ми е минавало!

– Не каза ли, че Жълтоликия ни превъзхождал и щял да ни погуби.

– Казвам ви го, защото от сърце искам да ви предупредя.

– Тогава и аз също толкова сърдечно ти казвам, че за в бъдеще трябва да си затваряш муцуната! Нямаме нужда от предупреждения. Сами знаем какво трябва и какво не трябва да правим, защото познаваме и себе си, и враговете си. В сравнение с нас са изсърхнали треви пред палми, чиито клони достигат облаците. Този Жълтолик ще лежи в краката ни, както лежи на земята сега миридитът. А всички, които му служат, ще смачкаме, както се натъпква тютюн в лула.

– Хаджи Халеф, какво съм направил, та говориш с мен така строго и сърдито?

– Ти постави Жълтоликия над нас! Това не е ли достатъчно? Ти още не си виждал прочут герой. Но пред себе си имаш мъже и храбреци, които презират Жълтоликия като муха, която ще хванат и смачкат с ръка!

За да не давам възможност на дребния хаджия, който беше във вихъра си, да се надува повече, го прекъснах:

– Като бях зад миридита, чух едно изсвирване. Кой беше?

– Шивачът.

– Защо?

– Каза, че през храстите било притичало куче.

– Да, ефенди, добре го видях! – обясняваше предателят усърдно.

– Какво те засягаше животното?

– Сигурно се беше загубило и можехме да го вземем с нас до следващото село, откъдето е вероятно.

– Така ли! Но миридитът като че ли познаваше това изсвирване.

– Едва ли.

– Той веднага скочи от земята и яхна коня. Изглежда, Хайдар се е бил уговорил със Суеф да предупреди приближаването ни с подсвирване. Голяма глупост от страна и на двамата, защото така се издават, че действат заедно. Вероятно предателят ще ми падне в ръцете и тогава ще му обърна внимание върху тази глупост.

– Не искаш ли да видиш миридита. Той се размърда. Скипетарят беше направил някакво движение с крака. Видях, че беше отворил очите си и гневно ме гледаше.

– Е – казах аз на Хайдар, – как ти харесва краят на твоето приключение?

– Бъди проклет! – изсъска отмъстителят.

– От устата ти не се леят благословени думи, но все пак не съм настроен зле към теб.

– Знам колко добре си настроен, знам. Ще ме убиеш!

– Грешеш. Ако исках да те убивам, днес много пъти можех да го направя.

– Нещо по-лошо ли си намислил?

– Ти как мислиш? – подпитах аз.

– О, има много начини да бъде обезвреден един отмъстител, без веднага да го убиваш.

– Например като го оставиш да умре от глад, както смятахте да направите с нас.

– Шейтанът ви помогна да се измъкнете! – изръмжа миридитът.

– Не, ако трябваше той да ни помага, щяхме да предпочетем да останем в колибата.

– Все пак сте с дявола, защото всичките сте неуязвими!

– Мислиш ли, че за това е необходима помощта на шейтана? Това човек може да направи сам, без чужда помощ. Само трябва да е достатъчно умен и да е понаучил някои неща. Наистина не се страхуваме от никакви куршуми, а също и от твоето джепане, което днес толкова грижливо зареди в цевта.

– Ах, ти си взел пушката ми?

– Не, виси си на седлото, а конят ти избяга с нея.

– Как би могъл тогава да знаеш, че съм заредил джепане?

– Винаги знам всичко, което трябва. Сега не можеш да се прибереш в Жиганци, а трябва да последваш съучастниците си, както се уговори с тях.

– Аз ли? Къде? – осведоми се Хайдар.

– Много добре знаеш. Те не тръгнаха ли пред теб през Ангели?

– Ефенди, кой ти каза?

– Сънувах. В съня си ги видях да те чакат на хълма отвъд Варци. Ти дойде, слезе от коня и тръгна да ги търсиш, за да им кажеш, че най-сетне сме тръгнали. После продължихте ездата си заедно. Ти обаче скоро се отдели от тях, за да дойдеш тук, където Суеф трябваше да ни набута в ръцете ти.

– Суеф! – извика миридитът изплашено.

Хайдар потърси с поглед Суеф. Направих се, че не виждам предупредителния поглед, който му хвърли дребосъкът. Този знак, изглежда, успокои миридита, защото той каза:

– Кой е Суеф?

– Твой приятел.

– Не познавам никакъв Суеф.

– А може би ще го познаеш, ако, както се надявам, заповядам да го набият с камшик пред теб. Ти се уговори с другарите си, че ако не се върнеш днес, значи съм мъртъв, но ако нападението ти не успее тази вечер, ще се присъединиш към тях. Не успя. Искаш ли да тръгваш? Отмъстителят не знаеше какво да мисли за мен, но все пак мрачно каза:

– Не мога да разбера откъде знаеш всичко. Но не ми и трябва да знам. Хайде свършвай по-бързо и ме убий!

– Защо да те убивам?

– Защото исках да ти отнема живота.

– За мен това не е никаква причина, защото съм християнин и не отвърщам на злото със зло.

– Значи тогава не познаваш закона за кръвното отмъщение.

– Знам го.

– Известно ли ти е, че докато съм жив, трябва да те преследвам и убия?

– Да.

– И въпреки това няма да ме убиеш?

– Не. Отбранявах се срещу теб и ти не успя нищо да ми направиш. Това е достатъчно. Ние християните не познаваме кръвното отмъщение, затова при нас убийството се наказва със смърт. Но теб те принуждава да убиваш законът за кръвното отмъщение. Не мога да ти се сърдя, че искаш да се подчиниш на закона.

Той ме погледна слисано, защото не можеше да схване думите ми.

– Но – продължих аз, – размисли дали съм заслужил кръвното отмъщение. Бях затворен. Трябваше да се освободя. Налагаше се да

стрелям и не знаех кой седи отгоре. Брат ти сам си е виновен, че куршумът ми го улучи. Той знаеше, че оръжията ни са у нас. Много глупаво беше от негова страна да сяда отгоре.

– Ефенди, думите ти съдържат много зрънца истина!

– И защо Чурак искаше да ме остави затворен, докато умра от глад? Какво съм направил? Да не би да съм го обидил, наранил, окрал или ограбил? Не! Дойдох да разпитам за Жълтоликия. Беше свободен да избира дали да ми даде сведения или не и тогава щях да си тръгна с мир. Защо стана мой враг?

– Защото неговите приятели са твои врагове и защото искаш да погубиш Жълтоликия.

– Не, и това не искам да правя.

– Ти го търсиш и си убил шурей му Деселим. Над теб тегне кръвно-то отмъщение и няма да го избегнеш.

– Не съм убил Деселим. Той ми открадна коня, падна от него и си счупи врата. Аз ли съм убиецът?

– Трябваше да го оставиш да избяга! А ти си го гонил и преследвал.

– Ах, значи попадам под закона за кръвното отмъщение, защото не съм искал да позволя да откраднат коня ми? Слушай, отнасях се с уважение към вас, защото мислих, че сте храбри и чистосърдечни мъже. Но сега виждам, че сте страхливи, коварни подлеци. Вие сте жалки крадци, а като ви отмъкнат някоя плячка, казвате, че ние подлежим на кръвно отмъщение. Заслужавате човек да ви заплюе. Пфу! Сега вашият Жълтолик за мен е едно нещастно хлапе, а всички вие, които му служите, сте мизерни негодници, на които изобщо няма да обръщам внимание. Ставай и изчезвай оттук! Не се страхувам от теб. Стреляй по мен колкото искаш. Халеф, освободи го от ласото!

– Сихди! – извика дребосъкът изплашен. – Луд ли си?

– Не. Развържи го!

– Няма да го направя!

– Сам ли да го сторя? Хайдар не стреля по мен коварно из засада, а открито се изправи срещу мен. Освен това, преди да стреля по мен, ми държа хубава реч, през което време, ако исках, можех да го убия. Не е подъл убиец и няма да се отнасям с него като с такъв. Махни ласото!

Халеф се подчини и развърза ласото. Другият стана от земята. Погрешно беше да очакваме от него, че ще побегне по най-бързия начин. Той протегна ръцете си, които преди това бяха здраво притиснати към тялото му, а после се приближи към мен.

– Ефенди – заяви Хайдар, – не знам какво означава поведението ти.

- Вече казах! Можеш да отидеш, където искаш.
- Значи не искаш нищо от мен?
- Не.
- И никакво обещание да те пощадя?
- И през ум не ми минава! – казах аз нетърпеливо.
- Но аз трябва да те убия!
- Опитай се!
- Ти самият знаеш, че тази вечер ще последвам приятелите си.
- Знам и нямам нищо против.

По лицето на Хайдар личаха следи от вътрешна борба. Бореха се гордост и снизходителност, омраза и вълнение. После той ми каза:

– Ще ме смяташ ли за страхливец, ако се възползвам от свободата си?

– Не. И аз бих го направил, а се считам за смел мъж.

– Добре, ще приема помилването на живота си от теб. Вече никой не би се докоснал до него, щом позволявам той да ми бъде подарен от убицеца на брат ми, за да се откажа от кръвното отмъщение. Кръвното отмъщение остава между нас, но засега ще се отложи. Виждам чакана си, окачен на пояса ти. Макар да знам, че всъщност е твоя плячка по право, въпреки това те моля да сметнеш, че съм ти го дал доброволно. Знаеш ли какво означава това?

– Не.

– Това е знак, че за известно време кръвното отмъщение ще се отложи. Веднага щом ми върнеш брадвата, отмъщението започва отново.

– Значи, докато чаканът ти е у мен, борбата между нас се отлага?

– Да. Искаш ли да задържиш оръжието ми в такъв смисъл?

– Вземам го.

– Накъде избяга конят ми?

– Пасе отвъд храстите.

– Тръгвам, ефенди. С удоволствие бих ти подал ръка за сбогуване, но по твоята лепне кръвта на брат ми. Мога да те докосна само за да те убия. Сбогом!

– Сбогом!

Хайдар тръгна. На известно разстояние той още веднъж се обърна и ни махна, а после отиде при коня си и препусна нататък.

Чакана пазя и до днес. Кръвното отмъщение между нас все още спи и никога няма да се събуди.

Дребният шивач наблюдаваше тази сцена с напрегнато внимание. По лицето му личеше, че въпреки думите е бил твърдо убеден, че ще

наредя да убият миридита. Но дали беше доволен или не от изхода на случката, не можеше да се разбере. Физиономията му изразяваше само голямо учудване.

Халеф беше видимо недоволен. На него щеше да му достави голямо удоволствие, ако го бях накарал да удари на човека петдесет камшика и после да го пусне. Но като се има предвид низостта на подобно деяние, щях да си спечеля двойно по-зъл смъртен враг, докато сега нямаше от какво да се страхувам. Тъй като Хаджията не смееше да ми каже нищо, изля лошото си настроение върху мнимия шивач:

– Е, господарю на иглата и конеца, какво стоиш и гледаш във въздуха, сякаш валят камили? Какво се чудиш толкова?

– На ефендите.

– И аз също.

– Той можеше да заповяда да убият Хайдар – каза замислено мнимият Африт.

– И теб също!

– Мен ли? Защо?

– Ще ти кажа, когато му дойде времето, а мога и да ти го напиша.

– Тогава няма да имате водач.

– Голяма работа.

– И кой знае какво може да ви се случи по пътя!

– Нищо по-лошо, отколкото ако си с нас. Знаеш ли закона на кръвното отмъщение, както се прилага тук, в тази страна?

– Да, знам го.

– Наистина ли е вярно, че враждата вече е приключена?

– Да, само докато бъде върнат чаканът. Но това важи само за кръвното отмъщение, а не въобще.

– Какво искаш да кажеш?

– Че Хайдар би могъл да ви нападне например, за да ви ограби, при което може и да ви убие. Тогава ще ви е убил не заради кръвното отмъщение, а заради грабежа.

– Аллах е велик, честността ви обаче не е особено голяма – каза Халеф възмутено. – Все едно да обещаеш на съседа си, че няма да му крада тиквите, и още на следващата нощ да му обера дините? Всички вие сте престъпници един спрямо друг!

Прекъснах разговора им с думите:

– Колко има още до Йерселю?

– Около час – отвърна Суеф припряно.

– Тогава можем да спрем там, за да се подкрепим. Има ли хан?

- Да, познавам ханджията.
- А къде предлагаш да пренощуваме?
- В Килисели. Познавам и тамошния ханджия.
- Колко е пътят дотам?
- От Йерселю четири часа.
- Защо избираш тъкмо това село?
- Защото е хубаво и се намира в равнината Мустафа, където човек може да получи в изобилие и евтино всичко, каквото му душа поиска.
- А колко е оттам до Юскюб?
- Осем часа.
- Добре, тогава оставаме в Килисели.

Шивачът яздеше отпред като водач и сякаш повече не го интересувахме. Тъй като Оско и Омар язدهа подире му, ние с Халеф можехме да говорим за него, без той да ни чува.

– Сихди – попита Халеф любопитно, – и ти мислиш, че той е Суеф, нали?

Потвърдих по ориенталски маниер с поклащане на глава. Халеф продължаваше да пита, като ме стрелкаше с поглед отстрани:

- Ще си удържиш думата за петдесетте удара, нали?
- Суеф трябва да ги получи, но не сега.
- Той напълно си ги заслужи. Учудих се, че му каза толкова много неща, макар да знаеш, че е наш противник.
- Направих го нарочно.

– Да, ти винаги имаш някакви скрити намерения. Предвиждаш нещата много по-далеч от нас и затова се преструваш, че вярваш на шивача предател. А аз бих го набил с камшик и зарязал.

– И после да събираш лоши плодове от тази постъпка. Докато е при нас, ще знаем всичко, което възнамеряват да предприемат съюзниците му срещу нас. Тази вечер пак ще направят нападение, което ще смятат за последно, понеже вярват, че ще е успешно. Довечера всички трябва да бъдем убити. Още не знам как смятат да го направят.

- Но ние ще го разберем, нали?
- Да, и то именно чрез шивача. По това, което върши, сигурно ще можем да си извадим извод какво ще се случи.
- Тогава ще си отварям очите на четири.

– Тъкмо за това исках да те помоля, защото не мога за всичко да се грижа сам. Заради крака си сигурно отново ще се наложи да пазя стаята. Вие тримата трябва да наблюдавате какво става навън. Трябва да имаме сведения за всичко: къде са аладжите, Баруд ал Амасат и другите, кога и

къде ще разговарят с шивача, кога и къде трябва да бъдем убити.

– До много неща ще трябва да се доберем, сихди! Засега можем да се радваме, че сме се отървали от един от най-злите си врагове.

– Миридита ли имаш предвид?

– Да. Тази вечер вероятно няма да дойде.

– А аз мисля, че Хайдар ще дойде със сигурност.

– За да помогне на аладжите ли.

– Напротив, да се застъпи за нас.

– Ами, не вярвам!

– Аз пък вярвам. Той е честен миридит и е мой враг само защото куршумът ми е улучил брат му, но не и заради Жълтоликия. Мисля, че сега Хайдар ни уважава и се отвращава от коварното и вероломно поведение на останалите. Той знае, че съм му подарил живота. Кой човек не обича живота си? Затова се чувства задължен да ни се отблагодари.

– Че ти нали пощади и останалите? Да не би да ти благодариха?

– Не, но те са само жалки мерзавци. Ако имаха характера на Хайдар, неговата откровеност, отдавна да бяхме приключили с тях. Почти съм убеден, че той ще дойде и неговото присъствие ще ни е от полза.

Както беше казал шивачът, пристигнахме в Йерселю след около час. Беше планинско село, за което не може да се каже нищо особено. Спряхме при хана и поискахме да ни дадат храна: кисело мляко с царевични питки. Конете ни бяха нахранени и напоени.

Направи ми впечатление, че като наближихме селото, шивачът избърза пред нас. Той каза, че го прави, за да ни поръча нещо да се подкрепим. Халеф ме погледна, поклати глава и попита:

– Знаеш ли защо го прави?

– Ще каже в хана да не го наричат Суеф, а Африт.

– И аз така мисля. Но тогава сигурно е говорил предварително и с нашия ханджия в Жиганци!

– Може там да е познат само под името Африт.

– Или пък Илия не е бил искрен с нас.

– Това също е възможно, но не го вярвам.

След като се нахранихме, продължихме ездата си и скоро започнахме да се спускаме от западната страна на платото към споменатата равнина Мустафа, за прекосяването на която са необходими много часове. През плодородните поля, където реколтата вече беше прибрана, се стигаше до пътя, водещ от Енгели за Команова, а след четири часа видяхме пред себе си Килисели.

Местността беше прекрасна. Планини нямаше, но затова пък

толкова по-прелестни намирахме намиращите се край пътя гори, в които имаше вечнозелени дървета. Минахме през великолепни овощни градини, където в изобилие зрееха южни плодове. Богати, но вече ожънати житни полета се ширеха отляво и отдясно, а като приближихме до селото, видяхме голям рибарник, в чиито кристални води се отразяваха дърветата на една голяма градина. Градината принадлежеше към огромна, подобна на дворец постройка, което в тази страна с бедняшки къщички не можеше да не направи впечатление.

– Каква е тази сграда? – попитах аз нашия водач.

– Дворец – отговори той.

– На кого е?

– На гостилничаря, при когото ще нощуваме.

– Но както ми се струва, този дворец не е обществена странноприемница.

– О, не, ефенди.

– Нали говореше за някакъв хан?

– Познавам стопанина. Той много обича гости и с радост ще ви приеме.

– Кой е той?

– Турчин от Салоники, който идва да си почива тук. Казва се Мурад Хабулам ага.

– Как изглежда?

– Агата е на средна възраст, висок и доста слаб, без брада.

Не изпитвах симпатия към високия, сух, голобрад турчин. Не мога да си представя, че един почтен, честен турчин може да изглежда почти или напълно като скелет, а освен това от опит вече знаех, че в Османската империя човек много трябва да внимава с всеки, който е прекалено висок и слаб, а на всичко отгоре е и без брада. Явно физиономията ми не е била особено благосклонна, защото шивачът ме попита:

– Не ти ли харесва, че ви водя при него?

– Не. Мисля, че е много нескромно да се канят петима души на гости при напълно непознат човек.

– Но не вие предлагате да му гостувате, а той нареди да бъдете поканени при него.

– Това е ново за мен!

– Нали ти обяснявам, че Мурад Хабулам ага много обича гости. Аз често идвам при него и той веднъж завинаги ми е заповядал да водя при него чужденци, ако няма да се срамува от тях.

Обича непознатите хора и е учен мъж, обикалял много по света,

точно като теб. Много ще си допаднете един на друг. Освен това е толкова богат, че нищо не му пречи да подслони десет, та дори и двайсет души.

Учен човек, с житейски опит, това звучеше привлекателно. А за да ме заинтересува още повече, предателят добави:

– Ще имаш великолепно жилище с парк и всичко, каквото може да има един богат човек.

– А има ли и книги?

– Голяма сбирка.

С това, разбира се, беше сложен край на колебанията ми и аз изпратих шивача да съобщи за нас.

Докато с Халеф си говорихме за баснословно богатия и учен турчин, а аз изразявах предположението си, че не е нужно да се съобщава за нас, защото той вече е узнал за пристигането ни от аладжите, конят на Хаджията изведнъж стана неспокоен.

Отидохме близо до брега на езерото, по чиято повърхност точно към нас се приближаваше една лодка. В нея седеше младо момиче и гребеше със силните си ръце. Облечено беше като неомъжена българка. Изпод червената забрадка, вързана на главата ѝ, се подаваха две дълги, тежки плитки.

Българката, изглежда, много бързаше, защото скочи от лодката, без преди това да я върже, и понечи да изтича покрай нас. Червеното ѝ облекло, а може би припряността ѝ или нещо такова, беше изплашило коня на Халеф. Той подскочи настрани, замахна към момичето с копито и го събори. Моят вран жребец също се изплаши малко и се изправи на задните си крака. Българката искаше да се изправи, но го направи в погрешна посока, озова се под коня ми и извика от страх.

– Тихо! Ще подплашиш конете ни! – заповядах ѝ аз. – Стой спокойно.

Наистина Рих продължи да потрепва още известно време, но не настъпи българката и тя вече можеше да се изправи. Тя искаше да побегне, но аз я спрях с думите:

– Стой! Почакай малко! Как се казваш?

Тя спря и вдигна поглед към мен. Беше истински българско, младежко лице, меко, кръгло и пълно, с малък нос и ласкави очи. Съдейки по облеклото ѝ, тя беше бедна, а беше и боса. Конят на Халеф сигурно ѝ бе причинил болка, защото тя сви крака си нагоре.

– Анка се казвам – отговори момичето.

– Имаш ли родители?

- Да, ефенди.
- А братя и сестри?
- О, много!
- А изгора?

Гъста руменина покри младото лице, но въпреки това тя бързо отговори:

- Да, един красавец!
- Как се казва?
- Яник. Ратай е.
- Двамата май не сте богати?
- Ако имахме състояние, отдавна щях да съм станала негова жена.

Но спестяваме.

- И колко?
- Аз трябва да имам хиляда пиастъра и той хиляда.
- С какво ще се захванете после?
- Ще се преместим близо до Скопие, където живеят моите и неговите родители, и ще вземем градини под аренда. Неговият баща е градинар, а и моят също.

- А как върви спестяването? Расте ли сумата?
- Много бавно, ефенди. Моята заплата е малка, а освен това трябва да давам по нещо и на баща ми, който също работи под аренда.

Зарадвах се. Българката изглеждаше толкова всеотдайна и почтена. Даваше на баща си от оскъдната си заплата, въпреки че така отдалечаваше лелеяното щастие.

- Удари ли се?
- Конят ме ритна.

Но не беше чак толкова лошо, защото тя отново стоеше изправена. Бръкнах в пояса си, извадих една малка кесийка с може би петдесет-седемдесет пиастъра и й я подадох.

– Тогаво трябва да идеш на лекар и при аптекаря, Анка, за да излекуваш раната си. Имаш ли с какво да им платиш? Анка понечи бързо да ги грабне, но отдръпна ръката си и каза:

- Не мога да приема това.
- Защо?
- Сигурно няма да се наложи да ходя на лекар и при аптекаря, затова не мога да взема и парите.

- Тогаво ги приеми като подарък от мен!
- Анка слисано ме погледна и попита смутено:
- Защо? Аз не съм направила нищо за теб?

– Когато се прави подарък, не е и задължително. Прибави ги към спестяванията си или ги изпрати на баща си, който сигурно се нуждае от тях.

– Правилно казваш, ефенди. Ще изпратя парите на баща си.

Той ще се моли за теб на Божията майка, въпреки че си мюсюлманин.

– Не съм мюсюлманин, а християнин.

– Тогава се радвам още повече. Аз съм католичка, а и годеникът ми изповядва същата вяра.

– Е, аз съм бил в Рим и съм виждал баба мукадес³⁵, заобиколен от кардналалар.

– О, да можеше да ми разкажеш!

Макар това желание да беше породено от женското любопитство, идваше от добро сърце, което се виждаше по светналите ѝ очи.

– С удоволствие бих го направил, Анка, но вероятно няма да те видя повече.

– Както виждам, чужд си по тези места. Къде ще отседнеш?

– При Мурад Хабулам.

– Света Панагия! (Света майчице!) – извика тя изплашено на български. Приблужи се бързо, хвана стремето ми и попита на турски с приглушен глас: – Да не си ефендите, когото очакват с тримата му придружители?

– Ефенди съм и имам трима придружители. Но дали ме очакват, не бих могъл да знам.

– От Жиганци ли идваш?

– Да.

– Значи си ти.

Анка се вдигна на пръсти и ми прошепна още по-тихо отпреди:

– Внимавай, ефенди!

– Говори по-високо, Анка. Тези трима мъже могат да го чуят. Те са ми приятели. От кого трябва да се пазя?

– От Мурад Хабулам, моя ага.

– Ах, ти слугуваш при него? – попитах аз.

– Да, и Яник също.

– Имаш ли основание да ме предупреждаваш?

– Искат да ви убият.

– Това го знам, Анка. А би ли могла да ми кажеш по какъв начин

35. Светия отец.

смятат да го направят?

– Още не. Двата с Яник подслушвахме. Успяхме да чуем някои неща, от които предположихме, че с вас ще се случи нещо лошо.

[#2 Кардиналите. – Бел. нем. изд.]

– Искаш ли да станеш моя закрилница?

– С удоволствие, ефенди, защото си от моята вяра и си виждал Светия отец. Ще ти помагам дори нашият ага да ни изгони!

– Ако го направи, ще се погрижа за вас.

– Наистина ли ще го направиш, ефенди?

– Давам ти думата си.

– Значи ще удържиш на нея, защото си християнин. Сега не мога да ти кажа повече, защото нямам време. Трябва да вървя в кухнята, защото господарката замина на гости в Юскюб. Трябваше да замине веднага, щом вестта за пристигането ви дойде. Пазете се от Хумун, слугата, който е довереник на агата и ме мрази, понеже обичам Яник, а не него. Ще живеете в ихтиар ана калеси³⁶, а аз ще се погрижа да узнавате всичко. Ако не мога да дойда аз самата, ще изпращам Яник, на когото можете да се доверите.

Анка изрече това много припряно, а после бързо хукна нататък.

– Какво чуваме, ефенди! – каза Оско. – Заплашва ни голяма опасност! Не е ли по-добре да отидем в хана?

– Не. Там ще бъдем също толкова застрашени, без да можем да се защитим. А тук намерихме помагачи и приятели, от които ще узнаваме какво трябва да правим.

– Сихди, имаш право – съгласи се Халеф. – Аллах ни изпраща тази приятелка и нейния годеник, за да ни закриля. Християнството, изглежда, е добро, щом веднага свързва сърцата. Понеже съм мюсюлманин, не мога да стана християнин. Но ако не бях мюсюлманин, щях да стана привърженик на Иса Бен Мариам³⁷. Вижте, там ни маха шивачът, предателят!

Бяхме стигнали до ъгъла на градинския зид и се отправихме покрай едната му стена. Там имаше отворена една врата, а пред нея стоеше джуджето и ни чакаше.

– Елате, елате! – извика ни той. – Добре сте дошли. Агата ви очаква!

– Не може ли Мурад Хабулам ага сам да дойде да ни посрещне?

36. Кулата на старата майка.

37. Исус, синът на Мария. – Бел. нем. изд.

– Не. Краката му са болни и не може да ходи.

– Значи ще го обезпокоим и ще му създаваме големи неприятности?

– Съвсем не. Мурад Хабулам ага се радва, когато самотата му нарушават хора, с които може да разговаря, защото най-лошото нещо при неговата болест е скуката.

– Е, това може да се излекува. С нас ще се развлича и занимава.

Минахме с конете през портата. Според описанието, което ни беше направил водачът, и от впечатлението отдалеч, очаквах да видя подобна на дворец сграда. Но как изглеждаше само!

Наистина, беше дълга и висока, но бе полуразрушена. Отворите на прозорците зееха празни. Покривът беше пробит на много места. Мазилката на стените беше олющена, а по протежение на челната страна се трупаше прахоляк от рушащите се под влияние на атмосферните условия кирпичени тухли. Яздихме до високата и широка порта, където ни посрещна един мъж, чието издължено, притворно лице в никакъв случай не будеше доверие.

– Това е Хумун, слугата на агата – обясни Суеф. Ах, значи веднага се бяхме натъкнали на човека, от когото трябваше да се пазим. Той направи пред мен дълбок, почтителен поклон, посочи към две силни момчета, които стояха зад него, и каза:

– Ефендим, моят ага с мъка научи, че не можеш да ходиш. Затова заповяда тези двама души да те носят. Те са достатъчно силни и можеш да им се довериш.

Слязох от коня. Двамата споменати сплетоха ръцете си на „столче“. Седнах върху ръцете им и се облегнах на тях. С помощта на този стол бях пренесен през коридора и две стаи в гостната. Спътниците ми ме следваха. А шивачът изчезна.

Този селямлък беше обзаведен сносно. Около стените имаше дивани. На едно по-високо място срещу входа седеше господарят на двореца. До него имаше подобно издигнато място, което вероятно беше предназначено за мен, а пред него бяха сложени няколко възглавници за спътниците ми. Двамата ми носачи спряха заедно с мен на вратата. Агата се поклони, без да става, и каза:

– Добре дошъл, ефендим! Аллах да благослови пристигането ти в моя дом и да ти отреди много дни при мен! Прощавай, че не ставам, но никрис измъчва краката ми, така че не мога да се движа. Нека те донесат до мен и те сложат от дясната ми страна. А твоите спътници могат да си починат на местата пред нас.

Сложиха ме да седна до него, а тримата други заеха местата срещу нас. Изразих благодарността си и извинението си с няколко учтиви думи, които той обаче прекъсна с уверението, че не аз, а той ми дължи благодарност. Носачите се отдалечиха, а слугите донесоха лули и кафе. В ориенталските страни оценяват богатството на човека обикновено по изработката на лулите му. Според това мерило Мурад Хабулам ага беше много богат човек. Тръбите на неговата лула и тази, която дадох на мен, бяха от истинско розово дърво, увити със златни нишки и украсени с перли и скъпоценни камъни. Мундшците им бяха истински лукс. Кехлибарът, от който бяха изработени, бе от онзи полупрозрачен, опушен вид, който в Ориента се цени много повече от прозрачния.

[#1 Подагра. – Бел. нем. изд.]

Малките филджанлар³⁸ бяха сложени в златни подставки с чудесна филигранна изработка, а като опитах кафето, трябваше да призная, че по-добро бях пил само веднъж в Кайро. По ориенталски обичай то се пиеше на един дъх. По обем една чашка съдържаше приблизително колкото четири напръстника. Тютюнът също беше отличен. Жалко, че лулите бяха толкова малки! След около петнайсет дръпвания отново трябва да бъдат пълнени, за което се грижеше Хумун, любимецът на господаря си.

Тъй като според добрите обноски гостът не биваше да бъде питан веднага след пристигането му за това, кой е и откъде е, си разменяхме само общи приказки. После Мурад Хабулам се помести малко по-близо до мен и попита:

- Хубаво ли беше днес пътуването ти, ефенди?
- Аллах добре ме водеше – отвърнах аз.
- Африт, шивачът, ми каза, че идваш от Жиганци?
- Вчера бях там.
- А откъде дойде?
- От Радова и Остромджа.
- Значи всеки ден си бил на път?
- Да, защото пристигаме от Едирне и Стамбул.
- От Стамбул ли? Аллах ти е мислел само доброто, щом е направил така, че да се родиш в града на падишаха!
- Не съм роден там. Дойдох в Еш Шам през Филистин.
- Значи тогава си Шамли?
- И такъв не съм. Аз съм франк, алеман, и тръгнах от родината си

38. Малки порцеланови чашки без дръжки.

през великата Сахар, а оттам към Мъсър.

– Аллах е велик! Толкова далеч ли те отведе пътешествието ти? Направи ли добри сделки?

– Не пътувам, за да търгувам. Искам да видя страните и народите, които ги обитават, да се запозная с езиците и обичаите им. Затова напуснах толкова задълго родината си.

[#2 Дамаск.]

[#3 Палестина.]

[#4 Дамаскец.]

[#5 Египет. – Бел. нем. изд.]

Той ме гледаше недоверчиво.

– Затова ли? Аллах! Каква полза имаш, като гледаш планините и долините, хората и животните, пустините и горите? Какво получаваш, като гледаш как се обличат хората и като чуваш какво говорят?

Това беше схващането, с което вече много пъти се бях сблъсквал. Тези хора изобщо не могат да разберат, че човек може да посещава чужди народи и страни от чисто безпристрастно влечение. Пътувах само по работа и на поклонение до Мека, за повече разумът им не достигаше.

– Обичаш ли джогрофия³⁹? – попитах го аз.

– Много. С удоволствие чета такива книги.

– А кой е написал тези книги, ага?

– Учени мъже, които са били в съответната страна.

– И сигурно си благодарен на тези мъже, че те развличат и поучават с тези книги?

– Разбира се!

– Е, в моята родина също има хора, които искат такива книги. Хиляди ги четат. Затова трябва да има и мъже, които пишат тези книги и пътуват из далечни страни, за да ги опознаят. Такъв съм и аз.

– Значи ти си алим на джогрофията? Но въпреки това те питам, каква полза имаш от нея? Напускаш къщата си и се отричаш от радостите на живота, за да търпиш в странство неудобства, глад и жажда, а вероятно и да се бориш с опасности.

– Точно така е – съгласих се аз с него.

– И после сядаш и пишеш, докато те заболяят очите, за да узнаят любопитните какво си видял. Какъв интерес имаш от това?

– Не е ли удоволствие пътешестването?

– Не, това е голяма тежест.

39. География.

– Значи тогава ти например не би положил усилия да се изкачиш на някоя висока планина, за да видиш как изгрява слънцето?

– Не, защото разсъдъкът ми е здрав. Защо да оставям удобния си диван, където мога да си пуша и да пия кафе? Защо да се катеря, а после пак да слизам надолу? Та това е безполезно! Слънцето си изгрява и залязва и без да се дя горе на планината. Аллах е наредил всичко мъдро и с катеренето си ни най-малко не бих могъл да променя волята му.

Да, такива са възгледите на тези хора. Аллах, навсякъде Аллах. Това е девизът и извинението за духовната и физическата им ленивост.

– Значи не би поел върху себе си трудностите и опасностите на едно далечно пътешествие само за да се запознаеш с чужди места? – попитах го аз.

[#2 Учен. – Бел. нем. изд.]

– Не, и това не бих направил.

– Все пак имам една полза. Живея от това.

– Как така? Можеш ли да ядеш планините и да изпиеш реките, които виждаш?

– Не, но като напиша една такава книга, получавам за нея пари и това е печалбата ми. Най-сетне успях да измисля нещо, което не звучеше чак толкова налудничаво.

– Ах – каза домакинът, – сега те разбирам. Ти не си географ, а китабждъ⁴⁰.

– Не, китабджията ми плаща за това, което пиша, после го отпечатва в книга и го продава на читателите. Така и двамата правим търговия.

Мурад Хабулам сложи пръст върху носа си, помисли известно време и отвърна:

– Сега разбирам: ти си такъв, който взема кафе от Арабия, а китабджията е този, който го продава на отделните хора, нали?

– Да, нещо такова.

– Записваш ли си всичко, което видиш?

– Не всичко, а само най-интересното за четене.

– Например, като се запознаеш с някой много добър човек ли?

– Да, той влиза в книгата ми.

– А някой много лош?

– И за него също пиша, за да го знаят читателите и да се отвращават от него.

Мурад направи сериозна физиономия и се почеса под тюрбана с

40. Търговец на книги. – Бел. нем. изд.

върха на лулата. Работата не му харесваше. Изглеждаше съмнителна.

– Хм! – изръмжа той. – Значи благодарение на теб се опознават и двете: и доброто, и злото в една страна?

– Така е.

– А пишеш ли и имената им?

– Разбира се, ага.

– Кои са и какви са и къде живеят ли?

– Описвам ги съвсем точно – подчертах аз.

– Какво са правила, какво си говорил с тях и какво си научил за тях ли?

– Всичко това!

– Аллах, Аллах! Ти си голям предател! Хората трябва да се страхуват от теб!

– Добрите няма защо да се страхуват, понеже ще се прославят във всички страни, тъй като тези книги се превеждат и на други езици. Но лошите си получават заслуженото, като станат известни и предизвикат отвращение и презрение.

– Ще пишеш ли и за Жиганци?

– Дори много, защото там преживях доста неща.

– Сигурно също и за Килисели?

– Разбира се, защото Килисели е хубаво село, което не бива да отминавам.

– Какво ще пишеш за него?

– Още не знам. Първо трябва да изчакам да видя какво ще преживея и науча тук. Но че имаш великолепни лули и прекрасно кафе, ще спомена с похвала.

Мурад Хабулам гледеше мълчаливо пред себе си и така мина известно време в мълчание. Наблюдавах го внимателно още с влизането си. Струваше ми се познат. Къде бях виждал лицето му. Домакинът в никакъв случай не правеше впечатление на богат човек. Тюрбанът му беше стар и мръсен, както и кафтанът му. От краката му се виждаше само, че са дебело омотани заради подаграта. Въпреки това ходилата му бяха боси и пъхнати в стари, тънки, подпетени пантофи. Турчинът беше висок и много слаб. Лицето му беше преждевременно сбръчкано. Острите черти, малките, проникателни, студени очи, силно развитата брада, увисналите надолу краища на устата не придаваха много приятен израз на лицето му. Това беше лице точно на скъперник, който мисли само за придобивки, които да събира, без да пита по какъв начин се стига до печалбата.

– Надявам се – каза турчинът накрая, – че тук ще ти хареса и за мен ще пишеш само хубави неща.

– И аз съм убеден в същото. Ти толкова любезно ме посрещна, че мога само да ти бъда благодарен.

– Можех още по-добре да те посрещна и още по-добре щях да се грижа за теб, ако домочадието ми не беше заминало за Юскюб, а аз не мога да се движа. Никрисът измъчва краката ми. Навлякох си го по време на войната.

– Ти си бил войник? А може би офицер?

– Бях нещо далеч по-добро и високопоставено. Бях аскер сахреджиси⁴¹. Давах на султанските герои дрехи и храна.

Ах, военен доставчик! Спомних си за бедните, полуголи и изгладнели войници и за торбите с пари, които тези господа доставчици бяха напълнили по време на войната⁴².

– Значи ти си заемал много важна длъжност и си имал доверието на султана – отвърнах аз.

– Да, така е – обясни агата гордо. – Доставчикът печели битките. Той води войниците към победа. Без него няма смелост, няма храброст, а само глад, нищета и болести. Родината ми дължи много.

– Да спомена ли това в книгата си?

– Да, напиши го. Дори те моля за това. Можеш ли да напишеш много хубави работи за империята на падишаха и неговите поданици?

– Да, много – отговорих аз кратко, защото забелязах, че иска да премине към онова, което беше най-важно за него.

– Но сигурно ще има и някои лоши неща?

– Също. Навсякъде има добри и лоши хора.

– Срещна ли при нас много злодеи?

– Доста. Особено в последно време, и то дори тук, в тези околности.

Мурад се размърда неспокойно. Искаше му се да разбере подробности.

– В такъв случай читателите на книгата ще научат всичко. Де да можех да имам и аз такава книга!

– Няма да можеш да я прочетеш, защото няма да е напечатана на твоя език.

– Би могъл поне да ми разкажеш малко от съдържанието ѝ.

41. Доставчик на войската.

42. Става дума за Кримската война 1853–1856 г. – Бел. нем. изд.

– Вероятно по-късно, като си почина.

– Тогава ще заповядам да ти покажат стаята ти. Но преди това все пак би могъл да ми разкажеш мъничко.

– Наистина съм много уморен, но за да видиш, че уважавам желанията на домакина си, моят спътник Хаджи Халеф Омар ще ти разкаже накратко какво сме преживели.

– Нека започва. Слушам.

Халеф много обичаше да разказва. Но това, че агата го подкани да направи това с почти заповеден тон, го ядоса. Знаех какво ще последва.

– Позволи ми преди това да ти кажа – започна Халеф, – кой е разказвачът, който има добрината да ти посвети думите си. Аз съм Хаджи Халеф Омар Бен Хаджи Абул Абас Ибн Хаджи Дауд ал Госарах, воин на хадедихните от великото племе на шаммарите. Прадядото на моя пращяло е яздил с Пророка в битките, а пращялото на този герой е ял дини заедно с Ибрахим, башата на Исаак. Толкова ли са многобройни и твоите пращеди?

– Родословното дърво на прародителите ми се издига много нависоко – отвърна Мурад малко смутено.

– Това е добре, защото не бива човекът да се оценява по лулите и чашите му за кафе, а по броя на известните му предци. В рая се намират хиляди мои роднини, чийто любим наследник съм аз. Няма да споменавам поотделно всеки от тях в речта си, но тъй като моят приятел и сихди, Кара Бен Немзи, пожела да разказвам, искам да ми посветиш цялото си внимание.

Всичко бе изречено толкова спокойно, сякаш самият Халеф е присъствал, когато пращяло му е ял дини с Авраам! Държеше се така, сякаш е проява на милост от негова страна, че ще удостои нашия домакин с разказа си.

После Халеф изложи в общи линии с добре премислени думи последните ни случки. Никой юрист не би могъл да го направи по-добре от дребния хаджия. Той не каза нито сричка, която би могла да наведе доставчика на мисълта, че знаем какво ни очаква при него. Аз тайно му се радвах и признателно му кимнах, когато той свърши и въпросително ме погледна, за да разбере как е свършил работата си.

Мурад се престори, че е въвн от себе си от учудване. Остави лулата си настрана, което за един мюсюлманин означаваше много, скръсти ръце и извика:

– О, Аллах, Аллах, изпрати долу на земята твоите ангели на отмъщението, за да унищожат с огън злодеите, чийто престъпления крещат

за възмездие! Да вярвам ли на това, което чух? Не мога, не, не мога!

Той потъна в мълчание, взе броеницата си и започна да плъзга зърната ѝ с костеливите си пръсти, сякаш се молеше. После изведнъж вдигна глава, изпитателно ме изгледа и попита:

– Ефендим, потвърждаваш ли истинността на думите на този хаджия?

– Дума по дума.

– Ще разкажеш ли всичко това в книгата си? За Жълтоликия, аладжите, Манах ал Барша, Баруд ал Амасат и мюбарека?

– Всички ще спомена.

– Това е ужасно наказание за тях. А мислиш ли, че пак може да се срещнеш с тях?

– Със сигурност, защото те ме преследват. Но в твоята къща, разбира се, съм на сигурно място и това дължа на теб и добрия шивач Африт. Но утре, като продължа пътя си, злодеите отново ще ме нападнат.

– Ти няма да посрамиш дома ми, като останеш тук само една нощ, ефенди.

– Ще помисля. Впрочем според твоите собствени възгледи още от началото в книгата на живота е записано колко време ще остана при теб. Никой от нас двамата не може да промени каквото и да е. Да, дори и самият Аллах не би могъл вече да го промени.

– Така е. Но се надявам, че още дълго време ще виждам светлината на твоите очи да сияе над мен. Живея самотен в къщата си и ти ще разнообразиш съществуването ми и ще съкратиш страданията на краката ми, като останеш по-дълго време.

– На мен също би ми било приятно да мога дълго да се наслаждавам на присъствието ти – отвърнах аз. – Разправят, че си правил големи пътешествия?

– Кой ти го каза?

– Шивачът.

По лицето му разбрах, че Суеф не беше казал истината. Въпреки това турчинът отговори:

– Да, като бяха здрави, краката ми са стъпвали в градовете и селата на много страни.

– А преди малко каза, че не би се изкачил на никоя планина, за да видиш изгрева на слънцето!

– Сега, когато краката ми са болни – защити се той.

– Защо си увиваш краката, а ходилата оставяш боси? Казвайки това, внимателно го наблюдавах. Мурад се смути. Да не би по някаква

причина да симулираше, че има подагра?

– Защото са ми болни бедрата, а не ходилата – обясни агата.

– Значи големият пръст не те боли?

– Не, ефенди.

– И не е отеъкъл?

– Не, здрав е.

– А каква ти е температурата вечер?

– Никога досега не съм имал температура.

Човекът се издаде, защото, ако всички тези симптоми липсваха, то нямаше и подагра! Беше в пълно неведение по отношение на явленията, придружаващи подаграта. Вече знаех за какво ставаше дума. А за да спомена и мнимата му библиотека, се информирах:

– При твоите страдания и самота би могъл да намериш облекчение и разтуха в многото книги, които притежаваш.

– Книги ли? – попита Мурад Хабулам учуден.

– Да, нали си много учен човек и притежаваш огромно количество, за което може да ти се завижда.

– Кой ти каза това?

– Също шивачът.

Явно джуджето беше измислило тези лъжи, за да ме подмами.

Мурад разбра и бързо отговори:

– Ефенди, моята библиотека не е чак толкова скъпоценна, колкото си мислиш. За мен, разбира се, тя е напълно достатъчна, но за един учен като теб е незначителна.

– Въпреки това се надявам, че ще ми позволиш да я разгледам.

– Да, но не сега. Ти си уморен и ще заповядам да ви отведат в жилището ви.

– Къде е то?

– Не е тук, в къщата, защото много ще ви безпокоят. Затова наредих да ви приготвят ихтиар ана кулеси. Така ще сте сами.

– Както искаш. А защо тази постройка се нарича „кулата на старата майка“?

– Не знам. Казват, че някаква стара жена се била върнала там след смъртта си и вечер стояла в бели погребални дрехи горе, на чардака на кулата, за да благославя оттам децата си. Вярваш ли в призраци?

– Не, ага.

– Значи няма да те е страх от старицата?

– И през ум не ми минава! Тя появява ли се и сега понякога?

– Така разправят хората и нощем не ходят в кулата.

Защо ми казваше това агата? Щом в постройката бродеха призраци, това по-скоро беше причина да откажа пренощуването там. Може би някой щеше да ни изиграе лош номер, облечен като призрак, и после отговорността щеше да бъде прехвърлена върху старата жена – една по-скоро детинска приумица, която може да се роди само в мозъците на такива хора.

– Ще се радваме – отвърнах аз – и ние веднъж да видим призрак и да го питаме как изглежда страната на мъртвите.

– Би ли имал смелостта за това, ефенди?

– Разбира се.

– Но би могло да ти се случи нещо лошо. Човек не бива да говори с призраци, защото това може да му струва живота.

– Не вярвам. Аллах не би позволил на никой прокълнат грешник да напусне мъките на ада, за да се разхожда и забавлява по земята. А от добрите духове няма защо да се страхуваме. С предрешените духове ще се справим без затруднения. Но сега те моля да заповядаш да ни заведат в кулата.

– Ще трябва да минете през една част на градината и мисля, че ще ти хареса. Струваше ми много пари и е великолепно като парка на блажените зад портата на рая на първото небе.

– Съжалявам, че няма да мога да ѝ се порадвам, защото не мога да се разходя из алеите ѝ.

– Ако искаш, ще можеш да ѝ се полюбуваш. Не е необходимо да вървиш, ще се возиш. Моето домочадие също не може да върви. Затова съм заповядал да ѝ направят стол с колела. Сега домочадието ми не е вкъщи и можеш да използваш този стол.

– Това е голямо благодение за мен.

– Ще заповядам веднага да донесат стола с колелата. Хумун ще те вози и изобщо ще се грижи за вас.

Всъщност прислужникът трябваше да ни наблюдава, така че да не можем да предприемем нищо, без той да забележи. Затова отвърнах:

– Не мога да ти отнемам личния слуга, а и съм свикнал да се осланям на моите придружители.

– Няма да позволя – каза домакинът. – Те също са мои гости, както и ти. Ще бъде много неучтиво от моя страна да се отнасям с тях като с по-низши. Не ме придумвай! Хумун е натоварен да изпълнява заповедите ви и винаги да ви бъде на разположение.

Да бъде винаги при нас! Това означаваше, че сме поставени под наблюдението му. Как да се отърва от него?

Хумун донесе стола с колелата, аз седнах в него и се сбогувах с агата. Слугата ме изкара навън, а другите ни последваха. Излязохме през широкия коридор на главната сграда първо на двора, който, изглежда, се използваше за общо торище. От двете му страни имаше ниски, подобни на навеси постройки, пълни със слама. На четвъртата страна на двора бяха оборите, а в средата беше проходът, през който стигнахме до градината. Първо видяхме тревна площ, върху която имаше няколко купи сено, после минахме покрай много лехи със зеленчуци, между които цъфтяха цветя. Това ли беше прочутата „градина на блажените“? Не, в този случай Пророкът нямаше особена представа за вкуса на мюсюлманина.

Като отминахме лехите, стигнахме до друга тревна площ, която беше по-голяма от първата. И тук имаше няколко големи купи от сено и различни житни растения. Там се издигаше и „кулата на старата майка“. Беше кръгла, стара постройка на четири етажа, тоест доста висока. Както обикновено, и тук нямаше прозорци със стъкла. Входът беше отворен. Приземният етаж се състоеше от едно-единствено помещение, от което нагоре се виеше една доста паянтова стълба. Видях, че до стената бяха наредени рогозки и килими, върху които бяха сложени няколко възглавници. В средата върху ниски крачета беше поставено едно четириъгълно легло, което трябваше да ни служи като маса. Нямаше нищо друго.

– Това е жилището ви, ефенди – обясни Хумун, след като ме вкара вътре със стола.

– Тук често ли идват гости?

– Не. Това е най-добрата стая, която имаме, и господарят иска да те почете, като ви я предоставя.

– Какви стаи има над нас?

– Още две като тази тук, а после е помещението с най-хубавата гледка към далечината, но те не са подредени, защото никой не живее в тях.

Обграждащият ни зид изглеждаше така, сякаш тук често имаше леки земетресения, които рушат камъните в стените. Мазилка на зида или камина нямаше. Помещението беше една студена дупка.

По пътя ми беше хрумнала идея как можех да се освободя от слугата. Срещна ни един работник, който имаше зли, съзлящи очи, и тогава неволно си спомних, че всички ориенталци вярват на предразсъдъка за „лошия поглед“, който италианците наричат йетатура. Ако човекът с лошия поглед погледне някого пронизващо, то другият трябва да очаква

само лоши неща. Човек, имащ остър, пронизващ поглед, лесно може да бъде набеден, че е йетатура, и тогава всички го избягват.

За да предпазват децата от злия поглед, им връзват около шията червени лентички или корали. Възрастните могат да се предпазят от последиците от злите погледи само по един-единствен начин., Трябва да се вдигне ръка и да разперят пръстите ѝ срещу съответния човек. Който направи това, а после бързо се отдалечи, се предпазва от лошите последици на йетатура.

– Много съм доволен от това жилище – казах аз. – Вероятно вечерта ще ни донесеш лампа?

– Ще ви я донеса заедно с вечерята. Имаш ли друго желание, ефенди?

– Вода, това е всичко, от което се нуждаем сега.

– Ще изтичам да донеса и се надявам, че ще бъдете доволни от вниманието и бързината ми. Такива господа като вас трябва да се обслужват по най-бързия начин. Чух какво разказахте на господаря. Спечелихте вниманието и предаността ми. Сърцето ми подскочи, като разбрах в какви опасности сте се намирали. Аллах ви е закрилял, иначе отдавна да сте загинали.

– Да. Аллах винаги ни спасяваше. Той ми е дал една дарба, която ме предпазва във всяка опасност, така че никой враг не може да ми стори нищо.

Любопитството му веднага беше възбудено.

– Каква е тя, ефенди? – подпита той.

– Очите ми.

– Очите ти ли? Как така?

– Погледни ме добре право в очите! Хумун го направи.

– Е, не забелязваш ли? – попитах аз.

– Не, ефенди.

– Няма ли в очите ми нещо, което да ти прави впечатление?

– Нищо не забелязвам.

– Тъкмо това е добре за мен, че не ми личи. Но само трябва да погледна враговете си, и с тях е свършено.

– Как така, Кара Бен Немзи ефенди?

– Защото никога вече няма да им провърви в живота. Когато погледна, ако поискам, ще има от този момент нататък само нещастия. Погледът на очите ми винаги остава върху него. Така душата му вече ми принадлежи и е достатъчно само да помисля за него и да пожелаю нещо лошо, и то го постига.

– Ефенди, вярно ли е това? – попита изплашено той. – Да нямаш фена гъоз⁴³.

– Да, имам лоши очи, но ги насочвам само към злонамерени хора.

– Аллах да ме пази! Не искам да имам с теб повече нищо общо. Аллах, валлах!

Хумун разпери десетте си пръста срещу мен, обърна се и изчезна с най-голяма бързина. Спътниците ми високо се изсмяха.

– Добре го направи – ликуваше Халеф. – Този повече няма да се върне, съвестта му е гузна. Ще ни изпратят друг прислужник.

– Да, вероятно този, когото аз искам: Яник, годеникът на младата християнка.

– Как така, сихди?

– Защото Хумун е враждебно настроен към него заради Анка. Той му желае злото и ще направи така, че омразният съперник да бъде натоварен с обслужването ни от Мурад Хабулам. Сега ми помогнете да седна, а после вървете на разузнаване. Трябва да знам как изглежда тази кула.

Като седнах, другите трима се изкачиха горе на кулата, но скоро отново се върнаха. Халеф съобщи:

– Не мисля, че тук ни дебне някаква опасност. Двете стаи на първия и втория етаж са същите като тази.

– Има ли като тук капаци на прозорците?

– Да, и могат да се затварят с големи дървени резета.

– Тогава ще се погрижим никой да не може да се изкачи там през нощта, без да вдигне шум. А какво има най-горе?

– Кръгло отворено помещение с четири каменни колони, които се издигат до покрива. Отвсякъде е заградено с железен парапет.

– Видях отвън. Сигурно „старата жена“ излиза оттам, за да благославя децата си.

– Но сега няма да може да излезе, защото предишният отвор е зазидан – отбеляза Халеф.

– Вероятно има някаква причина за това. А как се стига до тези покои на хубавия изглед? Понеже е отворено, вътре може да влиза дъжд и водата ще тече по стълбите в долните помещения. Сигурно има навеси?

– Да, отворът към стълбите е затворен с един капак, който може да се вдига. Капакът и самият отвор са обточени по края с гума, за да се затварят херметически. Подът е леко наклонен на средата, а в центъра

43. Лоши очи = лош поглед. – Бел. нем. изд.

има една малка дупка, през която водата може да се оттича.

– Хм! Това открито помещение би могло да стане опасно. Не е възможно оттам да се покатери човек.

– Много е високо, сихди.

– Не. Тази стая е толкова висока, че като съм прав, почти стигам до тавана ѝ. Ако и помещенията над нас са със същата височина, то подът на най-горното е на не повече от единайсет аршина. Като прибавим и два аршина, колкото е височината на зида, който опасва горните покои, се получават около тринайсет аршина.

– За такава височина е необходима мердивен и сигурно има такава.

– И аз така мисля. Може ли да се залоства капакът на пода?

– Не – обясни Халеф.

– Тогава пътят на враговете ни, които със сигурност имат стълба, е отворен към нас. Ще се изкачат горе и после ще се промъкнат към нас, където едва ли ще ги очакваме. Сам трябва да се кача, за да огледам всичко. Омар, ще ме вземеш ли на раменете си?

– Да, ефенди, качвай се.

Яхнах раменете му и той ме понесе нагоре. Всеки етаж на кулата, както и приземният етаж, се състоеше само от една стая. На подовете имаше отвори, през които стълбата водеше нагоре. Тези отвори бяха непокрити, но на най-горния етаж имаше тежък капак. Гумените кантове на капака затваряха отвора херметически. Зидът, от който се образуваше горното помещение, беше висок само два лакътя, така че между колоните, опиращи в покрива, се образуваха още отвори. Те предлагаха чудесна гледка към полята и овощните градини.

[#1 Стълба. – Бел. нем. изд.]

Горе около кулата се виеше балкон. Камъните бяха разхлабени, а на някои места дори и откъртени. Човек не биваше да дръзва да се навежда навън и, изглежда, това беше причината да бъде зазидана вратата, която някога е водела натам. Както казах, то бе единственото опасно за нас място. Човек можеше да се качи горе със стълба и после да стигне до нас по трите стълбища надолу. Ако искахме да се предпазим, трябваше така да залостим капака отвътре, че да не може да бъде отворен. Изгледът бе станал малко мрачен. Още през последните часове на ездата си бяхме забелязали облаци, които сега обграждаха небето и се издигаха все по-нагоре.

Едва отново се бяхме върнали в стаята си и дойде един младеж, който донесе два съда с вода за пиене и миене. Имаше открито, умно лице и ни оглеждаше с приветлив, проницателен поглед.

– Добър вечер – поздрави той на български, а после продължи на турски: – Агата ме изпраща да ви донеса вода, ефенди. Яденето скоро ще бъде готово.

– Защо не дойде Хумун?

– Агата има нужда от него.

– Той ни каза обратното.

– Започнаха да го болят краката, а в такива случаи слугата му трябва.

– Значи при нас оставаш ти.

– Да, ефенди, ако нямаш друго желание.

– Ти ми харесваш повече от Хумун. Сигурно си Яник, годеникът на Анка?

– Да, ефенди. Ти богато си дарил Анка. Тя погледна парите едва като се прибра, и трябва да ти ги върна, защото вероятно си се объркал. Сигурно не си искал да даваш толкова много.

Яник ми подаде парите.

– Няма да ги взема обратно. Може и ти да получиш такъв подарък, ако съм доволен от обслужването ти.

– Не искам бакшиш, ефенди. Беден съм, но с удоволствие ще ви прислужвам. Анка ми каза, че си от нашата вяра и дори си виждал в Рим Светия отец. За мен е удоволствие да докажа предаността си.

– Виждам, че си почтен младеж, и ще се радвам, ако по някакъв начин мога да ти бъда от полза. Имаш ли някакво желание?

– Единственото ми желание е Анка да стане моя жена възможно най-скоро.

– Гледай тогава по-бързо да събереш хилядата пиастъра.

– Ах, Анка вече се е разприказвала! Впрочем аз вече почти съм ги направил хиляда. Но Анка още не е стигнала дотам.

– Колко й липсват?

– Само двеста.

– Кога ще ги спечели?

– Само след две години, но аз ще трябва да потърпя. Не мога да открадна парите, а агата плаща оскъдни заплати.

– А какво ще стане, ако сега ти подаря двеста пиастъра?

– Шегуваш се, Кара Бен Немзи ефенди!

– С такива почтени младежи не обичам да си правя шегги. Искам да ти дам тези пари и така ще можеш да помогнеш на Анка да събере парите си. Ела ги вземи!

Това не правеше дори и пълни четирийсет марки. Дадох ги на Яник

с удоволствие, защото ги заслужаваше, а и не бяха мои. Радостта му беше голяма и не можеше да проумее, че един чужденец му прави такъв голям подарък без каквото и да е основание. Не му казах истинската причина. И бездруго постигах целта си, защото бях убеден, че сега Яник решително ще застане на наша страна. Той ме увери, че ще направи всичко, за да останем доволни от него.

Започнах внимателно да го разпитвам за господаря му и резултатът от многото Ми въпроси беше: Мурад Хабулам е приелият исляма брат на Манах ал Барша – избягалия от Юскюб заради злоупотреби събирач на данъци. Затова значи лицето на агата ми се струваше толкова познато. Манах ал Барша е идвал често при Мурад Хабулам и понеже като беглец не е бивало да се показва, поне не в тази околност, се е криел в голямата купа житни класове, намираща се най-близо до кулата ни. Разбира се, за слугите това скривалище се държеше в тайна, но те отдавна го бяха открили. Естествено пазеха пълно мълчание за това. Яник също беше получил нареждането по възможност да не се отдалечава от нас и да предава на господаря си всичко, което си говорим.

– Разкажи му – казах аз накрая, – че не можеш да ни разбираш, защото говорим на арабски език, който ти не знаеш.

– Така ще е най-добре. Сега трябва да тръгвам, защото яденето сигурно е готово.

Като излизаше, Яник остави вратата отворена, за да мога да наблюдавам подозрителната житна купа. Тя беше доста голяма, а на обърнатата към нас страна забелязах едно място, което се открояваше от останалата част. Това, изглежда, беше входът. От фуниевидния връх стърчеше един прът с вързопче слама. Може би това приспособление служеше за даване на тайни знаци.

Скоро Яник се върна с голяма кошница в ръка. Той сложи съдържащите се в нея неща върху ниската маса. Яденето се състоеше от царевичен хляб, студено месо и топъл, великолепно ухаещ омлет⁴⁴.

– Ефенди – каза той, – Анка ми прошепна, че трябва да се пазите от юмурта йемен⁴⁵.

– Нещо подозрително ли е забелязала?

– Агата сам е забъркал яйцата и я е изпратил навън. Но тя го издебнала и забелязала, че от джоба си извадил пликче със съчан зехири.

– А Мурад все още ли беше в кухнята, като влезе ти?

44. Бъркани яйца.

45. Отрова за плъхове. – Бел. нем. изд.

– Да, и ме попита за какво сте си говорили и аз му отвърнах така, както ти ми каза. Тогава той ми заповяда да бъда много любезен и колкото е възможно по-често да разговарям с вас, за да ми отговаряте и евентуално да пожелаете да завържете с мен разговор. Агата ми обеща бакшиш от пет пиастъра, ако си свърша работата добре.

– Тогава помисли дали би искал за пет пиастъра да обречеш душата си на мъки в ада.

– И за хиляда не бих го направил! Но Анка каза да ви предам, че спокойно можете да изядете хляба и месото.

– Тогава ще последваме съвета й. Юмурта йемен ще дам на врабчетата.

Колко изискано обзаведено жилище имаме, може да се види от това, че стаята ни даваше подслон на няколко семейства врабчета. От стената се бяха откъртели няколко камъка и в образувалите се дупки се намираха гнездата на нахалните птички, които нямат голям усет към поддържане на ред и чистота и не правят гнездата си здраво и красиво.

Врабчетата като че ли изобщо не се страхуваха от нас. Без никакво колебание влизаха и излизаха и ни наблюдаваха от прозорците с онази доверчивост, с която врабчетата гледат хората, от които не се страхуват. Хвърлих им в ъгъла малко от омлета, птиците долетяха при него и започнаха да кълват и да се карат заради него. Сега всички врабчета се намираха при нас в кулата. Вън беше станало мрачно и далечен тътен предвещаваше приближаването на буря.

– Донеси ни лампа – заповядах аз на Яник – и използвай тази възможност, за да кажеш на агата, че ще затворим и залостим всички капаци на прозорците в кулата.

– Защо?

– Той сигурно ще те пита за това. Кажу ми, че не искам да пускам призрака на старата майка вътре.

Щом младежът излезе, спътниците ми се качиха на горните етажи, за да затворят всички капаци. После ратаят се върна с една глинена лампа, в която имаше толкова малко масло, че след по-малко от час щеше да загасне.

– Защо донесе толкова малко масло? – попитах аз.

– Агата не ми даде повече. Каза, че сигурно скоро ще си лягате да спите. Но Анка е умно момиче и ми даде това.

Яник извади от джоба си шишенце с масло и ми го подаде.

– Всъщност това не е само скъперничество – казах аз. – Мурад ага иска да останем на тъмно, а тогава човек е безпомощен.

Страхливо писукане и цвърчене ме накара да обърна глава към врабчетата. Те седяха в гнездата си с настръхнала перушина и се държаха така, сякаш нещо ги болеше. Едно от тях изскочи от дупката си и падна на земята, където удари още няколко пъти с криле и повече не помръдна. Беше мъртво.

– Толкова бързо! – изръмжа Халеф. – Подлецът явно е сложил доста отрова в бърканите яйца!

– За да бъдат убити четирима силни мъже, е необходимо и съответното количество. При нас, разбира се, нямаше да стане толкова бързо, както при врабчетата. Този човек не само е нечувано зъл, ами и безкрайно глупав. Вероятно си е мислил, че ще рухнем бързо като врабчетата и няма да имаме време да му отмъстим.

На пода вече имаше доста умрели врабчета. Жал ми беше за бедните птички, но трябваше да ги жертвам, за да се добера до истината.

– Какво ще правиш с яденето, сихди? – попита ме Халеф. – Хайде да идем при Мурад Хабулам и с камшика да го принудим да изяде яйцата!

– Първата част от предложението ти ще изпълним, но последната, не. Веднага ще потърсим Мурад, като ще вземем с нас бърканите яйца, върху които ще наредим умрелите врабчета.

– Не прави това, ефенди – помоли Яник, – иначе лошо ми се пише, защото агата ще помисли, че съм ви предупредил.

– Ще предотвратим това, като му кажем, че сме ти дали малко от яйцата и ти си ги изял. Ще се преструваш, че много те боли корем. В състояние ли си да го направиш?

– Мисля, че да.

– Останалото е моя работа. Можеш ли да ни кажеш къде да намерим Мурад ага?

– В стаята му зад селямлъка, където седяхте с него. Веднага ще видите вратата. Ако не е там, потърсете го в кухнята, защото Анка ми каза, че искал да присъства на приготвянето на вашата акшам таамъ.

– Къде е кухнята?

– Вляво, до вратата към двора. Минавал си край нея. Но бъдете предвидливи и внимавайте агата да не ви види предварително, защото ще се скрие.

Яник тръгна, а и ние също, като аз бях със стола на колела. Халеф не даваше друг да носи яйцата и ги беше покрил с пеша на кафтана си. Ние обаче не тръгнахме направо през двора, а се насочихме към обора и после минахме покрай главната сграда, за да не ни забележат

предварително.

Първо потърсихме домакина в стаята му. Тъй като гостната беше постлана с килими и рогозки, не вдигнахме никакъв шум. Оско отвори следващата врата и надникна вътре.

– Какво искаш? – чух аз изплашения глас на Мурад Хулам. В този момент Омар вкара стола ми в стаята. Щом турчинът ме съзря, разпери десетте си пръста срещу мен и изкрещя от страх.

– Хаша, фи аман Аллах! (Господ да ме пази!) Излез вълн, вълн! Ти си с лош поглед!

– Не се тревожи! Докато си приятелски настроен към мен, очите ми няма да ти навредят.

– Не вярвам. Вълн, вълн!

За да не ме гледа, той страхливо се беше извърнал настрани и протягаше двете си ръце към вратата.

– Мурад ага – казах аз строго, – какво ти става? Кой се отнася с гостите си по такъв начин? Казвам ти, че погледът ми няма да ти навреди и няма да си тръгна, докато не обсъдя с теб причината за моето идване. Обърни се към мен и спокойно ме гледай в лицето!

– Можеш ли да се закълнеш в Аллаха, че макар и да падне върху мен, погледът ти няма да ми навлече неприятности?

– Давам ти това уверение.

– Тогава ще се осмеля да се обърна. Но ти казвам, че ще те застигне най-страшното ми проклятие, ако ми причиниш зло.

– Няма да ме застигне, защото погледът ми ще бъде насочен с приятелски чувства към теб и няма да ти навреди.

Агата се обърна към мен. Но на лицето му бе изписан такъв страх, че вътрешно бях страшно развеселен.

– Какво искаш от мен? – попита той.

– Искам да те помоля за едно незначително сведение, но преди това ще отправя една приятелска молба към теб. Според обичая домакинът трябва да разчупи хляба с гостите си. Ти не можеш да направиш това, защото подаграта ти пречи да...

[#1 Вечера. – Бел. нем. изд.]

Спрях посред изречението и едва сега огледах по-добре краката на Мурад. В действителност бях забелязал още с влизането си, че дебелите навои бяха изчезнали. Агата стоеше изправен пред мен. Широките потури се спускаха на големи дипли около коленете му, а предизвиканите преди това от страха му движения бяха толкова бързи и резки, че изобщо не можеше и дума да става за причиняваща страдания болест. Затова

след малка пауза обясних учудването си:

– Какво виждам? Чудо ли е извършил Аллах? Болестта те е напуснала!

Агата се сконфузи и само успя да измърмори няколко думи, които не разбрах.

– И при това се страхуваш от очите ми? – продължих аз. – На този, който е доброжелателно настроен към мен, погледът ми носи само добро. Убеден съм, че дължиш това внезапно оздравяване на очите ми и благосклонното ми приятелство.

С това дадох на Мурад ага благовиден предлог за извинение. Той го използва и каза:

– Да, ефенди, сигурно е така. От години страдам от това зло. Едва беше тръгнал отгук и усетих в краката си неопишуемо чувство. Опитах се да ходя и видях, че мога! Никога в живота си не съм се чувствал така добре и силен, както сега. Явно, причината е само в твоя поглед!

– Тогава внимавай това да остане така! Всеки обрат във възгледите ти би могъл да предизвика промяна в подобреното ти състояние. Тогава ще се разболееш по-тежко, отколкото си бил преди.

– Че защо ще променям отношението си към теб, ефенди? Не си ми сторил нищо лошо, напротив – излекува ме. Аз съм твой приятел и ти мой.

– Така е. И тъкмо затова ми беше мъчно, че не можем да споделим с теб вечерята си. Но не бива да казваш, че не познаваме законите на учтивостта и приятелството. Затова идваме да ти донесем по-хубавата част от вечерята си и да те помолим, да я изядеш в наше присъствие. Ние ще те гледаме и искрено ще се радваме, ако в наша чест приемеш подаръка. Хаджи Халеф Омар, дай го!

Халеф отметна края на кафтана си от ястието с яйцата, пристъпи към Мурад и му го подаде с думите:

– О, ага, вземи ястието на гостоприемството и ни докажи любовта си, като ни позволиш да гледаме колко ще ти е сладко!

В блюдото лежаха шест умрели врабчета. Мурад слисано местеше поглед от едното към другото и попита:

– Какво означава това? Защо тези врабчета са върху юмурта йеми?

– Дадох им да ядат от това и от блаженство, поради приятния вкус на ястието, веднага умряха. Сега са тюр ел джине⁴⁶ и се реят из градините на рая, като със славееви трели ще възпяват твоето готварско

46. Райски птички.

изкуство.

Мурад не посегна към омлета. Беше пребледнял и заекваше:

– Ефенди, не те разбирам. Как може вrabчетата да умрат от едни бъркани яйца?

– И аз това исках да те питам. Затова дойдох.

– Как да ти отговоря?

– Ти би трябвало да знаеш най-добре. Не приготви ли сам ястието?

– Аз ли? Защо смяташ, че съм го правил аз самият?

– Мисля, че приятелството към нас те е подтикнало да ни приготвиш вечерята със собствените си ръце.

– Подобно нещо не би могло да ми хрумне. Не съм ашджъ⁴⁷ и всичко ще разваля.

– На кого тогава трябва да благодарим за това хубаво ястие?

– Прислужницата Анка го приготви.

– Покажи й го и й кажи сама да си го яде. Това не е юмюр таамъ⁴⁸, а юлюм йемен⁴⁹. Над всеки, който го опита, се спускат сенките на разложението.

– Ефенди, ти ме плашиш.

– Още повече щеше да се изплашиш, ако не притежавах лош поглед. Сега щяхме да лежим като трупове в кулата, а душите ни щяха да се явяват нощем заедно с този на старата жена, за да обвиняват лекомислената жена, забъркала в това ястие смъртта. За щастие погледът ми е толкова остър, че пронизва всичко. Затова веднага забелязах отровата за плъхове и за да ти го докажа, я дадох на птиците, които бързо умряха от нея.

– Аллах! Това не е за вярване!

– Аз ти го казвам и затова ще трябва да повярваш.

– Но кой би могъл да направи това нещо? В кухнята ми въобще няма отрова!

– Но плъхове в къщата имаш, нали?

– Много.

– А също и отрова, за да ги убиваш?

– Да, наредих да ми донесат от Юскюб.

– И къде я държиш?

– Тук, в собствената си стая. Сложена е там, на перваза. Само аз мога да я вземам от мястото й.

47. Готвач.

48. Ястие на живота.

49. Ястие на смъртта. Бел. нем. изд.

Погледнах нататък. Върху тесния перваз бяха наредени всякакви кутийки и сандъчета. Не видях пликче. Вероятно все още беше в джоба му. Затова казах:

– Щом не можеш да си го обясниш, тогава ще използвам острия си поглед, който открива всичко скрито. Виждам в кухнята Анка, а до нея и теб. Казваш ѝ да излезе. Докато тя е вън, изваждаш от джоба си пликчето със съчан зехири и сипваш от него в ястието.

Агата направи няколко крачки назад.

– Ефенди! – извика той. – Аз не съм отровител!

– Казвал ли съм подобно нещо? Сигурно си се объркал и си сметнал отровата за захар.

– Не, не! Очите ти те лъжат. Изобщо не съм бил в кухнята!

– Но аз те виждам там!

– Не, ефенди, лъжеш се. Сигурно е бил някой друг!

– Никога не се лъжа. Бръкни в кафтана си. Отровата е у теб. Агата неволно бръкна с дясната ръка в джоба си, но отново бързо я извади и извика:

– Не знам какво искаш, ефенди! Защо ще нося отровата със себе си?

– За да я използваш срещу плъховете.

– Но аз нямам отрова!

– Мурад Хабулам ага, сега ме лъжеш. Пликчето е в кафтана ти!

– Не е, Кара Бен Немзи ефенди!

– Хаджи Халеф, извади я оттам!

Халеф пристъпи към него и протегна ръка. Мурад Хулам отстъпи назад и гневно извика:

– Какво искаш, ефенди? Да не мислиш, че съм негодник, с когото всеки може да прави каквото си иска? Никой няма право да ме претърсва и да ми бърка в джобовете, а още повече пък в собствената ми къща!

Тогава Халеф предупредително вдигна показалец.

– Мурад ага, не се дърпай. Ако ядосаш моя ефенди, той веднага ще те погледне с лошия си поглед, а тогава животът ти вече няма да струва и пукната пара. Помисли си!

Хаджията бръкна в джоба на Мурад, без той да му попречи, и извади оттам пликчето.

– Е, Мурад Хулам ага! – казах аз. – Кой имаше право?

– Ти, ефенди – запелтечи той. – Но в името на Аллаха, изобщо не знам как това пликче е попаднало в джоба ми. Сигурно някой го е мушнал, за да ме погуби.

– Да вярвам ли?

– Трябва да повярваш, защото ти се заклевам в брадата на Пророка. Никой друг не би могъл да бъде освен Яник, защото той беше в кухнята.

– Най-малкото е той.

– Ти не го познаваш. Яник е коварен човек, който замисля само злини. Защо ви е изпратил при мен? Не е ли при вас, за да ви прислужва? Не знае ли той, че не съм ви очаквал? Защо не ви е попоречил да дойдете при мен?

– Защото не можа. За да не слушам възраженията му, го изпратих в обора, а после ние бързо и тайно дойдохме.

– Въпреки това е бил Яник!

– Подозираш го без вина. Той яде от яйцата, защото му предложихме от тях. Щеше ли да яде, ако той беше сложил отровата?

– Какво? Той е ял? Той?

– Питай него самия! Не виждаш ли, че липсва една част?

Това парче бяхме отрязали и скрили.

– О, Аллах! Тогава Яник ще умре!

– За съжаление! И ти си виновникът! Защо ни изпрати това ястие на смъртта? Не можеш да ме излъжеш. Но не искам да те наказвам, а ще ти дам време за разкаяние. Само внимавай да не продължаваш да замисляш срещу нас злини! Всъщност веднага трябваше да напусна къщата ти, но тогава нещастieto ще остане при теб и ще те погуби. Затова от състрадание ще остана до утре сутринта, за да можеш да се справиш. Сега те оставям сам. Помисли колко безразсъдно си действал и какво ще правиш по-нататък!

Агата не пророни нито дума, а ние излязохме. Внимавах да не се изразявам по-ясно. Не биваше да знае какво мислехме и възнамерявахме да правим по-нататък. Като излязохме на двора, блесна светкавица и последва гръм. Разрази се буря и ние побързахме да се приберем в кулата, където ни чакаше Яник.

Девета глава

В кулата на старата майка

Поради бурята и напредналото време на деня беше станало доста тъмно. Халеф искаше да запали лампата, но аз не позволих. Вратата беше леко откряната, а не затворена, за да мога от мястото си да гледам през процепа към градината и да държа под око враговете. Макар да не беше много вероятно да забележа нещо, защото предполагах, че ще се действа с голяма предпазливост, все пак едно щастливо съвпадение щеше да ни е от полза.

Ослепителна светкавица освети за миг тъмнината, но тази секунда беше достатъчна, за да видя, че до купите от житни класове имаше хора. Двама от тях бяха наведени и се опитваха да отворят входа към вътрешността, като извадиха няколко снопа. Кои бяха тези хора? Явно, очакваните от нас, на които дъждовното време с това, че подгони всички хора към къщите им, беше дало добра възможност да стигнат до скривалището си незабелязано. Реших да ги подслушам.

Първо заповядах на Яник да застане до процепа на вратата и да наблюдава за удобен момент. Непрекъснато бляскащите светкавици осигуряваха достатъчно светлина. Щом той ми съобщи, че вече не вижда никого и че отворът в купата отново е затворен, накарах него и Омар да ме занесат дотам. След като двамата бързо се върнаха обратно, се опитах да се мушна между сложените хоризонтално един върху друг снопи, което си имаше своите трудности, защото те се бяха сплъстили здраво от собственото си тегло, а аз исках да избягвам вдигането на всякакъв шум.

В това отношение от голямо предимство за мен бяха силно плющият дъжд и почти непрекъснатият тътен на гръмотевиците. Проправях си път между снопите с главата напред. Стеблата на ръжта са с височината на човешки бой и не бяха в разбъркани наръчи, а свързани в стегнати снопи, при което стеблата запазват дължината си, а връзките стават значително по-дълги от самите стръкове. Затова дебелината на стената на купата беше повече от дължината на тялото ми и можех да се мушна целия в нея, дори и краката си, без вътре да забележат главата ми.

Снопите бяха обърнати с класовете навътре. Бавно се приближих навътре дотолкова, че класовете изцяло покриха главата ми, но между тях аз спокойно можех да виждам във вътрешността на кухнята.

Бурята ми беше от голяма полза. Движенията ми предизвикваха неизбежно шумолене в сламата, а при други обстоятелства падането на зърната непременно щеше да ме издаде. Как тогава щях да се защитавам, като не можех свободно да се движа. Всеки насочен срещу мен куршум щеше да ме улучи, защото нямаше да мога да ги избягна. Единственото спасение се състоеше в това, да изпреваря враговете. Затова още вън, пред купата, взех двата си револвера в ръце, защото иначе, притиснат между снопите, нямаше да мога да бръкна в пояса си. Всичко останало, дори ножа и съдържанието на джобовете си, бях оставил в кулата, защото, ако изгубех нещо тук, трудно щях да го намеря отново.

Кръглата основа на купата имаше диаметър от около осем метра, а стените бяха с дебелина приблизително два метра. Значи вътрешният диаметър на празното пространство беше сигурно четири метра, така че там имаше достатъчно място да седнат една дузина мъже. Яник беше казал по-малко. По средата в земята беше забит кух стълб, на който се опираше дебелият връх на купата. В кръг за седане бяха пръснати снопи, а на стълба беше закачен горящ фенер, който осветяваше кухнята. Входът се състоеше от няколко по-тънки снопа, които лесно можеха да се махат и слагат, което отвън не се забелязваше, но вътре се виждаше добре.

Защо беше приспособил Мурад Хабулам това скривалище? Само за да крие вътре брат си Манах ал Барша ли? Тогава вътрешността можеше да е значително по-малка, а в къщата и в двора му сигурно имаше и друго по-удобно място, подходящо за престой на няколко души. Впрочем някогашният събирач на данъци идваше само на кон, а за животно-то също трябваше да има по-специално скривалище.

Не, тази купа явно беше предназначена за подслоняването на повече хора. Служеше за тайни срещи и лесно можеше да се предположи, че идващите тук хора са привърженици на Жълтоликия. Ако това наистина беше така, то бе сигурно, че Мурад Хабулам е изтъкнат член на тази банда престъпници. Той седеше точно срещу мен. От двете му страни бяха брат му Манах ал Барша и Баруд ал Амасат. До последния седеше мюбарекът, чиято ръка беше превързана. До входа стоеше Хумун, слугата, а срещу него Хайдар, братът на убития месар от Жиганци. Както предполагам, и той беше дошъл. Откъм страната, където бях скрит аз, клечаха двамата аладжи и шпионинът Суеф. Не можех да ги виждам, защото бяха седнали ниско долу, а моята глава беше в сламата, но чувах какво говореха. Значи девет бяха мъжете, чиято вражда си бяхме навлекли. Дрехите им бяха подгизнали от дъжда, а люспите на житните

зърна така бяха полепнали по тях, че не можеше да се разпознае същинският им цвят.

Първият, когото чух да говори, беше миридитът, чиято първоначална забележка не се отнасяше за мен:

– Не биваше да подслоняваме конете си в гората. В тази виелица не можем да бъдем сигурни за тях.

– Не се тревожи – отвърна Мурад Хабулам. – Ратаите ми ще внимават.

Значи конете им бяха в някаква горичка, и то под надзора на ратаите на агата. Вече бях сигурен, че освен Хумун, той имаше и други доверени хора.

Мюбарекът беше извадил ръката си от вързаната на врата му кърпа и накара Баруд ал Амасат да развърже превръзката. Хабулам му подаде една кутия с мехлем, който явно му беше поръчан предварително. На земята имаше стомна с вода, с чието съдържание бе промита раната. Видях, че онзиденшният куршум беше минал през мускула над лакътя на стареца. Вчерашният изстрел беше раздробил прегъвката на лакътя. Двете наранявания, особено второто, сигурно му причиняваха големи болки, още повече че не можеше и дума да става за направена по правилата превръзка. В най-добрия случай ръката му щеше да остане неподвижна. По-вероятно беше обаче да се наложи да му се ампутира ръката под лакътя. Ако раненият не се подложеше на истинско лечение, имаше опасност от гангрена.

След като бяха измити наранените места, старецът даде да му увият ръката в намазано с мехлема парче ленено платно и след това да го превържат. Всичко това мюбарекът изтърпя, без по лицето му да мине тръпка. Сигурно имаше здрави нерви, иначе не би могъл да издържи на тези болки.

– Аллах, Аллах, как те е подредил чужденецът! – въздъхна Мурад Хабулам. – Тази ръка никога няма да стане отново такава, каквато е била.

– Да! Станал съм сакат, жалък сакат човек, който не може вече да си служи с ръката си – изскърца със зъби старецът. – Но затова гяурът трябва да умре от десетократна смърт. Толкова лесно ли се хвана в мрежата?

– Лесно като врана, на която слагаш през зимата кесия с парче месо. Глупавата птица си пъха главата вътре, за да извади месото, и понеже кесията е намазана с йоксе⁵⁰, така главата ѝ залепва вътре и човек може да я хване с ръце, защото тя не може да вижда. Такава кесия

нахлузахме на главата на чужденеца. Моят брат ми го е описвал като много умен, но той не доказа, че е такъв.

– Не, той изобщо не е умен, но шейтанът го закриля.

– Грешещ, не е обладан от дявола, а притежава фена гъоз⁵¹.

– Аллах, Аллах! – извика любарекът изплашено. – Вярно ли е това?

– Казал го е на Хумун и го е предупредил. Но което е най-лошото, той не само има просто лош поглед, който действа при непосредствено поглеждане, но и ушага атълан фена гъоз. Достатъчно е само да си представи някой човек в мислите си и тогава погледът му изпраща на съответния човек всичко лошо, което той му пожелае.

– Аллах да е милостив към нас! Не дяволът, а лошите му очи го правят непобедим. Който се бие с него, все пак трябва да го погледне и тогава с него е свършено. Значи с този човек не бива да се влиза в открит бой, трябва да бъде убит из засада, като преди всичко се погрижим за това, погледът му да не попадне върху нас.

– Значи от нашия хубав план няма да излезе нищо? – попита Мурад.

– Няма, освен това някой от вас трябва да се осмели да се направи на джин⁵². Но никого не бих посъветвал да го прави, защото погледът на чужденеца ще попадне върху него и ще го обрече на гибел. Кой беше определен за това?

– Хумун.

– Не, не! – извика слугата страхливо. – Първо бях решен да го направя. Но сега нямам никакво желание да се предреждавам като призрака на старата майка. Животът ми е много по-скъп.

– Тогава сигурно ще се намери някой друг – каза агата. Но тъй като присъстващите отговориха отрицателно, той продължи:

– Значи няма? В такъв случай ще трябва да измислим нещо друго. Събрани сме всички и можем да го обсъдим.

– Няма какво толкова да се съвещаваме – обясни Баруд ал Амасат. – Желаяме смъртта на тези хора и трябва да ги убием, без немецът да може да ни погледне. Това може да стане само ако нападнем него и хората му по време на сън.

– Съвсем правилно! – съгласи се Манах ал Барша. – Ще изчакаме, докато чужденците заспят, и ще ги нападнем, ако отровата за плъхове на моя брат дотогава не ги е убила.

50. Лепило.

51. Лош поглед, действащ от разстояние.

52. Призрак. – Бел. нем. изд.

– Отрова за плъхове ли? – попита мъбарекът. – Намерихте ли такава?

– Да. Уговорих се с Мурад, като му събщавах за пристигането ви. Смяташе да я сложи в бърканите яйца, които вероятно са изляли.

– Е, тогава смъртта им е сигурна, в случай че не е сложил прекалено малко.

– О, цели три шепи сложих в яйцата – изръмжа Хабулам. – Това е достатъчно да убие десет души. Но на тези чудовища изобщо не им навреди.

– Изобщо ли? – учуди се мъбарекът. – Как така?

– Защото тези хора не ядоха яйцата! Гяурът с лошия поглед веднага забелязал, че ястието е отровено.

– Но това е невъзможно! – подскочи Манах.

– Невъзможно ли? Бих искал да знам дали за чужденеца въобще има нещо невъзможно! Представете си, той дойде при мен с тримата си придружители, за да ми донесе яйцата. По неговия любезно-подигравателен начин ми каза, че най-хубавата част от яденето се полагала на домакина и затова трябвало да изям яйцата.

– Вай!

– Освен това ефендите искаше да ги изям пред очите им. Дори отгоре беше наслагал умрели врабчета, на които преди това дал да опитат отровата.

– О, Аллах, така всичко е пропаднало!

– За съжаление! За нещастие Яник също е ял от тях и сигурно ще умре.

– За този човек не е жалко! – прекъсна го Хумун злорадо.

– Защото е твой враг ли? Помисли само на какво подозрение ме излага! За отровителство може да ме осъдят.

Агата разказа на учудените си слушатели целия случай, а после продължи:

– Бърканите яйца унищожиха всички врабчета, но трябва да ми докаже, че са били отровени!

– Смъртта на Яник ще докаже това.

– О, не! Кой знае какво е ял? Ще кажа, че самият аз съм ял от тях, но не са ми навредили ни най-малко.

– Дали чужденците ще ядат тази вечер още веднъж?

– Така си мисля. Най-малкото трябва да им предложим истинска вечеря, разбира се, без отрова. Не искам отново да се излагам на опасност, пак да ме видят като отровител и тогава сигурно ще ме

разобличат. Не, трябва да бъдат добре и богато нахранени, сякаш са ми най-скъпи гости.

– Според мен добре ще постъпиш. Това гостоприемство ще заблуди враговете ни и ще разпръсне подозрението им. Вниманието им ще бъде приспано и тогава лесно ще се справим с тях. И така, нагости ги възможно най-пищно. Можеш да го направиш, защото това, което ще ти струва, е дреболия в сравнение с огромната полза, която извлечаш и ще продължаваш да извлечаш от нашия съюз.

– Огромна ли? Говориш така, сякаш сте ми донесли милиони. Но предимствата, които ми предлагате, са нищожни в сравнение с опасността, на която се подлагам като ваш съучастник.

– Охо!

– Помисли само за днешния случай! Ако убием тези чужденци, с мен е свършено. Цялото ми влияние няма да стигне, за да си спася живота! Вие ще си заминете и няма да ви хванат. Нямате родина и недвижим имот. Ако искам да се спася с бягство, ще загубя всичко, каквото притежавам.

– Извърши всичко умно! – измърмори любарекът. – От омразниците не бива да остане никаква следа.

– Те трябва да бъдат накълцани на дребни парченца и хвърлени в големия рибарник на Мурад, за храна на щуките – каза Суеф.

– А после аз ще ям щуките, нали? – попита агата, правейки жест на отращение. – Само това ми остава!

– Не е необходимо. Ще продадеш рибите. Сега да побързаме да приключим всичко до разсъване без шум, защото не бива да стреляме.

Последва дълго съвещание как е най-добре да ни нападнат и дали да ни удушат или пребият. Най-сетне враговете ни се споразумяха да се изкатерят по кулата със стълба, да вдигнат капака в отвора на стълбището и после внимателно да слязат до най-долния етаж, където ще спим ние.

– Негодниците сигурно са нащрек – подхвърли Баруд ал Амасат.

– Не вярвам – отвърна агата. – Защо ще пазят? Ще затворят вратите и прозорците и понеже не предполагат, че някой ще влезе в кулата отгоре, ще се чувстват съвсем сигурни. Впрочем преди това бихме могли да се убедим дали спят.

– По какъв начин? – осведоми се Манах ал Барша.

– Ще подслушваме край прозорците – обясни Мурад Хулам. – Твърдо съм убеден, че ще спят, защото на тъмно човек не може дълго да остане буден.

– Но нали си им дал лампа? – попита Манах.

– Да, но с толкова малко масло, че ще угасне още преди полунощ.

Старият мошеник нямаше представа, че се бяхме снабдили с масло от Яник.

– Не скърцат ли стъпалата на стълбището? – осведоми се Баруд ал Амасат.

– Не, каменни са. Някои може и да са се поразхлабили, но сигурно няма да предизвикат шум.

– Ще се получи голяма глупост, ако се изтърколим долу с гръм и трясък с все стъпалата.

– Не бива да се страхуваме от това. Впрочем ще вземем един фенер, за да осветим стълбището, преди да тръгнем по него.

– За да ни забележат негодниците ли?

– Не. Те са няколко етажа и светлината не може да проникне от единия през другия. Преди да стигнем до долния етаж ще оставим фенера и ще го вземем едва когато чужденците вече са мъртви.

– Доволен съм. Въпреки това начинанието не е лесно. Трябва да свършим работата си съвсем безшумно и в пълна тъмнина. Това е трудно.

– Вече не се страхувам – одобри Мурад неговия план. – Само трябва точно да се разберем и да си разпределим ролите, за да знае всеки какво ще прави.

– Мисля, че на всеки трябва да бъде казано кого да хване, за да не си пречим един на друг. А за немца ще са необходими двама души.

– Ние ще го направим – каза Сандар. – Двамата с брат ми се заемаме с него.

– Добре – съгласи се агата. – Сега нека изберем най-силните измежду нас. За всеки от тях ни трябва по един човек. След аладжите най-силен е Хайдар. Нека той се справи с онзи, когото наричат Оско.

– Не – противопостави се Баруд ал Амасат. – Този Оско го искам за себе си. Аз съм този, когото той преследва, на мен иска да си отмъсти, затова ще издъхне в моите ръце.

– Иска да ти отмъсти ли? Защо?

– Защото преди известно време отвлякох дъщеря му и я продадох като робиня. На кого, не ви засяга.

– Такава шега, разбира се, не би се харесала на всеки баща!

– Оттогава Оско непрекъснато е по петите ми. Черногорец е. Преди бяхме много добри приятели.

– Сигурно те е обидил и ти за отмъщение си отвлякъл дъщеря му?

– Не, нищо не ми е направил. Дъщеря му Зеница беше голяма кравица. Главатарят на други наши побратими я видя и я поиска за жена. Тя го отхвърли. Тогава той се обърна към мен и ми предложи голяма сума. Какво бихте направили на мое място?

– Щяхме да си заслужим парите – изсмя се Мурад Хабулам.

– Съвсем правилно! Откраднах я, което ми беше лесно, защото като приятел на баща ѝ тя ми се доверяваше, и я продадох на чужденеца. Той я отведе със себе си в Египет, където тя скоро отново беше отвлечена.

– От кого?

– Не можете да познаете. От този, който е виновен за всичко, дори и сега, а именно от мерзавеца на име Кара Бен Немзи ефенди.

– От този алеман?

– Да.

– Аллах да го прокълне!

– Вероятно желанието ти ще се изпълни още днес! Зеница обичаше сина на един нечувано богат търговец в Стамбул. Казва се Исла и се срещнал в Египет с немеца. Той открил Зеница, отвлякъл я и я предал на Исла, който заминал с нея за Истамбул, където се оженили. Само бих искал да знам как алеманът я е надушил.

– Пак благодарение на лошия си поглед – каза агата. – Той вижда и открива всичко. А мъжът, на когото ти продаде Зеница и от когото отново е била отвлечена, не си ли отмъсти?

– Искаше, но не успя, защото дяволът закриляше алемана. Да, дори един от неговите придружители успял по-късно да убие моя приятел. И ето че сега с Оско ме преследват. Черногорецът няма по-горещо желание от това да ми отмъсти.

– Ще му мине!

– И аз така мисля, затова се заемам с него. Нека Хайдар потърси другия, който се казва Омар.

Досега миридитът беше стоял на мястото си неподвижно и тихо със скръстени на гърдите ръце. Но ето че махна с ръка и спокойно каза:

– Този Омар изобщо не ме интересува.

– Така ли? – учуди се агата. – Тогава сигурно си си избрал някого друго. Може би Хаджи Халеф? Смятах те за по-смел, отколкото се показваш сега.

– Вероятно ще кажеш, че нямам никаква смелост, като ти заявя, че не искам да се занимавам с нито един от тези хора. Тези думи на миридита отблъснаха всички от него.

– Да не искаш да кажеш, че изобщо няма да вземеш участие в боя

срещу враговете ни? – попита Мурад ага възбудено.

– Да, това имах предвид.

– Но това е измяна спрямо нас и затова се надявам, че само се шегуваш.

– Говоря напълно сериозно.

Настъпи тишина и всички втренчиха изпитателни погледи в застиналото неподвижно лице на Хайдар. После Баруд ал Амасат започна:

– Ако наистина мислиш така, щеше да е по-добре, да не те бяхме познавали. Който не е с нас, е против нас. Ако не промениш намерението си, ще трябва да гледаме на теб като на наш враг.

– Не съм ваш враг – отвърна миридитът. – Няма да преча на начинанието ви, но няма и да ви помагам.

– Тази сутрин говореше друго.

– Оттогава мнението ми се промени.

– Значи няма да смяташ тези хора за наши общи врагове?

– О, напротив, те убиха моя брат. Но между тях и мен е сключено мютареке⁵³.

– Мютареке ли! Луд ли си! Съответстват ли тези думи на онова, което ни каза преди това при идването си?

– Не мисля, че има противоречие.

– Има, и то голямо. Сутринта ти се раздели с нас с твърдото намерение да убиеш чужденците или най-малкото поне този Кара Бен Немзи. Затова бяхме разочаровани, като дойде после и ни каза, че не си успял да изпълниш замисленото. А сега дори ни съобщаваш, че си сключил с тях примирие. Мислехме, че са ти се изплъзнали. Но според сегашните ти думи излиза, че си разговарял с тях!

– Наистина го направих.

– И действително ли сключи с тях сулхнаме⁵⁴?

– Само временно.

Колкото по-спокойно отговаряше Хайдар, толкова повече се разпалваше Баруд ал Амасат. Той стана от мястото си, пристъпи към Хайдар и заповеднически му каза:

– Това не ти беше позволено!

– Защо? Кой би могъл да има нещо против?

– Ние, разбира се, ние! Ти си наш побратим и нямаш никакво право, нито позволение да вършиш подобно нещо без наше съгласие. Твоят

53. Примирие.

54. Мирен договор. Бел. нем. изд.

договор е невалиден, защото е сключен без нас и срещу нас. Би трябвало да знаеш това!

Веждите на миридита се смръщиха. Погледът му искреше, но той все пак продължаваше да се владее и отвърна спокойно като преди:

– Да не би да смяташ, че можеш да ми заповядваш?

– Да, ние сме съзаклятници и никога от нас няма право да върши нищо против волята на другите. Затова трябва да ти кажа, че си действал много необмислено и лекомислено!

– Шейтан! – извика Хайдар вече гневно. – Ти се осмеляваш да ми кажеш това, ти, когото не познавам и за когото никога не съм чувал кой е, откъде идва и на кое място ще намери входа към ада? Само изречи още една такава обида и куршумът ми ще те запрати в бездната, в която живее Иблис⁵⁵. Аз съм миридит, син на прославеното и храбро племе на арнаутите и няма да позволя да ме обиждаш. Щом се обръщаш към мен с такива думи, смятай, че си с единия крак в гроба. Само леко да те блъсна и ще паднеш вътре!

– Охо! Аз също съм въоръжен! – изсъска Баруд ал Амасат и сложи ръка върху дръжката на пистолета.

– Спрете! – извика любарекът. – Нима приятелите ще се разединят? Баруд ал Амасат, хубаво е, че се горещиш за нашите работи, но не бива да го правиш с обидни думи. Седни си на мястото! Хайдар ще ни каже по какъв начин е сключил примирие с тези хора. Баруд седна намръщен, а миридитът обясни:

– Дадох на алемана чакана си.

– Аллах! Това е свещен обичай, при който никога не можеш да се откажеш от споразумението. За колко време ще задържи той оръжието?

– Докато доброволно ми го върне.

– Ами то е направо за вечни времена!

– Ако той реши така, не мога да направя нищо.

– Не искам да те упреквам, защото все още не знам какви са били причините ти. Но не се сключва такъв мир с човек, срещу когото имаш кръвно отмъщение, без основателни подбуди. Значи ти дължиш много на този гяур, Аллах да го убие.

– Дълга му всичко, а именно живота си. Беше в ръцете му, но въпреки това той не ми го отне.

– Разкажи ни как стана това!

Миридитът им разправи за неуспешното си нападение, като

55. Собственото име на дявола при мохамеданите. – Бел. нем. изд.

предаде това толкова вярно, че поведението ми бе представено в най-добра светлина. Той завърши със забележката:

– Виждате, че не съм действал лекомислено. „Керем силахдан даха куветли дир.“¹ Досега винаги съм смятал тази поговорка за невярна, но вече съм на същото мнение. Брат ми сам е виновен за смъртта си. Въпреки това възнамерявах да отмъстя за него и като кръвен отмъстител се нахвърлих върху алемана така враждебно, че за да спаси живота си, трябваше да ме лиши от моя. Но той не го направи. Бях в ръцете му и въпреки това той не ме докосна! „Канън бедели кан“² гласи законът на отмъщението, но коранът заповядва: „Пощада за пощада!“ На кого трябва да се подчиня: на корана на Пророка или на законите на грешните хора? Не пише ли в свещените книги „Благодарността води към небето“? Ефендите ми направи възможно най-голямото добро. Ако в замяна искам да го убия, ще си навлека завинаги гнева на Аллах. Затова му дадох чакана си. Това, че няма да вдигна ръка срещу него по тази причина, не бива да ви кара да мислите, че ще предприема враждебни действия срещу вас. Правете каквото искате! Няма да ви преча, но не искайте от мен да вземам участие в убийството на благодетеля си!

Хайдар говореше сериозно и много убедително. Думите му постигнаха в голяма степен необходимото въздействие. Другите се споглеждаха известно време мълчаливо. Не можеха да не му признаят правото, но въпреки това пощадата, която той ни даваше, им беше крайно неприятна.

– Шейтан бу аламаниси дерииле сачиле ют! (Дяволът да глътне този немец с кожата и костите!) – извика най-накрая любарекът. – Като че ли този човек във всичко успява и довежда всичко до добър край. Разчитам на теб. Признавам, че си имал малка причина да позволиш да използват доброто ти сърце, но не бива да отиваш прекалено далеч. Щом гяурът ти е подарил живота, разбирам защо сега не се решаваш да отнемеш неговия. Но защо искаш да пощадиш и останалите? На тях не дължиш нищо. Аладжите ще се заемат с алемана. Ти трябва да нападнеш Омар и не виждам причината, поради която не искаш да го направиш.

– Имам достатъчно основания. Каквото прави ефендите, той не го прави сам, а в съгласие със спътниците си. Аз не съм благодарен само на него, а и на останалите. Дори и да бях задължен само на него, не бива да посягам на никого от придружителите му, защото ще му причиня болка. Така повелява нашият стар обичай. Дойдох да ви кажа, че не можете да разчитате на мен за тази работа. Решил съм да не участвам и ще остана верен на това свое намерение.

[#1 Благородството е по-силно от оръжието.]

[#2 Кръв за кръв. – Бел. нем. изд.]

– Помисли за последиците!

– Няма за какво да мисля.

– О, напротив! Все едно ли ти е дали ще загубиш приятелството ни?

– Това заплаха ли е? По-добре да не я беше изричал. Дал съм на немца чакана си, тоест моята намус юзерине верилен съос⁵⁶, и ще я удържа! Ако някой реши да ми попречи, ще си има работа с мен! Щом искаш да превърнете приятелството си във вражда, то направете го в името на Аллага, но не мислете, че ме е страх от вас. Възнамерявам и ще бъда напълно безучастен, но само докато не ме закачат. Това е всичко, което искам да ви кажа. Готов съм и вече мога да си тръгна.

Хайдар се наведе и отмести сноповете, които затваряха изхода. Останалите разбраха, че той няма да позволи да го задържат, затова любоварекът каза:

– Ако наистина искаш да си вървиш, преди това поне ни се закълни в брадата на Пророка, че няма да се грижиш за чужденците.

Правейки гневен жест, миридитът отговори:

– Това искане е обида! Дадох ви думата си и трябва да ми вярвате. Да не би ти да нямаш навика да спазваш своята? Въпреки това ще положа клетвата, защото не искам да се разделям с вас с вражда. Доволен ли си?

– Да. Помисли какво наказание те очаква, ако ти хрумне да ни измамиш! Ние не търпим да се шегуват с нас.

Тези думи бяха изречени с тон, който предизвика гордостта на миридита. Той пристъпи съвсем близо до стареца и избухна:

– Ти се осмеляваш да кажеш това? Ти, цялото същество и държание на когото са просто една голяма лъжа? Кой си ти? Старият любоварек, светецът! Не е ли лъжа? Ти беше и Бусра, сакатият. Не беше ли това измама? Откъде си и как е истинското ти име? Никой не знае и никой не може да каже. Дошъл си в тази страна като болест, като веба⁵⁷, Аллах да пази всички вярващи от нея. Ти се настани сред порутените зидове на развалините като шукран⁵⁸, като бендж⁵⁹, отровил всичко около себе си. Аз самият съм само един грешен човек, но не бих искал да се сравнявам

56. Честна дума.

57. Чума.

58. Бучиниш.

59. Буника. – Бел. нем. изд.

с теб, а още по-малко ще ти позволя да ме обиждаш. Ако смяташ, че притежаваш сила, от която всички трябва да се страхуват, оставям на слабите хора да изпитват страх от теб. Достатъчна е само една дума, и с теб ще е свършено. Никога няма да изрека тази дума, освен ако не ме принудиш да го направя. Не забравяй това! А сега, лека нош!

Хайдар махна снопите и изпълзя навън. По знак на Мурад Хулам, Хумун предпазливо го последва. Когато слугата след известно време се върна, съобщи, че миридитът наистина си е заминал.

– Аллах му е взел ума! – изръмжа Баруд ал Амасат. – Не можем повече да разчитаме на него.

– Не, повече не можем – съгласи се мюбарекът. – Но той не напразно ме заплаши. Ще се погрижа да не може да ни навреди.

– Да го убиеш ли искаш? – попита Манах ал Барша.

– Още не знам какво да направя! Но пак ни беше даден добър пример колко е наложително да премахнем от пътя си този ефенди и неговите спътници. Сега се пита кой от другите ще убие Омар.

– Аз ще се заема с него – каза Суеф, мнимият шивач.

– Добре! – отвърна мюбарекът. – Остава само дребният хаджия. За съжаление не мога да се включа, защото ръката ми е ранена.

– Дайте го на мен – каза Манах ал Барша. – Удоволствие ще бъде за мен да го погубя. Дребен е и изглежда слаб, но не е за подценяване. Този дребосък е смел като пантера и е сръчен като атмаджа. А чухме също, че бил и доста силен физически. Затова не бива да смятате, че е липса на смелост, като избирам него. А що се отнася до времето, когато ще ги нападнем, предлагам да не нарочваме точно определен час. Ще подслушваме от време на време и щом установим, че преследвачите ни са си легнали, преминаваме към действие.

– Такова е и моето мнение – заяви Мурад Хабулам. – Трябва да се подготвя и затова сега тръгвам. Хумун ще дойде с мен. Но от време на време ще го изпрашам да пита дали можем да започваме.

Агата стана.

– Почакай още малко! – помоли мюбарекът. – Искам да те попитам за нещо по-маловажно.

[#1 Ястреб-чучулигар. – Бел. нем. изд.]

Трябваше да се измъквам. След като домакинът си тръгнаше, щеше да ми е много трудно да изляза от купата. Предполагах, че останалите щяха да чакат мълчаливо, а тогава щяха да чуят и шумоленето на сламата. В този момент обаче гласовете на говорещите звучаха толкова високо, че никой нямаше да може да долови шума от предпазливото ми

оттегляне. Успях. А сега как да стигна до кулата? Наистина не беше далеч, но не носех нищо, с което да мога да се подпирам. Тогава вратата се отвори и Омар подаде глава, което той беше правил на всеки две-три минути. Забеляза ме и бързо дойде при мен, качи ме на гърба си и ме отнесе в кулата, където ме остави върху килима. Разказах им какво съм видял и чул. Халеф страшно се ядоса от чутото.

– Сихди – гневеше се той, – ще ида при негодниците в купата и на всеки ще пусна по един куршум в главата. Така ще се отървем от тях и ще можем да продължим пътя си в мир.

– Искаш да станеш убиец ли?

– Убиец? Какво говориш! Тези негодници са хищници, затова както убивам някой вонящ чакал или хиена, без да се упреквам за това, така мога да обезвредя и тези мерзавци. Това не е престъпление.

– Но в моите очи е. Ако мога да се отбранявам срещу враговете си по друг начин, то тогава е недопустимо да ги убивам. Често с хитрост се постига повече, отколкото със сила.

– Какво смяташ да правиш?

– Ще позволя на враговете ни да се качат на кулата и ще се погрижа повече да не могат да слязат от нея.

– Тази идея не е лоша. Но щом ще се качат, то тогава ще могат и да се върнат по същия път.

– Дори и след като им вземем стълбата, когато вече са се озовали горе?

– Хм! Тогава ще слязат надолу по стълбището.

– Ще им преградим пътя. Трябват ни само чук и големи пирони, за да заковем капака на пода.

Яник предложи да донесе необходимите неща заедно с една голяма желязна скоба.

– Това е добре – продължих аз. – Тази скоба най-добре ще ни послужи. Така ще закрепим капака към горните стълби, че изобщо да не може да се отвори отвън. Тогава те няма да могат да слязат долу, а тъй като ще им вземем стълбата, ще трябва да останат там в дъждовното време до сутринта. Вероятно това малко ще поохлади предприемчивостта им.

– Сихди – каза Халеф, – планът ти ми помага да се примиря с изключителната ти доброта. Наистина мисълта да знаеш, че онези негодници са горе, където ще останат през цялата нощ, е много хубава, тъй като няма да могат да седнат, понеже от всички страни ще влиза дъжд. На пода сигурно ще се събере много вода. Горният кат⁶⁰ е направен като

фенер без стъкла. Служел е само за това да осигурява добър изглед, а дъждът безпрепятствено влиза вътре. Тъй като вратата, водеща към чардака, сега е затворена, а и капакът е уплътнен, може би водата няма да потече надолу.

– О, напротив – намеси се Яник. – Има една малка дупка, която я отвежда през стената.

– Не можем ли да я запушим?

– Много лесно. Тук има достатъчно истопа⁶¹.

– Чудесно! Тогава добре ще я затыкнем. Ах, убийците ще трябва да стоят горе във водата и да си навлекат подагра, ревматизъм и всички видове десет хиляди простудни заболявания. Иска ми се да стоят до рамене във водата и...

Халеф скочи и започна да се разхожда напред-назад. Беше го обладала някаква мисъл. После спря пред ратая, сложи ръка на рамото му и каза:

– Яник, добри и верни приятелю! Обичам те и ще те обичам сто пъти повече, ако намериш това, което ми трябва.

– Какво е то? – попита другият.

– Трябва ми един предмет, който едва ли може да се намери тук. Няма те тулумба⁶², нали?

– Голяма нямаме, но бостан шърънга⁶³ на две колелета имаме.

– Човече! Приятелю! Братко! Чудесен си! Смятах за абсолютно невъзможно да имате пръскачка!

– Миналата година агата нареди да я донесат от Юскюб, защото непрекъснато подпалваха купите му със сено и жито. Използваме я в градината.

– Колко вода събира?

– Малко повече от една голяма курна⁶⁴.

– Това е добре, но за какво ми е прекрасната бостан шърънга⁶⁵, щом липсва главното.

– Какво имаш предвид?

– Кърба⁶⁵, възможно по-дълга кърба. Но сигурно тук няма такова нещо?

60. Етаж.

61. Кълчища.

62. Пожарна помпа.

63. Градинска помпа.

64. Вана за баня.

65. Маркуч. – Бел. нем. изд.

Дребничкият хаджия беше страшно въодушевен. Поставяше въпросите си така настойчиво, сякаш ставаше дума за най-голямото земно щастие.

– О, имаме кърба, но не за съхраняване на вода по време на път, а су боросу, какъвто се използва за гасене на пожари. Само се пита колко дълъг трябва да бъде.

– Толкова дълъг, че да стига до зъбците на кулата.

– Има такава дължина, дори сигурно е и по-дълъг.

– Яник, искам да те прегърна! Ела до сърцето ми! Ти си радостта на моето съществуване, блаженството на моя живот и щастieto на дните ми! Значи има помпа, а също и маркуч. Това е прекрасно! Маркуч с необходимата ми дължина! Кой би повярвал, че тук, в Килисели, може да се намери такова нещо!

– Съвсем разбираемо е. Без този маркуч помпата нямаше да ни върши кой знае каква работа, защото щяхме да сме принудени да влачим водата отдалеч.

– Да не би да искаш да кажеш, че я носите от рибарника?

– Не, много е далеч. Точно зад кулата до този зид има един хавуз⁶⁶, който винаги е пълен. Помпата е вътре, а маркучът, естествено, води дотам, където гори.

– Хавуз, от който може да се напълни помпата! Дълбок ли е? Голям ли е? Има ли много вода в него?

– Не знам за какво ти е водата, но мисля, че ще е достатъчна за това, което си намислил.

– Мислиш ли? Наистина прекрасно! Думите ти са като капки роса, падащи върху линеещото поле. Словата ти струват повече от сто пиастъра, а ако бях бин кере бин сахиби⁶⁷, щеше да получиш дори хиляда. Значи не знаеш за какво ми е водата?

– Не.

– И дори не предполагаш?

– Не.

– Аллах да пази ума ти, който прилича на изстискан лимон. Обърни внимание, ефендите веднага ще се досети какво намерение имам. Нали, сихди?

Тъй като този въпрос беше отправен към мен, кимнах утвърдително с глава.

66. Резервоар.

67. Милионер.

– И какво ще кажеш?

Очите на Халеф сияеха от вътрешно удоволствие. Мисълта го изпълваше с блаженство, че ще може да скрои номер на враговете ни. Затова беше доста разочарован, като му отговорих:

– Това е просто чоджуклук⁶⁸, нищо друго.

– Сихди, не бива да говориш така. Негодниците се качват на кулата, за да ни убият. Ти искаш да направиш така, че да не могат да слязат и да останат горе през цялата нощ. Е, добре, аз пък искам да добавя своето, за да не се чувстват там прекалено добре. Ще напълним най-горния етаж с вода. Наистина, той е открит, но стената е с височина до гърдите на човек и ще трябва да стоят в толкова дълбока вода. Или ти е жал за тях? Да не би да те вълнува това, че може да се простудят или да получат диш агръсь⁶⁹?

– Не, това не. Трябва да им се даде възможност да прекарат нощта възможно най-неприятно, но все пак не мога да одобря намерението ти.

– И все пак трябва да ги накажем!

– Съвсем правилно. Но така би могъл да ни навлечеш неприятности.

– Не, сихди. Ще направим приготовленията си така, че никой нищо няма да забележи. Какво ще кажете, Оско и Омар?

Двамата мъже бяха съгласни с него. Тримата се нахвърлиха върху мен с молби, докато волю-неволю трябваше да кажа да.

Яник излезе и след известно време се върна с навит на колело маркуч и едно въже. Другите се качиха заедно с него на кулата и скоро въпреки плющиящия по капациите дъжд чух глухи удари от чук. Яник беше пхнал чука и скобата в пояса си, а след като закрепиха маркуча, заковаха капака към стълбището така здраво, че никой не би могъл да влезе отгоре.

Щом се върнаха, Халеф доволно каза:

– Хубава работа свършихме, сихди. И ти самият не би могъл да го направиш по-добре.

– Е, как закрепихте маркуча?

– Така че да се спуска от външната страна на кулата и да може да се завинти за помпата долу.

– Но враговете, като слагат стълбата, ще го видят.

– Яник казва, че ще сложат стълбата откъм срещуположната

68. Детинщина. Бел. нем. изд.

69. Зъбобол. – Бел. нем. изд.

страна, където дърветата няма да им пречат. Краят на маркуча води към вътрешността, така че водата да се стича по стената, без да вдига шум. Убийците ще трябва доста да търсят в тъмнината, докато го намерят. В другите стаи капациите на прозорците също са залостени и ми се иска, гостите на басейна скоро да дойдат.

– Ще мине доста време дотогава, защото Мурад Хабулам каза, че ще ни изпрати хубава вечеря.

– Да я донеса ли? – попита Яник.

– Да, направи го. Колкото по-скоро се наядем, толкова по-малко ще се наложи да чакаме. Но се преструвай, че наистина си ял от бърканите яйца и имаш болки. Гледай също да говориш с Анка! Може да ти каже нещо.

Яник тръгна, а ние тихо чакахме връщането му, тъй като няхаме нищо важно за обсъждане. Халеф се сви върху одеялото си, от време на време потриваше ръце, тихо се смееше и издаваше неразбираеми вико-ве. Мислите му бяха заети изключително с накисването на враговете ни.

Яник се върна, но не беше сам. Носеше ни вечерята, придружаваше го Хумун, защото той не можеше сам да носи всичко. Ала слугата не влезе, а остана отвън, докато Яник взе от него товара, след което бързо се отдалечи.

Яденето беше отлично. Получихме огромна купа балък чорбас⁷⁰, по-добра от която не биха ни сервирали нито в Прага, нито във Виена. Понеже нямаше лъжици, ни дадоха чаши, с които си гребяхме супата и я пиехме. После следваше иблиг долмас⁷¹, пълнен с тесто от брашно, смокини и очукани орехи. След това идваше ред на оглак кебаб⁷², което не беше чак толкова лошо, въпреки че често хората имат неоснова-телни предразсъдъци срещу козето месо. Към него имаше мазен пилаф със стафиди и бадеми. За десерт получихме плодове и сладкиши, които не докоснахме. От другите ястия също остана повече от половината. Ние нямаше нищо да вкусим, но Анка беше поръчала да ни кажат, че спокойно можем да ядем, понеже сама е приготвяла ястията и по време на готвенето никой не бе влизал при нея в кухнята.

– Агата в стаята си ли е? – попитах аз Яник.

– Да. Седи, пуши и гледа втренчено пред себе си. Наредил беше да ме извикат при него и ме попита какво ми е, защото правех страдалчес-ки физиономии. Казах му, че съм ял айва⁷³, която сигурно е била зелена

70. Рибена чорба.

71. Угоен пълнен петел.

72. Печено козле.

и ми причинява стомашни болки.

– Много умно си постъпил. Сега той сигурно си мисли, че нищо не знаеш за опита му да ни отрови, и няма да сметне за необходимо да се преструва пред теб.

– Правилно, ефенди. Мурад Хабулам ага наистина не се преструваше. Той открито изрази пред мен гнева си срещу вас и искаше да узнае всичко, което правите. Казах му, че те боли крака и не можеш да ходиш, а умората ви е толкова голяма, че сигурно скоро ще легнете да спите. Затова той ми заповяда веднага след вечерята да ви приготвя постелите. А после моментално трябвало да отивам да спя. Колкото по-навреме сте си легнали, толкова по-рано сте щели да станете, а аз трябвало да съм се наспал, за да мога да ви прислужвам.

– Много умно го е измислил! Ти къде спиш обикновено?

– С Хумун и останалите слуги.

– Това е много неприятно! Така не можеш да излезеш незабелязано, а ние имаме нужда от теб.

– О, що се отнася до това, ефенди, не се тревожи. От днес нататък никой не иска да спи с мен, а по заповед на агата Хумун ми изнесе едно легло под покрива. Но ако искаш, ще се престоря, че отивам да спя, а ще дойда тук в кулата. Понеже ще е заключено, ще почукам.

– Но не както обикновено с върховете на пръстите. Това би могъл да направи и някой друг. Почукай на капака на задния прозорец, и то с юмрук, първо веднъж, после два пъти, а накрая три. Така ще знаем, че си ти, и ще отворим. Кажете този знак и на твоята Анка! Не се знае какво може да се случи по време на отсъствието ти при Мурад Хабулам. Нека тя да следи и ако е необходимо, да ни извести.

Яник изнесе съдовете от вечерята и ни донесе още няколко одеяла за постелите. След като той отново излезе, изгасихме светлината. Наистина капациите на прозорците и вратата бяха залостени, но имаха толкова много пролуки, та отвън лесно можеше да се види, че вече нямаме осветление.

След около два часа Яник се върна. Даде уговорения знак и ние го поухнахме да влезе.

– Закъснях – прошепна той, – защото ми хрумна да подслушам агата. Всички трябваше да отиват да си лягат, а после той се промъкна с Хумун до купата. Двамата веднага влязоха вътре.

– Сега вече знаем какво следва. Ще мислят, че спим, и скоро можем

да очакваме качването им на кулата.

– Ще видим – каза Халеф и бързо се качи с другите нагоре по стълбите.

Все още продължаваше да вали, като така силно плющеше, че крачките на ходещите във хора нямаше да могат да бъдат чути.

Седях сам в най-долната стая. След известно време четиримата мъже слязоха при мен и Халеф съобщи:

– Сихди, враговете са горе. Току-що се качи и последният. Бяха седем души.

– В купата бяха девет. Миридитет си тръгна, а мюбарекът сигурно е останал заради нараняването си.

– Така е. Сега ще махнем стълбата и ще пуснем градинската помпа.

– Наметнете се с одеялата, иначе ще се измокрите до кости. Те го сториха и с най-голяма бързина дръпнаха резето на вратата и излязоха. Изправих се, подпирайки се на стената, и отворих гледания назад прозорец. Вън беше тъмно, но въпреки мрака и силния дъжд скоро забелязах четиримата мъже, които се бяха заели с работата си близо до прозореца. После долових равномерното скърцане на ръчката на помпата. Те бяха завинтили маркуча и изпомпваха с всички сили водата нагоре. Резервоарът за вода беше пред прозореца ми. От време на време се чуваха заповедите на Халеф. Въпреки проливния дъжд дребосъкът беше в пре-възходно настроение.

Горе всичко беше тихо. Вероятно престъпниците върху кулата не можеха да си обяснят откъде идва водата, но внимаваха да не издадат присъствието си. Сигурно полагаха големи усилия да отворят капака над стълбището. Ако това им се удадеше, щяха да слязат долу, затова се приготвих да ги посрещна с револвера си. Но колкото и напрегнато да се ослушвах, не се чуваше нищо. Значи Халеф здраво беше заковал капака.

Измина доста време, сигурно повече от час, когато четиримата отново се върнаха при мен.

– Готови сме, сихди! – съобщи Халеф с голямо задоволство. – Помпахме с всички сили. Мокри сме до кости. Разрешаваш ли да запалим лампата?

– Да, по-добре е да е светло.

Той наля маслото и запали лампата. После те се качиха до стаята, над която враговете ни стояха във водата. Отвориха един от капаците на прозорците и чух гласа на Халеф:

– Аллах селямет вер, ефендилерим! (Аллах ви поздравява,

господа!) Искате да си поемете глътка чист въздух от непоносимата горещина на деня ли? Нашият ефенди пита дали да ви изпрати неговия дюрбюн⁷⁴, за да можете по-добре да наблюдавате дъжда.

Не чух отговор. Изглежда, подиграните мъже си мълчаха.

– Защо всъщност се къпете толкова нависоко през нощта? – продължи Халеф. – Това местен обичай ли е? На мен щеше да ми е неприятно, ако водата не е с необходимата температура. Но не е учтиво хората да бъдат подслушвани в банята, затова възпитано се оттегляме. Вероятно до разсъмване ще сте готови! Тогава аз, вашият най-покорен слуга, ще си позволя да се осведомя за височайшето ви здраве.

Той слезе долу с другите и се изсмя:

– Сихди, хубавичко се хванаха в клопката и никой не смее да обели нито дума. Струваше ми се, че чувам как зъбите им тракат.

Сега можем хубаво да се наспим, защото никой няма да ни попречи.

– Да, спете спокойно – каза Яник. – Уморени сте от ездата, а аз съм още бодър. Ще пазя, а ако се наложи, веднага ще ви събудя. Но няма от какво да се страхуваме. Най-много водата да проникне през пода и да потече към нас. Ала и това не е опасно.

Той имаше право и тъй като можехме да се осланяме на него, легнахме да спим.

74. Далекоглед. – Бел. нем. изд.

Десета глава „Празникът на пердаха“

Въпреки че бях уморен и имах нужда от почивка, сънят дълго не искаше да се спусне над очите ми. Чувах честото тихо кикотене на моя дребен хаджия, който се радваше на успеха на номера си и затова не можеше да заспи. Долавях монотонния, непрекъснат шум на дъжда, който в крайна сметка все пак ме приспа. Но скоро бях събуден от силно тропане. Някой чукаше на вратата, и то така, както бях поръчал на Яник. Станах, понеже предположих, че е Анка, която сигурно искаше да ни съобщи нещо. Яник отвори и предположението ми се потвърди. Момичето влезе. Халеф, Оско и Омар също веднага се събудиха.

– Прощавай, че преча, ефенди – каза нашата хубава съюзничка. – Нося ви вест. Яник ми разказа за плана ви. Искали сте да потопите онези горе във вода. Успяхте ли?

– Да. Те още са горе.

– А аз мисля, че са слезли.

– Ах! Как биха могли да се измъкнат оттам?

– Не знам, но имам всички основания да смятам, че са отпред в къщата.

– Това наистина би било изненадващо. Разказвай!

– Яник ми каза да внимавам. Агата ме изпрати рано да спя, но аз не си легнах, а гледах през прозореца. Видях господаря ми да се промъква с Хумун през градината. За да мога да чуя кога ще се върне, слязох на приземния етаж и легнах зад вратата на една от стаите, покрай която трябваше да мине, и я оставих леко открената. Въпреки голямото усилие, което полагах да остана будна, съм заспала. Не знам колко време е минало, когато ме събуди някакъв шум. Двама мъже дойдоха от двора и минаха покрай вратата ми. Единият говореше и познах по гласа Мурад Хулам ага. Ругаеше така, както досега не бях го чувала да прави. Долових, че в кухнята трябва да се напали голям огън и да се изсушат дрехите му. Мисля, че говореше с Хумун. Скоро в кухнята се чу голям шум. Чувах гневни гласове и силното прашене на горящите дървета. Не знам какво ставаше вътре, но дотичах, да ви кажа какво съм разбрала.

– Много си смела. Явно по някакъв начин са избягали. Халеф, къде сложихте стълбата?

– Не я отнесохме, а само я сложихме легнала на земята.

Баняджиите не биха могли да се наведат от кулата и да я вземат.

– Но някои може да са се спуснали по маркуча и отново да са сложили стълбата.

– Хаша! (Опазил Господ!) Хайде веднага да проверим!

Той излезе навън. Оско и Омар го последваха. Като се върнаха след няколко минути, Халеф направи много отегчена физиономия и изръмжа:

– Да, сихди, избягали са. Качих се догоре.

– Значи стълбата е на кулата?

– За съжаление е така! От другата страна маркучът е на земята.

– Значи точно както предположих. Престъпниците са открили маркуча. Някои от тях са се спуснали по него, след което горе са го откачили и хвърлили. После са облегли стълбата. Другите също са слезли и са отишли в кухнята, за да се стоплят и да изсушат мокрите си дрехи.

– Да идат в ада дано, където ще се изсушат много по-бързо, отколкото в кухнята! – ядосваше се Халеф. – Сега какво ще правим, сихди?

– Хм! Трябва да обсъдим. Мисля, че...

Бях прекъснат. Не бяхме залостили вратата и тя леко се откряна, така че светлината проблесна навън. После отново се затвори и се чу гласът на Мурад Хулам:

– Анка, шейтан къзъ⁷⁵! Кой ти позволи да идваш тук? Момичето трепна от уплаха.

– Веднага излизай оттам! – заповяда стоящият отвън господар. – Яник, кучи сине, и ти ли си вътре! Какво търсите в градината? Излизайте! Камшикът ще ви научи какво е послушание!

– Мурад ага – отвърнах аз, – няма ли да имаш добрината да дойдеш при нас?

– Благодаря! Не искам лошият ти поглед да ме погуби. Ако знаех, че ще изкушаваш така слугите ми, къщата ми щеше да остане затворена за теб.

– Ще поговорим по-подробно за това. Само че влез!

– Нямам никакво намерение! Изпрати слугите ми вън! Тези коварни изчадия нямат работа при теб!

– Ела си ги вземи!

Агата не отговори, но чух тихи гласове. Значи не беше сам.

– Ако не иска да дойде, аз ще го доведа – каза хаджията и се приближи към полуотворената врата. Тогава чух щракването на петле на

75. Дяволска дъще. – Бел. нем. изд.

пушка и един глас извика:

– Назад, кучи сине, иначе ще те застрелям!

Халеф затвори вратата.

– Чу ли, сихди? – попита той повече учудено, отколкото изплашено.

– Много ясно – отвърнах аз. – Беше гласът на Баруд ал Амасат.

– И аз така мисля. От другата страна при купата стояха двама мъже и насочиха пушките си към мен. Коварното нападение на хората на Жълтоликия не успя и сега ще опитат с открита атака.

– Съмнявам се. Няма да посмеят да ни застрелят тук. Ще бъде много явно! Ако наистина смятаха да го направят, нямаше само да заплашват, а да стрелят без предупреждение.

– Мислиш ли? Но защо онези двамата са застанали там?

– Ще отгатна. Искат да офейкат. Забелязали са отсъствието на Яник и Анка и са се усъмнили. Търсили са ги и ги намериха при нас. Сега убийците знаят, че най-доброто за тях е бягството, а за да не им попречим, тези двамата тук ни държат в шах, а останалите се готвят за бързо опътуване.

– Напълно съм съгласен с теб, сихди. Но така спокойно ли ще си седим?

Взех карабината, станах и крепейки се на стената, отидох до най-близкия до вратата прозорец. Омар загаси лампата, за да не могат отвън да ни различават лесно. Тихо отворих капака на прозореца и погледнах навън. Беше престанало да вали и вече се зазоряваше. На няколко крачки от кулата се виждаха два силуета. Единият беше опрял приклада на оръжието си в земята, а другият държеше вдигната пушката в дясната си ръка. Тъй като последният бе обърнат с десния си профил към мен, видях, че цевта на оръжието му достигаше до бузата му. Изглежда, в момента двамата си говореха.

Опрях карабината си върху перваза на прозореца и въпреки тъмнината можех да бъда сигурен в попадението си. Прицелих се в цевта на пушката и натиснах спусъка. Почти едновременно с изстрела се разнесе вик на болка. Куршумът ми беше улучил и блъснал цевта в лицето му, като бе избил пушката от ръката му.

"Ей мюсибет, ей хаинлик! (О, нещастие, о, коварство!) – крещеше той. Познах го по гласа. Беше Баруд ал Амасат.

– Бързо, бързо! – извика Манах ал Барша. – Този изстрел ще събуди всички обитатели на къщата.

Той вдигна пушката на Баруд, хвана самия него за ръката и го

помъкна след себе си. В следващия миг изчезнаха.

От думите на Манах можеше да се направи извода, че не са имали намерение да стрелят. Пазеха се присъствието им да не бъде забелязано от хората на агата.

Обърнах се към спътниците си.

– Вземайте оръжията и бързо към обора! Много е възможно бандитите да решат да вземат и конете ни.

Всички хукнаха през вратата. Аз седнах срещу нея, като продължих да държа карабината в ръка, за да съм готов на всичко.

Анка също беше излязла. След известно време се върна заедно с Яник и Омар, който ми каза, че Оско и Халеф са останали в обора, за да пазят конете. Изглежда, никой не бе пожелал да ги отмъкне. Не бяха видели абсолютно никого. Това ме успокои.

Сега трябваше да разберем къде са дърветата, под които бяха скрити конете на враговете ни, но нито Яник, нито Анка знаеха това.

– Убеден съм, че Хумун знае – добави младежът, – но няма да каже.

– О, имам много добро средство за целта – отвърнах аз, – едни клещи, с които мога да измъкна от него всичко, каквото поискам.

– Няма да можеш да направиш повече от когото и да било друг. Той никога не би предал господаря си и неговите съзаклятници.

– Тогава трябва да присъстваш, за да се убедиш колко откровен ще бъде с мен. Познаваш ли добре шивача Африт?

– Не. Всъщност знам, че иначе се казва Суеф, но за съжаление не мога да ти кажа нищо повече. Той често идва при Мурад Хулам ага и имам основание да подозирам, че това, което вършат, не е почтено. Затова винаги се отдръпвам от пътя му. По-добре е човек изобщо да не се доближава до такива хора. Най-много бих искал да се махна оттук.

– Сетих се за нещо. Слушай, от Анка разбрах, че живеете недалеч от Юскюб. Знаеш ли за Вейча, което се намира зад Калканделен?

– Много добре! Доста пъти съм бил там.

– А да си чувал за някакъв хан Каранорман?

– Имаш предвид старите развалини на някогашната странноприемница?

Отговорът му съвпаднаше със сведенията, които Суеф ми бе дал предишния ден. Значи в това отношение беше казал истината.

– Да – казах аз в отговор. – Пътят ни вероятно ще продължи в тази посока. Търся един голям престъпник, който вероятно е приятел и довереник на Мурад Хабулам.

– Какво, моят ага се е сприятелил с такива хора?

– Да. Мъжете, които днес бяха при него и искаха да ни убият, също са разбойници и убийци. А какво представлява агата, можеш да разбереш по това, че искаше да ни отрови.

– Вярно е, ефенди. Повече няма да остана тук! Ще напусна тази къща и ако позволиш, ще те придружа до Вейча.

– Точно това исках да ти предложа. Първоначално дотам трябваше да ни заведе Суеф, но след случилото се и дума не може да става за подобно нещо. На теб и Анка няма да ви навреди, защото предполагам, че и тя не иска повече да остане при досегашния си господар.

– Разбира се, че не – отговори Яник пламенно. – Наистина, с това времето на нашето щастие ще бъде удължено, ако се наложи тя да остане по-дълго без работа и заплата...

– Е, що се отнася до това, и ти, и Анка ще получите парите си от мен. Вие двамата ни спасихте живота. Така че от нас трябва да искате възнаграждение, което да отговаря на вашата заслуга и на нашите възможности.

– Така е! – извика някой зад вратата. – Няма да позволим да се говори, че сме били неблагодарни, сихди.

Тези думи бяха изречени от Халеф. Беше се върнал от обора и бе чул последната част от разговора ни. Той продължи:

– За съжаление не сме богати, но сигурно все пак ще успеем с нещо да допринесем за щастieto ви. Щом заради нас губите сегашната си работа, ние трябва да се погрижим да не е необходимо пак да търсите друга. Затова, Яник, с цялото достойнство в душата си те питам, дали искаш Анка за жена?

– Да, да! – засмя се доволно Яник.

– И кога?

– Възможно най-скоро.

– А ти, цвете на Килиеели и спасителка на нашия живот, ще вземеш ли този момък за съпруг, на когото винаги ще се подчиняваш, ако той е съгласен да не изисква от теб глупости?

– Да, нека стане мой мъж – каза момичето, изчервявайки се.

– Е, нека тогава нашата благословия се изсипе върху вас от тази кесия на щастieto и благодарността. Аз съм славният касиер на нашата дружина. Това бяха пари на нещастieto, но ние решихме да ги превърнем в монети на щастieto, а сега ни се удава такава възможност.

Халеф извади голямата кесия, в която бяха парите, чието притежание дължахме на боя при Дерекублибе, и я отвори.

– Позволяваш ли, сихди? – попита ме той. – С удоволствие! –

засмях се аз, като ми беше любопитно да видя колко щеше да даде на двамата.

– Съберете шепите си, за да се изсипе в тях дъждът на щастието.

Яник не беше от бавните. Той бързо събра двете си шепи една до друга и ги протегна към хаджията. Като видя това, Анка направи същото. Отворените им шепи приеха формата на празна паница и можеха да съберат доста хубаво количество. Халеф бръкна в торбата и започна да брои. Слагаше по една монета ту в ръцете на Анка, ту в тези на Яник, бройки на глас:

– Бир, ики, юч, дьорт, беш, алтъ, йеди, секиз, докус, он. Тоест до десет.

Беше им отброил само златни турски монети по сто пиастъра, така че всеки от тях получи по хиляда пиастъра или по около 180–190 марки в немски пари, което за тези хора беше значителна сума. После той попита двамата радостни и учудени младежи:

– Знаете ли какво е акча фарк?

– Не – призна Яник.

– Акча фарк е разликата в стойността на златото и среброто. В случая тя е осем на сто. Ако искате да обмените една такава монета, за сто пиастъра в злато трябва да получите сто и осем пиастъра в сребро. Запомнете го, защото за двамата са два пъти по осемдесет пиастъра.

Това търговско обяснение не беше излишно. Сто и шейсет пиастъра не бяха малка сума за двамата млади хора. Но те слушаха думите му само с половин ухо. Всичките им мисли и чувства бяха изписани в излъчващите им щастие погледи, насочени към златните монети.

– Хаджи Халеф Омар – извика Яник накрая, – шегуваш ли се с нас?

– Правя го напълно сериозно – отвърна Халеф. – Правете със собствеността си това, което правя аз с моите пари. Пазете ги!

Той завърза кесията и усмихвайки се под мустак я мушна в пояса си. Те обаче се колебаеха да последват съвета му.

[#1 Ажио. Бел. нем изд.]

– Все пак първо трябва да попитам ефендите! – извика Анка. – Това са толкова много пари! Не ни трябва толкова, защото имаме спестявания. Какво ще остане за вас, щом ни подарявате цяло състояние?

– Не се тревожи за нас – засмя се дребният хаджия. – Вече знаем какво да правим, за да живеем без пари. Ще яздим по михманлък йолу⁷⁶. Дори и най-големите ни врагове ще трябва да ни дадат полагащото ни

76. Пътеката на гостоприемството.

се. Да не си мислите, че ще дадем дори и един пиастър на вашия ага Мурад Хулам за това, което ядохме при него? И през ум не ни минава! Вероятно моят сихди ще ми позволи да им платя с друга монета, която няма да е сечена. Виждате, че не ни трябват пари. Така че можете да вземете тези няколко златни монети, без да мислите, че ние ще гладуваме. Впрочем от известно време сме придобили похвалния навик да отнемаме на всеки негодник, който ни падне в ръцете, това, което е откраднал, и да го подаряваме на честни хора. Сигурно скоро отново ще срещнем такива престъпници! Тогава пак ще седим като куш в пириндж демети и ще възхваляваме Аллага за добротата, с която се управлява империята на падишаха.

За да сложа край на благодарствените излияния на двамата щастливци, заповядах на Халеф и Яник да вземат нещата ни и да идат в обора, за да оседляят конете ни.

– Да си тръгваш ли искаш, ефенди? – попита Яник слисан.

– Малко по-късно. Само искам за всеки случай конете да са готови.

Теб и Анка също ще вземем със себе си.

– Мурад Хулам ага няма да позволи!

– Ще се погрижа да даде разрешение.

– Тогава ще ти бъдем два пъти по-благодарни. Ти дойде тук, сякаш...

– Замълчи! Знам какво искаш да кажеш, а също и че си добър и благодарен човек. Хайде засега да се задоволим с това.

Те тръгнаха, а аз седнах в стола с колелата и накарах Омар да ме вози.

Първият здрач на разсъмването междуременно беше просветлял. Вече можеше да се вижда доста надалеч. Дъждът беше престанал, а небето предвещаваше хубаво време.

За да стигнем до обора, трябваше да минем покрай една подобна на навес открита постройка. Покривът се крепеше върху задната стена, а отпред върху дървени колони, така че всичко, което беше вътре, се виждаше. Забелязах една каруца, не от най-тежките, които се наричат араба и обикновено се теглят от волове, а от

[#2 Птица в оризов храст. – Бел. нем. изд.]

онези с по-леката и удобна конструкция, които по тези места се наричат с името кочу или хинтоф. До нея на стената беше окачена ат такъм⁷⁷, която, разбира се, толкова приличаше на фините немски сбруи,

77. Конска сбруя. – Бел. нем. изд.

колкото рошавата глава на някой дебел, черен пазач на харем може да се сравни с прическата на френски балетист. Тези два предмета напълно съответстваха на намеренията ми, още повече че в обора освен другите коне имаше и един пъргав жребец, на когото сбруята чудесно щеше да прилегне. Надзиравах поенето и оседлаването на конете ни, а после заповядах да ме отведат при Мурад Хулам.

– А ние с Анка трябва ли да дойдем? – попита младият българин.

– Да.

– Но това няма да има добри последици за нас.

– Не бива да се тревожите. Ще стоите неотлъчно зад мен и няма да напускате това място без мое разрешение.

Като излязохме от обора, видяхме, че наблизко на стената се беше облегал един човек, който, изглежда, ни наблюдаваше.

– Кой е този? – попитах аз Яник.

– Хамси, един от ратаите, които вероятно са пазили конете на враговете ви. Ще го питаш ли къде са тези дървета?

– Той няма да ми каже.

– Сигурно.

– По-добре да си спестя думите, защото Хумун все пак ще ме осведоми.

Като влязохме в коридора, видях, че слугата е до стената. Стоеше така, че да може през вратата да гледа към обора. Значи и той ни беше достоил с вниманието си.

– Какво правите тук? – озъби ни се той.

– Искам да говоря с Мурад Хабулам, твоя ага – отговорих аз.

Той не смееше да ме погледне право в очите, защото се страхуваше от погледа ми, и разпери пръстите си така, както беше необходимо, за да се предпази от злия ми взор.

– Не може – обясни той. – Агата спи.

– Тогава те моля да го събудиш.

– Нямам право.

– Но аз го искам!

– Твоите желания не ме засягат.

– Е добре, тогава ти заповядвам! – казах аз настоятелно.

– Не можеш да ми заповядваш.

– Халеф, камшика!

Едва бях изрекъл тези думи и камшикът от хипопотамова кожа вече плющеше върху гърба на враждебно настроен човек, и то с такава сила, че потърпевшият веднага се сви на пода. При това Халеф викаше:

– Грубиян, кой не може да ти заповядва? Аз ти казвам, че цялата империя на султана и всички страни на земята трябва да се подчиняват на моя ефенди, щом съм с него, аз, който в сравнение с теб съм ревящ лъв, лигав дъждовен червей!

Хумун се опитваше да се съпротивява срещу ударите, но те падаха толкова бързо и често върху него, че трябваше да се примири и да ги приеме. Но затова пък така ревеше, че се чуваше във всички стаи на къщата. Накрая Халеф спря, но продължаваше да държи камшика вдигнат и попита:

– Ще вдигнеш ли ихтияр джанавар⁷⁸ от леглото?

– Ще се оплача от теб! Ще ти смъкнат кожата! Жив ще те одерат! – изръмжа набитият човек и побягна.

– Ефенди, ще стане лошо! – предупреди Яник.

– Не се страхуваме – отвърнах аз. – Днес е голям празник, който се нарича даякюн йорту гюню⁷⁹. Ще го отпразнуваме с огромно благоговение.

– Не съм чувал досега за такъв празник.

– Тогава днес ще се запознаеш с него – ликуваше Халеф. – Сихди, ти каза нещо велико и прекрасно. Правоверните ще ти се радват, а блажените от последните три небеса ще ти се наслаждават. Най-сетне ще докажеш, че си герой на героите и украса на мъжкото съсловие. Мускулите ми ще се превърнат в змии, а пръстите ми в шипки на щипещ рак. Ще се разлютя сред разбойниците и ще се развилнея сред убийците. В Килисели ще се разнесе вой, а синовете на престъплението ще пищят за помощ. Майките и дъщерите на тези, които имат нечиста съвест, ще ги оплакват, а лелите и сестрите на несправедните ще си скубят косите и ще късат фереджетата си. Отмъщението ще отвори гърлата им, а справедливостта ще наточи ноктите им, защото тук стои съдията на отплатата с камшика в ръка, героят на Деня на пердаха, Хаджи Халеф Омар Бен Хаджи Абул Абас Ибн Хаджи Дауд Ал Госарах!

Той стоеше с вдигнати ръце, а лицето му излъчваше въодушевление. Държеше се като оратор, съзнаващ, че работи над разрешаването на някоя съдбоносна за света задача.

Хумун ни беше излъгал, като твърдеше, че господарят му спи.

Тъкмо се насочвахме към селямлъка, в който ме беше посрещнал Мурад Хулам, когато същият изскочи срещу нас и ядосано се нахвърли

78. Старото чудовище.

79. Празник на пердаха. – Бел. нем. изд.

върху мен:

– Ефенди, как си позволяваш да биеш слугата ми? Голямо желание имам да заповядам да ви наложат с камшици!

Той не беше сам, а заедно с Хумун, шивача Суеф, който се наричаше Африт, а зад тях се появиха също петима или шестима ратаи, както и няколко жени слугини.

Присъствието на Суеф ми се виждаше доста непонятно. Не бях очаквал да го срещна тук, а мислех, че е поел пътя с останалите си съучастници. Какво правеше още тук? Да не би да мислеше да продължава да играе пред нас ролята на шивач? Или искаше вече да свали маската, смятайки, че спокойно може да си го позволи, понеже ние по никакъв начин не бяхме в състояние да докажем каквото и да било и защото се осланяше на нашата пощада и снизходителност? Е, почакай, човече, да ти дойде редът!

Не отговорих на Мурад Хабулам, а дадох знак на Омар, спокойно да продължава да ме бута напред. Изглежда, поради мълчанието ми, гневът на турчина продължаваше да расте, защото, като тичаше заедно с нас, се разсипа от заплахи, чието изпълнение щеше да представлява пълното ни унищожение. Като стигнахме до съответната врата, Халеф искаше да я отвори, но той застана пред нея и изкрещя:

– Никой не бива да влиза! Забранявам ви!

– Ти ли? – попита Халеф. – Абсолютно нищо не можеш да ни забраниш!

– Аз представлявам най-висшата полицейска и съдебна власт тук!

– Тогава трябва да пожелаем на хубавото Килисели щастие. Щом най-висшата власт граби и убива, какво остава за поданиците! По-добре се отмести оттук, иначе ще получиш една йопиш⁸⁰ от камшика ми, и то едно доста звучно шефталай⁸¹. Разбра ли?

Халеф вдигна камшика и тъй като агата не освободи вратата, получи такъв удар, че напусна мястото си със скок, който би бил чест за всеки цирков артист. Затова домакинът извика:

– Хаджи Халеф Омар ме удари! Аллах видя, а и вие също! Хванете го! Свалете го на земята! Завържете го!

Тази подкана беше отправена към ратаите, но нито те, нито Хумун или Суеф се осмеляваха да докоснат дребния хаджия. А той дори не се и огледа, отвори вратата и влезе. Ние го последвахме.

80. Целувка.

81. Млясане. Бел. нем. изд.

Мурад Хабулам се втурна след нас, а другите се тълпяха отзад. В средата на стаята той се спря и изкрещя:

– Това е ужасно! Ще ви накажа най-строго! Аз съм най-главният в тукашния джезах мехкамеси⁸².

– Килисели е обикновено село, как би могло да има такъв съд? – отвърнах аз.

– Но аз съм молла тук!

– Не вярвам. Къде си учил?

– Не е необходимо да се учи.

– Охо! За да станеш молла, първо трябва дванайсет години да посещаваш субджан мектеби⁸³, а после и медресе⁸⁴, за да получиш титлата софта. Имаш ли такава и притежавал ли си я изобщо?

– Това не те засяга.

– Засяга ме, и то много. Който иска да ни съди, трябва да може и да докаже, че има право и способности за това. Можеш ли да четеш и пишеш на арабски?

– Да.

– А на персийски?

– Също.

– А знаеш ли целия коран наизуст? Защото всичко това се изисква от един софта.

– Знам го наизуст.

– Докажи го! Каж ми четирийсет и шестата сура, която се нарича „ел ахкаф“.

– Как започваше? – попита някогашният арменец.

– С думите „В името на всемилостивия Бог“, както и всяка друга сура.

– Но това не е истинското начало.

– Е, то гласи: „Откровението на тази книга е от Бога, всемогъщия и всезнаещия. Небето и земята, и всичко, което е между тях, сме създали в действителност само за определено време, но неверниците се отвърнаха от предупреждението, което им беше отправено.“ Продължавай нататък!

[#4 Уред за бастонада. – Бел. нем. изд.]

Той вдигна ръка, почеса се зад ухото, а после попита:

– Кой ти дава право да ме изпитваш? Станал съм софта и ти трябва

82. Наказателен съд

83. Основно училище.

84. Висше училище.

да ми вярваш! Пазете вратата, да не може нито един от тези обвиняеми чужденци да избяга, и моментално донесете къотек аleti!

Агата отправи тази заповед към подчинените си, които бързо му се подчиниха. Хумун и Суеф застанаха от двете му страни, а останалите заеха позиция между нас и вратата, за да ни отрежат пътя за бягство. Една от прислужничките хукна да донесе искания предмет.

Мурад Хулам седна наред стаята и махна на двамата други да направят същото.

– Вие сте шахитлер и имдатлар⁸⁵ – каза той – и трябва да потвърдите присъдата ми.

Тримата негодници направиха толкова сериозни служебни физиономии, че с мъка удържах смеха си.

– Сихди, нима ще мълчим на всичко това? – попита ме тихо Халеф. – Та това е позор за нас!

– Напротив, удоволствие е. Вече много пъти от обвиняеми сме се превръщали в обвинители, а така ще стане и днес.

– Тихо! – извика ми агата. – Когато престъпникът е изправен пред съда, трябва да мълчи. Яник, Анка, какво правите там при злодеите? Вие тежко се провинихте, като пристъпихте заповедите ми, и после ще си понесете наказанието. Но сега се оттеглете.

Наистина беше прекалено смешно! Всичките ни оръжия бяха при нас, а този стар грешник си въобразяваше, че наистина ще се съобразим с присъдата му. Яник и Анка продължиха да стоят зад мен, затова Мурад Хабулам повтори заповедта си с още по-строг тон.

– Прощавай! – казах аз. – От днес тези хора са на работа при мен.

– Нищо не знам за това.

– Вече ти го казах, така че го знаеш.

– Разбирам, ти си отнел хората ми, но аз няма да търпя подобно нещо и ще ги накажа.

– За това ще говорим по-късно – отвърнах аз спокойно. – Както виждаш, съдебното заседание може да започне.

Посочих към слугинята, която се връщаше с „уредата за бой“ и го постави пред стареца.

Това приспособление представлява дълга, тясна пейка, която някога е имала четири крака, но в единия ѝ край те са махнати, така че ѝ остават само два, намиращи се на другия край. Тази пейка се поставя на земята обратно, с краката нагоре. Злосторникът трябва да легне по

85. Свидетели и съдебни заседатели. – Бел. нем. изд.

корем върху дъската, като краката му са върху тези на пейката. В това положение го завързват и получават

определения му брой удари по босите, поставени хоризонтално ходила.

Мурад Хулам гледаше пейката с почти нежен поглед. После многозначително вдигна очи нагоре и извика на един от стоящите зад него ратаи:

– Безя, ти си най-силен. Ела тук! Ще се заемеш с иджрата⁸⁶.

Ратаят, висок, силен мъж, се приближи до пейката и флиртуваше с очи с пръчките, които момичето беше донесло и сложило върху пейката. Мурад Хабулам гордо се изправи, окашля се и започна, обърнат към мен:

– Твоето име е Кара Бен Немзи, нали?

– Така ме наричат тук – отговорих аз.

– Ти си господар и на този Хаджи Халеф Омар, който стои до теб?

– Не господар, а негов приятел.

– Все едно. Признаваш ли, че той ме удари?

– Да.

– А че е набил и слугата ми Хумун?

– Да.

– Понеже ти самият го признаваш, не е необходимо да питам Хаджи Халеф. Знаеш ли колко пъти е ударил Хумун?

– Не съм ги броил.

– Бяха най-малко двайсет – извика Хумун.

– Добре. Наистина аз получих само един-единствен, но...

– За съжаление! – прекъсна го Халеф. – Много ми се искаше да получиш двойно повече от Хумун!

– Млък! – срязва го агата. – Можеш да говориш само когато те питам. Впрочем благодари на Аллах, че те възпря да ме удариш повече пъти. Тук аз съм господар и всеки удар, който получа, е равен на трийсет. С двайсетте, които си ударил на Хумун, стават петдесет, които сега ще получиш по ходилата. Прибледи се и си събуй обувките!

Безя ратаят започна да оправя връзките, с които трябваше да бъде вързан Халеф. Погледнах спътниците си. Те бяха направили наистина прекрасни физиономии.

– Хайде, бързо! – заповяда Мурад Хабулам. И тъй като Халеф не се подчини, той заповяда на Безя:

86. Изпълнението на присъдата. – Бел. нем. изд.

– Иди и го доведи! Ратаят пристъпи към Халеф. Но той извади един от pistolетите си от пояса, насочи го към него и щракна двете петлета с пръст. Тогава Беяз отскочи настрана и изплашено извика на господаря си:

– О, Аллах! Този човек ще стреля! Иди си го доведи сам!

– Страхливец! – подигра му се Мурад Хабулам. – Ти си великан, а се страхуваш от това джудже!

– Не от него, а от pistolета му.

– Той няма право да стреля. Хайде, хора! Хванете го и го доведете тук!

Ратаите си разменяха помежду си нерешителни погледи. Страхуваха се от хаджията. Само един показа, че има смелост, шивачът Суеф. Той също извади един pistolет от пояса си, макар преди да не бяхме забелязвали у него такова оръжие, приближи се и каза на ратая:

– Беяз, изпълни задължението си! Докато той вдигне pistolета си, аз ще му пробия с куршум главата!

Предишния ден този човек изглеждаше като най-миролюбив и безобиден шивач, но сега лицето му имаше израз на омраза и решителност, които на други, по-различни от нас хора, можеха да вдъхнат страх.

– Шивачо, ти ще стреляш? – засмя се Халеф.

– Млъкни! Не съм никакъв шивач! Каква работа имате вие, чужденците, тук, при нас? Какво ви засягат нашите работи? Искате да ни попречите да действваме, както ни харесва, но сте безкрайно глупави, като ме смятате за шивач! Ако ти...

– Кой е безкрайно глупав? – беше прекъснат той от Халеф. – Не е ли проумял врабчийт ти мозък, че още вчера по пътя за Йерселю бяхме наясно, че ти си шпионинът Суеф, с когото моят сихди си играеше като котка с мишката? И на такива слабоумници Жълтоликия е поверил сигурността и безценния си живот! Бедни Жълтолики, колко ми е мъчно за теб!

Тонът на най-голямо състрадание, с който бяха изречени тези думи, извадиха Суеф от равновесие. Крайно разгневен той извика:

– Веднага ще разбереш коя е мишката! Ако моментално не идеш до пейката и не си събуеш там обувките, знам как да те накарам да станеш послушен!

Това той каза напълно сериозно. Халеф погледна шпионина изкосо, премести pistolета в лявата си ръка и преди да успее да отгатна какво ще се случи, попита весело:

– Как смяташ да го направиш?

– Така... по този начин!

Суеф протегна ръка, за да хване хаджията за дрехата на гърдите, но Халеф замахна светкавично бързо и му зашлеви такава силна плесница, че другият изпусна пистолета си, а той самият полетя в широка дъга към земята. Още преди да успее да се изправи, Халеф, който бързо бе пхнал пистолета в пояса си, коленичи и започна да му бие шамари с две ръце с такава скорост, че Суеф изобщо не можа да помръдне и пръст да се защити.

Мурад Хабулам беше станал от мястото си и реवेशе от гняв. Хумун беше като побеснял, но не смееше да се притече на Суеф на помощ. Ратаите и слугините също крещяха, но не се осмеляваха да се помръднат от местата си. Вдигаше се адски шум, докато Халеф пусна противника си и се изправи.

Суеф се спусна към мястото, където беше паднал пистолетът му. Хаджията обаче беше по-бърз и ритна с крак оръжието, така че то се удари в стола ми и остана до него. Суеф скочи към него и искаше да го вземе, но се озова в обсега на моите ръце. Щом се наведе, аз го сграбчих за тила и го дръпнах нагоре. Последницата от хватката ми беше, че ръцете му увиснаха отпуснати и той уплашено се мъчеше да си поеме въздух. Оско взе пистолета и го прибра. Цапнах шпионина по главата с лявата си ръка и той се строполи на земята в краката ми.

– Ще седиш тук, без да мърдаш – заповядах му аз. – Ако се опиташ да станеш без мое разрешение, ще смачкам слабоумната ти глава като яйце.

Джуджето отпусна глава и ръце и не помръдна. Другите продължаваха да вилнеят.

– Халеф, вземи камшика и въдвори тишина!

Едва бях изрекъл тези думи и камшикът на дребосъка изсвистя върху гърба на Мурад Хабулам. Старецът веднага притихна, мълчеше и Хумун, а останалите моментално последваха примера му.

– Седни! – заповядах аз на нашия съдия и той незабавно се подчини. – Махнете се от вратата! – изкомандвах прислугата. – Застанете в онзи ъгъл! Ще стоите там, докато ви позволя да си идете!

Всички побързаха да изпълнят заповедта ми. Вече бяхме с осигурен тил и можехме да наблюдаваме добре всичко и всички.

По лицето на агата личеше, че не знае какво да каже и как да се държи. Погледът му гневно се местеше от човек на човек. Ръцете му бяха стиснати в юмруци, а устата – свита. Накрая я отвори, за да излее яда си върху мен.

– Млъкни, иначе отново ще опиташ камшика! – извиках му аз. – Сега говоря аз! Да не мислиш, че сме те търсили, за да израниш ходилата ни от бой? Смяташ ли, че сме хора, които ти можеш да съдиш? Сега ще ви кажем вашата присъда и ще я изпълним. Ти нареди да донесат „уредата за бой“ и ние ще се възползваме от него.

– Какво ти става! – отвърна той. – Да не би да искаш тук, в собствения ми дом...

– Тихо! – прекъснах го аз. – Когато аз говоря, ти ще мълчиш. Къщата ти е гнездо на убийци, а ти мислиш, че...

Аз също бях прекъснат. Оско изкрещя и се хвърли върху мнимия шивач. Въпреки че погледът ми беше насочен към Мурад Хабулам, аз също бях забелязал движението на Суеф. Това джудже наистина беше много опасно! Той беше единственият, който се бе осмелил да посегне към оръжието. Сигурно си мислеше, че не го наблюдавам. Беше бръкнал с дясната ръка към пазвата на дрехата си и извади нож. Надигайки се светкавично бързо, е искал да забие гладко излъсканото острие в гърдите ми, но не успя. Оско го хвана за ръката с ножа в последния момент, а и аз вече го държах за гърлото. Халеф скочи при нас и измъкна ножа от повторно победения човек.

– Претърси пояса и джобовете му, а ние ще го държим! – заповядах аз.

Той го направи и извади един двуцевен джобен пистолет, който беше зареден, разни други дреболии и една претърпкана кесия, която отвори и ми я подаде, като ме попита:

– Виждаш ли жълтиците? А това джудже се преструва на бедняк, който ходи от село на село и шие, за да се прехранва! Тези пари са ограбени или откраднати. Какво ще правим с тях?

– Сложи му ги обратно в джоба! Не са наши и не можем да докажем, че са откраднати. Но оръжието ще му отнемем, за да не прави с него злини.

Накарах злодея отново да седне на земята. Той изскърца със зъби. Трябваше да го обезвредя, а за да го постигна, не биваше да отвръщам със същото и за смъртта да отмъщавам със смърт. Но той трябваше да си получи наказанието, което да му попречи да продължи да се занимава с нас.

– Халеф, Оско, Омар, завържете го на пейката! – заповядах аз. След няколко минути Суеф беше вързан за пейката по необходимия за бастонадата начин.

– Виждаш ли, че къщата ти наистина е свърталище на убийци,

както ти казах преди това? – сряза Халеф агата. – Но търпението ни се изчерпа. Сега ще разберете какво означава да искате да ни убие.

– Няма такова нещо – твърдеше старецът.

– Млъкни! И твоят ред ще дойде. Започваме с този нещастник тук. Той ни доведе в тази къща на смъртта. Знаел е, че трябва да бъдем убити. Сихди, Суеф посегна да те пониже. Кажки какво да правя с него? Смяташ ли, че си е заслужил смъртта?

– Да, заслужи си я. Но ще му подарим живота. Възможно е да стане друг човек. Като стимул за поправяне ще получи бастионата, предназначена за теб.

– Колко удара?

– Петдесет. Толкова обещах вчера на Суеф. Той самият го чу вчера и го определи като изключителна милост.

– Имал е предвид камшика.

– Да не би да смяташ бастионата за по-малко лоша?

– Не мога да дам преценка – засмя се дребният хаджия. – Досега не съм изпитвал нито едното, нито другото.

– Добре, нека останем на петдесет.

– Кой ще му ги удари?

– Ти нали се радваше предварително, Халеф.

Въпреки че при такива обстоятелства той обичаше да размахва камшика, все пак очаквах, че ще се откаже. Не се бях излъгал в доблестния си спътник, защото той замахвайки гордо с ръка, каза:

– Благодаря ти, сихди! Където се налага да се възстанови уважението с камшика, веднага съм готов, но не искам да бъда заптие. Камшикът е символ на господство. Него обичам да размахвам, но не и пръчките. Изпълнението на съдебна присъда е работа на палача. А аз не съм такъв!

– Имаш право. Сам определи кой да го направи.

– С удоволствие. Хубаво е да се гледа как приятели си оказват един другиму чест. Хумун е съюзник на шпионина. Той ще му удари петдесетте тояги в знак на уважение и братска любов.

Това решение срещна пълното ми одобрение. Изразих го с жест, при което Халеф се обърна към Хумун:

– Чу ли какво беше казано? Ела насам и изсипи благодатта на справедливостта върху твоя приятел!

– Няма да го направи! – съпротивляваше се слугата.

– Не го говориш сериозно. Съветвам те да помислиш за самия себе си. Петдесетте удара ще бъдат изпълнени. Ако не му ги удариш, ще ги получиш ти самият. Заклевам се в братата на баща си. Така че, напред!

Не се бави, за да не ти помогна!

Хумун разбра, че няма да може да се измъкне. Присътъпи към пейката и взе една от пръчките. Не беше трудно да се забележи, че нямаше да свърши работата си особено добре. Затова Халеф го предупреди:

– Но ти казвам, при всеки удар, който ми се стори слаб, самият ти ще получиш камшик. Така че внимавай! Оско, вземи камшика от ефендито и застани от другата страна на този добър човек! Щом го ударя с моя кърбач, направи и ти същото. Това ще го поощри да се стреми да спечели задоволството ни. Нека брои Омар.

Положението на Хумун беше изключително деликатно. Много му се искаше да щади своя събрат, но вдясно от него стоеше Халеф, а вляво Оско, с камшик в ръка. Той самият беше заплашен и разбра, че трябва да се подчини. Всъщност това едва ли беше първият път, когато той привеждаше в изпълнение бастонада. Личеше от начина, по който с лекота удряше точно това място, което искаше да улучи.

Суеф не каза нито дума. Не можеше да мърда, но ако погледите, които ми хвърляше, бяха остриета на ножове, щеше да ни избие всички. Мурад Хабулам не откъсваше поглед от ставащото. Устните му трепереха. Като че ли всеки момент щеше да каже нещо, но успяваше да се овладее. Но щом Хумун замахна за първия удар, той не можа повече да се съдържи и извика:

– Спрете! Заповядвам!

– Не се обаждай! – срязал го аз. – Отнасям се с вас много по-милостиво, отколкото вие възнамерявахте да направите с нас. Но ако кажеш още една дума без мое разрешение, ще те откарам в Юскюб и ще те предам на съдиите. Можем да докажем, че си искал да ни убиеш, а ако мислиш, че съдиите на тази страна ще те пуснат на свобода след нашето заминаване, трябва да ти обърна внимание върху факта, че в Юскюб има много онсулар от Европа, които са достатъчно силни, за да поискат за теб строго наказание. Ако си умен, мълчи!

Мурад се затвори в себе си. Той знаеше какво е влиянието на споменатите служби и се страхуваше, затова оттук нататък не каза нито дума повече.

Предателят получи своите петдесет тояги. Той стискаше устни и не издаде нито звук, ако не се смята скърцането на зъбите му. Още при първия удар затворих очи. Присъствието при изпълнението на такова наказание не представлява никакво удоволствие, но бях решил, че в името на справедливостта и вниманието към нас и ближните ни, тук няма място за милост.

[#1 Консули.]

Както споменах, Суеф не бе издал нито звук, но щом му бе ударена и последната пръчка, той извика:

– Ракъ, ракъ, табанлар юзерине дьокюн, чабук, чабук⁸⁷.

Сега Мурад Хабулам се осмели да проговори. Той заповяда на Анка да донесе ракия. Тя донесе пълно шише. Хумун го грабна и първо пълна гърлото на бутилката в устата на бития. Суеф отпи няколко глътки, а после с парливото питие бяха залети раните му. Той само изсъска от болка. Нервите на този човек като че ли бяха от тел. А може би преди толкова често е бил наказван с бастонада, че бе свикнал да ѝ се наслаждава? Развързаха го и той се добра до Мурад Хабулам. Там сви крака и пълна главата си между коленете, като презрително ни обърна гръб.

– Сихди, с този приключихме – съобщи Халеф. – Кой е наред?

– Хумун – отвърнах аз кратко.

– Колко?

– Двайсет.

– От кого?

– На теб оставям да определиш.

– Мурад Хабулам ага!

Хаджията си изпълняваше задълженията прекрасно. Като караше престъпниците да се бият един друг, той сееше омраза и жажда за мъст между тях. Агата се колебаеше:

– Хумун винаги е бил верен слуга. Как мога да го бия?

– Тъкмо защото ти е служил вярно, осезателно ще му докажеш, че си доволен от него – отвърна Халеф.

– Няма да позволя да ме принуждават!

– Щом агата не иска да удари двайсет тояги на слугата си – отсъдих аз, – тогава той самият ще получи четирийсет.

Това подейства. Слугата се съпротивляваше, като го връзваха за пейката, но това не му помогна. Господарят му неуверено посегна към пръчката, но двата камшика укрепиха десницата му, така че ударите бяха пълноценни. Хумун не понесе наказанието така мъжки като Суеф. Крещеше при всеки удар. Но забелязах, че слугите си правеха знаци на задоволство и ме гледаха почти с благодарност. Той беше любимият слуга на агата и сигурно ги беше измъчвал. Той също пожела да сипят ракия в раните му, а после се примъкна в другия ъгъл и се сви.

– А сега кой следва? – осведоми се Халеф.

87. Излейте ракия върху стъпалата ми, бързо, бързо! – Бел. нем. изд.

– Мурад Хабулам ага – гласеше моят отговор.

Споменатият все още стоеше до пейката с пръчка в ръка. Той отскочи от страх и извика:

– Как? Какво? И аз ли ще бъда наказан с бастонада?

– Разбира се! – казах натъртено аз, въпреки че имах други намерения спрямо него.

– Никой няма право на това!

– Грещиш! Аз съм този, който има такова право. Знам всичко! Не предложи ли къщата си, за да бъдем убити тук?

– Това е голяма лъжа!

– Не беше ли вчера при теб брат ти Манах ал Барша, който преди е бил събирач на данъци в Юскюб, но после е бил уволнен, и не съобщи ли на теб и съучастниците ти за нашето пристигане?

– Сигурно си сънувал. Нямам никакъв брат!

– Тогава сигурно наистина съм сънувал, че си уговорил с него ние да спим в кулата на старата майка, а твоят слуга Хумун да играе ролята на призрака?

– Ефенди, говориш ми за абсолютно неизвестни неща!

– Но Хумун знае за тях, както забелязах по учудения му поглед, който току-що ми хвърли. Изненадва се, че знам тази тайна. Планът с призрака се оказа неизпълним, затова стигнахте до мисълта да се изкачите на кулата и да ни убие.

– Аллах, Аллах! Ти с акъла си ли си?

– Двамата аладжи трябваше да убият мен, Баруд ал Амасат искаше да убие Оско, понеже заради отвличането на Зеница между тях има отмъщение. Брат ти Манах ал Барша щеше да се заеме с Халеф, а Суеф изяви готовност да убие Омар. Миридитът се оттегли, защото е сключил с мен мир и ми е дал чакана си, който виждаш в пояса ми.

– Аллах акбар! Той знае всичко! Злият му поглед му го е казал! – промърмори Хумун изплашено.

– Не, той не знае абсолютно нищо! – извика Мурад Хабулам. – Не познавам никого от всички тези хора, чиито имена току-що назова, ефенди.

– Те бяха с теб горе на кулата, а преди това всички вие деветимата бяхте в кухнята купа, която е близо до кулата.

– Аз нямам кухи купи!

– Тогава ще ти я покажа, защото аз самият се промъкнах между снопите и ви видях и подслушах. Всяка дума чух, всяка дума! Той отстъпи назад и впери уплашен поглед в мен.

– Не се ли скара миридитът с любарека, преди да си иде?

– Аз... аз... аз нищо не знам – запелтечи той.

– Е, хайде тогава да попитаме Суеф, може би той знае. А ако не иска да отговори, още няколко тояги ще му развържат езика.

Тогава шпионинът се обърна срещу мен, оголи зъби като диво животно, хвърли ми зъл поглед и изсъска:

– Кучи син! Какво ще ми направиш ти или пък бастонадата ти? Да си ме чул да хленча? Да не мислиш, че ме е страх от теб и с бой ще можеш да ме принудиш да кажа истината?

– Кажы я тогава, ако наистина имаш смелост!

– Да, имам смелост. Точно така е, както го каза: искахме да те убием! Не успяхме. Но в името на Аллага, няма да можете да стигнете далеч, а трупове те ви ще бъдат изядени от гаргите!

– Той не говори истината! – извика Мурад Хабулам. – Болката от бастонадата е отнела разсъдъка му!

– Страхливец! – изсъска Суеф.

– Сихди, попитай и Хумун – каза Халеф. – Ако не иска да говори, ще му ударим още двама по ходилата.

Той пристъпи към прислужника и го хвана за ръката.

– Пусни ме, дяволски хаджия! Ще призная всичко, всичко! – кресеше Хумун.

– Така ли е, както моят сихди казва?

– Да, да, точно така е!

– И той е полудял от болка! – извика Мурад Хабулам.

– Е – казах аз, – тогава ще ти доведе двама други свидетели. Яник, кажи истината, невинен ли е господарят ти?

– Той искаше да ви убие – заяви ратаят.

– Подлец! – изрева агата. – За неподчинението ти те очаква наказание. Искаш да си отмъстиш!

– Анка – продължих аз, – ти нали видя как господарят ти слага в бърканите яйца отрова за мишки?

– Да – отговори тя, – видях го много добре.

– О, Аллах, каква лъжа! Ефенди, заклевам се в Пророка и всички халифи, че съм напълно невинен!

– Ти положи много грозна лъжлива клетва, която... Бях прекъснат. Това, че приелият исляма арменец оскверняваше името на Пророка и паметта на халифите с такава лъжлива клетва, страшно възмути присъстващите мохамедани. Халеф посегна към камшика си. Из стаята се разнесе гневно мърморене, Хумун се бе изправил върху разранените си

ходила, заклатушка се към господаря си, заплю го в лицето и извика:

– Пфу! Бъди проклет навеки! Малодушнето ти ще те изпрати в дже-хената! Служил съм на господар, когото Аллах ще запрати на дъното на ада. Напускам те. Но преди това ще си разчистим сметките!

Суеф също застана пред агата. И той го заплю, а после му изкрещя:

– Позор за теб и старостта ти! Душата ти е загубена, а споменът за теб ще е изкоренен у всички правоверни! Вече нищо не ме свързва с теб!

Двамата се заклатушкаха обратно към местата си. Те с лекота поемаха върху съвестта си убийства, но охулването на Пророка и неговите последователи ги възмущаваше до дъното на душата им.

Мурад Хабулам стоеше като ударен. Държеше двете си ръце на челото. После изведнъж размаха ръце във въздуха и се завайка:

– Аллах, Аллах, съгреших! Но ще поправя грешката си. Признавам, че трябваше да бъдете убити и че сложих отрова в храната ви!

– Ла илляха ил Аллах, ве Мохамед расул Улах! – разнесе се възглас наоколо.

Халеф се приближи към него, сложи тежко ръка върху рамото му и каза:

– Имаш късмет, че оттегли клетвата си! Макар че моят ефенди нямаше да се съгласи, ти се заклевам в брадата на Пророка, че слънцето на живота ти щеше да залезе, преди да напусна тази къща! Значи признаваш вината си?

– Да.

– Тогава ще изтърпиш и наказанието, което ще ти определим. Сихди, колко тояги трябва да получи той? – попита Халеф.

– Сто! – отсъдих аз.

– Сто ли! – изкрещя старецът. – Няма да ги преживея!

– Това си е твоя работа! Ще получиш сто удара по стъпалата!

Агата рухна. Видях, че коленете му се разтрепериха. Беше голям злодей, но и още по-голям страхливец.

– Бъди милостив! – хленчеше той. – Аллах ще те възнагради!

– Не, Аллах ще ми се разгневи, ако по този начин престъпя законите му. А какво ще кажат Хумун и Суеф, ако ти опростя наказанието, след като те понесоха своето!

– Да си получи бастонадата! – извика Суеф.

– Нека му бъдат ударени стоте! – съгласи се Хумун.

– Нали чуваш! – каза Халеф. – Аллах го иска, искаме го и ние. Така че се приближи и легни върху пейката, за да те вържем.

Той хвана Мурад за ръката, за да го накара да легне долу. Ужасеният старец се извиваше като червей и хленчеше като дете. Магнах на Оско и Омар. Те го хванаха и го натиснаха върху пейката. Вързаха го въпреки съпротивата му. Босите му, костеливи крака се изкривиха, сякаш вече усещаха очакваната болка.

– Кой ще вземе пръчката? – попита Халеф.

– Ти самият – наредих аз.

Той понечи да възрази, но аз му дадох знак да мълчи и той ме разбра.

– Радвай се, Мурад Хабулам ага – каза хаджията, вземайки пръчката, – радвай се, че ще ти направя благодеянието аз да изпълня наказанието. Стоте удара ще усетиш така, сякаш са хиляда. Така голяма част от греховете ще бъдат смъкнати от душата ти.

– Милост, състрадание! – умоляваше агата. – Ще заплатя ударите.

– Ще платиш? – изсмя се Халеф. – Шегуваш се! Скъперничеството е твой дядо, а алчността майка на прадедите ти.

– Не, не! Не съм стиснат. Всичко ще платя, всичко!

– Нашият ефенди няма да позволи, но все пак много бих искал да узная колко би дал, за да се отървеш от тоягите.

– За всеки удар ще ви дам по цял пиастър.

– Значи сто пиастъра? Да не си луд? Ако ти получиш бастонадата, удоволствието за нас ще е десет хиляди пиастъра, а на теб болките ще ти струват двайсет хиляди. Общо прави трийсет хиляди! А ти предлагаш само сто! Засрами се!

– Ще дам двеста!

– Млъкни! Нямам време да слушам езика на скъперничеството ти. Трябва да започвам.

Халеф застана пред ходилата на стареца и се престори, че замахва, за да удари по съответното място.

– Аллах шкъна, дьойме! – простена Мурад Хабулам. – Ще дам повече! Ще дам много, много повече!

Наистина, зрелището, целият този побой, съвсем не беше нещо възвишено и признавам, че с отвращение присъствах на него. Но все пак бих искал да помоля читателите да не говорят за нехристиянство или дори за суровост. Признавайки, че това деяние не би могло да бъде достойно, все пак то бе напълно справедливо.

Не се намирахме в цивилизована страна и имахме работа с хора, които бяха привикнали с плачевните условия на Ориента. Преди всичко трябва да се вземе предвид, че тези хора са членове на изключително

опасна престъпна банда, чието съществуване се основаваше само на разрухата при тамошните дадености. От Константинопол до Килисели имахме вземане-даване с хора, за които не беше свята нито собствеността, нито живота на ближните им. Животът ни беше в изключително голяма опасност и заплахата от смърт продължаваше да тегне над главите ни. Бяхме подмамани в тази къща по много добре обмислен и рафиниран начин, за да бъдем убити. Искаха да ни отровят, а понеже не успяха – да ни удушат и намущкат. Чудно ли е тогава, че нас, които през всяка минута на деня и нощта се намирахме в тяхна власт, ни бе обзело доста голямо озлобление? При съществуващите обстоятелства трябваше да се откажем от помощта на властите. Налагаше се да разчитаме на самите себе си. Кое наказание можеше да се сравнява с извършените от тях нападения срещу нас? Нима може да се нарече жестоко или дори кръвожадно това, да накажем с няколко тояги тези безбожни и безсъвестни подлещи, които бяха в ръцете ни? Разбира се, не! Дори, напротив, убеден съм, че се държахме прекалено меко и снизходително с тях.

[#1 За Бога, не удрай! – Бел. нем. изд.]

Кой би могъл да ни прокълне за това, че причинихме на Мурад Хабулам няколко минути мъчения? С това преследвах определена цел. Дори да бъда обвиняван за принуда, издевателство и други подобни, дори да се твърди, че според нашите закони съм действал наказуемо: все пак ние не се намирахме в Германия. Трябваше да се съобразяваме с реалните обстоятелства. Дори и днес не бих се упрекнал за тогавашното си поведение.

– Искаш да дадеш повече? – попита Халеф. – И колко?

– Ще платя триста – и понеже хаджията отново замахна, агата бързо добави, – четиристотин, петстотин пиастъра! Нямам повече от петстотин.

– Е – каза дребният хаджия, – щом нямаш повече, ще трябва да приемеш нашия дар. Ние, разбира се, сме по-богати от теб. Останали са ни толкова много тояги, че бихме могли да направим подаръци на всички в Килисели. За да ти го докажем, ще бъдем великодушни с теб и ще ти отброим още петдесет, така че ще получиш сто и петдесет. Надявам се, че благодарното ти сърце ще оцени щедростта ни.

– Не, не, не искам сто и петдесет! Не искам дори и сто!

– Но те са ти обещани, а тъй като ти като беден човек имаш само петстотин пиастъра, не можем да променим присъдата си. Омар, ела тук, и започвай пак да броиш! Смятам най-сетне да започна.

Той замахна и удари агата по дясното ходило.

– Аллах керим! – изкрещя агата. – Ще платя шестстотин пиастъра!

– Два! – броеше Омар.

Ударът изплющя по левия му крак.

– Спрете, спрете! Ще дам осемстотин, деветстотин, хиляда пиастъра!

Халеф ми хвърли въпросителен поглед, а като му махнах, той отпусна вдигнатата отново пръчка и каза:

– Хиляда ли? Какво ще заповядаш, сихди?

– Зависи от Мурад Хабулам – отвърнах аз. – Пита се, дали има тези хиляда пиастъра?

– Имам ги! Тук са! – заяви домакинът.

– Тогава ще размислим.

– Какво има за мислене? Получавате парите и с тях можете да живеете доволно.

– Грещиш. Дори и да проявя милостта да отменя наказанието ти срещу тази мизерна сума, тези хиляда пиастъра са предназначени за бедните.

– Прави с тях каквото искаш, само ме пусни!

– Заради хората, за които са предвидени, може и да изявя готовност да го направя при положение, че изпълниш едно условие.

– Какво условие? О, Аллах, Аллах, Аллах! Нима искате още пари?

– Не. Искам веднага да освободиш от служба Яник и Анка.

– Добре, добре! Нека си вървят!

– Освен това ще им платиш и възнаграждението, без каквито и да е удръжки!

– Да, всичко ще си получат.

– Добре! Те ще напуснат къщата ти заедно с мен. Юскюб е твърде далеч, за да могат да стигнат дотам пеша. Освен това багажът ще им тежи. Затова искам те да пътуват с каруцата, която е под навеса.

– Вай! Нямам намерение да го изпълня!

– Както искаш. Халеф, продължавай! Следва третият удар.

– Спрете, спрете! – разкрещя се агата, като видя, че дребосъкът замахва.

– Не мога да им дам каруцата! Няма да ми я върнат!

– Яник и Анка са честни хора. Впрочем би могъл да ги принудиш да ти я върнат чрез властите.

Мурад Хабулам продължи да се съпротивлява, но само още известно време, накрая се съгласи Яник и Анка да пътуват до Юскюб с каруцата и един от конете му, където да предадат превозното средство на

съпругата на агата.

– Но предполагам, че с това всичко е уредено, нали? – попита той с дълбока въздишка.

– Още не. Ще ми дадеш също подписано от теб писмено признание за намеренията ти спрямо нас.

– Какво ще правиш с него?

– Ще го дам на Яник. Ако се опиташ да му сториш нещо лошо, той ще го даде на съдията.

– Много е опасно за мен!

– Халеф, вземи пръчката!

– Почакай! – разкрещя се старецът. – Трябва да вземеш предвид, че Яник може да си послужи с това писмо срещу мен дори и да не съм предприел срещу него абсолютно нищо!

– А ти трябва да не забравяш – отвърнах аз, – че всъщност документът не може да увеличи опасността за теб. Всички твои слуги, които сега са тук, чува признанието ти. Знаят какво се е случило и скоро всички обитатели в околностите скоро ще узнаят, че е трябвало да бъдем убити и че си отровител. Хората ще те презират и отбягват. Тъкмо това обстоятелство ме подтикна да се отнеса по-снизходително с теб. Ти ще бъдеш наказан, без аз да ти отгъщявам. Това наказание няма да може нито да се ускори, нито да се забави с документа, за който става дума. Така че не размишлявай прекалено дълго, нямам време.

Халеф придаде тежест на тази подкана, като докосна с пръчка ходилото на агата и се престори, че ще замахне. Това подейства.

– Ще получиш писмото – заяви Мурад Хабулам. – Развържете ме!

Направихме го, а Халеф и Омар го придружиха да отиде да вземе парите и принадлежностите за писане.

Той бавно закуцука навън, а двамата му пазачи вървяха с него. Стоящите край задната стена ратаи и слугини си шушукаха. После един от мъжете се приближи към мен и каза:

– Ефенди, ние също не искаме да останем повече при Мурад Хабулам ага. Но той няма да се съгласи доброволно да ни пусне, затова бихме искали да те помолим да го принудиш.

– Не мога.

– Но нали го направи за Яник и Анка!

– На тях им бях задължен, защото те ни спасиха живота. А вие бяхте в добро разбирателство с убийците.

– Не е вярно, ефенди!

– Не охранявахте ли конете им?

– Да. Стояхме вечерта и цялата нощ под проливния дъжд, като очаквахме възнаграждение. Но когато онези хора потеглиха, бяха много разгневени и ни се отплатиха за работата с побой.

– Кога тръгнаха?

– Сутринта, на разсъмване.

– В каква посока се отправиха?

– Тръгнаха по пътя за Юскюб.

– Къде бяха конете им?

– Извън селото, край айва агаджларъ⁸⁸.

– Ако ме заведеш дотам, ще се опитам да изпълня молбата ви.

– С удоволствие ще те заведа, ефенди.

Мурад Хабулам се върна с двамата си пазачи. Омар носеше хартия, пера и мастило. Халеф се приближи към мен с една кесия и каза:

– Хилядата пиастъра са тук, сихди. Преброих ги. Прибрах кесията в пояса си.

Домакинът бе докуцукал до Яник и Анка. Даде им парите, а после злобно ги сряза:

– Махайте се оттук и предайте каруцата в Юскюб! Но аз всеки ден ще се моля Аллах да съсипе брака ви с нещастие и раздори! Тези думи предизвикаха гнева на Яник. Той прибра парите си и отговори:

– Ти ни обиждаш и си чудовище, каквото никъде другаде няма. Този път се измъкна от палача, защото ефендите е християнин и постъпи милостиво. Но скоро ще дойде часът, в който цялата ви разбойническа банда ще си получи заслуженото наказание. Часовете ви са преброени, защото вашият предводител ще бъде сразен от храбростта на ефендите.

– Нека го намери! – подигра се агата.

– О, той ще намери главатаря на тази банда, защото знае къде се крие!

– Какво, наистина ли знаеш?

– Да не мислиш, че не ни е известно? Аз самият ще отида с тях до Каранорман хан, за да помогна на ефендите.

Думата беше изречена! Бях дал знак на непредпазливия момък, но той не го забеляза. Исках да го прекъсна, но в раздражението си той говореше толкова бързо, че не успях да изпълня намерението си.

Мурад Хабулам наостри уши. Лицето му прие напрегнато изражение.

– Кара... нор... ман... хан! – извика той, като особено наблегна на

88. Дюлевите дървета. – Бел. нем. изд.

двете срички „норман“. – Къде е това?

– Едно място, близо до Вейча, където се подвизава главатарят ви.

– Кара-норман хан! – изсмя се подигравателно старецът. – Ах, това е много добре! Какво ще кажеш, Суеф?

Мнимият шивач се беше обърнал, като чу името и изпитателно гледаше Яник. На въпроса на Мурад Хабулам той високо се изсмя и отговори:

– Да, това е прекрасно! Нека отидат и го потърсят. Бих искал да съм там, за да видя какви физиономии ще направят, като намерят там главатаря.

Това поведение ме изненада, както предишния ден ме бе стъписало поведението на Суеф по същия въпрос. Очаквах, че бандитите ще се изплашат, а те ни се подиграваха. Добре се виждаше и чуваше, че не се преструваха. В този момент вече със сигурност знаех, че главатарят им не се намираше в Каранорман хан.

Но не можех да продължа да размишлявам над това. Вече трябваше да пиша. По ориенталски обичай, правех това върху коленете си. Останалите пазеха тишина, за да не ме объркат.

Мурад Хабулам беше седнал до Суеф. Двамата си шушукаха, а когато от време на време поглеждах скришом към тях, забелязвах злорадите погледи, които ни хвърляха. Накрая те направо започнаха да се кискат. Това нахалство ме ядоса.

– Слез долу и запрегни коня в каруцата – Заповядах аз на Яник. – Натоварете вещите си! След малко тръгваме.

– Да изведа ли и нашите коне? – попита Халеф.

– Още не. Но се качи още веднъж на кулата. Забелязах, че там все още има остатъци от отровните яйца, които хвърлихме на врабчетата. Събери ги внимателно, може да ни потрябват.

Дребничкият, проникателен хаджия побърза веднага да отбележи:

– Торбичката с отровата за плъхове, която взехме от Мурад Хабулам, все още е в мен.

– Много добре. Изглежда, агата ни се присмива. Ще се погрижа отново да стане сериозен.

Халеф, Яник и Анка се отдалечиха. Хаджията се върна, когато вече бях свършил с писането и донесе събраните големи парчета от яйцата, които бяха достатъчни за химически анализ.

– Какво ще правиш с тези неща, ефенди? – попита Мурад Хабулам загрижено.

– В Юскюб ще ги занеса на аптекаря, а после и в полицията, за да

се установи, че в яйцата има отрова.

– Има ли някакъв смисъл?

– Да, и то голям. Искам да попреча на веселието ви.

– Но ние не сме се смели!

– Не лъжи! С това само повече влошаваш нещата.

– Смяхме се на Каранорман, ефенди.

– Толкова ли е смешно?

– Не. Но Яник говореше за някакъв главатар, за когото нямаме и понятие, а Каранорман хан ни интересува още по-малко.

– Така ли? Наистина ли не сте чували за Жълтоликия?

– Не – отвърна той, макар добре да забелязах, че той направо се изплаши, щом аз назовах това име. – Не познавам нито него, нито мястото, за което говориш.

– А не знаеш ли някое място с подобно име? Погледнах го изпитателно. Той непрекъснато преглъщаше, сведе поглед към земята и запелтечи:

– Не, не знам такава.

– Виж какво, забелязвам, че пак лъжеш. Не можеш да се преструваш толкова добре, колкото би било необходимо, за да ме заблудиш. Все пак ще проверим!

Извадих портфейла си. В едно от преградките беше бележката, която Хамд ал Амасат беше написал на брат си Баруд и която бе попаднала в ръцете ми. Извадих я и най-подробно я огледах.

Не бях забелязал, че думата Каранорман хан беше написана неясно, затова винаги бях мислил, че правилно съм я прочел. Едва погледът ми бе попаднал на съответното място, и вече знаех за какво става дума.

Арабската азбука няма букви за гласните звукове. Те се отбелязват с така наречените херекет⁸⁹. Това са чертички или кукички, които се поставят над или под съответните съгласни звукове. Така например една малка чертичка (–), наречена юстюн или есре, означава „а“ или „е“, ако е над буквата. Но ако е поставена под нея, то тогава се чете като „ъ“ или „и“. Така наречената йотюрю, кукичка със следната форма „“ над буквата, означава „о“ и „ю“ или „йо“ и „ю“. Така че при нечетлив почерк понякога лесно можеше да се получи объркване. Така се бе случило и с мен при четенето на бележката.

А именно, бях взел за йотюрю едно черно петно на бележката, а една чертичка над буквата изобщо не бях забелязал, защото при писането

89. Дъгички за слято четене. – Бел. нем. изд.

бе драсната толкова дребно, че едва можеше да бъде забелязана. Така че не трябваше да се чете „о“, а „и“, а именно „нир“ в третата сричка на думата.

Освен това човекът, писал тази бележка, беше надраскал началната буква на четвъртата сричка толкова неясно, че посоката на завъртулката не можеше да се определи добре. По тази причина бях прочел „т“ вместо „w“. Значи тези две срички гласяха „нирван“ вместо „норман“, следователно името беше Каранирван хан.

Дали това място наистина беше в близост до Вейча, както мислеше мъртвият надзирател, не беше важно. Направих си извода, че Жълтоликия не казваше истинското си местонахождение на всички свои привърженици, а само на най-близките си довереници. Във всеки случай истинското място беше Каранирван хан. За мен вече нямаше съмнение, че е така.

Като вдигнах поглед от бележката, за своя изненада забелязах, че Мурад Хабулам беше насочил жаден поглед към нея.

- Какво е това, ефенди?
- Както виждаш, бележка.
- Какво пише на нея?
- Името Каранорман хан.
- Нека да я видя, ефенди!

Дали този съюзник на Жълтоликия познаваше и Хамд ал Амасат? Струваше ми се, че е по-добре да дам бележката на Мурад. Ако го наблюдавах внимателно, вероятно щях да успея по поведението му да си направя съответните изводи.

– Ето ти я – казах аз. – Но не я забутвай, все още ми трябва. Агата взе парчето хартия и го разгледа. Видях, че пребледня. В същото време чух тихото, но многозначително покашляне на Халеф. Искаше да насочи вниманието ми върху себе си. Бързо погледнах към него, а той почти незабележимо ми кимна с очи към Суеф. Щом погледнах към него крадешком, забелязах, че предателят почти се бе изправил на колене и протягаше врат. Погледът му беше насочен към Мурад Хабулам, а по лицето му бе изписано голямо напрежение, за да не изпусне нещо от онова, което ставаше.

Домакинът внимателно разглежда бележката известно време. После поклати глава и каза:

– Кой би могъл да прочете това? Аз не съм в състояние! Не е на никакъв език.

- Напротив! – отвърнах аз.

– Да, има някакви срички, но от тях не се получават никакви думи!

– Трябва да се четат по друг начин, тогава се получава ясно изречение.

– Ти успя ли? Прочети го тогава!

– Изглежда, тази бележка събуди любопитството ти?

– Мисля, че тези редове изобщо не могат да бъдат прочетени, а ти твърдиш обратното. Групирай сричките и ми ги прочети!

Наблюдавайки скришом, но внимателно и него, и Суеф, аз обясних:

– Правилно прочетени думите гласят: „Ин припа веете ла Каранорман хан али са панаир Мелникде.“ Разбирате ли го?

– Нито дума.

Много добре забелязах, че лицето на Мурад трепна. Суеф беше като уплашен и се сви в предишното си положение. Вече знаех до какво се бях добрал и отбелязах:

– Това е смесица от турски, сръбски и румънски.

– Но с каква цел? Защо написалият тази бележка човек не си е служил само с един език?

– Защото съдържанието на бележката е предназначено за определен човек. Жълтоликия и хората му си служат с някакъв тайнопис. Вземат думите от трите споменати езика и подреждат сричките по определено правило, но привидно разбъркано, така че непосветеният не би могъл да ги прочете.

– Но ти все пак си успял да разчетеш съобщението! – каза Мурад Хабулам.

– Наистина.

– Значи си съзаклятник на Жълтоликия?

– Забравяш, че съм европеец – засмях се аз.

– Искаш да кажеш, че сте по-умни от нас ли?

– Да. За вас този тайнопис е достатъчен, но за нас е лесен за разгадаване, защото е измислен много глупаво.

– И какво гласи съдържанието на тези неразбираеми думи?

– Следното: Много бързо съобщение за Каранорман хан, но след панаира в Мелник.

– Така ли трябва да се разчете! – каза агата с почти детско учудване. – Толкова ли е важна за теб тази бележка, че ме молиш да не я забутвам?

– Да, защото търся Жълтоликия и се надявам да го намеря с помощта на бележката.

– Значи си бил на панаира в Мелник и сега ще ходиш в Каранорман

хан?

Потвърдих с готовност и толкова непринудено, сякаш ми доставяше удоволствие да ме разпитват. Той се поддаде на заблудата и продължи да се осведомява:

– Кой е писал тази бележка?

– Твой познат, а по-точно Хамд ал Амасат. Той е брат на Баруд ал Амасат, който тази нощ беше при теб.

– Въпреки това никога нищо не съм чувал за Хамд ал Амасат.

И къде е той?

– Бил е в магазина на търговеца Галингре в Скутари. Но вече се е махнал оттам, за да иде при Жълтоликия, където иска да се срещне с брат си Баруд.

– Откъде знаеш?

– Бележката ми го казва.

– Ефенди, ти си много умен. Това, което ми разправи за злия си поглед, имаше за цел само да ме измами. Ти изобщо не притежаваш лошия поглед. Сега знам, че всичко ти е било подсказвано от прозорливостта ти. Вероятно ще намериш и Каранорман хан, който търсиш.

– Вече го намерих. Но сега няма да яздя към Каранорман хан.

– А накъде, ефенди?

– Превръщам „о“-то в „и“ и „w“-то в „г“ и ще се отправя към Каранорман хан.

Казах това бавно и натъртено. Понеже гледах агата внимателно, забелязах, че цветът на лицето му се промени и уплашено вдигна ръка към главата си.

– Шейтан! – изръмжа тихо Суеф.

Това възклицание ми доказа, че съм на вярна следа.

– Има ли място с такова име? – попита Мурад Хабулам с приглушен глас.

– „Нирван“ е персийска дума, следователно това място трябва да е някъде близо до персийската граница. А знаеш ли какво е „илм-и иштикак“⁹⁰?

– Не, ефенди.

– Тогава не мога да ти обясня, защо по състава на тази дума предполагам, че мястото е получило името на притежателя си.

– Може би все пак ще разбере!

– Трудно. Мъжът е нирванин, човек от персийския град Нирван.

90. Етимология. – Бел. нем. изд.

Има черна брада, затова е наречен „кара“ – черен. Значи тукашното му име гласи Каранирван. Построил си е странноприемница, хан, тогава е лесно да се разбере, че тази къща ще носи името на притежателя си Каранирван хан и продължава да се нарича така и до днес.

– Шейтан! – прошепна още веднъж Суеф.

Мурад Хабулам избърса потта от челото си и каза:

– Чудно е, че от едно име можеш да направиш цяла история! Страхувам се, че грешиш.

– Обзалагам се, че този хан не се намира нито в град, нито в някое село.

– Защо?

– Понеже в такъв случай този град или село щеше да е упоменат в бележката. Къщата сигурно се намира в някое усамотено място.

– Ако е толкова усамотена, никога няма да я намериш. Ти си чужденец и сигурно няма да имаш време да се бавиш тук по-дълго от необходимото, за да направиш такива обширни издирвания.

– Грешиш! Надявам се много лесно да намеря хана. Да познаваш някакъв персиец в по-далечните околности на Килисели?

– Не.

– Склонен съм да ти вярвам. Тук персите са рядкост и ако някъде има такъв, то всеки би чул за тях, още повече че персите са шиити и навиците на този човек биха го направили известен надалеч. Така че, по време на пътуването си просто трябва да се осведомявам има ли наблизно персиец.

– Но той може да живее далеч от посоката, в която си тръгнал, така че хората, които срещаш, няма да знаят нищо за него.

– Търсеният от мен живее в тази посока.

– Откъде би могъл да знаеш?

– Бележката ми го казва. Или мислиш, че Баруд ал Амасат ще извърви големи и безполезни разстояния, за да стигне до брат си?

– Не, не би го направил.

– Значи ще мине по най-краткия път?

– Сигурно, ефенди.

– Тогава просто трябва както досега да следвам дирята му.

Тя ще ме отведе до Каранирван хан, при брат му, а вероятно и при Жълтоликия. Ти не мислиш ли така?

– Шейтан! – дочу се тихо за трети път откъм Суеф. Аз обаче се правех, че нищо не чувам. Тази повторна въздишка само ми доказа, че не се лъжа.

– Ефенди – каза агата, – това, което казваш, звучи добре и аз ти желая да си на прав път, но не вярвам да е така. Хайде по-добре да говорим за нещо друго! Наистина ли искаш да вземеш остатъците от яйцата и отровата в Юскюб? Нали си платих глобата, а получих и две тояги, от които изпитвам ужасни болки.

Каза, че ще се задоволиш с това?

– Ти откупи наказанието си, но след това ни се присмя. Сега ще разбереш, че подигравателният ти смях е бил напразен. Ще намеря хана без вас. Но за това, че си позволи да ни се подиграеш, трябва да бъдеш наказан. В Юскюб ще дам отровата и останките от храната в полицията.

– Ще дам на бедните още сто пиастъра, ефенди.

– Дори и хиляда да ми предложиш, ще ги откажа.

– Моля те да размислиш дали наистина няма нещо, което би могло да те накара да се откажеш от намерението си.

– Хм! – изръмжах аз замислено.

Това даде надежда на агата. Той видя, че поне се замислих.

– Помисли! – повтори той настойчиво.

– Може би... да... може би ще се намери споразумение. Първо ми кажи, трудно ли е човек да си намери в околността слуги?

– Има достатъчно хора, които биха искали да работят като прислуга – отговори той бързо.

– Тогава сигурно няма да те затрудни много да си намериш ратаи и слугини?

– Изобщо. Достатъчно е само да пожелая.

– Добре, тогава пожелай!

– Какво искаш да кажеш?

– Виж онези хора! Искат да ги освободиш от работа. Агата не беше очаквал това. Той се обърна и хвърли на ратаите и слугините заплашителен поглед. После ме попита:

– Откъде знаеш?

– Твоите хора ми го казаха.

– Аллах! Ще наредя да ги набият с камшик!

– Няма да го направиш. Ти самият не го ли опита? Предупреждавам те, да се опомниш и да вземеш друго решение. Защо не искаш да освободиш тези хора?

– Защото не ми харесва.

– Е, тогава сигурно повече ще ти хареса, ако взема отровата със себе си в Юскюб. Халеф, готови ли са конете?

– Да, сихди – отвърна той. – Само трябва да ги изведе. Яник

сигурно също е впрегнал.

– Да тръгваме тогава. Закарайте ме пред портата!

– Стойте! – извика Мурад Хабулам. – Много сприхав човек си, ефенди!

– Говори по-накратко – отвърнах аз. – Плащай на хората си и ги пусни да си вървят!

– Бих го направил, но не мога да остана без подходящи слуги!

– Вземи тогава на първо време надничари. Нямам време да преговарям повече с теб. Ето документа, който съставих, прочети го, а после го подпиши.

Той пое листа и седна, за да го прочете внимателно. Съдържанието не го задоволи. Добави някои неща за и против, но аз не позволих промени и най-накрая той все пак подписа. Халеф изнесе признанието, за да го даде на Яник.

– Е, какво ще правиш с хората си?

Агата не отговори веднага. Тогава Суеф гневно му извика:

– Пускай ги да вървят по дяволите! Можеш да си вземеш други, които не знаят нищо за случилото се вчера и днес. Изгони ги! И колкото по-далеч отидат, толкова по-добре!

Това беше решаващо. Мурад Хабулам отиде и донесе парите, а аз изчаках, докато бяха раздадени заплатите. После му върнах отровата и остатъците от храната и наредах да докарат конете.

Не е трудно да си представите, че раздялата между нас и домакинята ни не беше особено нежна. Той се извини, че може да ме изпрати само до вратата, понеже краката му били изранени.

– Ти разбра – казах аз сериозно, – че Аллах обича да превръща дори и най-голямата лъжа в истина. Като дойдохме вчера, ти ни рече, че не можеш да вървиш. Това беше лъжа. Днес стана истина. Що се отнася до гостоприемството ти, няма за какво да ти благодаря. Суеф трябваше да ме заведе в някой хан. Той ме измами и ме доведе при теб. В хана щях да платя, но на теб няма да предложа нищо. Като се вземе предвид всичко, днес сме квит и се надявам, че няма да се открие нова сметка.

– Още не сме квит! – извика ми злобно Суеф. – Ще ми платиш днешната сметка!

– С удоволствие! Всеки път с пръчки!

– О, не! Следващия път ще се раздават куршуми!

– По-късно ще видим. Знам, че след няколко минути и ти ще напуснеш тази къща...

– Нима мога да вървя?

– Не, ще яздиш!

– Ти си всезнаещ! – подигра се предателят. – Щом си толкова умен, ми кажи накъде ще тръгна.

– След другите.

– Защо?

– За да им съобщиш, че търся Каранирван. Поздрави ги от нас и им кажи, че следващия път няма да стоят във вода, а вероятно в кръв, и то в своята собствена.

Оско ме изведе навън със стола на колела. Конете бяха там и ние ги яхнахме. Каруцата с Яник и Анка също беше пред вратата. Бяха натоварили малкото си вещи отзад, а лицата им сияеха от радост.

– Първо ще идем до мястото, където са били конете на враговете ни, а после ще тръгнем по тях – извиках им аз.

– Ратаят, който щеше да ни води, беше готов. Изобщо не влязохме в селото и след пет минути той ни заведе на мястото, а после се сбогува. Попитах го също, за да не забравя главното, колко души са потеглили оттам. Били са петима, но познавал само Манах ал Барша, брата на Хабулам. Накарах го да ми опише другите четирима. Оказа се, че са били Баруд ал Амасат, любарекът и двамата аладжи. Раненият любарек седял на седлото изпънат. Изглежда, старецът беше жилив като хипопотам.

Заради крака си не можех да слеза от коня, затова наредих на спътниците си да огледат многобройните следи.

– Каква полза ще има от това? – попита Оско.

– За да разпознаем конете им. Може да изпаднем в неприятното положение да не знаем кой е пред нас. В такъв случай би било голямо предимство, ако някой от конете има някаква особеност по копитото, която да се отпечата в следата. По-късно бихме могли да разпознаем коня по дирята.

Спряхме на една поляна. В сянката на няколко огромни чинара растяха многобройни храсти и дюлеви дръвчета, между които земята беше разровена. Така че следи имаше достатъчно, но в нито една от тях не открих нещо особено, за да можем да я различаваме по-нататък сред другите. Потеглихме, без да успеем да направим нищо. Дъждът така безразмекнал почвата, че беше много лесно да се върви по следата. Тя водеше към пътя, минаващ през Гурилер и Караджинова към Юскюб. Дори и по него следата се виждаше много ясно, тъй като калта беше дълбока и нямаше абсолютно никакво движение.

Единадесета глава

Важни сведения

Скоро настигнахме каруцата на щастливата двойка и тъй като вече никой от голямата къща не можеше да ни види, дадох на изненадания Яник хилядата пиастъра на досегашния му господар като сватбен подарък. Почтеният момък се съпротивляваше да приеме и този подарък, но все пак в крайна сметка се съгласи да го вземе. Двамата преливаха от благодарност. Бяхме направили тези хора щастливи, а това напълно компенсираше неприятностите от последните събития.

Калта по пътя беше толкова дълбока, че яздехме съвсем бавно.

Където имаше някоя рекичка, тя беше излязла от бреговете си. За щастие небето ни се усмихваше ведро.

Халеф се приближи с коня си до мен и започна:

– Искаш да изпреварим нашите врагове. Ще успеем ли?

– Не, защото съм решил да не го правим. Докато мислех, че целта ни е Каранорман хан край Вейча, смятах, че ще е по-изгодно да пристигнем там преди враговете си. Откакто обаче установих, че греша, целта на пътуването ни е напълно непозната и ще трябва да вървим дотам по следите. Струва ми се обаче, че скоро ще успее да разбере къде се намира Каранирван хан.

– Във всеки случай е зад Юскюб. Не мислиш ли?

– Да, защото иначе щеше да е някъде между това място и града, а това ми се струва напълно невъзможно.

– Голям ли е Юскюб?

– По моя преценка има не по-малко от трийсет хиляди жители.

– Тогава ще изгубим следите на преследваните от нас хора.

– Стамбул е много по-голям, а не намерихме ли там това, което търсехме? Впрочем предполагам, че изобщо няма да влезем в Юскюб, защото нашите петима любимци ще избягват града. Не забравяй, Халеф, че Манах ал Барша е бил там събирач на данъци. Бил е изгонен от тази служба и него ще го е страх да се показва в този град. Вероятно ще опитат голяма дъга около Юскюб и от другата му страна ще поемат по пътя за Калканделен. Ако правилно предполагам, Каранирван хан ще трябва да се търси зад това село в уединените долини на Шар Даг.

Вече бяхме стигнали до Крива река, чиито придошли води се разливаха далеч зад бреговете ѝ. Щом притоците на Вардар идваха от

планините толкова пълноводни, то голямата река сигурно бе силно придошла. Значи не беше съвсем безопасно да се минава по стария мост, който направо беше заят и чиито подпорни стълбове сякаш се клатеха от силата на прииждащите вълни. Водата от двете му страни покриваше пътя на около половин метър височина. Бурята от предишния ден, изглежда, се бе разразила най-силно в областта на Шар Даг и Курбечка планина. Яздехме през известната с плодородието си равнина Мустафа и след около половин час стигнахме до село Гурилер, намиращо се на десния ръкав на Крива река. Тази река също бе преляла от бреговете си и вероятно бе причинила доста щети. Обитателите на селото бяха излезли от къщите си и с всички сили работеха, за да преградят пътя на водата.

За да стигнем до Юскюб, трябваше да се придържаме към досегашната посока до Караджинова. Пътят водеше натам в почти права линия. Където бяха минавали хора, следите, които търсехме, се бяха заличили. Изглежда, отново щяха да станат ясни едва от другата страна на селото.

Като го оставихме зад гърба си, от дирята не се забелязваше абсолютно нищо. Доколкото знаех, нямаше друг път, отклоняващ се оттук накъдето и да било. Да не би пък търсените от нас хора да се намираха все още в селото? Там имаше един малък хан. Бяхме видели къщата, но я отминахме. Не ни оставаше нищо друго, освен да се върнем и да разпитаме. Ханът беше толкова близо до водата, че тя стигаше почти до портата. Един мъж правеше пред нея дига. Като го поздравих, той едва ми отговори и ми хвърли нелюбезен поглед.

– Лош гост се е отбил при вас – казах аз и посочих към водата.

– О, има и по-лоши гости – отвърна той язвително.

– Какво по-лошо може да има от водата и огъня?

– Хората!

– Ти ли си ханджията?

– Да. Да не би да искаш да отседнеш при мен? Видях ви да отминавате. Защо се върнахте? Продължавайте спокойно нататък!

Той се подпря на лопатата си и недоверчиво ни изгледа. Човекът имаше честно лице и не изглеждаше да е лош. За съдържаното му поведение сигурно имаше някаква особена причина и аз предполагах каква може да е тя, затова казах:

– Явно, душата ти е настроена срещу мен. С какво съм заслужил нелюбезността, с която ми отвръщаш?

– Незакет адамън синети дир⁹¹, това е вярно. Но има хора, за които тази поговорка е неуместна.

– И мен ли причисляваш към тези хора?

– Да.

– Допускаш голяма грешка. Наклеветили са ме пред теб.

– Не се престаравай! Познавам те – твърдеше ханджията, правейки презрителен жест с ръка. – Ако си достатъчно умен, ще напуснеш селото. Не се намираш в някое отдалечено място, където другите трябва да се страхуват от теб, защото не могат да разчитат на помощ. Погледни онзи мъж там! Виждаш, че хората на падишаха са при мен!

Пред вратата се бе появил един облечен в униформа мъж. По приликата между тях можеше да се отгатне, че са братя. Той също ме гледаше враждебно.

– Какво има? Какво иска този чужденец? – попита той гостилничаря.

– Не знам – отвърна другият, – а и не искам да знам. Вече му казах да продължава пътя си.

– Така и ще направя – заявих аз. – Но искам да се осведомя за нещо и се надявам, че ще отговорите на един мой учтив въпрос.

– Ще го сторим, ако на въпроса ти може да се отговори – каза войникът. – Аз съм хеким аскери в Юскюб и сега съм на гости при брат си. Това искам да ти кажа, преди да зададеш въпроса си.

Вече всичко ми беше ясно. Затова се осведомих:

– Отбивали ли са се тази сутрин при вас петима конници?

Лекарят потвърди.

– Единият от тях беше ранен и ти си го превързал, нали?

– Така е. А да знаеш случайно кой го е ранил?

– Аз самият.

– В такъв случай онова, което ни разказаха тези хора, е вярно.

– И какво беше то?

– Би трябвало да го знаеш по-добре от нас. Ако няма какво друго да питаш, смятай разговора за приключен.

Той се обърна.

[#2 Военен лекар. – Бел. нем. изд.]

– Стой, почакай още малко! – казах аз. – Наистина бих могъл да си представя какви лъжи са ви наговорили, но не знам по какъв начин са го направили. Тъй като си лекар на служба при султана, сигурно можеш да четеш. Погледни този документ!

Извадих фермана си и го подадох на хекимина. Щом съзря печата,

91. Учтивостта е украса за човека.

той направи дълбок поклон и учудено отвърна:

– Но това е печатът на великия везир! Такъв документ се издава само със специалното разрешение на султана.

– Точно така! Радвам се, че го знаеш.

– И ти си законният притежател на този ферман?

– Да. Убеди се сам, като сравниш описанието със самия мен. Той го направи. Наклони глава встрани и каза на брат си:

– Отнесохме се несправедливо с този ефенди. Не е такъв, за какъвто ни беше представен. Вземи си фермана обратно. Били сме излъгани, защото ни разправяха, че сте зли разбойници.

– Така и предполагам. Но разбойници са хората, които са били при вас. Да си чувал за двамата аладжи?

– Да, това са двама разбойници, които държат под страх цялата област между планините Керуби и Бастрик до Дованица планина. Бяха полагани напразни усилия да бъдат заловени. Защо ме питаш за тези разбойници?

– Защото са били тук. Видя ли добре конете на петимата ездачи?

– Да. Между тях имаше два петнисти, великолепни коне, които... Аллах! Сега се досещам! Дватама разбойници яздят петнисти коне, заради което ги наричат и аладжи.

– Е, и какво следва от това?

– Че са били тук!

– Правилно! Приели сте двамата аладжи при себе си, а останалите трима са също такива негодници.

– Изобщо не съм помислял за това! Те самите са разбойници, а теб изкараха лошия. Представиха ви за даглар чапканларъ и разправяха, че ви срещнали в хана на Килисели. След някакво скарване сте ги издебнали и сте стреляли по тях. Превързах стареца, който беше ранен от два куршума.

Разказах накратко на военния лекар за случая, а после от него научих, че петимата бандити са потеглили към Юскюб.

– Да, но не виждам следите им по пътя – отбелязах аз.

– Те тръгнаха по пътя, водещ към Румелия – гласеше отговорът. – Смятаха, че поради дъжда пътят ще е много кален. А към Румелия могат да яздят само по трева.

[#1 Разбойници. – Бел. нем. изд.]

– Но те ще направят отклонение, което за един ранен е доста неопасно. Казвам ти, че не са искали да заминават за Юскюб. Там могат да се изложат на опасността да бъдат арестувани. Затова са ви излъгали, за

да не издадете на нас накъде са потеглили. Трудно ли е да се намери пътят към Румелия?

– Никак. Отбива се надясно веднага след моста. Лесно ще можеш да проследиш дирята на петимата конници, защото почвата е доста мека.

Сбогувах се и се върнах към моите спътници, които ме чакаха.

– Враговете ни нямат намерение да ходят в Юскюб, тръгнаха са към Румелия.

– Към Румелия ли? – попита Яник. – Значи са се отклонили от пътя.

Ще ги следваш ли, ефенди?

– Да, тук ще трябва да се разделим.

– Но нали се уговорихме, че аз ще ви придружа?

– Сега нещата се промениха, след като се разбра, че целта на ездата ни не е по посока на Вейча. Освен това първо трябва да отведеш Анка при родителите ѝ, а ние не можем да чакаме, докато се върнеш, защото бързаме. Не се тревожете за нас, а се погрижете вие да бъдете щастливи!

Раздялата с благодарната младоженческа двойка беше трогателна.

Като завихме зад моста, ясно видяхме следите на преследваните от нас петима мъже по затревената почва. Нямахме утъпкан път.

– Какво знаеш за Румелия, сихди? – попита Халеф, който отново язеше до мен.

– Не много. Вероятно това място е край пътя, който минава по продължение на Вардар и води от Кьопрюлю към Юскюб. От другата страна на реката е железопътната линия.

– Ах! Значи бихме могли да се повозим на железницата. Като се върна при Ханех, най-красивата сред всички дъщери, ще бъда горд, ако мога да ѝ кажа, че съм седял във вагон, който е бил теглен с пушек.

– Не с пушек, а с пара.

– Не е ли все едно и също?

– Не, защото пушекът можеш да видиш, а парата е невидима.

– Щом парата не може да бъде видяна, откъде знаеш, че я има?

– Можеш ли да видиш музиката?

– Не, сихди.

– В такъв случай според теб няма и музика. Не е възможно с няколко думи да ти обясня същността и действието на парата. За да ме разбереш, ти трябва да имаш някои предварителни познания.

– Да ме обидиш ли искаш, сихди? Не съм ли доказвал вече много пъти, че имам достатъчно предварителни познания?

– Но не и по физика.

– Те какви са?

– Свързани са със силата и законите на природата.

– О, аз познавам всички сили и закони на природата. Ако някой ме обиди, според природния закон той просто трябва да получи плесница. А като му я удрям, силата, с която го правя, е моята собствена природна сила. Или не съм прав?

– Имаш право дори и когато не си прав, скъпи Халеф. Впрочем съжалявам, че няма да можеш да разкажеш на Ханех, цветето сред жените, че си се возил във вагон на железница.

– Защо?

– Първо, не знам дали влакът вече се движи и, второ – трябва да преследваме враговете си. Те няма да се возят, значи и ние няма да имаме това удоволствие.

Пътят вече беше по-поносим и се придвижвахме значително по-бързо. След около половин час видяхме пред себе си село Румелия. Вляво минаваше пътят от Кюпрюлю през Капетанли хан, а вдясно водеше към Юскюб.

Като плъзнах поглед по този път, забелязах един конник, който яздеше в карьер и, изглежда, идваше от Капетанли хан. Щом някой яздеше така напористо в тази дълбока кал, явно бързаше много. Извадих далекогледа си. Погледнах и веднага след това дадох тръбата на хаджията. Той я вдигна, веднага след което отново я отпусна.

– Аллах! – извика той. – Та това е Суеф. Значи все пак бях прав, като казах на мнимия шивач, че ще напусне Килисели веднага след нас.

– Ще яздим в тръс – предупредих аз. – Суеф ще предупреди другите, а това не бива да става. Той знае къде са.

– Но ние не можем да го изпреварим – отвърна Халеф. – Той вече е прекалено близо до селото. Ала от другата страна на Румелия ще можем да го настигнем.

– Само ако над реката има мост. Но ако прехвърлянето става с лодка или сал, той ще спечели преднина. Ще избързам напред.

Рих се понесе напред с най-голяма бързина. Досега Суеф не ни беше видял. Но сега забелязах, че той се стъписа, после замахна с камшика и удари коня си. Беше ме познал и искаше да пристигне преди мен. Наистина, той беше по-близо до селото, но неговият жребец не можеше да се мери с моя арабски кон. Подсвирих леко и Рих моментално удвои скоростта си. За една минута стигнах до пътя, към който Суеф се приближаваше, и спрях между него и Румелия. Страхът от мен го възпираше

да ме подмине. Нямахме откъде да заобиколи, защото вляво от нас бушуваше Вардар с придошлите си жълти талази. Спрях посред пътя и зачаках спътниците ми да дойдат. Суеф също спря, и то на около сто крачки от мен.

– Твоят Рих се справи чудесно, сихди! – засмя се Халеф, като се приближи. – Просто е невъзможно да се повярва, че един кон може да бъде толкова бърз. А какво ще правим сега? Ще говориш ли с онзи човек там?

– Нито дума, защото не съм длъжен.

– Все пак допуснахме голяма грешка.

– Каква, Халеф?

– Че наказахме Суеф с бастонада, защото така може поне да язди. Ако го бяхме наложили с камшика не по ходилата, а по частите, с които падишахът докосва трона си, когато седи на него, нямахме да е в състояние нито да ходи, нито да язди.

– С това нямахме да спечелим нищо, защото Мурад Хабулам щеше да изпрати друг куриер. Така че, напред!

Продължихме пътя си, а Суеф бавно ни следваше. Разбира се, той беше много ядосан от това, че застанахме на пътя му.

Румелия изглеждаше по-голяма от Гурилер. Простираше се от пътя до брега на реката. Вардар беше страшна за гледане. Мътните ѝ вълни се издигаха нагоре. Бяха излезли далеч извън бреговете ѝ и наводняваха близките, обрасли с върби ливади. От другата страна на реката забелязахме железопътната линия. Видяхме по нея бавно да се приближава една теснолинейка. Множество работници с кирки и лопати работеха наоколо, а близо до железопътния насип имаше продълговати дъсчени къщички, които служеха за временен подслон на работниците.

Нямахме мост, а само един сал. Това беше широк, тежък шлеп, вързан с въжета, закрепени за брега, който салджиите направляваха с дебели прътове.

– А сега? – попита Халеф, като спряхме пред първите къщи на Румелия. – Ще се прехвърлим ли веднага от другата страна?

– Не – отвърнах аз, – ще яздим встрани и ще чакаме да видим какво ще направи Суеф. А после ще го следваме. Не знаем къде са неговите съучастници. Така че джуджето неволно ще ни служи за водач.

– Не, сихди. Суеф е достатъчно умен и ще се опита да ни заблуди.

– А ние няма да се оставим да ни измами. Не забравяй, че краката ужасно го болят. Наистина те са в стремената и не е необходимо да се напруга, но все пак ездата го измъчва. Така че Суеф ще се опита по-

скоро да стигне до целта си, а ако все пак има намерение да ни подведе, ще трябва прекалено много да се отклони от посоката си. Хайде да се дръпнем встрани!

Отклонихме се малко по-нататък, за да може Суеф да мине покрай нас на необходимото разстояние и да стигне до сала, след което спряхме, и то така, че да съм с лице към него. Дадохме си вид обаче, че не го наблюдаваме. Разбира се, той можеше да си помисли, че се преструваме. Но за наше учудване Суеф не тръгна към сала. Той караше коня си да тръгва и спира и внимателно гледаше към железницата, сякаш работата там особено го интересуваше.

– Предателят не иска да тръгне – засмя се Халеф. – По-умен е от нас.

– Ще видим. Преструва се, че наблюдава работата по железопътната линия, но вече забелязах, че често отмества поглед встрани, ей там, към боядисаната в бяло къща. До вратата ѝ има един кол, вероятно за връзване на коне. Може би тази постройка е хан и той има намерение да се отбие в него. Затова нека си дадем вид, че ще минаваме от другата страна.

Поехме към сала. За да може да се мине по залятата от водата част на брега беше направена пътека от дъски. Но тъй като тя беше предназначена за пешеходци, трябваше да яздим известно разстояние през водата, която достигаше до коремите на конете.

Прехвърлянето на другия бряг не беше безопасна работа, защото старият шлеп изглеждаше полуизгнил. Въжетата, с които беше закрепен, бяха съмнителни, а състоящият се от един старец и три недорасли момчета обслужващ екипаж не вдъхваше голямо доверие. Освен това вълните бяха високи. Реката влачеше какви ли не плаващи предмети, които беше отмъкнала от брега. Бяха се образували множество водовъртежи, в които човек лесно можеше да попадне. Казано накратко, като стъпихме на сала, доста ме достраша. Старият салджия седеше накрая и пушеше. Наблюдаваше ни внимателно, а после махна на тримата си помощници.

Застанал бях така, че да държа Суеф под око. Едва бяхме стъпили на шлепа и той препусна към бялата къща, скочи от седлото, върза коня си и с усилие закуцука към вратата.

– Халеф и Оско, бързо влезте след него! Непременно трябва да разберете с кого ще говори там. Не го изпускате от погледа си!

Двамата пришпориха конете си обратно към брега и се приближиха до къщата. Не беше минала и половин минута, когато те също влязоха в

хана.

Сега аз се обърнах към стареца:

– Колко трябва да платят четирима конници за прехвърляне от другата страна?

– Двайсет пиастъра – отговори той и ми подаде дясната си ръка.

Ударих го леко по ръката с камшика и му казах:

– Нищо няма да ти дам.

– Тогава ще останеш тук!

– Не, ще ни прекараш на другия бряг. Искаш ни пет пъти повече. Това трябва да бъде наказано. Ще ни прехвърлиш от другата страна и там за всеки пиастър ще получиш по един удар по ходилата. Погледни този ферман на падишаха! Ще видиш, че не съм човек, който ще се остави да го измамат.

Той хвърли един поглед върху печата, извади лулата от устата си, скръсти ръце върху гърдите си, поклони се и смирено каза:

– Ефенди, всичко, което изпраща Аллах, е добро. Ще ви превозя и ще получа за това дваждсет удара. Аллах да благослови падишаха и децата на неговите деца!

Така ставаше там, в „затънтена Турция“! Но аз не бях турчин, извадих дваждсетте пиастъра, дадох му ги и се усмигнах:

– Ще ти спестя ударите, защото изпитвам състрадание към старостта ти. Вардар е придошла и минаването от другата страна е трудно и опасно. Можеш да искаш малко повече от обикновено, но не и да прекаляваш толкова.

Старецът се поколеба да вземе парите и мълчаливо ме зяпаше с широко отворена уста.

– Е, да си прибирам ли парите? – засмях се аз. Човекът дойде на себе си. Салджията скочи към мен, грабна парите от ръката ми и извика:

– Как? Какво? Ти плащаш, въпреки че си под закрилата на падишаха и неговия велик везир?

– Не бива ли закриляните да са състрадателни и справедливи?

– О, ага, о, ефенди, о, емир, обикновено не са такива! От твоите очи обаче блести милосърдие, а в думите ти звучи състраданието на едно милостиво сърце. Затова нека Аллах благослови теб самия, твоите деди и прадеди, а също и децата, внуците и последните ти наследници! Да, такава милост рядко ни се оказва, въпреки че ядем оскъден и изкаран с тежък труд хляб.

– Но там отсреща работят много хора. Сигурно ще изкарваш много повече, отколкото ако тях ги нямаше.

– Печеля много по-малко, защото тези хора имат по-нагоре от моя сал голяма лодка и също превозват хора. Това ми нанася големи щети, но наемът ми остава същия.

– А сега при наводнението осмеляват ли се тези хора да преминават през Вардар?

– Днес още не са посмели, защото е много опасно. Ще бъдат необходими двойно повече гребла.

– Но ти вече си превозил доста хора, нали? Имаше ли сред тях и петима конници, двама от които да са яздили петнисти коне?

– Да, ефенди. Единият, изглежда, беше ранен. Дойдоха от онзи хан там, където бяха отседнали за малко.

Той посочи към споменатата, боядисана в бяло къща.

– Колко време мина, откакто ги видя?

– Преди около два часа. По-добре да не ги бях виждал!

– Защо?

– Защото ме измамиха. Като стигнахме на другия бряг и поисках парите си, вместо заплащане получих бой с камшик. А преди това ми поръчаха нещо, което няма да изпълня. Който не ми плаща, няма да му правя и услуги.

– Мога ли да узная за кого се отнасяше поръчението?

– Да. За онзи човек, който преди малко стоеше близо до вас, а после влезе в странноприемницата.

– Значи го познаваш?

– Всички познават шивача.

– Той наистина ли е шивач?

– Така казват, но не знам нито един тукашен жител, на когото да е ушил някаква дреха.

– Хм! И какво гласи твоето поръчение?

– Африт да побърза, защото ще го чакат само до сутринта.

– Къде?

Това той не знаеше, а от петимата конници познаваше само някогашния събирач на данъци в Юскюб, който измъчвал хората до смърт.

– Аллах да му изпрати хиляди мъчения за тялото и десет хиляди болести за душата – добави той.

Салджията искаше да продължи, но вниманието му беше отвлечено от нещо друго. А именно, защото от хана излязоха двама мъже с гребла. Те се приближиха до реката, а после продължиха нагоре по течението.

– О, Аллах! – извика салджията. – Тези непредпазливи хора наистина ли ще посмеят да минат с лодката?

– Къде е тя?

– По-нагоре, където на брега седи една жена. Не можете да я видите, защото е зад върбалака.

Двамата мъже се приближиха към споменатото място, размениха няколко думи с облечената като християнка жена, а после изчезнаха зад храстите.

– Да – каза старецът, – ще рискуват. Ще успеят само ако Аллах ги закриля. Сами няма да могат да се справят, а пътникът трябва да им плати много пари. При мен щеше да му излезе по-евтино.

– Сигурно жената ще плати.

Казах това, защото видях, че и жената изчезна зад храстите, значи се беше качила в лодката. Но старецът каза:

– Тя няма да даде пукната пара, защото е от онези работници, а те пътуват без пари. Тази жена седи там от ранно утро, но досега не се е прехвърляла на другия бряг. Но какво е това? Да не би този шивач...

Докато старецът ни даваше тези обяснения, от хана излезе Суеф и яхна коня. Погледна бегло към нас, а после пое към лодката, където слезе от седлото.

– Аллах, Аллах! Шивачът ще се качва в лодката! – извика салджията. – Трябва доста да внимава да не нагълта прекалено много вода. Знаем, че е беден, и щях да му взема само четвърт пиастър, та дори и без пари щях да го взема. Защо не идва при мен?

Не сметнах за необходимо да му обяснявам съображенията на Суеф. Вероятно беше отгатнал намеренията ни и сигурно смяташе, че с лодката ще стигне по-бързо на другия бряг, отколкото ние с тежкия сал. После бързо щеше да яхне коня и препускайки в галоп, да се изгуби от погледа ни. За следите, които щеше да остави, не му идваше наум.

– Междувременно Халеф и Оско също бързо се върнаха.

– Сихди, негодникът ще минава през реката с лодката – съобщи ханджията. – Предложи трийсет пиастъра, ако го откатат на отсрещната страна.

– Научихте ли още нещо?

– Да, но не много. Тъкмо като влизахме, Суеф говореше с ханджията за петимата конници. Наистина даде знак на гостилничаря да мълчи, но той беше още наред изречението си и го довърши, така че ние успяхме да чуем.

– И какво беше то?

– Че петимата ще очакват шивача в Треска конак.

– Къде се намира той?

– Не знам, а и не можахме да го узнаем от ханджията, който явно е свързан с шивача.

– Нищо друго ли не говориха?

– Само за превозването на другия бряг.

– И то така, че вие чухте?

– Да. Суеф ни гледаше почти злорадо. Изглежда, му доставяше удоволствие, че може да ни ядоса. Много ми се искаше да го перна с камшика. Мисли, че ще пристигне преди нас.

– Вие нищо ли не му казахте?

– Нито дума.

– Добре. Виж, той дърпа коня след себе си. Наистина се качва в лодката, а крантата трябва да плува след тях. Едва ли ще се справи.

– О, сихди, вчера наблюдавах коня му по време на ездата. Много по-добър е, отколкото изглежда. Шейтанът е влязъл в него.

– Въпреки всичко, което се случи, ще ми е жал, ако се случи нещо лошо, особено заради жената, която се качи заедно с тях. Хайде да минаваме от другата страна, и то възможно най-бързо. Напред!

Тези думи се отнасяха за салджиите. Старецът току-що си бе изтръскал лулата и изваждаше торбичката тютюн, за да я напълни отново. Въпреки заповедта ми той продължи да върши работата си, без да бърза.

– Чу ли? Оставай чибука! – заповядах му аз. – Можеш да минеш и без пушене.

– Не, ефенди – обясни той спокойно. – Чибукът е част от работата ми. Не мога да се откажа от това. Така е било през целия ми живот и така ще си остане до последното ми минаване през реката.

– Но аз искам да пристигна на другия бряг преди лодката!

– Не се тревожи излишно, ефенди! Вероятно лодката изобщо няма да може да стигне дотам!

Човекът продължи бавно да тъпче лулата си, а после взе с голи пръсти един въглен от малкия огън, стъкмен за целта върху няколко скупчени камъка. След като дръпна няколко пъти, извика с тон на генерал-фелдмаршал:

– Ставайте! Хващайте се за работа, момчета! Трябва да си заслужим парите, които получихме.

В този момент видяхме как лодката при върбалака се стрелна във водата. Отпред седеше жената, в средата двамата гребци напругаха всички сили, а отзад клечеше Суеф с юздите в ръка. Главата на коня му стърчеше над водата. Превозното средство нямаше кормило.

Като ни забеляза, Суеф вдигна ръка и направи подигравателен

жест. Ако придвижването им продължаваше със скоростта, с която тръгнаха, той наистина щеше да пристигне на другия бряг, преди ние да се доберем до средата на Вардар, защото тримата помагачи на нашия достоен салджия, изглежда, нямаха никакви стави. Освободиха сала от веригите възможно най-бавно, а после взеха прътовете и ровеха с тях из водата, сякаш търсеха на дъното карфица. За съжаление конете ни не бяха свикнали на такова плаване. Затова трябваше да стоим до тях и да ги успокояваме, иначе щях да заповядам на спътниците си веднага да се заемат с гребането.

Халеф откри най-доброто средство за ускоряване хода на сала.

Той извади камшика от пояса си, обърна се към най-близко стоящия помощник и каза:

– Размърдай се по-бързо!

Същевременно го перна леко по гърба с камшика. Едва бе направил това и старецът извика:

– О, Аллах, о, горест, о, съдба! Дръжте здраво, синове мои! Натискайте, бутайте, мъже! Работете, работете, юначаги! Колкото по-бързо стигнем на другата страна, толкова по-голям ще е бакшишът, който ще получим от този прочут шейх и емир.

Този лек намек, вля сила в мускулите на тримата младежи и те загребаха по-здраво. Скоростта стана два пъти по-голяма. Не изпускахме лодката от очи. За да стигнат на точно срещуположното място, гребците трябваше да държат плавателния съд срещу течението. Във водите покрай брега това не беше трудно. Но колкото повече лодката се приближаваше към средата на реката, толкова по-големи усилия полагаха хората. Въпреки това лодката чувствително започна да се плъзга надолу и вместо да се отдалечава от нас, тя се приближаваше. Изглежда, това смути Суеф. По жестовете му виждахме, че насърчаваше двамата мъже още повече да напрягат сили. Нашите хора също вършеха тежка работа. Натискът на реката беше толкова силен, че въжетата издаваха глухи звуци. Ако някое от тях се скъсаше, щяхме да се озовем сред вълните. Старият салджия ровеше из целия си запас от думи, за да подтикне хората си да разгърнат силите си докрай.

Що се отнася до лодката, двамата гребци допуснаха една много голяма грешка. Най-напред трябваше да гребат в спокойните води край брега срещу течението докато стигнат до мястото, откъдето, придържайки се към посоката с много малко усилия, можеха да се оставят течението да ги отнесе само от другата страна. Лодката вече се бе приближила на половината разстояние, така че можехме ясно да виждаме

лицата на седящите в нея хора. Салджията следеше малкия плавателен съд с око на познавач.

– Няма да могат да минат от другата страна – твърдеше той.

– Или ще се счупят греблата, или... Аллах, Аллах, те наистина са в средата! По дяволите, тези хора са много силни! Все пак ще успеят, защото... о, беда, о, нещастие, о гибел! С тях е свършено!

Той имаше право. Дясното гребло на единия от мъжете се откъсна от ключа и водата го изби от ръката му. Причинената болка го принуди да изпусне и лявото гребло, така че водата отнесе и двете. Можеше да продължи да гребе само другият, но силите не му достигаха.

На брега кирките и лопатите бяха спрели работа. Всички работници стояха край реката и наблюдаваха ставащото с голямо напрежение. Ето че и ние стигнахме до средата. Налягането на водата наклони сала ни на една страна. Той лесно можеше да се напълни, а тогава щяхме да бъдем загубени. Бяха мигове на изключително голяма опасност.

Тогава силите на мъжа в лодката се изчерпаха. Той прибра греблата и скръсти ръце. Вълните повлякоха лекия плавателен съд и го понесоха направо срещу сала ни. Приближаваше се с бясна скорост. От брега екна изплашен вик:

– Сора, жено, дръж се здраво!

Но вече беше късно! Чу се страшен трясък – лодката се блъсна в сала ни. Разнесе се всеобщ вик на уплаха. Изтръгнал се бе от стоящите на двата бряга хора, от седящите в лодката и от нас, които бяхме върху сала. Извикали бяха толкова много усти, но все пак звучеше като едноединствено възклицание на ужас.

В такива моменти всички се водят по някакъв тайнствен порив, който им внушава най-правилната реакция, въпреки че способността им да мислят напълно отказва. Те вършат със светкавична бързина това, което трябва, а по-късно не могат да кажат защо са постъпили точно така, а не иначе. Други действат след трезво, напрегнато обмисляне. Не ми казвайте, че в такъв миг на опасност няма време за вземане на решение. Просто е учудващо с какви сили е дарил всеблагият Творец духа на човека.

В съня си например в една минута той може да обедини събития от цял ден, та дори и от много по-дълго време. Веднъж сънувах, че трябва да полагам някакъв изпит. За писмената работа ни бе осигурен цял ден. Свърших пръв, бях освободен и направих неколкочасов излет в планината. Устният изпит обаче продължи през следващите два дни. Вечерта на следващия ден, малко преди края на изпита, се счупи една пейка, на

която седяха слушатели... и аз се събудих. Съквартирантът ми беше затръшнал прозореца. На запитването ми какво става, ме осведоми, че преди не повече от три минути съм му казал, да не ми досажда повече с въпроси, защото съм бил уморен и искам да спя. Така че в продължение на три минути в съня си бях преживял трите дни на изпита с всички подробности. Знаех съвсем точно съдържанието на писмената си работа, състояща се от много страници, и успях да си спомня повечето от въпросите, които ми бяха поставяни. Можех дори да назова хората, които бях срещнал по време на сънуваната разходка и за какво си бях говорил с тях. Разбира се, на следващата сутрин бях забравил абсолютно всичко. Щом триминутен сън може да обхване три пълни дни, тоест една минута сън съдържа физическо и духовно действие, за които в будно състояние са необходими повече от хиляда и четиристотин минути, това е способност на ума, която не бих му отрекъл и в будно състояние.

Издадал съм в положения, когато животът ми и този на други е зависел от една секунда, а щом тя отминеше и опасността бе преодолена, знаех съвсем точно, че в тази единствена секунда бях прозрял опасността, представил си бях всички средства за отбрана и избрал и използвал най-доброто и сигурното от всички. Това изглежда непонятно, като чудо, но хиляди по-големи или по-малки чудеса стават в ежедневието ни край нас, без да ги съзнаваме. Ние не само сме обградени от чудеса Господни, но и ние самите сме едно такова голямо чудо. Нека безбожници-те го оспорят – съжалявам ги!

Подобно беше положението сега, на придошлата Вардар. Седящата в предната част на лодката жена, се бе вкопчила в ръба ѝ и пицеше от ужас. Но сблъсъкът беше толкова силен, че я изхвърли навън. Тя изчезна в мътните вълни, а заедно с нея – и аз.

Как съм слязъл от коня и колко време ми е било необходимо, за да сваля оръжията си и да изпразня съдържанието на джобовете си и да сваля пояса, заедно с всичко в него, не мога да кажа. По-късно Халеф твърдеше, че съм скочил от седлото още преди сблъскването, като съм бил сигурен, че жената нямало да може да се задържи. Напрасно се опитвал да ме задържи, но аз нищо не си спомнях. Цялото ми съзнание е било насочено към една-единствена точка. Знаем само, че хванах жената с една ръка и я повлякох към дъното, за да можем да се измъкнем изпод лодката и сала, защото двата плавателни съда можеха да бъдат много опасни за нас.

Като изплувах отново, видях, че бяхме отнесени на доста голямо разстояние надолу по реката. Държах жената за ръкава на синята ѝ

суава⁹². Беше изпаднала в безсъзнание, обстоятелство, от което само можех да бъда доволен. Бях в другата половина на реката и трябваше да се опитам да се добера до брега, без да изтощавам силите си в борба с вълните. В такава ситуация се налага да се плува по гръб, въпреки неизгодната позиция, че не може да се гледа напред. Но е по-удобно и може да се издържи по-дълго. Преметнах жената напречно над моето тяло, така че главата ѝ да не влиза в допир с водата, и се оставих на вълните да ме влачат.

Понеже носех върху себе си тежестта на пострадалата, моето тяло бе по дълбоко във водата. Колкото и нависоко да държах краката си, с голямо усилие успях от време на време да покажа устата и носа си от водата, за да мога да си поема въздух. При това се мъчех да се добера до брега, а това никак не беше толкова лесно, колкото на читателя му се струва. Брегът спираше прилива и го връщаше на високи, дълги вълни до средата на реката. Можех да виждам само нагоре и малко встрани, но не и напред, а трябваше да се пазя и от многото предмети, които плуваха в реката или стърчаха от нея.

Хората тичаха по брега в същата посока заедно с мен надолу по течението и с виковете си ме объркваха. Едва ли можеха да бягат със същата скорост, с която аз плувах, защото се носех напред с такава бързина, която заплашваше да ме зашемети. Трябваше да запазя хладнокръвие. Ако неправилно излезех от някой от многото водовъртежи, през които минавах, и изгубех самоувереността си макар и за малко, щях да бъда загубен, а и жената с мен също. Да се плува с всичките дрехи е трудна работа дори и в спокойни води, но при това бушуване на стихииите и с такъв товар върху себе си, както и със сторилите ми се преди удобни, а сега оказали се непосилно бреме ботуши на лекаря от Радова на краката, това наистина беше нещо съвършено различно. Както после се оказа, съвсем не бях прекарал чак толкова дълго във водата, но изминалото време се бе превърнало за мен в цяла вечност.

Най-сетне успях да се откъсна от силно увеличащото ме течение в средата на реката и да се измъкна от образуващия се до брега водовъртеж. Вече се намирах в спокойните води на наводнената суша, но за мое учудване не можех да напипам под себе си дъно. Това ме обърка, защото, като се опитах да стъпя, потънах на дълбоко. Тогава чух един глас да ми вика:

– Аллах северсин! Даха узак, даха узак юс! Орада чукурлар.

92. Блуза с гайтани. – Бел. нем. изд.

Шурада гел. (За Бога! Продължавай да плуваш! Там има изкопи. Идвай насам!)

При издигането на железопътния насип бяха използвали околната почва, от което се бяха образували дълбоки ями, над които сега аз плувах. Не можех да видя човека, който ми викаше, защото водата заливаше очите ми, но предполагах, че стои на насипа, и се насочих към него. Насипът се издигаше малко над водата, която почти го достигаше на височина.

Като стигнах дотам, десет-двайсет ръце се протегнаха към мен и жената. Свалиха безжизненото тяло от мен. Катерейки се по насипа и с помощта на теглещите ме хора, успях да се изкача горе. Едва сега усетих колко много тежаха дрехите ми. Около мен се чуваше радостно ликуване само два гласа надаваха горестни стонове. Хората, които ги издаваха, смятаха, че жената е умряла. Аз обаче им казах, че е невъзможно да се е удавила, но, разбира се, беше възможно, да я бе убил ударът. Понесоха я към дъсчените къщички на работниците.

Чух приближаващ се тропот от копита. Тримата ми спътници пристигаха в галоп към железопътния насип. Най-отпред препускаше Халеф.

– Сихди, сихди! – извика той отдалеч. – Мъртъв ли си, или още си жив?

– Жив съм – отговорих аз. – Чувствам се много добре.

– Слава на Аллага!

Той скочи от коня, хвърли се към мен на земята, хвана двете ми ръце и каза:

– Как можеш да скачаш в такава вода? Да пиеш ли искаше?

– Да, беше почти с вкуса на бирата на ханджията в Дабила.

– Предпочитам да не я опитвам. Аллах, Аллах, колко се изплаших, като изчезна в реката! Струва ли си заради една жена да си рискуваш живота?

– Разбира се! Ти не би ли рискувал живота си за Ханех, най-любимата сред дъщерите и жените?

– Да, но тя е Ханех! А тази жена коя беше? Да не би да ти е годеница или сестра? Да не би да си се влюбил в нея, или пък ще стане някога твоя жена?

– Жената е човешка рожба, намираща се в смъртна опасност, а аз нямам защо да се страхувам от водата.

– Но днес тази река се е развилняла. Виж само как бушува, че и е отнета жертвата. Доведох Рих, защото не можеш да вървиш. Яхвай го! Трябва да потърсим някое място, където да си изсушиш дрехите.

– Къде са оръжията и останалите ми вещи?
– Всичко е у мен. Пушките са там на седлото.
– А какво стана с останалите пътници от лодката?
– Двамата гребци издърпахме върху сала, но шивачът падна във водата.

– Удави ли се?
– Не. Шейтанът все още не иска и да знае за него. Видях го да плува с крантата си. Ще го потърся.

Той отново се изправи и затърси Суеф с поглед. После посочи по течението на реката.

– Там са и двамата – и той, и конят му. Погледнах в указаната ми посока и далеч надолу от нас съзрях предателя, който се бе хванал за гривата на коня си и животното го теглеше. Двамата бяха близо до брега. Тази стара кранта наистина беше скъпоценна.

Да се спусна ли надолу и да му цапна един по физиономията, като излезе от водата? – попита хаджията.

– Не. Суеф сигурно е преживял достатъчно голям страх. Това му стига.

– Да, но ще ни избяга. Не можеш да го последваш в това състояние.

– Остави го да върви! Ще го настигнем.

Оско и Омар също ми засвидетелстваха голямата си радост от успешното приключение във водата, което изобщо не влизаше в плановете ни за деня. Обградени бяхме от работниците на железопътната линия, които с еднородни възглasi изразяваха задоволството си и ме подканях да ида в една от колибите, където имало соба⁹³, на която съм можел бързо да изсуша дрехите си. Разбира се, това ми беше страшно необходимо. Затова яхнах коня и потеглих обратно тъкмо в мига, в който шивачът се добра до брега. Засега ми беше безразлично какво прави.

Не беше необходимо да направлявам коня си, защото го правеха работниците. Бяха хванали юздите, та дори и стремената, а останалите крачеха пред, до и зад мен и ме водеха като при триумф – доста мокър триумф, защото водата се отцеждаше от дрехите ми и капеше в ботушите за подагра. Като се обърнах назад, забелязах, че Суеф галопира през полето. Изглежда, и конят, и ездачът се бяха отървали здрави и читави.

Халеф бе проследил погледа ми. Направи мрачна физиономия и заплашително размаха юмрук след конника, като изръмжа:

– Кем лахананъм йомри узун вар, лякин Аллах вар едер, Аллах йок

93. Печка. – Бел. нем. изд.

едер. (Плевелите имат дълъг живот, но Аллах създава и Аллах унищожава.)

Там, където салът бе спрял до брега, стоеше салджията с тримата си помощници. Като ме видя, че се приближавам, повиши глас и извика с тържествен проповеднически тон:

– Хиляди благодарности на светите халифи, десет хиляди пъти хвала на Пророка и сто хиляди пъти слава на всемогъщия Аллах, които те закрияха в миговете на опасност! Като те видях да падаш сред вълните, сърцето ми се сви на камък, а душата ми плачеше с кървави сълзи. Но сега те виждам здрав и читав и съм изпълнен с радост и възхищение, защото ще устоиш на думата си и ще ни дадеш бакшиш, както ни обеща.

Това беше смисълът на дългата реч. Аз отрекох:

– Нищо не съм обещавал.

– Значи водата те е замаяла. Помисли какво говорихме, когато твоят придружител ни предупреди с камшика да караме по-бързо.

– Паметта ми не е пострадала. Спомням си всяка дума. Ти искаше бакшиш, но аз нищо не съм казвал.

– О, ефенди, колко ми е жал за теб! Все пак мислите ти са избледнели! Тъкмо защото нищо не ми отвърна, това означава съгласие с предложението ми. Ако не си искал да ни даваш бакшиш, можеше да го кажеш ясно, но тъй като ти не го направи, трябва да го получим!

– А ако въпреки това не го дам?

– Ще бъдем принудени да накажем душата ти и ще те смятаме за човек, който не държи на думата си.

С това обаче той разсърди не мен, а работниците. Понеже настояваше за бакшиш, който не му бях обещал, и то – употребявайки обидни думи, хората се ядосаха. Мигом го сграбчиха и десет-двайсет юмурука започнаха да удрят по него.

– Стойте! Оставете го! – надвиках аз глъчката, която хората бяха вдигнали. – Ще му дам бакшиша!

– Не е необходимо! – извика ми един от мъжете. – Получава си го от нас. Нали виждаш!

– Спрете, спрете! – крещеше старецът. – Не искам!

Той се отскубна и хукна към сала си, където тримата му юначаги вече се бяха приютили на сигурно място. Това той направи със скорост, коренно противоположна на леността, която преди това бях забелязал у него. Дори беше забравил, че няма да прави нищо, преди да запали лулата си. Беше я изпуснал, но не се върна да я вземе. Един от работниците я вдигна и смеейки се, му я хвърли на сала. Но салджията не посегна

най-напред към чибука, а към веригата, за да освободи сала от брега по най-бързия начин. Щом обаче се отдалечиха на известно разстояние от нас навътре в реката, той започна да ругае и ме нарече скъперник и стипца. Халеф се приближи към брега, вдигна пушката си за стрелба и го заплаши:

– Сус, йокса атаръм! (Млъкни, иначе ще те застрелям!)

Но старецът продължи да ругае. Не вярваше, че хаджията ще изпълни заплахата си. Салджията държеше пръта в ръце, без да го използва. Тогава Халеф натисна спусъка. Беше се целил по кола. Куршумът го улучи близо до ръцете на стареца, така че се разхвърчаха трески. Салджията изкрещя, пусна пръта във водата и се просна върху пода на сала си, защото вероятно смяташе, че в това положение не може да го улучи друг куршум.

Работниците избухнаха в силен смях, защото внезапната сръчност на стареца им се стори толкова забавна, колкото и на нас.

Стигнахме до най-голямата от колибите и спряхме пред вратата. Слязох от коня и ме въведоха вътре.

Помещението беше голямо. По стените бяха окачени оскъдните вещи на работниците. Наоколо вместо пейки бяха заковани дъски, които същевременно служеха и за легла, а в най-отдалечения ъгъл имаше голяма кахлена печка с форма, каквато никога досега не бях виждал. Върху нея имаше много котлета с вода, а огнището ѝ даваше добра възможност за сушене на мокри дрехи.

Едва бях влязъл, когато от една друга колиба дойде млад, силен мъж и ми извика:

– Имаше право, ефенди. Сора не е мъртва. Жива е и вече диша. Затова побързах да дойда и ти изкажа благодарността си.

– Роднина ли ти е?

– Сора е моя жена. Аз съм мубашир⁹⁴. Рискувала е да mine през реката, защото ѝ бях заповядал рано сутринта да е тук. Но ти трябва да се преоблечеш. Веднага ще донеса моя зиафет есбабъ⁹⁵.

Той излезе и след малко се върна с панталон, риза, елек и чифт чехли, с които отидох да се преоблека зад една малка дървена преграда. Халеф ми помагаше. Като сваляше от мен мокрите дрехи, се завайка:

– Сихди, свършено е с достойнството на сана ти и прелестта на фигурата ти. Това хубаво облекло ти струваше в Стамбул повече от

94. Надзирател.

95. Празнично облекло.

шестстотин пиастъра, а сега водата унищожи блясавия му вид. Виж, от плуването на единия крачол на панталона ти се е появила огромна цепка, която трябва да бъде затворена, за да не се осквернява прелестта на крайниците ти. Наистина аз винаги нося игла и конец със себе си, но се съмнявам, че тук ще може да се намери ютю⁹⁶, за да се възвърне прекрасната форма на дрехите ти.

– Питай! Може сред работниците да има някой шивач. Той се отдаде с дрехите ми и го чух да вика вън:

– Чуйте вие, деца и внуци на железницата, има ли сред вас шивачи?

– Да! – обади се един глас.

– Аллах да те благослови, приятелю, че по време на младостта си си се сетил да се научиш да съшиваш с конец платовете на тъкача, за да могат мъжете на твоя народ да покриват ръцете и краката си! А можеш ли да кърпиш и дупки?

– Така добре, че да изглеждат по-добре отпреди.

– Тогава си голям майстор на ине устасъ⁹⁷. В такъв случай сигурно имаш и ютия?

– Да, дори две!

– Поверявам ти дрехите на моя приятел и господар. Изсуши ги и ги изглади, а тази дупка трябва да направиш невидима. Ако сториш така, че никой да не може да я види, ще получиш бакшиш, а правоверните от всички страни ще се радват на сръчността ти и ще разпространяват славата ти дотам, където е краят на вселената. Вземи в ръце тези дрехи и нека духът на Пророка те осени!

Досмеша ме, защото си представях сериозното изражение на лицето на дребосъка, с което бе изрекъл тази тирада. Като се върна при мен, ме завари как преглеждам гипсовата превръзка на крака си.

– И на нея й личи, че е била във водата – измърмори малчото. – Размекнала ли се е?

– Не, но въпреки това бих искал да я махна. Наистина, изменили са много малко дни, откакто е сложена, но мисля, че може да се рискува.

Разрязахме превръзката с ножовете си, като аз не почувствах абсолютно никаква болка. Това беше добре. Щом кракът ми бе освободен от гипса, се опитах да вървя. Резултатът надмина очакванията ми. Разходих се няколко пъти напред-назад из помещението, като стъпвах доста смело. Изкълчването се оказа значително по-малко, отколкото си бях

96. Ютия. – Бел. нем. изд.

97. Майстор на иглата. – Бел. нем. изд.

мислил.

– Няма ли да обуваш повече тези ботуши за подагра? – попита хаджията, сочейки споменатите предмети, които от водата бяха придобили много жалък вид.

– Не, ще ги оставя тук.

– Сега пак ще можеш да обуеш кожените си ботуши и ще имаш съвсем друг вид. С ботушите за подагра ми приличаше на праотец на някой прадядо, изгубил зъбите си още преди потопа. Да ти донеса ли кожените? Вързал съм ги върху седлото на коня.

Съгласих се и установих, че в тези ботуши кракът ми има достатъчно добра опора. Тъй като през тези дни по-голямата част от времето си прекарвах върху седлото, не бях натоварвал крака си.

Дадените ми на заем дрехи не ми стояха лошо, защото притежателите им имаше моя ръст. Той се зарадва, като ме видя, и ни помоли да отидем в неговата колиба, за да може жена му да ми благодари.

Работниците се бяха събрали и ядяха. Обядът им беше гъста каша от царевично брашно, сварено във вода. Тези хора трябваше да се задоволяват с тази храна ден след ден.

Като влязохме, жената понечи да се впусне в благодарствени словоизлияния, но аз я помолих да мълчи. Мъжът ѝ седеше там и бе толкова щастлив от спасението, че веднага ставаше ясно колко много се обичаха.

– Радвам се, че и ти си християнин – каза ми мъжът.

– Откъде го знаеш?

– Дватама ти спътници ми казаха, докато ти се преобличаше. Чух също, че не си поданик на султана, а си от народа, водил голямата, победоносна война срещу французите.

– Оттук ли си? – попитах аз.

– О, не. Казвам се Сеф⁹⁸ и почти всички ние сме от планините, където има много бедни хора. Жителите на равнината нямат желание да работят на железопътната линия. Като разбрахме, че на този строеж може да се намери препитание, много хора от моя край се пренесоха тук. А тъй като съм учил за мимар⁹⁹, поех ръководството на строежа и го надзиравам и до днес.

– Значи си учил в по-горно училище?

– Не. Аз съм вторият син на баща си. По-големият ми брат Нико¹⁰⁰

98. Йосиф.

99. Строител.

100. Николай.

ще получи къщата, затова винаги съм имал желанието сам да си построя моя собствена. Тогава сам се научих да чета и пиша и отидох да се уча при един майстор строител в Юскюб. Баща ми Джордже¹⁰¹ е чобан¹⁰², на около осем часа отук.

– Къде?

– Там няма село, нито дори махала. Има само две къщи, намиращи се на брда на река Треска, и понеже съседът ни е взел под аренда един конак, това място се нарича Треска конак.

– О, това е добре. Отлично! – извиках аз.

– Защо?

– Защото търся тъкмо този Треска конак.

– Ще ходиш ли там? При баща ми или при конакчията Джемал?

– Както изглежда, ще ида при Джемал.

– Както изглежда ли? Значи ти самият още не си сигурен? – попита той учудено.

– Не съм. Мъжът, който беше в лодката с жена ти, отива там, а аз трябва да го последвам. Там той ще търси хората, с които трябва да разменя няколко думи.

– Звучи така, сякаш си враждебно настроен към тях, ефенди.

– Отгатна. Днес натам са се отправили петима мъже, които възнамеряват да извършат лошо деяние, а ние искаме да го предотвратим. Минали са през реката със сала.

– Ах! С тях е бил и някой си Манах ал Барша, някогашен събирач на данъци в Юскюб, нали?

– Да.

– Видях ги. Бях на брега, когато те дойдоха. Караха се със салджията, с когото вместо с пари се разплатиха с камшика. Като минаваше край мен, Манах заплаши и мен.

– Защо?

– Понеже ме мрази. Той събираше данъците от християнското население и винаги ми искаше десет-двайсет пъти повече, а аз не исках да му ги давам. И другите постъпваха така, а накрая всички заедно се оплакахме от него. Беше измамил християните с големи суми.

– Какво наказание получи?

– Никакво, ефенди. Манах ал Барша избяга и казват, че бил взел цялото съдържание на данъчната каса. Сега не може да се покаже повече в

101. Георги.

102. Овчар. – Бел. нем. изд.

Юскюб. Значи този човек търсиш? Той винаги е бил в приятелски отношения с нашия конакчия и вероятно и сега е отседнал при него.

– Можеш ли да ми опишеш пътя към Треска конак?

– Човек трябва добре да познава местността, за да иде по най-прекия път дотам. Описанието може да те обърка. Но ако искаш, мога да ти дам един благонадежден човек, който познава местността така добре, както и аз. За него ще бъде голяма чест да те заведе при баща ми, а по-неже ще му разкаже за добрата ти постъпка, бъди сигурен в сърдечното му гостоприемство.

С радост приех това предложение и попитах:

– Далеч ли е къщата на баща ти от конака?

– Няма и две минути път.

– Значи обитателите на конака ще ни видят, като пристигнем?

– Ако не искаш да те забележат, моят шурей Исрад ще ви води така, че да не ви съзрат. Впрочем, като пристигнете, ще е вече тъмна нощ. В момента шурейт ми е зает на строежа. Като се върне, ще му поставя тази задача. Сега обаче ви моля да бъдете мои гости. Обяд е и трябва да се нахраните. Мога да ви предложа нещо, което в страната на мохамеданите рядко бихте могли да получите.

Той отвори един покрит със сено сандък и извади отвътре свински бут и кървавица.

– О, Аллах, Аллах! Наистина ли мислиш, че ще ядем задницата на някоя свиня и опушената ѝ кръв и месо? – извика Халеф. – Пророкът ни е забранил и ще извършим голям грях, ако завинаги се омърсим със свинско!

– Никой не иска от теб това, Халеф! – засмях се аз. – Но що се отнася до мен, с удоволствие ще си похапна.

– Но вътре има дуди вахидлер!

– Ние не се страхуваме от тях.

– Всъщност аз изобщо не бива да гледам, защото само видът на свинското месо ни вдъхва ужас. Но тъй като Оско и Омар не са тук, няма защо да се страхувам от упреците на Омар, ако от привързаност към теб, сихди, остана да седя тук. Като слагаш в устата си месо, ще си затварям очите или поне ще извърщам поглед настрана.

Сеф сложи пред нас свинския бут, кървавицата, хляб, пипер и сол. Той извади ножа от пояса си, а аз последвах славния му пример. След като си отрязва доста голямо парче от бута, аз направих същото и угощението започна. Никога не ми се е услаждала толкова шунка, както тогава в Румелия.

Халеф седеше встрани от мен. Не можех да видя дали ме наблюдава, но добре познавах дребосъка и знаех, че му бяха потекли лигите. Той виждаше, че ми се услажда и че си режа второ парче от бута.

– Наистина ли е толкова вкусно? – осведоми се той след известно време.

– Няма нищо по-хубаво.

– Аллах! Защо тогава Пророкът е забранил шунката?

– Защото никога не е опитвал пушена задница от свиня. Иначе щеше да препоръча това ядене на правоверните.

– Сихди, може би го е забранил заради тениите?

– Но вътре няма такива, уверявам те.

– Значи мислиш, че бих могъл да рискувам?

[#1 Тении. – Бел. нем. изд.]

– Без колебание!

Чух как на Халеф устата му се напълни със слюнка. Ситуацията забляваше и Сеф, но той не го показа, а продължи бавно да си дъвче, като полагаше усилие при всяка хапка да прави такива физиономии, че да се вижда какво удоволствие изпитва. Халеф стана и излезе пред вратата. Знаех, че иска да види къде са Оско и Омар. Като се върна, върху лицето му имаше доволно изражение. Изглежда, не бе видял другите двама. Те бяха на насипа, за да гледат локомотива, който тъкмо теглеше един влак. Нямаха време да се занимават с нас.

Дребният хаджия седна отново и каза:

– Сихди, не мислиш ли, че Пророкът понякога допуска макар и малки грешки?

– Не знам. Но Архангел Гавраил му е предсказал целия коран.

– А не би ли могъл и ангелът да сгреша?

– Сигурно не, скъпи Халеф!

– А може би Пророкът не е разбрал правилно ангела? Като размисля, ми се струва, че Аллах всъщност не би създавал свинете, ако не биваше да ги ядем.

– И аз съм на това мнение.

Той дълбоко въздъхна. Второто ми парче шунка беше свършило и по примера на моя домакин, посегнах към кървавицата. Халеф сигурно бе разбрал, че ние ще привършим с яденето, преди той да успее да се пребори със съмненията си.

– Каж ми честно, сихди, наистина ли е толкова вкусно, колкото може да се заключи, като гледа човек лицата ви?

– Много повече, отколкото може да се изпише върху лицето ми.

– Тогава нека поне да го помириша.

Беше много забавно. Отрязях парче шунка, набодох го на върха на ножа си и го подадох на Халеф, без да гледам към него. Надзирателят също съобразително отместа поглед встрани.

– Ах! Ох! Това е почти райско благоухание! – извика дребосъкът. – Толкова силно, ароматно и примамливо! Жалко, че Пророкът го е забранил! Вземи си ножа, сихди!

Халеф ми го подаде – парчето месо бе изчезнало.

– А къде е парчето шунка? – попитах аз учудено.

– На ножа!

– Няма го.

– Значи е паднало – обясни дребосъкът.

– Много жалко... но, Халеф, струва ми се, че дъвчеш!

Той направи лукава физиономия и отвърна:

– Налага ми се да дъвча, защото парчето падна направо в устата ми.

Или смяташ, че трябва да го глътна цяло?

– Не. Вкусно ли е?

– Толкова много, че искам да помоля за нещо.

– Говори!

– Позволяваш ли да залостя вратата?

– Да не би да мислиш, че можем да бъдем нападнати?

– Не. Оско също е християнин и ще ме разбере. Но Омар не е изучавал законите на Пророка така добре като мен. Може да изпадне в изкушение, ако влязат в този момент. Бих искал да предотвратя това. Не бива Омар да обременява душата си с упрека, че се е омърсил с миризмата на натъпканото в черва, а после опушено месо.

Той стана, залости вратата и отново седна при нас. Извади ножа си и си отрязва голямо парче шунка, което бързо изчезна изпод редките му мустаци, състоящи се от шест косъма вдясно и седем вляво. При това със задоволство поглади корема си с две ръце и каза:

– Виждаш ли, сихди, какво голямо доверие имам в теб.

– Първо видях само глада ти.

– Това е последица от доверието ми. Каквото яде моят сихди, не може да ми попречи да ида на седмото небе, а аз се надявам на мълчанието ти и че няма да кажеш на никого нищо, защото твоите възгледи имат пред мен тежестта на законите на светите халифи.

– Нямам причина да разтръбявам, че обичаш да ядеш хубави неща.

– Добре, тогава ще си взема още едно парче от този суджук, щом като шунката беше толкова хубава. Сеф ще ми позволи, защото това,

което гостоприемството дарява, Аллах го връща стократно.

Надзирателят му махна окуражително и Халеф положи големи усилия, за да ни докаже, че не се отклонява от заповедите на Пророка. Като свърши, избърса ножа в панталона си, пъкна го в пояса и заяви:

– Има създания, които много страдат от неблагодарността на хората. Вероятно свинята не е направила нищо лошо, за да си спечели презрението, с което се отнасят към нея правоверните. Ако бях на мястото на Пророка, щях повече да внимавам, когато ми диктуват корана. Тогава на животните, чийто приятен вкус радва сърцето на хората, щеше да се оказва по-голяма чест. Но тъй като сме на земята, отново ще отворя вратата, без да се страхувам, че моят приятел Омар може да навлече страдания на душата си.

Той стана и дръпна резето точно в момента, когато един младеж искаше да влезе.

– Ирад – извика надзирателят, – днес повече няма да работиш. Давам ти отпуск. Кара Бен Немзи иска да иде до Треска конак и ти трябва да го заведеш дотам по най-прекия път.

Младият мъж използва възможността сърдечно да ми благодари за спасението на сестра си и се радваше, че може да ми направи услуга.

– А имаш ли кон? – попитах го аз. – Не можеш да вървиш в темпо-то на нашата бърза езда.

– Ще взема един на заем от селото – каза той. – Кога искаш да тръгнеш, ефенди?

– Възможно най-скоро.

– Ще трябва да поизчакаш още малко, защото дрехите ти все още не са изсъхнали. Междувременно аз ще се погрижа да намеря кон.

Ирад отново излезе.

– Той ще ти бъде добър водач – каза Сеф, – може да ти даде сведения за всичко.

– Това е добре, защото искам да го питам за някои неща.

– Можеш да питаш и мен.

– Преди всичко бих искал да знам къде се намира мястото, което се нарича Каранирван хан.

– Каранирван хан ли? Хм! Защо ти е?

– Защото петимата мъже, които преследваме, искат да отидат там.

– За съжаление не знам място с такова име. Има Каранорман хан. Намира се горе в Шар Даг при Вейча.

– Знам, но не търся него. Каранирван хан трябва да е някаква самотна къща, чийто притежател е персиец.

- Тук рядко се срещат перси.
- Не познаваш ли някой?
- Всъщност само един-единствен.
- Как се казва?
- Не знам истинското му име. Той има голяма черна брада и затова винаги го наричат Кара Аджем, Черният персиец.
- Ах, може би тъкмо той е човекът, когото търся. Трябва да има гъста, черна брада, защото се казва тъкмо Кара Нирван. Откъде е този, за когото ти говориш?
- Не знам точно. Но би трябвало да е някъде горе около Ялича или Лума. Спомням си, че веднъж разказваше за някаква мечка, която го срещнала в планината Шалеш. Тази планина се намира до споменатите селища.
- А в Шар Даг има ли мечки?
- Малко. Както баща ми разказва, преди е имало повече. Но сега може веднъж в годината да ти се случи да видиш такова животно само отдалеч.
- А да знаеш случайно какъв е този персиец?
- Търговец на коне е, и то доста голям. Сигурно е богат. Неведнъж съм го виждал с повече от десет ратаи и цяло стадо коне да отсяда при съседа ни, конакчията Джемал.
- Това е много важно за мен, защото мога да си направя различни изводи. Този търговец на коне е персиец и се нарича Кара Аджем. Отсяда при конакчията, при когото ще отиде и Манах ал Барша с останалите. Много е вероятно този Кара Аджем да е човекът, когото търсим.
- Ще се радвам, ако съм ви насочил по вярна следа.
- Шурейт ти дали ще знае повече?
- За тези неща едва ли. И Исрад като мен дълго време не е бил по родните места. Но като идеш при баща ми, питай него и брат ми Нико. Те двамата може би ще ти дадат повече сведения.
- Баща ти приятел ли е със съседа си Джемал?
- Не са нито приятели, нито врагове. Просто са съседи, които са принудени да се понасят един друг. Конакчията е малко притворен и потаен.
- Знаеш ли да си има работа със съмнителни хора?
- В такъв отдалечен конак отсядат всякакви люде. Нищо не може да се каже. Най-много бих могъл да спомена, че поддържа връзки със стария Шарка, а това не е добър знак.
- Кой е този Шарка?

– Въглищар, който живее в планината с няколко свои помощници. Живее в дълбока, мрачна пещера и се говори, че в близост били погребани хора, които не са загинали от естествена смърт. Самотната пътека, която води през планината, минава през неговата местност и странното е, че никой от тръгналите през нея пътници не успява да я премине. А това винаги са хора, които са носили в себе си пари или други скъпоценности.

– Но тогава това е истинско свърталище на убийци! Никой ли не е попаднал по следите на злодеянията на този Шарка?

– Не, никой не се осмелява да иде там. Помощниците му били сурови и силни като мечки хора, на които никой не иска да излезе насреща. Веднъж било изпратено едно отделение от трийсет войници, за да хванат аладжите, които били при него. Войниците се върнали, без да изпълнят задачата си, след като здравата си изпатили.

– От кого?

– Не знаели. Били нападани само през нощта от хора, които не могли да видят добре.

– Значи аладжите са били и при въглищаря! Познаваш ли ги?

– Не – отвърна Сеф.

– Все пак днес си ги видял, двамата силни мъже на петнистите коне, които са яздили с Манах ал Барша. Името на тези прочути с лошата си слава братя идва от цвета на конете им.

– Наистина! Кой би помислил! Значи съм видял аладжите! Сега не се учудвам, че тези хора платиха на салджията с камшика. Отправили са се към Треска конак, но няма да останат там. Сигурно отново ще потърсят въглищаря.

– Много е вероятно.

– Тогава, за Бога, моля те, не язди след тях! Въглищарят и помагачите му били полудиви хора, които могат с голи ръце да удушат и най-силния вълк.

– Познавам хора, които също могат да правят това, въпреки че не са нито полу, нито изцяло диви.

– Все пак е по-добре човек да избягва такива хора!

– Не мога. Вече казах, че става дума за предотвратяване на злодеяние. Освен това трябва да бъде отмъстено и за едно жестоко престъпление. Отнася се за хора, които са приятели на моите приятели.

– Не можеш ли на другого да възложиш това?

– Не, ще се страхуват.

– Тогава нека полицията се заеме с него!

– Тя ще се страхува не по-малко. Не, трябва да последвам тези петима ездачи дори и да се наложи да се сблъскам с всички въглищари на света.

– Страх ме е за теб. Шарка е истински дявол. Кожата му била космата като на маймуна, а зъбите му били като на пантера.

– Това сигурно е преувеличено.

– Не е. Узнах го от хора, които са го виждали. Наистина не можеш да се мериш с него.

– Хитростта и умът побеждават всяка физическа сила – отвърнах аз. – Впрочем ние сме толкова добре въоръжени, че няма защо да се страхуваме от когото и да било.

– Освен това – добави Халеф гордо, като сочеше към себе си – моят ефенди не е сам. Той има до себе си мен, неговия благонадежден приятел и закрилник. Нека само вражеските тъпци се осмелят да се приближат до нас! Ще ги излапаме така, както глиганът изяжда скакалците.

Това прозвуча много смешно. Височината на тялото му изобщо не подходеше на голямото самочувствие, с което изрече тези думи. Останах сериозен, защото познавах дребосъка, но надзирателят не можа да съдържи усмивката си.

– Ти се смееш? – попита го хаджията. – Не търпя обиди! Дори и от човека, чиято шунка и салам съм ял. Ако ме опознаеш по-добре, ще се разтрепериш от гнева ми и ще потръпнеш от яростта ми!

– Почти се разтреперих – каза Сеф и застана сериозно.

– О, това съвсем не е всичко! Ще се разтрепериш така, че ще се чува как душата ти се блъска вътре в тялото ти. Не знаеш с какви хора и животни сме се борили. Убихме лъв, царят на пустинята, и се бихме с врагове, при вида на които ти ще се скриеш в сандъка с пушения бут на свинята. Извършили сме дела, които ще ни направят безсмъртни. За нас ще пише в книгите на героите и в писанията за непобедимите. Не позволяваме да ни се присмиват, запомни го! Знаеш ли как се казвам?

– Не, но чух, че ефендите те нарича Халеф.

– Халеф! – каза дребосъкът презрително. – Какво е това Халеф? Абсолютно нищо. Халеф се казват много хора. Но хаджии ли са те? Имат ли бащи, дявовци, прадядовци и дядовци на прадедите си, всичките от които са били хаджии? Аз ти казвам, че съм Хаджи Халеф Омар Бен Хаджи Абул Абас Ибн Хаджи Дауд ал Госарах. Моите прадеди се числят към героите, които са живели преди толкова много време, че вече никой не ги помни, аз самият също. Ти би ли могъл да ми кажеш нещо за твоите предци?

– Да.

– Какво?

– И аз нищо не знам за тях.

Надзирателят каза това с подигравателна сериозност. Халеф мълчаливо го погледна, после махна презрително с ръка, обърна се и излезе с думите:

– Тогава мълчи! Който нищо не знае за дедите си, изобщо не може да се сравнява с мен!

– Но нали – засмя се след него Сеф – току-що сам призна, че и ти нищо не знаеш за своите!

– Но те са моите, а не твоите. Не ми трябва да знам за тях нищо, защото са толкова прославени, че не е необходимо да се знае за тях каквото и да било! – извика хаджията разгневен.

– Спътникът ти е странно човече – смееше се надзирателят.

– Той е достоен мъж, верен, сръчен и безстрашен – отговорих аз. – И наистина не се страхува от въглищаря. Това той, разбира се, ти каза по свой начин. Живее в пустинята, а хората, живеещи там, обичат да се изразяват така. Сега се налага да ида при шивача. Може би е готов с дрехите ми.

– А аз трябва да дам указания на хората за работа. Ще ме извиниш, ефенди.

Излязохме от колибата. Като се канех да вляза в другата, чух гласове на каращи се хора зад вратата. Тя се отвори с такъв замах, че едва не ме удари по лицето. Отвътре излязоха двама мъже, които се блъснаха в мен, а именно Халеф, с панталона ми в ръка и шивачът. Хаджията го теглеше след себе си, така че беше с гръб към мен и не виждаше в кого се сблъсква. Извъръщайки се наполовина към мен, дребосъкът извика:

– Глупак, нямаш ли очи?

– Разбира се, че имам очи, Халеф – отговорих аз. Той се обърна и като ме видя, каза:

– Ах, сихди, тъкмо идвах при теб! Той кипеше от гняв, дръпна към мен бедния шивач, протегна панталоните към мен и ме попита:

– Сихди, колко плати за тези панталони?

– Сто и трийсет пиастъра.

– Глупаво си постъпил, толкова глупаво, че ми дожалява за теб!

– Защо?

– Защото си дал сто и трийсет пиастъра за нещо, което трябваше да е панталон, но не е!

– А какво е?

– Най-обикновен чувал, в който можеш да слагаш всичко, каквото пожелаеш: грах, царевица, боб, а според мен и гущери и жаби. Не вярваш ли?

Халеф ме гледаше така ядосано, че за малко не ме изплаши. Отговорих му спокойно:

– Как ти дойде наум да наричаш панталоните ми чувал?

– Как ми дойде наум ли? Погледни!

Той бръкна в крачола, който беше скъсан, но ръката му не се показва от другия край. Славният шивач се беше престарал и докато бе кърпи дупката, бе зашил целия крачол.

– Виждаш ли? Виждаш ли изненадата и мъката? – изкрещя ми Халеф. – Имаш на разположение панталон, в който можеш да влезеш, но от него се е получил само един скапан, жалък чувал. Сега ще можеш да обикаляш по света с един обут и един гол крак. Какво ще кажат хората, като те видят, теб, прочутия ефенди? А къде можеш да намериш друг панталон, отвъд, в онова мизерно село, или тук, в колибите?

– Трябва ли ми друг?

– Разбира се! Този не можеш да го обуеш!

– Естествено, че мога да го обуя. Само този нещастен шивач трябва отново да разпори шева и да закърпи само дупката.

– Да... раз... пори... шева! – учуди се Халеф, като ме гледаше втрещено. После избухна в силен смях и добави: – Имаш право, сихди. Не помислих за това в яда си... да разпори шева, точно така!

Изплашеното и смутено лице на шивача се разведри, но не му се размина само с това, както си мислеше, защото хаджията се нахвърли срещу него:

– Разбра ли най-сетне каква огромна глупост си извършил? Първо заши крачола, а после не знаеш как да го оправиш!

– О, знаех, но ти не ми даде възможност да ти кажа! – защитаваше се бедният шивач.

– О, Аллах, Аллах, какви хора има! Най-спокойно те попитах как може да се оправи тази грешка и чаках отговора ти с търпението на марабут. Но ти стоеше така, сякаш си глътнал камила, гърбицата на която е заседнала в гърлото ти, и тогава аз те сграбчих за твоята собствена гърбица, за да те заведа при сихдите!

– Да – отвърна шивачът смутено.

– И колко време ще ти трябва?

– Два-три часа.

– О, Аллах! Значи заради кърпенето ти ще трябва да чакаме до

вечерта? Не може, не сме съгласни.

– Няма да трае толкова дълго – успокоих го аз, – защото аз ще му помогна.

– Как ще се съчетае това с достойнството на твоята професия и силата на твоята личност?

– Много добре. Ще седна тук с този добър човек, който е лош шивач, и докато той изглади, и вероятно изгори другите ми дрехи, аз ще се заема с панталоните си. Кажй ми, майсторе на иглата, ти наистина ли си шивач?

Човекът се почеса зад ухото, мънка, мънка и накрая отговори:

– Всъщност не, ефенди.

– Така ли? А какъв си?

– Дюлгер.

– И как ти хрумна храбрата мисъл да се представиш за шивач?

– Защото имам две ютии.

– От кого?

– От дядо ми, който наистина беше шивач. Това е единственото, което съм наследил от него. Купих си само игла и конец и когато имам възможност, оправям дрехите на хората, защото сега нямам работа като дърводелец. Затова дойдох и да работя тук на строежа на железопътната линия.

1 Дърводелец. – Бел. нем. изд.

– Значи си човек с много способности. Оправяш и дрехи! По същия начин, по който оправя и моя панталон ли?

– Не, ефенди! Това беше недоглеждане.

– Значи наистина имаш две ютии? Можеш ли да гладиш?

– О, прекрасно!

– Е, хайде тогава да се хващаме за работа. Но какво е това? Извадих конца от шева и му го показах. Той обаче не разбра какво имам предвид и въпросително ме погледна.

– Какъв е платът?

– Тъмносин, ефенди.

– А какъв цвят има конецът, който си взел?

– Бял.

– Но това изглежда ужасно. Нямах ли тъмен конец, например черен?

– Имам достатъчно!

– Защо тогава си взел този?

– Белият е два пъти по-дебел от черния, затова си помислих, че

белият ще държи по-добре, за да не се отвори пак дупката, ако пак ти се наложи някога да плуваш с дрехите.

– Както виждам, ти си много предвидлив човек. Но аз ще си позволя да взема черен конец. Ела да влезем.

– Да помогна ли, сихди? – попита Халеф.

– Да, можеш да държиш панталона, докато шия. Колибата беше празна, защото хората бяха отишли на строежа. Двамата с Халеф седнахме на една пейка с панталона. Получихме игла и конец, а вместо ножича използвахме ножовете си, така че можехме да се заловим за работа. Като ученик бях зашивал понякога някое копче или малка дупка. Знаех, общо взето, бод зад игла и разни други, затова се заех с великото дело с голяма самоувереност. Междувременно дърводелецът шивач се суетеше около печката и хвърляше в нея цепеници, сякаш щеше да пече бик. Кахлените плочи изпусаха топлина, която ми напомняше за хубавите дни в Сахара. Дрехите ми бяха изсъхнали и само трябваше да бъдат изгладени.

Майсторът взе най-напред елека, сложи го върху една дъска и смъкна ютията от печката с машата. Беше нажежена до червено. Дървената дръжка беше изгоряла. Мъжът погледна от ютията към мен и от мен към ютията, като непрекъснато се почесваше по тила.

– Какво искаш? – попитах го аз.

– Може ли един въпрос, ефенди. Какво да правя сега?

– Глади.

– Как?

– Както винаги. Нали можеш да го правиш отлично?

– Хм! Това е много заплетена история.

– Защо?

– Ако започна да гладя, ще изгоря елека, защото ютията е нажежена. Изчакам ли я да изстине, няма да го изгоря, но и няма да го изгладя. Можеш ли да ми дадеш съвет? Чух, че си пътувал по целия свят. Може би някъде си гледал при някой шивач как се прави.

– Слушай, имам много големи подозрения към дядо ти.

– Недей така, ефенди! Дядо ми – Аллах да го наглежда в рая – беше добър мюсюлманин и предан поданик на султана.

– Може и така да е, но не е бил шивач.

Сега майсторът вдигна и другата си ръка, за да може да се чеше и с двете ръце. Беше олицетворение на най-смешно отчаяние, но не отговори.

– Е? Прав ли съм?

– Ефенди – каза той, – откъде знаеш?

– Отгатни. Каж ми, така ли беше наистина?

– Е, щом наистина искаш да знаеш, всъщност той беше одунджу¹⁰³ и шиеше между другото за останалите дървари. Но ютиите, мисля, също е наследил от дядо си.

– И той сигурно не е бил истински шивач? – изсмях се аз високо. – Женен ли си?

– Не, но скоро ще бъда.

– Побързай, за да могат внуците ти да наследят тези прочути ютии. Трябва да останеш верен на примера на баща си и се надявам, че ютиите никога няма да попаднат в друго семейство.

– Не, ефенди, няма да допусна това – увери ме той сериозно.

– Семейството ми никога няма да се раздели с този скъп мирас¹⁰⁴.

Но сега те моля да ми заповядаш какво да правя.

– Заповядвам ти да не докосваш повече тази наследствена вещ.

Щом трябва сам да си зашия панталона, мога след това и сам да си изгладя дрехите.

Той въздъхна дълбоко и с две големи крачки се озова въвн.

Халеф много искаше да го догони с камшика, за да го накаже за това, че се е представял за уруба терзиси¹⁰⁵, без да има никакво понятие от това. Опитах се да го успокоя със съвета да не се поддава винаги на заслепение от титлите и сановите на другите.

Честно ще си призная, че гладенето и на мен не ми се удаваше много, още повече че доколкото си спомням, в моето семейство никога не е била наследявана ютия. След като най-последно привърших с шедьовъра си, не ми оставаше нищо друго, освен изключително много да се гордея с постижението си, за което Халеф ме насърчаваше с всички сили. Той твърдеше, че никога досега не бил виждал толкова добри и устойчиви шевове като моите, а най-много се радваше на това, че изгладените ми дрехи бяха придобили особен блясък, сякаш бяха мазани с масло. Разбира се, по-късно майсторите на тоя занаят ми бяха дали уверението, че не бива да обръщам внимание на това обстоятелство.

Надзирателят Сеф дойде с шурей си Исрад, който съобщи, че е готов за тръгване. Шивачът, изглежда, беше разчитал на това, че няма защо повече да се страхува, че изкуството му пак може да бъде използвано. Той подаде глава през вратата, а като ме видя в моите собствени

103. Дървар.

104. Наследство Бел. нем. изд.

105. Шивач.

дрехи, се усмихна и влезе.

– Ефенди – каза той, – както виждам, вече си готов. Но тъй като използва двете ми ютии, се надявам да ме ощастливиш с хубав бакшиш!

– Ще го получиш! – ухили се Халеф.

Той изчезна в преграденото помещение и се върна с ботушите за подагра. От влагата те по-скоро приличаха на торби, отколкото на ботуши. Халеф ги подаде на просителя и добродушно му каза:

– Оказваме ти честта с тези фил аяги кабларъ¹⁰⁶ като знак за вечно признание на твоята сръчност. Прибави ги към ютиите си и ги остави в наследство на твоите внуци и правнуци, за да имат наследниците ти траен спомен за това, че техният предшественик е владеел голямото изкуство да съшива крачоли. Аллах е създал маймуните и магаретата. Но за крал на тези създания в Румелия е изпратил теб.

Шивачът взе ботушите и ококорено ги погледна. Не беше очаквал такъв бакшиш, най-малкото пък, посветен с подобна реч.

– Е, какво гледаш в тях? Да не би да мислиш, че разумът ти е вътре? – попита Халеф. – Изчезвай с тях отук и възхвалявай великодушните ни, което тъй милостиво ти прави този дар!

Подкрепих тази подкана, като пуснах в ботушите няколко пиастъра. С това освободих душата на човека от магията. Говорът му отново се възвърна, той благодари за подаръка и побърза да се отдалечи с него.

Настъпи моментът за раздяла. Сбогувахме се възможно най-бързо и потеглихме, като през повечето време яздехме без път през ливадите на запад.

КРАЙ

106. Калъфи за слонски крака. – Бел. нем. изд.

© 1993 Мария Нейкова, превод от немски

Karl May
Durch das Land der Skipetaren, 1890

Източник: <http://bezmonitor.com>

Редакция: Виктор

Публикация:

ПРЕСЛЕДВАНЕ В ОРИЕНТА. ТОМ 5. ПРЕЗ СТРАНАТА НА СКИПЕТАРИТЕ. 1993.

Изд. Атика, София. Роман. Превод: от нем. Мария НЕЙКОВА [Durch das Land der Skipetaren / Karl MAY]. Формат: 21 см. Офс. изд. Страници: 352. Тираж: 15 000 бр.
Цена: 34.90 лв.

Originaltitel der Gesammelten Werke:
Durch das Land der Skipetaren (Bd. 5)

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1858>]